STRAUMĒNI ANGLIJĀ
25 GADOS

1975—2000

Straumēni Anglijā
25 gados
1975–2000

Šī grāmata ir veltīta kā pateicība
visiem talciniekiem, ziedotājiem
un visiem citiem, kas pielikuši
savu roku vai padomu
Straumēnu veidošanā

Straumēni Anglijā

25 gados

1975–2000

2000

DAUGAVAS VANAGU FONDA VALDE UN STRAUMĒNU NODAĻA

“Kā izauga Straumēni Anglijā”, Jānis Vītols
Redaktors Indulis Kažociņš
Techniskais redaktors Oļģerts Mierīgs
Vāka foto Leons Bodnieks
Vāka noformējums Andra Kalāce

Printed by “Apgāds MANTOJUMS” Riga, Latvia
ISBN 9984-9397-4-x
Copyright © Jānis Vītols
Copyright © Indulis Kažociņš

Redaktora priekšvārds

Šī grāmata ir sastādīta kā veltījums visiem tiem darbīgajiem latviešiem, Daugavas Vanagu Fonda biedriem un nebiedriem, kas trimdā uzdrīkstējās pirkt dārgu muižu, lai dotu pajumti saviem vecajiem ļaudīm. Savu pirkumu par patīkamu dzīves un sanāksmju vietu iekārtojot, viņi nesavtīgi un ar prieku ziedoja neskaitītas un neapmaksātas darba dienas. Šī grāmata ir liecība arī par Ādolfa un Anitas Sīļu uzticīgo darbu, Straumēnus iekārtojot un vadot.

Aprakstā pieminēti tikai tie sarīkojumi Straumēnos, par kuŗiem izdevās atrast ziņas laikrakstos, DVF valdes sēžu protokolos un J. Tauriņa sakrātajās programmās. Pieminēts tikai retais angļu sarīkojums, arī lietuviešu un igauņu jaunatnes aktīvitātes pieminētas tikai gaŗāmejot. Jānožēlo, ka Straumēnos nav vesta kārtēja dienasgrāmata, atzīmējot visu, kas te noticis. Tas būtu vērtīgs dokuments, kas raksturotu latviešu trimdinieku dzīvi. Straumēnu vadību attaisnojot, jāsaka, ka laikam gan nevienam neienāca prātā, ka tāda dienasgrāmata būtu vajadzīga, un Straumēnu vadība bija pārāk aizņemta ar ikdienas rūpēm, lai domātu par nākotnes vēsturnieku vajadzībām. Arī lielākai daļai fotografisko attēlu nebija pierakstīts uzņemšanas datums, ne arī tur redzamo personu vārdi. Kad tos uzņēma, visi tāpat zināja, kas tie tādi un kas tur notiek. Vēlāk izrādījās, ka atmiņa stipri klibo un it sevišķi datumu ziņā rada milzīgas grūtības identificējot.

Pateicība pienākas Ā. Sīlim, J. Tauriņam, Z. Āboliņam, I. Āboliņai un Š. Kažociņai par manuskripta lasīšanu un aizrādījumiem uz nepilnībām.

Indulis Kažociņš

2000. gada februārī
Straumēnos, Anglijā

1. daļa

Jānis Vītols

Kā izauga Straumēni Anglijā

Ievads

Latvietis vienmēr ir bijis ne tikai ņēmējs, bet arī devējs. Darba tikums un daiļuma izjūta viņam ir lieguši dzīvot nekoptā apkārtnē. Tā pati daiļuma izjūta viņu mudina dabā šo skaistumu uzturēt. Tāpēc saprotama ilgošanās pēc sava kaktiņa, stūrīša, kur visu varētu veidot pēc paša vēlēšanās. Lai savu kaktiņu un stūrīti iegūtu un paturētu, ir nepieciešams stiprs saimniecisks pamats. Savā laikā jau Krišjānis Valdemārs, to apzinoties, nāca ar sirsnīgu aicinājumu: "Latvji, brauciet jūriņā, krājiet zeltu pūriņā!" Ne jau visi brauca jūriņā, kas toreiz bija vieglākais veids, kā tikt pie turības, bet to "zeltu" gan katrs centās krāt pūriņā pēc savām iespējām. Diemžēl svešas varas šo pūriņu ir vairākkārt iztukšojušas.

Kad 1947. gadā kaļa bēgļiem Vācijā sāka nākt darba piedāvājumi uz aizjūras zemēm, tos ar prieku pieņēmām. Lai arī kādā labdarības un ētikas vārdā šie piedāvājumi tika pasniegti, noteicošais bija – vajadzība pēc mūsu muskuļu spēka. Kaļa vētrās mētātiem un bēgļu nometnēs nīkušiem tas bija cerības stariņš normālas dzīves atjaunošanai. Savs stūrītis vēl bija tāls un neaizsniedzams sapnis. Visu vēl noteica visuvarenais valdnieks – vēders. Tas bija laiks, kad mākslinieces un speciālistes ar universitātes izglītību berza slimnīcu grīdas, ārsti un zinātnieki raka ogles vai lika drenas lauku saimniecībās. Vienalga, kāda cena, mēs gribējām dzīvot!

Cilvēks jau ir nemiera gars. Viņam vienmēr vajaga kaut ko vairāk, kaut ko labāk. Nepagāja ne pieci gadi, kad pieticības mērs bija pilns un nāca pirmā uzdrīkstēšanās. Sava stūrīša un sava kaktiņa sapnis vairs nelikās tik neaizsniedzams. Rūpniecības strādnieki bija iekrājuši naudu un uzņēmīgākie pirka ģimenes mājas, ar to uzņemoties smagu parādu nastu. Tā tomēr bija liela uzdrīkstēšanās – iegūt īpašumu svešos apstākļos un bez jebkāda saimnieciska pamata. Tikpat liela uzdrīkstēšanās tā bija arī Daugavas Vanagu Fonda valdei un Latvijas sūtnim Kārlim Zariņam, kas ticēja mūsu spējām un ar savu galvojumu pavēra ceļu nākotnē. Tā Londonā 1950. gadā radās DVF nams, kas pārsteidza latviešus citās zemēs, pārsteidza mūs pašus.

Mājvietas meklētāji

Daugavas Vanagu Fonda Londonas nama saimniecisko panākumu iedrošināti, sarosījās sabiedriskie darbinieki arī citās DVF nodaļās. Ja jau viņi tur, Londonā, to var, kāpēc gan mēs šeit to nevarētu. Īsā laikā radās DVF nodaļu nami Bradfordā 1955. gadā un Līdsā 1956. gadā, bet 1969. gadā – Donkasterā. 1965. gadā Koventrijas nodaļa bija iegādājusies lauku īpašumu "Priory Hill" Koventrijas tuvumā, ko nosauca par "Mūsmāju". Ar to nodaļa vēlējās uzsvērt, ka tas ir nodaļas pašas un ne visa DV Fonda īpašums. Nosaukuma līdzība ar Jāņa Jaunsudrabiņa dzimto māju nosaukumu tomēr lika tautas mutē arī šo īpašumu dēvēt par "Mūsmājām". Mājas plašais parks vilināja ar Jāņu svinēšanas un sporta nodarbību iespējām. Drīz vien "Mūsmājas" kļuva par latviešu svinību un konferenču centru.

Visām šīm drosmīgajām nodaļām kopīgs bija tas, ka to biedri darbojās DVF valdē un vislabāk pazina pirkšanas kārtību. Drīz vien pirmajām pievienojās citas nodaļas, un laikam gan Anglijā nebija tādas, kas par nama iegādi nebūtu domājusi. DVF valde arī centās šo saimniecisko rosmi veicināt, aicinot ar brīviem līdzekļiem nākt talkā tiem, kam bija grūtības. Namu klubi nesa arī ienākumus, jo tajos iegriezās ne tikai latvieši vien, bet arī vietējie angļi. Drīz vien radās tāda kā turības gaisotne. Nodaļu darbiniekiem vairs nevajadzēja staigāt apkārt ar nebeidzamām ziedojumu listēm. Sarīkojumos varēja aicināt izcilus māksliniekus, atļauties prāvas summas aprūpei un citām vajadzībām.

Šādai pārticības sajūtai rūgtu piegaršu deva domas par nākotni. Anglijas latviešu lielajam vairākumam tuvojās pusmūža gadi. Vēl pēc pāris desmit gadiem tie, kuŗi iebrauca Anglijā 1947. gadā kā braši jaunekļi un jaunavas, būs "vecie ļaudis" ar savām kaitēm un vajadzībām. Kur viņi vadīs savas vecuma dienas? Tie visi vēlējās savu mūža novakari pavadīt latviešu sabiedrībā. Nodaļu nami pilsētās tos nespēs uzņemt un apgādāt. Pat Koventrijas nodaļas Mūsmājas nebija atbilstošas visām prasībām. Ja arī šo nodaļu īpašumi spētu aprūpi veikt, tad – kas īpašumus spēs vadīt un apsaimniekot? Tie bija jautājumi, kas nodarbināja latviešu sabiedrību jau kopš 1964. gada. Par to runāja nodaļās, DVF valdē un delegātu sapulcēs. Nekādus lēmumus tomēr nepieņēma.

Vispārējā doma bija, ka vajadzīgs Daugavas Vanagu Fonda kopējs īpašums ar pietiekošu zemes platību, kas varētu kalpot kā visu Anglijas latviešu veco ļaužu mītne, kā sabiedrisks centrs un kur būtu vieta jaunatnes nodarbībām. Šādam centram vajadzētu būt viegli sasniedzamam un pēc iespējas latviešu centru tuvumā. Tādu īpašumu nebija viegli atrast. Genriks Rītiņš un Ādolfs Sīlis apskatīja daudz piemērotu namu, bet vienmēr atradās kāds šķērslis. Starp citām tika apskatīta Lesteras "Wellingborough Hall", kāds īpašums pie Melton-Moubrijas, "Ewersham Hall" pie Noričas, "Coldwell Hall" pie Burtonas. Iespaidīgākā no visām bija kāda pils pie Stratfordas. Tā bija vecāka par mūsu Rīgu!

Jauns pagrieziens īpašuma iegādē sākās Daugavas Vanagu Fonda delegātu sapulcē Londonā 1971. gada 6. un 7. martā. Šoreiz uz Bedfordas nodaļas ierosinājuma pamata sapulce pieņēma lēmumu, ar ko tieši uzdeva DVF valdei apsvērt iespējas un rūpēties par veco ļaužu mītnes iegādi visa DVF mērogā. Nepieciešamās vajadzības un prasības jau sen bija izdebatētas. DVF valde tūlīt varēja stāties pie līdzekļu apzināšanas. Nu izrādījās, ka DVF rīcībā nav ne tuvu tik daudz naudas, lai tiktu pie vēlamā īpašuma. Tādu līdzekļu nebija arī citām organizācijām un mūsu pārstāvībām. Palika tikai cerība, ka par visiem kopā varbūt varēs grūtības pārvarēt. DVF valde pilnvaroja Genriku Rītiņu sazināties ar LNPL prezidija priekšsēdi Augustu Abakuku, pārrunāt un kopīgi meklēt piemērotu vietu.[1]

Delegātu sapulces lēmuma ietvaros DVF Saimniecības daļa izraudzīja īpašuma meklēšanas/pirkšanas komisiju ar attiecīgām pilnvarām. Komisijas sastāvā bija Genriks Rītiņš, Ādolfs Sīlis, Austra Liepiņa, Imants Pālītis un Ričards Pureniņš. Visa darba smagumu uz saviem pleciem iznesa Rītiņš ar Sīli, pārējos pieaicinot tikai tad, ja apskatāmais īpašums kaut cik atbilda mūsu vajadzībām.[2]

Tas bija laiks, kad īpašumu cenas Anglijā strauji cēlās. Mums vēlams īpašums sešdesmito gadu vidū maksāja ap £40 000, bet septiņdesmito gadu sākumā tā cena jau bija cēlusies vairāk nekā divkārši. Izrādījās, ka turības sajūta neatbilst īstenībai. Radās neticīgie, kas sāka šaubīties, vai vispār varēs tikt pie iecerētā īpašuma. Pat optimistiskais Genriks Rītiņš sprieda, ka no pirkšanas nodoma jāatsakās.[3]

Tomēr DVF valde uz delegātu sapulcē pieņemtās rezolūcijas pamata turpināja līdzekļu apzināšanu. Tika atrasts īpašums pie jūras "Arnside", Anglijas ziemeļos, Vestmorlandē. Sākumā tas likās piemērots, bet tuvāk iepazīstoties, parādījās problēmas tā apsaimniekošanā. Arī attālums, pat no Ziemeļu novada latviešu centriem, bija par tālu. Sasauktā ārkārtas delegātu sapulce 24. jūlijā Bradfordā pirkšanas lēmumu atstāja rudens sapulcei.[4]

1973. gada sākumā, kad meklēšanai joprojām nebija panākumu, Koventrijas nodaļa DVF valdei piedāvāja celt veco ļaužu mītni uz "Mūsmāju" zemes.[5] Piedāvājumam nāca līdzi noteikums, ka mītnes vadība un uzturēšana atrastos DVF gādībā. Valde atzina, ka šāds piedāvājums pārrunājams delegātu sapulcē. Tā paša gada 9. marta delegātu sapulcē Koventrijas nodaļa norādīja uz iespēju mītnes vajadzībām pārbūvēt saimniecības ēkas. Pēc pārrunām ierosinājumu nodeva Saimniecisko pasākumu komisijai tuvākam ieskatam.

Komisijas locekļi pulcējās 17. jūnijā Koventrijas nodaļas "Mūsmājās", lai apspriestu tuvāk mītnes celšana iespējas. Pārbūvējot esošās saimniecības telpas, tur varētu novietot ap 60 cilvēku. Šādas mītnes izmaksa varētu būt ap £100 000, bet to varētu celt pa daļām, un tas neprasītu lielākas naudas summas uzreiz. Koventrijas nodaļa tad arī kārtotu visas formālitātes vietējās iestādēs. Projekta tālākai izplānošanai izraudzīja veco ļaužu mītnes "Mūsmājās" rīcības komiteju deviņu locekļu sastāvā.[6]

Rīcības komiteja izšķīrās par jaunu celtni. Pieaicinātais architekts Krišs Ligers izgatavoja jaunās celtnes plānu. Ēku bija paredzēts celt divos stāvos, 'H' burta veidā. Noskaidrojās, ka būves minimālā izmaksa būtu £206 000, kas bija turpat divreiz dārgāk, nekā pērkot gatavu īpašumu ar tādu pašu istabu skaitu. Bija domāts, ka mājas iemītniekiem šī summa būtu jāsedz ar saviem ziedojumiem un aizdevumiem. DVF valde savā 1973. gada 2. decembŗa sēdē, uzklausījusi Rītiņa ziņojumu, sprieda, ka mājas iemītniekiem būs grūti tādu naudu sagādāt, vienlaikus pašiem rūpējoties arī par savu dienišķo pārtiku.[7]

Tai pašā laikā pārdošanā nāca "Kelham Hall" pie Notinghamas, kas bija piemērota mūsu vajadzībām. DVF valde jau bija iesniegusi pārdevējam pirkšanas piedāvājumu par £200 000. Valde uzdeva Rītiņam sastādīt atbilstošu rakstu Londonas Avīzei un iepazīstināt ar abiem, kā ar jauno objektu, tā ar Koventrijas projektu.[8] 1974. janvārī pienāca ziņa, ka "Kelham Hall" pārdota par mums neiespējamu cenu – £325 000. Daži valdes locekļi jau sāka domāt, ka līdzekļu iegūšanai būs jāpārdod Londonas nams. Beidzot prāti nomierinājās un meklēšana turpinājās.[9]

1974. gada 9. un 10. marta DVF delegātu sapulce Londonā bija viena no gaŗākām noteicošām delegātu sanāksmēm. Divu dienu apspriedēs tika apskatīti un izšķirti daudzi svarīgi jautājumi. Bez lēmumiem jaunatnes atbalstam un informācijas darbam smaguma punktā atkal izvirzījās jaunā īpašuma iegāde. Sapulce deva jaunas pilnvaras un norādījumus Saimniecisko pasākumu komitejai. Šī komiteja bija izveidota no to nodaļu pieredzējušiem pārstāvjiem, kuŗām piederēja saimnieciskie īpašumi.

Delegāti pieņēma šādu lēmumu: "DVF valdei uzdod interesēties par kopēja īpašuma iegādi un dot pārskatu par līdzekļu sagādi un eventuālu akciju sabiedrības dibināšanu. Radāma sevišķa komiteja, kuŗai dodamas pilnvaras rīkoties piemērota objekta atrašanas gadījumā. Komitejas izraudzīšana atstājama Saimniecisko pasākumu komitejai, un to apstiprina DVF valde."[10]

Līdz ar šo rezolūciju tika mainīti agrākie norādījumi Saimniecības daļai attiecībā uz īpašuma meklēšanas un pirkšanas komiteju. Šie pienākumi tika nodoti Saimniecisko pasākumu komitejai, kuŗas līdzšinējo sastāvu nemainīja. Līdzekļu sagāde tika nodota tieši DVF valdei.

Pagāja atkal ilgāks laiks, un arvien vairāk balsu mudināja DVF valdi pasteigties ar veco ļaužu mītnes iegādi. DVF valdes darbinieks Laimonis Ceriņš Londonas Avīzes 1975. gada 18. janvāŗa numurā rakstīja: "Katra aizvadītā vasara steidzina uz pārdomām, kas darīts veco ļaužu mītnes iegādes labā. Jautājums bijis aktuāls jau vairākus gadus, bet sevišķi akūts kļuvis pēdējā laikā. Par to runāts DVF delegātu sapulcēs un nodaļās, atzīstot nepieciešamību latviešu sabiedrībai Anglijā domāt par vecākās paaudzes aprūpi. Vajadzība pēc kopīgas mītnes kļūs arvien lielāka. DVF Saimniecības daļa kopā ar mītnes pirkšanas komisiju ir rūpīgi iepazinusies ar vairākiem īpašumiem. Arvien prātā paturēti praktiskie un lietderības principi, un izmantošanas iespējas turpmākajos gados. Reizē ar mītnes iegādi neatliekami jādomā arī par tās uzturēšanu."[11]

Lai uzzinātu mūsu saimnieciskos spēkus, DVF valde ar Londonas Avīzes starpniecību noorganizēja aptauju, aicinot jaunā īpašuma iegādi atbalstīt ar ziedojumiem, aizdevumiem un novēlējumiem. Tāpat DVF valde piedāvāja pirkuma akcijas £100 vērtībā, ar līdzīpašnieka tiesībām. Uz aicinājumu atsaucās 132 personas. Ziedojumos tika pieteikti £3540, aizdevumos £30 600. Uz akcijām pieteicās 251 pircējs. Kopsummā jaunajam īpašumam tika solītas £59 240. Pieteicās arī 127 cilvēki, kuŗi vēlējās pārnākt uz dzīvi DVF veco ļaužu mītnē.[12]

Ar jaunu sparu sākās mājas meklēšana. Saimniecības daļa sāka vākt kopā solītos ziedojumus un aizdevumus. Beidzot Teodors Dambītis, Bradfordā, bija atradis pārdodamu objektu – Katorpes muižu (Catthorpe Manor) Lesteres apgabalā (Leicestershire), Lutervorsas (Lutterworth) tuvumā. Pirkšanas komiteja to apskatīja un atzina par DVF vajadzībām piemērotu.

1975. gada 26. janvārī komiteja aicināja nodaļu un kopu pārstāvjus ar jauno objektu iepazīties. Ēku iekārtojums un apkārtne bija patīkama. Objekts atradās arī centrālā vietā, M1 un M6 savienojuma tuvumā, – varbūt drusku par tuvu Koventrijas nodaļas "Mūsmājām". Uz 26 akru zemes bija triju stāvu ēka ar tūlītēju 30 istabu izmantošanas iespēju divos stāvos. Bija vēl trīs atsevišķas apdzīvojamas ēkas dārzā, nolaisti staļļi un citas telpas. Īpašums maksāja £120 000, bet vēl £30 000 bija vajadzīgi remontiem un pārbūvēm.

Delegātu sapulcē 1975. g. 9. un 10. martā Rītiņš ziņoja, ka no kopējās summas £150 000 ir sagādāta apmēram puse. Otra puse steidzami jāsagādā, lai objektu varētu nopirkt, pirms kāds cits pircējs to pārsola. Jau delegātu sapulces sākumā Latvijas sūtniecības lietvedis Teodots Visvaldis Ozoliņš, pieskaŗoties īpašuma iegādei, teica: "Visumā mūsu trimdas saime šeit sasniegusi diezgan augstu labklājības līmeni, bet tieši tā vecuma grupa, kas stāvēja kūmās DV organizācijai, arvien vairāk sāk sajust gadu slodzi. Lai gan mums jau pastāv

LNPL priekšzīmīgi noorganizētā Almelija, DVF piederošās "Mūsmājas" un Londonas latviešu draudzes māja Rovfantā, kā arī Britu padomes bēgļu palīdzībai piederošā "Agnew House", tad proporcionāli latviešu skaitam Lielbritanijā tā visa vēl ir par maz.

Ir iepriecinājums zināt, ka DVF šai problēmai veltījis nopietnu ievērību. Ir apskatīti neskaitāmi īpašumi, un nu beidzot, šķiet, ir atrasts piemērotais objekts. Ja DVF nodaļas ir spējīgas iegādāties savām vajadzībām tik daudz īpašumu, tad visiem kopā vajadzētu varēt rast arī pajumti mūsu vecākai audzei. Apliecinot savu ticību, ka DVF ne tikai spēs to iegādāties, bet pratīs arī sagādāt līdzekļus tā uzturēšanai, no savas puses pasniedzu mazu sūtniecības atbalstu objekta iegādei."[13]

Delegāti uzsvēra vajadzību pasteigties, lai objektu nepārdotu citiem. Jau sapulces laikā sāka ienākt ziedojumi un aizdevumi turpat £30 000 apmērā, bet vēl vajadzēja kādus £50 000. Sajūsmā par jauno īpašumu Valdis Auers aicināja katru DVF biedru ziedot £50 un līdzekļu jautājums būtu atrisināts. Viņš pats savam aicinājumam tūdaļ sekoja, un to darīja arī Bedfordas nodaļas valdes priekšsēdis Jānis Tauriņš. DVF valde lūdza visas nodaļas un kopas nodot tās rīcībā visus savus brīvos līdzekļus.

Šī delegātu sapulce bija ne tikai viena no gaŗākām, bet izcēlās arī ar lielo vienprātību un sajūsmu, īpašuma iegādi apspriežot. Tika pieņemts lēmums, ka jādara viss iespējamais, lai varētu šo lauku īpašumu nopirkt. Ja agrāk vēl kādam bija šaubas par pasākuma izdošanos, tad, redzot lielo vienprātību un apņemšanos, tās zuda. Īpašums bija nepieciešams ne tikai DVF biedriem, bet ikvienam latvietim, kas vēlas savus atpūtas brīžus vai dzīves novakari pavadīt latviskā vidē.

Materiālā atsaucība, ko izrādīja DVF biedri un pārējā latviešu sabiedrība, bija apbrīnojama. Savu atbalstu jau bija devusi Latvijas sūtniecība Londonā, LNPL, Vidusanglijas ev. lut. draudze, DVF nodaļas, kopas un atsevišķi biedri. 137 atsevišķi ziedotāji jau bija nodevuši £30 050. DVF valde cerēja, ka apmēram no 9000 latviešiem šinī zemē atbalstu neliegs vēl daudzi citi. Uz 1975. gada 16. martu līdzekļu kopsumma sasniedza £80 471.[14]

Pirms tam, jau 12. februārī, ar pārdevēju bija panākta vienošanās par pirkuma cenu £120 000. (Sākuma cena, pēc Londonas Avīzes ziņām, esot bijusi £160 000[15]. Ieskaitot vēl pārrakstīšanas un pārbūves izdevumus, vajadzēja sagādāt ap £70 000. Pārdevēji savā 16. marta vēstulē apliecina, ka DVF piederot pirmpirkšanas tiesības un viņi cerot, ka DVF spēšot sagādāt vajadzīgos līdzekļus. DVF valde atkal nāca ar sirsnīgu aicinājumu neatstāt visu pusceļā, norādot, ka šis ir nopietnākais mēģinājums iegūt Anglijas latviešu centru tik izdevīgā vietā un labā stāvoklī. Ja šoreiz to palaidīsim gaŗām, kas zin, vai līdzīga izdevība jebkad vairs radīsies. DVF valde arī apliecināja, ka līdzekļu neizlietošanas gadījumā ziedojumus nekavējoši atmaksās.[16]

Reizē ar pirkšanas lietu kārtošanu un līdzekļu vākšanu DVF valde sāka interesēties par vajadzīgām pašvaldības atļaujām sabiedriska centra un atpūtas mītnes ierīkošanai. Laikraksts Leicester Advertiser 4. aprīlī raksta, ka Harborovas apriņķa pašvaldība jau saņēmusi DVF iesniegumu lauku īpašumā "Catthorpe Manor" ierīkot hosteli un atpūtas centru.

Tālāk laikraksts stāsta, ka "Catthorpe Manor" galveno māju 1925. gadā cēlis Lankašīras tekstiliju tirgotājs Kross (Cross). Vēlāk īpašums piederējis Haidu-Tompsonu (Hide-Thompson) ģimenei, kuŗa to pārdevusi celtniecības kompānijai "West European Building Corporation", kas bija iecerējusi Katorpē uzcelt jaunpilsētu. Iecerētajai dzīvokļu pilsētiņai (14 000 iedzīvotājiem) pašvaldība nav devusi atļauju, jo tam pretojušies Kaorpes ciema iedzīvotāji. Pirms pāris gadiem celtniecības kompānija saņēmusi atļauju ierīkot viesnīcu un lauku klubu, bet objektam nav radies pircējs. Laikraksts piezīmē, ka neatkarīgi no tā, kādu atbildi pašvaldība dotu latviešiem, viesnīcu un klubu varētu ierīkot uz jau esošo atļauju pamata.[17] Kaut gan 1975. gada marta delegātu sapulces laikā visi līdzekļi īpašuma pirkšanai vēl nebija sagādāti, neviens nešaubījās, ka tie ienāks. Sagatavošanās pirkšanai ritēja uz priekšu bez kavēšanās. DVF valde vēlreiz aicināja neatlikt savu pienākumu uz rītdienu un pielikt visas pūles iztrūkstošās summas sagādei. DVF valde aicināja: "Neatliksim savu pienākumu uz rītdienu.

Iecerētā lauku īpašuma pirkšanā legālajiem jautājumiem tuvojoties labvēlīgam atrisinājumam, pašreiz galvenais ir un paliek – līdzekļu sagāde. Līdz šim mūsu kopējais devums ir bijis iespaidīgs. DVF un valdes rīcībā, gan ar ziedojumiem, gan ar aizdevumiem jau nodotas £100 000, DVF valde ikvienam ziedotājam un aizdevējam izsaka sirsnīgāko pateicību par lielisko atsaucību.

Bet, ja gribam šo visu mūsu kopīgo ieceri īstenot un reizē piemērot mūsu vajadzībām, tad vēl vienmēr nepieciešamas £50 000, bet laika vairs palicis gaužām maz. Rodas jautājums vai spēsim un varēsim celt šo kopīgo un nozīmīgo nastu jeb vai nolaidīsim rokas nevarībā? Taču nē!

Tāpēc pārbaudīsim ikviens no jauna savas spējas un gribu, aicināsim nākt līdzi tos, kas līdz šim vēl it kā palikuši malā. Vēl vienmēr ir nodaļas un kopas, kuŗas līdz šim bijušas mazāk aktīvas līdzekļu sagādē, tāpēc aicinām tās neatteikt pielikt savu roku šī kopīgā pasākuma īstenošanai.

Ir taču skaidrs, ka par šī īpašuma nepieciešamību – sabiedriskam darbam, atpūtai un mūža novakaram – šaubu vairs nav. Tādēļ iziesim ar jaunu sparu, lai pārliecinātu šaubīgos, bažīgos un neticīgos, jo tikai no mūsu pašu gribas un apņēmības šodien ir atkarīgs, vai spēsim sagādāt un nodrošināt sev un savējiem drošu vietu vecuma dienām. Neatliksim uz rītdienu to, ko varam jau paveikt šodien.
Daugavas vanagi, sasauksimies!"[18]

Jau DVF valdes 3. maija sēdē Genriks Rītiņš varēja ziņot, ka pirkšanai vajadzīgie līdzekļi atrodas DVF valdes rīcībā. Nu vairs nebija šaubu, ka latvieši kļūs par Katorpes muižas saimniekiem. Tā kā pārdevējs gribēja steidzināt līguma apmaiņu, pārvaldniekam izdevās nokaulēt vēl £2700 atlaidi par zemes gabalu pie Eivonas (Avon) upes. 1975. gada 19. maijā DVF pārstāvji parakstīja pirkšanas līgumus un 21. maijā tos apmainīja ar pārdevēju. Īpašuma atslēgu pārņemšana tika nolikta 24. jūnijā – Jāņu dienā. Ar līguma apmaiņu DVF valde bija atbildīga par jauno īpašumu un sāka kārtot tā apdrošināšanu.[19]

[1] DVF valdes sēdes protokols 295, 3. p. 1971. g. 4. aprīlī
[2] Freimanis Alfons: Daugavas Vanagu Fonda Straumēnu 10 gadi 1975–1985. DVF valde 1987. g. 9. lpp.
[3] Intervija 1999. g. 21. aprīlī
[4] DVF valdes sēdes protokols 296, 2. p. 1971. g. 23. jūnijā
[5] DVF valdes sēdes protokols 308, 5. p. 1973. g. 27./28. janvārī
[6] DVF valdes sēdes protokols 331, 5. p. 1973. g. 1. jūlijā
[7] Londonas Avīze 1973. g. 21. dec. (Turpmāk LA)
[8] DVF valdes sēdes protokols 314, 5. p. 1973. g. 2. decembrī
[9] DVF valdes sēdes protokols 315, 4. p. 1974. g. 27. janvārī
[10] LA 1974. g. 22. februārī
[11] LA 1975. g. 18. janvārī
[12] LA 1975. g. 14. martā
[13] DVF valdes sēdes protokols 322, 2. p. 1975. g. 18. janvārī
[14] LA 1975. g. 14. martā
[15] Turpat
[16] Turpat
[17] LA 1975. g. 7. februārī
[18] LA 1975. g. 24. aprīlī. Freimanis, 11. lpp.
[19] LA 1975. g. 29. maijā. Freimanis, 10. lpp.

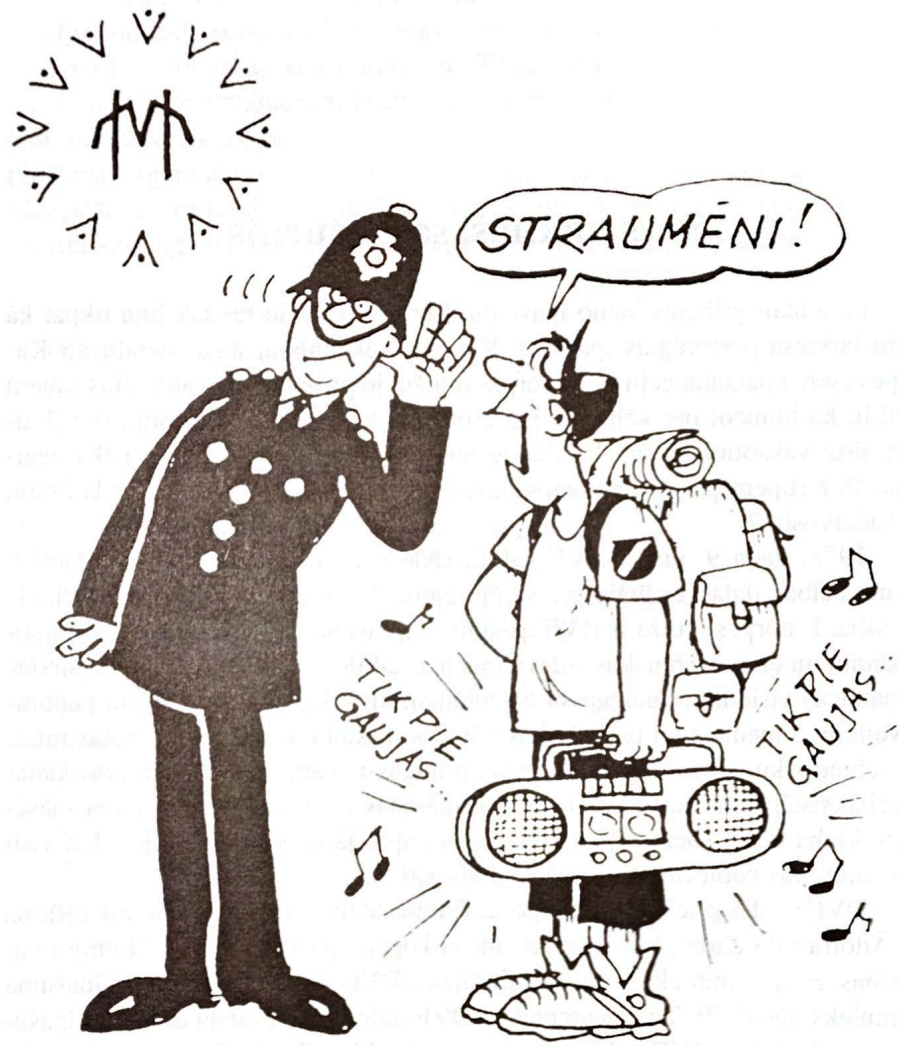
Savs kaktiņš, savs stūrītis

Ikvienam gribējās jauno īpašumu drīzāk redzēt, jo tas tak bija tikpat kā katra latvieša personīgais īpašums. Kāds apmeklētājs apstājas netālu no Katorpes ciema pajautāt ceļu uz Katorpes muižu, jo gribot to apskatīt. Viņš saņem atbildi, ka braucot par vēlu. To jau esot nopirkuši kaut kādi vestindieši. Laikam drīz vākšoties iekšā.[1] Par latviešiem viņš nebija dzirdējis un nekā nezināja. Bez rūpēm par iekārtošanos radās vēl vienas – kādi būs mūsu kaimiņi, kā sadzīvosim?

1975. gada 9. jūnija DVF valdes sēde notika Latviešu mājā, Almelijā. Saimniecības daļas vadītājs jau varēja ziņot, ka ilgi lolotais sapnis ir kļuvis īstenība. Katorpes muiža ir DVF īpašums. Aptuvenā cena, ieskaitot maksu advokātam un citus techniskos izdevumus ir £124 000. DVF valde vēlreiz sirsnīgi pateicās visiem atsaucīgajiem ziedotājiem, līdzekļu aizdevējiem un padomdevējiem. Saņemtas arī pašvaldības atļaujas īpašumu iekārtot kā atpūtas mītni un sabiedrisku centru. Pirms īpašuma pilnīgas izmantošanas jāpārkārto kanālizācijas sistēma un jāizpilda ugunsapdrošināšanas noteikumi. Tālākie darbi – jāsakārto kluba telpas, bet staļļu un noliktavu telpas jāpārbūvē dzīvokļos. Lai visu to veiktu, būs nepieciešamas vēl ap £ 40 000.

DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba atzinīgi novērtēja Genrika Rītiņa un Ādolfa Sīļa darbu, kas ieguldīts mūsu kopējā īpašuma iegādē.[2] Lemjot par vadības un apsaimniekošanas jautājumiem, DVF valde pieņēma, ka īpašuma saimnieks būs DVF. To apsaimniekos DVF Saimniecības daļa ar algotu īpašuma pārvaldnieku, DVF valdei nesot visu atbildību. Par īpašuma pārvaldnieku DVF valde izraudzīja Ādolfu Sīli, kas uz laiku vēl turpinās Londonas nama vadību. Valde arī nolēma, ka īpašumam dodams latvisks nosaukums, aicinot visus piedalīties ar saviem ieteikumiem.[3]

1975. gada 12. jūlijs atkal bija vēsturiska diena. Jaunajā īpašumā pirmo reizi sanāca kopā DVF valde, lai apspriestu tā iekārtošanu. Saimniecības daļas vadītājs Rītiņš un īpašuma pārvaldnieks Sīlis ziņoja, ka 11. jūlijā advokāta Herbertsona (Herbertson) firmas ieteiktais architekts Klifords Kingstons (Clifford Kingston) iepazinies ar galvenās ēkas telpām, saimniecības ēkām un kanālizācijas stāvokli. Sazinoties ar vietējo pašvaldību, viņš izstrādās plānu telpu piemērošanai veco ļaužu vajadzībām, kanālizācijai, staļļu pārbūvei un kluba iekār-

9. VLJK
1992.g.21.-26. JŪLIJAM.
„STRAUMĒNOS". ANGLIJĀ.

Ceļa meklētājs uz Straumēniem
V. Sarkaņa zīmējums

tošanai. Valde arī noteica, ka pārkārtošanas darbi veicami, cik vien ātri iespējams, lai varētu sākt uzņemt iemītniekus. Praktisko apsaimniekošanas pusi atstāja pārvaldniekam. Pašreiz tur veicami daudzi dažādi darbi. DVF valde aicina nodaļas un kopas rīkot darba talkas. Lūdz nākt ar saviem darba rīkiem un šādas nogales talkas pieteikt iepriekš. Tāpat valde aicina ziedot mēbeles, darba rīkus, virtuves piederumus un saimniecībā noderīgas lietas. Mantas var būt lietotas, bet tām jābūt labā kārtībā.[4]

Līdz ar Ādolfa Sīļa izraudzīšanu par īpašuma pārvaldnieku visa darba plānošana un vadība atradās viņa rokās. Īsu laiku darba uzraudzīšanu uzņēmās Ričards Pureniņš, jo Sīlis vēl bija saistīts ar pienākumiem Londonas namā. Galvenais mērķis bija – rūpēties, lai iespējami drīzākā laikā īpašumā varētu uzņemt iemītniekus. Ziedojumi un aizdevumi turpināja ienākt, bet tie arī tūdaļ tika izlietoti. Vajadzību bija daudz, un tām, likās, nebija gala. Tikko vienu atrisināja, radās cita vietā. Lielajā mājā bija daudz lielu istabu, tās bija jāpārdala. Virtuvē nebija trauku. Bija jāpapildina un jāuzlabo elektriskā sildīšana un centrālā apkure. Nebija mēbeļu, nebija darba rīku, nebija transporta. Vairākus gadus īpašums bija stāvējis nekopts, un talciniekiem sakopšana prasīja vairākas nedēļas darba, līdz tas sāka izskatīties latviešiem pieņemami.[5]

Tai pašā laikā Saimniecības daļai bija jādomā arī par īpašuma nākotni un tā uzturēšanu. Genriks Rītiņš bija apsvēris latviešu akciju sabiedrības dibināšanu, paredzot tai £100 000 pamatkapitālu. Bija izstrādāti pamatnoteikumi mītnes iegādei un lietošanas mērķiem. Par jaunās akciju sabiedrības dibināšanas dienu DVF valde bija pieņēmusi 1974. gada 30. jūniju. Ka kopējiem spēkiem var daudz ko sasniegt, to jau bija pierādījušas nodaļas, kas bija iegādājušās savus namus, un tādu visā Anglijā jau bija vienpadsmit. Jūlijā sasauktajā Saimniecisko pasākumu komitejas sēdē Boltonā rūpīgi tika izvērtēti jaunās akciju sabiedrības noteikumi un nolemts tos nodot DVF delegātu sapulcei apstiprināšanai. Diemžēl plānotā akciju sabiedrība nerada atbalsi Anglijas latviešu starpā. Delegātu sapulces dalībnieki uzaicināja DVF valdi uzņemties atbildību par īpašuma apsaimniekošanu un uzsākt aizdevumu vākšanas akciju, par kuŗas panākumiem neviens nešaubījās.[6] Saimniecisko pasākumu komitejas locekļi bija nemierā ar dažādu organizāciju ziedojumu vākšanu DVF nodaļās, par to nemeklējot DVF valdes piekrišanu. “Turīgāki gan esam kļuvuši, bet no ziedojumu listēm vaļā netiekam,” sprieda daži valdes locekļi. Citi ieteica ziedojumu listes atstāt bez ievērības, koncentrējoties uz līdzekļu uzkrāšanu jaunajam DVF īpašumam.

Vajadzību bija bez gala. Muižas dzīvojamās istabas bija jāpārbūvē un jāiekārto pensionāru, vasarnieku un darbinieku novietošanai. Bija vajadzīgas tapetes, grīdsegas, logu aizkari, mēbeles un virtuves piederumi. Bija jāatjauno elektriskā installācija un jāpiemēro ugunsdrošības noteikumiem. Īpašumā bija

jāiekārto jauna kanālizācija, un noteku ūdeņu uztveršanas un tīrīšanas sistēma, jāpārkārto ūdens piegādes iekārta un jāizveido spēkratu novietošanas laukumi. Lielais vairākums darbu tika paveikti pašu spēkiem, jo britu firmas bieži par darbu prasīja pārāk augstu cenu vai arī veica to paviršī.[7]

[1] Floriāns Mičulis, 1975. g. jūlijā
[2] LA 1975. g. 18. jūlijā
[3] LA 1975. g. 10. jūlijā Freimanis, 11. lpp.
[4] LA 1975. g. 1. augustā Freimanis, 13. lpp.
[5] LA 1975. g. 2. augustā Freimanis, 11. un 13. lpp.
[6] LA 1975. g. 6. septembrī
[7] Turpat

Kaimiņi

Bija pagājušas tikai dažas nedēļas jaunajā īpašumā, kad mūsu kaimiņi mūs paši uzmeklēja. Apmeklētājs bija vietējo angļu draudžu mācītājs L. P. Heins (Haynes), kas nāca ar lūgumu atļaut Svinfordas, Katorpes un Stanfordas draudzei rīkot mūsu īpašumā kopējus dārza svētkus, kā viņi to esot darījuši agrākos gados. Mācītājs Heines draudžu kopējā biļetenā rakstīja: "Katorpes muižas jaunie īpašnieki ir laipnā kārtā mums atļāvuši šo vietu draudzes dārza svētku sarīkošanai, un šādi svētki šeit notikuši arī agrākajos gados. Mēs priecāsimies šajā dienā satikt jaunos kaimiņus un novēlēt viņiem ātru un laimīgu iedzīvošanos jaunajā mājvietā." Līdzīgiem sirsnīgiem vārdiem jaunos īpašniekus – latviešus mācītājs pieminēja arī dievvārdu uzrunā dārza svētkos.

Pēc draudzes valdes lūguma DVF valdei sūtīt kādu pārstāvi dārza svētku atklāšanai bija ieradies Ārējās informācija daļas vadītājs Gunārs Tamsons. Savā uzrunā viņš teica: "Šīsdienas sarīkojums ir radījis plašu atsaucību jūsu draudzes locekļos visā plašajā apkārtnē," – piebilzdams, ka šī svētku vieta ir arī visas latviešu sabiedrības degpunktā. "Beidzot ir piepildījusies ilgus gadus lolotā iecere pēc kāda lauku īpašuma, kuŗā mēs varētu pulcēties, pavadīt savus atvaļinājumus, savus atpūtas brīžus un kas atrastos tālāk no pilsētas trokšņa, tuvāk dabai un lauku plašumam. Šī vieta bez tam dod patīkamu atpūtas vietu vecajiem ļaudīm un iespēju latviskā vidē pavadīt savu mūža novakari." Nodevis svētku rīkotājiem DVF valdes sveicienus, Tamsons izteica pārliecību, ka starp vietējo sabiedrību un jaunā īpašuma darbiniekiem un tā iemītniekiem valdīs saticības un draudzības gars.[1]

Dārza svētki bija radījuši plašu atsaucību, un viesu vidū iekļāvās arī daudzi latvieši, kas bija braukuši jauno īpašumu apskatīt vai arī pielikt roku talkas darbos. No kādām kāzām mājās braucot, iegriezās arī Korbijas tautas deju kopas "Pērkonītis" dalībnieki. Svētku rīkotāju aicināti, viņi nodejoja vairākas tautas dejas, saņemot sirsnīgus aplausus. Ceļš uz draudzīgām kaimiņu attiecībām bija vaļā un viena rūpe mazāk.

Lai sakoptu jaunā īpašuma ārējo izskatu, vajadzēja daudz čaklu roku. DVF valdes aicināti, talcinieki brauca no visām pusēm. Protams, visbiežāk bija redzami tuvākie – lesterieši un birminghamieši, bet netrūka arī Bedfordas un Korbijas tautiešu. Talcinieki no ziemeļiem, ceļā pavadījuši vairākas stundas,

Talcinieki no Birminghamas

tūlīt stājās pie darba, lai līdz vakaram kaut ko varētu padarīt. Darba netrūka, bet talcinieku spars nemazinājās. Visi strādāja no sirds, kā jau savās mājās. Dažkārt bija grūti iestāstīt ciemiņiem, ka šie talcinieki strādā bez atlīdzības. Nedēļas vidū ciemos atbrauca londonieši un bija priecīgi pārsteigti, kad viņus pie vārtiem sagaidīja Katorpes jaunais saimnieks. Visi zināja, ka londonieši braucienam noīrējuši lielo autobusu. Vai tad kāds brīnums, ka jaunais saimnieks baidījās zaudēt savas muižas vārtus! Tiešām, izrādījās, ka vārti ir par šauriem, lai lielais autobuss tiktu tiem cauri, un tas bija jāatstāj uz ceļa.

Kāda brauciena dalībniece Londonas Avīzē apraksta savus ciemošanās iespaidus. Viņu, tāpat kā daudzus citus, pārsteidz lielums un plašums. Trimdas ceļos ejot latvieši bija pieraduši pie šaurības un pieticības un nu pēkšņi nonākuši plašumā un pat zināmā greznībā. Ir grūti saprast un pieņemt, ka tas viss pieder latviešu organizācijai – pašiem latviešiem, ka tas iegūts saviem spēkiem! Londoniete, to pārdzīvojot, saka: "Pagājusi viena sāņus, kalna malā, raudzījos lielajā plašumā visapkārt. Sirds pielija pilna ar pateicību Dievam un lepnumu uz savu tautu. Mēs, latvieši, tomēr neesam tik viegli zemē nospiežami. Mēs paceļam galvu pat svešā zemē. Šis īpašums nav tikai iegūta laicīgā manta. Tas ir latviešu vienprātības un kopības gara simbols, tāpēc turpināsim joprojām dot un palīdzēt, jo mēs dodam savai tautai un līdz ar to – paši sev."[2]

Pirms dažiem mēnešiem, kad vēl kārtojās īpašuma pirkšanas formālitātes, nepacietīgākajiem bija grūti sagaidīt tā pāriešanu mūsu īpašumā. Nervozēšanu un gaidīšanu labi raksturo kādas tautietes dzejas rindas:

Ak tu, skaistā Kaķu muiža,
Vai tu būsi mūsu?
Tava torņa pulksten's snauž,
Zirnekļi vēl tīklus auž.
Bet, kad ziedos bites sanēs,
Vai te latvju mēle skanēs?

Citi atkal brīnījās, kāpēc muižu iesaukuši par Kaķu muižu? Kaķu gan te kāds ducis, bet trušu – simtiem.[3] Lielo sabiedrības ievērību rādīja arī tas, ka 1985. gadā iznāca rets Londonas Avīzes numurs, kuŗā nebūtu kāds raksts par DVF jauno lauku īpašumu Katorpē.

Kā jau tas parasti mēdz būt, nepacietīgākie aizsteidzas pārējiem priekšā. Tas pierādījās 1975. gada 6. septembŗa DVF delegātu sapulcē, Boltonā. Kamēr lielais vairākums delegātu vēl lauzīja galvu, kā nodrošināt īpašuma izbūvi un tālāku pastāvēšanu, atskanēja ierosinājums – steidzīgi dot tam latvisku nosaukumu. Ierosinājumu tad arī steidzīgi izlēma, tajā īsti neiedziļinoties. Tika ieteikti pieci vārdi, un balsojot tie saņēma šādu balsu skaitu: "Vanagi" – 23 balsis, "Rīga" – 6, "Straumēni" – 4, "Tālava" un Tērvete" – 2 balsis katra. Tā "Catthorpe Manor" kļuva par "Vanagiem". Pavisam drīz ar "Vanagiem" radās daudz pārpratumu, jo bija jau daudz citu "vanagu" māju.[4]

DVF valdes sēdē 1975. gada 4. oktobrī mājas pārvaldnieks Sīlis un Saimniecības daļas vadītājs Rītiņš sniedza paskaidrojumus un plašu ieskatu par lauku īpašumā paveikto un vēl darāmo. Tikpat kā nobeigta ir galvenās dzīvojamās ēkas istabu pārdalīšana. Atliek koka konstrukcijas nosegšana un krāsošana. Vēl veicama mazgātavas un vannas telpu pārdale, piemērojot pensionāru mītnes vajadzībām. Izgatavots un vietējai pašvaldībai iesniegts kluba būves un iekārtošanas plāns. Tā apstiprināšana sagaidāma tuvākās dienās. Iegūti divu būvfirmu darbu izmaksas aprēķini. Valde vienojās par izmaksas plānu £13 500 apmērā. Kluba apsildīšanai iekārtojams ar vieglo eļļu kurināms sildītājs tādā kapacitātē, lai vēlāk varētu apsildīt staļļos iekārtojamos dzīvokļus. Aptuvenā izmaksa – £3000.

Divi projekti iegūti arī kanālizācijas un noteku ūdeņu uztveršanas sistēmas pārkārtošanai. Viena projekta izmaksa: £7000 līdz £8000, kas prasītu sistēmas pastāvīgu uzraudzību, un otrs par £17 000. Tai uzraudzība būtu minimāla. Ar architekta Kliforda Kinstona (Clifford Kinston) ieteikumu valde izšķīrās par pirmo. Pirms darba uzsākšanas DVF valde nolēma vēl nogaidīt rezultātus sarunām ar pašvaldību un ciema pārvaldi par kopējas kanālizācijas iekārtošanu, kuŗu tad ierīkotu un apkalpotu pašvaldība. Neapmierināja arī pašreizējā ūdens piegāde, jo ūdens rezervuārs ar skaitītāju bija kopējs ar divām lauksaimnieku saimniecībām. Steidzami bija nepieciešama rezervuāra tīrīšana un pārkrāsošana. Valde uzdeva pārvaldniekam sākt sarunas ar ūdens piegādes pārvaldi un mēģināt jautājumu nokārtot mums labvēlīgākā veidā.

Bija redzams, ka tuvākā nākotnē var rasties grūtības ar automašīnu novietošanu lielāko sarīkojumu laikā. Būtu jādomā par spēkratu novietošanas laukumu. Pastāvēja iespējas no kaimiņa iegūt apmaiņā zemi – vienu akru pret diviem akriem zemes pie upes. Valde atzina spēkratu novietnes nepieciešamību un uzdeva pārvaldniekam turpināt sarunas, pēc iespējas ievērojot mūsu intereses.

Visai laba atsaucība bija kopējā darba talkām. Lielākas vai mazākas talcinieku grupas no 14 nodaļām bija paveikušas lielu darbu. Daži cilvēki bija nostrādājuši pāri par 150 dienām katrs. DVF valde lūdza talkas turpināt, lielākām grupām iepriekš sazinoties ar pārvaldnieku. Atsevišķiem talciniekiem bez satiksmes līdzekļiem ir iespēja izmantot muižas transportu starp muižu un Ragbijas (Rugby) dzelzceļa staciju. Rītiņš, ziņojot par īpašuma līdzekļu stāvokli, paskaidroja, ka kopš delegātu sapulces līdz 1. oktobrim ziedojumos ienākušas £750, bet aizdevumos – £800. Īpašuma iekārtošanai līdz šim izdots £1789. Iecerētais DV Rietumvācijas valdes aizdevums nav īstenojies. Fonda valde nolēma tuvākajā nākotnē sākt jaunu ziedojumu vākšanas akciju, lūdzot talkā visu trimdas saimi. Valde apstiprināja pārvaldnieka tiesības un izstrādāja darba līgumu, ko parakstīja no vienas puses pārvaldnieks un no otras puses valdes priekšsēdis un Saimniecības daļas vadītājs.[5]

DVF valdes 1975. gada 29. novembŗa sēdē Saimniecības daļas vadītājs Rītiņš nožēloja, ka sākotnējās ieceres nav piepildījušās. Saimniecības daļa bija paredzējusi, ka jau ar augusta mēnesi jaunajā īpašumā varēs uzņemt pirmos pastāvīgos iemītniekus, kas dotu līdzekļus īpašuma tālākai izbūvei. Diemžēl vietējā pašvaldība kavējās ar iesniegtā plāna apstiprināšanu, un trūka arī līdzekļu būvmateriālu iegādei. Viss paveiktais bija galveno tiesu talku darba augļi, un talkas būs nepieciešamas arī nākotnē. Lai varētu saimniekot ar pilnu jaudu, jāsteidzina kluba, kanālizācijas un apkures iekārtošana. Kluba ienākumi varētu dot vismaz daļu nepieciešamo līdzekļu, bet pavisam šo darbu veikšanai nepieciešamas vismaz £25 000.

Apspriežot līdzekļu sagādāšanas iespējas, DVF valde pieņēma Nikolaja Bisenieka aicinājumu ziedot, aizdot un turpināt talkas. Te nu valde apzinājās, cik nepatīkams tāds aicinājums būs, jo tas jau skandināts vairākkārt visu gadu. Meklējot citus līdzekļu sagādes veidus, pieņēma vanadžu daļas vadītājas Marijas Ķeņģes ierosinājumu – rīkot loteriju visas DVF saimes apmērā. Vajadzīgo priekšdarbu veikšanai izraudzīja loterijas komiteju ar pašu Mariju Ķeņģi, Ādolfu Sīli un Arnoldu Tauriņu kā locekļiem.

Tai pašā sēdē mājas pārvaldnieks Sīlis ziņoja, ka ar talcinieku palīdzību darbi krietni vien pavirzījušies uz priekšu. Lielajā mājā būs 21 vieninieku un 16 divgultu istabas. Nepieciešamos būvmateriālus sagādājuši Lesteres, Korbijas un Notinghamas tautieši. Runājot par līdzekļu sagādes veidiem, Sīlis ieteica mazās loterijas un izlozes turpināt, jo tikai dažu nodaļu izlozēs vien tās jau devušas £160.

Domājot par īpašuma zemes izmantošanu, valde piekrita pārvaldnieka ierosinājumam pagaidām to izīrēt vietējam lauksaimniekam ganībām un siena ievākšanai. Ar svaigā ūdens tanka iztīrīšanu, pārkrāsošanu un jumta uzlikšanu ir nokārtota svaigā ūdens piegāde. Kanālizācijas un noteku ūdeņu jautājumā saņemts pašvaldības paskaidrojums, ka nākamos trijos gados nav paredzama ciema kanālizācijas sistēmas iekārtošana. Sarunās tika apsvērtas iespējas, vai arī jaunais īpašums nākamos trijos gados nevarētu palikt pie vecās iekārtas.

Kaut arī līdzekļu jautājums vēl bija neskaidrs, tika uzsākti būvdarbi kluba telpu vajadzībām, paredzot tos nobeigt līdz marta beigām. Kluba telpu iekārtošanu varēs nobeigt līdz maija vidum. Attiecīgs ugunsdrošības plāns jau bija apstiprināts un nodots būvfirmai iekārtošanai. Iekārtojums izmaksās £1190. Valde arī piekrita "Colourgas" iekārtas un gāzes plīts uzstādīšanai mājas iemītnieku vajadzībām.[6]

DVF valdes locekļi pielika visas pūles, lai ikviens būtu pareizi informēts par jaunā īpašuma izbūves gaitu. Jānis Ranka īsā laikā apmeklēja Stokportas, Bradfordas, Bedfordas un Lesteres nodaļas. Imants Pālītis ieradās Boltonā, Ceriņš ar Rītiņu – Notinghamā. Savā stāstījumā par īpašuma izbūvi Rītiņš uzsvēra: "Šis ir visu Anglijas latviešu īpašums, un mēs varam būt lepni uz to. Darba vēl ir ļoti daudz – ir vajadzīgi līdzekļi, ir vajadzīgas jūsu darba rokas. Darba talcinieki būs vienmēr gaidīti."[7]

Vanadžu daļas vadītāja Marija Ķeņģe savukārt piedalījās vanadžu novadu sanāksmēs. Viņa visur aicināja atbalstīt DVF valdes pasākumus. "Darba ir daudz, un visur vajadzīgas jūsu rokas! Jaunajam īpašumam vajadzīgas mēbeles, grāmatas, aizkari, rokdarbi, itin viss, kas jauno mītni dara skaistu un patīkamu," viņa teica. Viņa arī aicināja vanadzes dāvināt mājas vadībai Latvijas karogu, ar ko jauno mītni rotāt atklāšanas dienā.[8]

Visās DVF novadu vanadžu sanāksmēs tika pārrunāti veidi, kā labāk palīdzēt Katorpes iekārtošanā. Labi panākumi ir bijuši darba talkām, kāpēc gan tādas nevarētu sarīkot aizkaru šūšanai? Čaklu un spējīgu šuvēju nav trūkums, tās tikai jāsadabū kopā. Par tādu aizkaru šūšanas talku, Londonas Avīzē pastāsta Vidusanglijas vanadžu novada priekšniece Zenta Lazdiņa: "Norunātās talkas dienas rītā ierodas Volverhamptonas šuvējas. Elvīra Zepe, Jūlija Broka un Ingrīda Haritonova. Viņas ir apbruņojušās ar savām mašīnām, mēriem un adatām, pat krāsainu diegu netrūkst. Drīz vien klāt arī lesterietes – Biruta Sirsniņa, Hermīne Bebere un Zenta Lazdiņa. Mājas saimnieki, – Ādolfs un Anita Sīļi jau sagatavojuši un iesildījuši darba telpas. Darbs var sākties bez kavēšanās.

Blakus istabā Anita Sīle gatavo mēbeļu pārvelkamos. Viņa ir apņēmusies svētku brīvdienās katru dienu sagatavot pārvelkamo vismaz vienam krēslam. Apbrīnojami ir viņas darbi, jo vecie krēsli tiešām izskatās kā jauni. Pēcpusdienā atbrauc Kārlailes nodaļas priekšsēdis Florians Mičulis un atved jau sagatavotus aizkarus līdz ar prāvu saini materiālu. Talkas devums: tagad būs aizkari

astoņiem lieliem logiem, bet darāmā vēl daudz. Norunājam nākamo talku pēc mēneša, ja iespējams, vēl lielākā talcinieču skaitā. Lejas istabās krājas atvestās mēbeles, grīdsegu ruļļi, grāmatas un citas mantas. Tie ir ziedojumi no visas Anglijas, viss mūsu kopējam īpašumam."

Tāpat kā agrāk londonieti V. B., arī Lazdiņu pārņem prieks un panākumu sajūta par tautiešu lielo atsaucību šim mūsu visu kopējam pasākumam: "Ceram, ka pēc Ziemsvētkiem arvien vairāk talcinieku iegriezīsies jaunajā mājā, lai paveiktu nepieciešamo un pavasarī varētu svinēt atklāšanu."[9]

Daugavas Vanagu Fondam aizvadītais 1975. gads ir bijis ne tikai notikumiem, bet arī panākumiem bagāts. Visu domas un rūpes bija veltītas lauku īpašuma iegādei un piemērošanai latviešu vajadzībām. DVF veiktais darbs ir izvirzījies visas organizācijas priekšplānā. DVF valdes 1976. gada pirmajā sēdē, kas notika jaunajā īpašumā, vanadžu priekšniece Marija Ķeņģe sveica DVF valdes priekšsēdi Leopoldu Rumbu, novēlot raženu nākamo darba cēlienu. Uzklausot Sīļa un Rītiņa paskaidrojumus, valdes locekļi iepazinās ar paveikto uz vietas. Noslēgumam tuvojās istabu pārdalīšanas darbi, siltā un aukstā ūdens piegāde istabām, apsildīšana un apgaismošana. Krietni uz priekšu pavirzījušies arī būvfirmai nodotie darbi kluba izbūvei, un tos paredzams nobeigt martā. Kluba iekšējo iekārtojumu cer nobeigt pašu spēkiem līdz maijam, lai tai pašā laikā varētu sākt uzņemt pastāvīgos iemītniekus.

Virs kluba telpām un tālākajā bijušo staļļu daļā, otrā stāvā, ir iespējams izbūvēt dzīvojamās telpas ar 15 istabām. Valde lūdza pārvaldnieku Sīli kopā ar architektu kārtot attiecīgu plānu izgatavošanu un iesniegšanu pašvaldībai apstiprināšanai. No tuvākajiem darbiem steidzamākie būtu auto novietnes izbūve. Jānolīdzina kājceliņos radušās bedres. Jādomā arī par veco ļaužu ērtībām lielajā mājā. Daudzo kāpņu kāpšana viņiem var kļūt par grūtu, tādēļ jādomā par elektriskā celtņa ierīkošanu. Rītiņš sūrojās, ka gadījuma rakstītāji publicē ziņas, kas neatbilst patiesībai. Tā apkārtrakstā Mūsu Balss ievietota ziņa, ka galvenās mājas otrais stāvs paredzēts ciemiņiem – atvaļinājuma pavadītājiem. To rīcībā gan tiks nodotas dažas istabas, bet vispārējais telpu sadalījums vēl nav izlemts. Īpašums ir iegādāts galvenokārt vecuma dienu pavadītājiem, un to vajadzības vienmēr būs pirmā vietā.[10]

1976. gada marta DVF delegātu sapulci varēja uzskatīt par inventāra uzņemšanu. Līdz šim Rītiņš bija runājis par steidzamākiem darbiem, šoreiz viņam rokās bija pārskati. Viņš varēja pateikt, cik daudz katrs atsevišķi un visi kopā ir tajā "caurajā maisā" salikuši. Par "cauro maisu", kur saplūda visi īpašumam domātie līdzekļi, to iesauca tādēļ, ka neviens nevarēja pateikt, kad "tas maiss" būs pilns. Visu laiku tikai deva un deva, un nekad nebija diezgan. Bija bažas, ka līdzekļu varētu sākt pietrūkt.

DVF valde uzklausīja ziņojumu par financiālo stāvokli pēdējos septiņarpus mēnešos, kopš īpašums nonācis mūsu rokās. Kopš tā iegādes paveikts liels darbs. Ziedojumos ienācis £41 049, aizdevumos – £90 091. Visi aizdevumi ir

bez procentiem. Izplānoti un daļēji paveikti darbi par £39 000. Ievērojami daudz paveikts ar talkām, tā radot lielus ietaupījumus. Daudzi bija ziedojuši materiālus, kā Teodors Dambītis un viņa elektriķi Bradfordā – Kūrs Birzgalis, Ēriks Novadnieks, Edgars Grīnbergs un Edgars Reinbergs, kuŗi bez maksas sakārtojuši visu elektrisko installāciju. Halifaksas nodaļa ziedojusi £500 ēdamistabas iekārtošanai. Korbijas vanadzes bija iekārtojušas greznu priekštelpu, vestibilu. Lesterieši – Pēteris Lazdovskis nostrādājis 120 dienas, Augusts Rūgums – 110 dienas. Līdsas nodaļa ziedojumos un aizdevumos savākusi ap £15 000, Bradfordas nodaļa – £10 000. Rītiņš sirsnīgi pateicās visiem ziedotājiem, aizdevējiem un talciniekiem, it sevišķi Ādolfam Sīlim un viņa dzīvesbiedrei Anitai, par nenogurstošo darbu un lielo ticību pasākuma nākotnei. Viņš lūdza tautiešus turpināt darba talkas un neatraut materiālo palīdzību. Domājot par Katorpes muižas izveidošanu, pastāvīgiem iemītniekiem paredzētas 23 istabas un 12 istabas viesiem. Pastāvīgo iemītnieku izraudzīšana paredzēta 29. maijā. Tiek organizēta naudas loterija visas DVF saimes apmērā. DV priekšnieks Jānis Frišvalds, pateikdamies darbiniekiem par pagājušā gadā paveikto darbu, brīdināja, ka materiālās vērtības nedrīkst kļūt par pašmērķi.[11]

[1] LA 1975. g. 8. augustā
[2] LA 1975. g. 29. septembrī. Rakstītāja, kas parakstījusies ar iniciāļiem V. B. varētu būt bijusi Valda Bergmane
[3] LA 1975. gada 17. oktobrī
[4] Freimanis 14. lpp.
[5] DVF valdes sēdes prot. 398, 3. p. 1975. gada 4. okt. LA 1975. gada 24. okt.
[6] Turpat
[7] LA 1975. gada 30. oktobrī
[8] DVF valdes apkārtraksts Nr. 6 1975. gadā
[9] LA 1976. gada 16. janvārī
[10] LA 1976. gada 6. februārī
[11] LA 1976. g. 12. martā

Caurais maiss

Delegātu sapulce vēlreiz atgriezās pie Katorpes īpašuma nosaukuma, atceļot savu iepriekšējo lēmumu – saukt to par "Vanagiem". Jauna, piemērota vārda izvēli atstāja DVF valdei un par to bija jāizšķiras drīz, jo 29. maijā jau bija plānotas īpašuma iesvētes svinības. DVF valde jau agrāk bija aicinājusi Londonas Avīzes lasītājus ieteikt piemērotu vārdu, un tādi bija ienākuši vairāk nekā 30, skaisti un skanīgi. Arī valdei ar vārda izvēli radās grūtības, jo vajadzēja tikai vienu. Bija ilgas debates, un tikai otrā balsojumā panāca galīgo lēmumu – par vārdu "Dzintari" balsoja 3 valdes locekļi, bet par "Straumēniem" – 5. Līdz ar to DVF lauku īpašums Catthorpe Manor latviešu presē un sabiedrībā kļuva par "Straumēniem".[1]

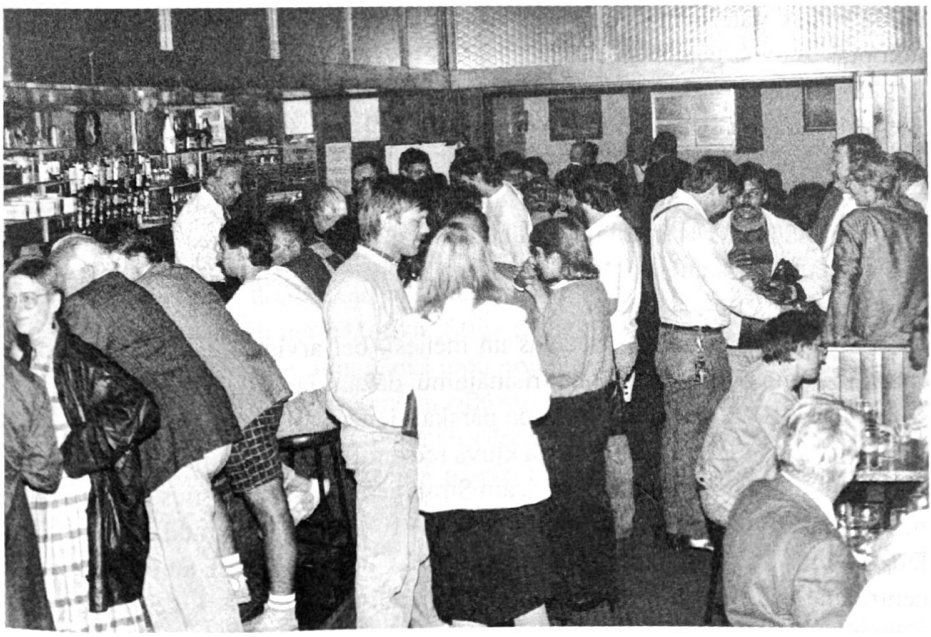
Laikā, kad sākās pastiprināta ziedojumu un aizdevumu vākšana jaunajam īpašumam, radās opozicija. Parādījās cilvēki, kas uz visu skatījās ar aizdomām un neuzticību. Opozicionāri pasākumu gan atbalstīja, tikai negribēja uzņemties nekādus pienākumus un iesaistīties vadībā. Viņi uzsvēra, ka "šitos zēnus uz mušpapīru nepaķers", un rūpīgi sekoja visam, kas notika. Ja izdevās par kādu darbinieku pasmieties, kā paši teica, "iedzīt to stūrī", viņiem bija lieli prieki. Šāda izdevība radās ar jaunā īpašuma vārda izraudzīšanu. Delegātiem pārmeta, ka tie nav spējīgi lemt. DVF valdei pārmeta arī divkosību. "Mēs ziedojām, gandrīz bez biksēm palikdami, bet, kad vārds jādod, – pat nepaaicināja. Visu laiku teica, ka tas būs visu Anglijas latviešu īpašums. Kur tad sākas un beidzas mūsu īpašuma tiesības?" Uz darba darītājiem tas nekādu ēnu nemeta, bet deva viņiem dažu bezmiega nakti.

Bet ne jau "šitie zēni" vien smējās. Par delegātu kļūmēm un nespēju pieņemt lēmumus smīnēja arī citi. Tā Saules novada apkārtrakstā Vēstnesis bija lasāmas šādas "Pušelnieka" satīriskas rindas:

Un džezs sāk gaisu drebināt,
Cits polku lec, cits kratās,
Cits alu dzeŗ un žegojas,
Cits tāpat malā skatās.
Pie loga vientuļš delegāts
Stāv domīgs, brauka bārdu.
Viņs vēl arvienu meklējot
Tam Kaķu ciemam vārdu.[2]

1976. gada 6. maijā Lutervorsas tiesā "Straumēnu" klubam piešķīra dzērienu pārdošanas atļauju. Tiesas sēdē piedalījās īpašuma pārvaldnieks Ādolfs Sīlis, kluba sekretārs Laimonis Ceriņš un architekts Klifords Kingstons. No vietējiem iedzīvotājiem vai iestādēm iebildumu nebija. DVF valde nolēma kluba pagaidu komitejas locekļus atstāt līdzšinējā sastāvā, kas jau pieteikti attiecīgajām iestādēm: Leopolds Rumba, Genriks Rītiņš, Ķeņģis, Imants Pālītis, Jānis Ranka, Tamsons, Ričards Pureniņš, Alfons Freimanis un Laimonis Ceriņš. Vēl par komitejas locekļiem apstiprināja Jāni Miezīti un Daumantu Heisteru. Par kluba dzērienu iepirkšanu atbildīgi: Genriks Rītiņš, Imants Pālītis, Ādolfs Sīlis, Gunārs Egle un Alberts Mellis. Par dzērienu pārdevēju pieņēma Gunāru Egli ar atalgojumu £25 nedēļā pie visa brīva. Valde piekrita atvērt kontu vietējā Midland bankas nodaļā uz Latvian Welfare Fund vārda. Kā čeku parakstītājus pilnvaroja Ādolfu Sīli, Genriku Rītiņu, Laimoni Ceriņu un Jāni Miezīti.

Ar 15. maiju "Straumēnu" virtuvē pieņēma trīs pirmos algotos darbiniekus: saimnieci – Liliju Mežasargu, kuŗai maksāja £20 nedēļā pie visa brīva, pavāru – Aleksi Rižanovu, maksājot £25 nedēļā pie visa brīva, un virtuves strādnieku ar £10 nedēļā pie visa brīva. Telpu tīrītājiem maksās £6 nedēļā. Tālāk Rītiņš iepazīstināja DVF valdi ar pārbūvēm un iekārtošanu, kas vēl prasīs prāvus līdzekļus, kādu pašlaik rezervē nav. Pašreizējie aizņēmumi uz procen-

"Jautrā oda" apmeklētāji

tiem sastāda £48 100. Daumants Heisters piedāvāja DVF valdei aizdevumu – £15 000 apmērā uz 10 gadiem par 8% gadā. Viņa līdz šim aizdotais kapitāls jāatdod sešu gadu laikā. Kā nodrošinājumu DVF valde dotu namu 108 Bayswater, Londonā. Valde nolēma šo piedāvājumu pieņemt, šai jautājumā tomēr vēl sazinoties ar uzticības personām.

Beidzot Rītiņš pieskārās "caurajam maisam" un, liekas, apmierināja visus. Jaunajam īpašumam ziedojumos pavisam ienākušas £46 894 un aizdevumos £104 173. Kur šī nauda palikusi? Protams, samaksāti pirkšanas izdevumi £120 000. Galvenās ēkas telpu pārbūve, inventārs un klubs izmaksājis £32 310. Tekošajiem pārbūves darbiem vēl vajaga £16 140. Pateicoties tam, ka līdzekļi turpina ienākt, darbi nav apstājušies, jo kopš 1976. gada sākuma, nepilnos piecos mēnešos, ziedojumos vēl ienākušas £6353, bet aizdevumos £13 182.

Ziņojumos par līdzekļu ienākšanas gaitu un izlietošanu izkliedēja šaubas, bet pamodināja jaunas rūpes: kā šo īpašumu uzturēsim un kā atmaksāsim lielos aizdevumus? Visiem bija skaidrs, ka īpašumam jāsāk pašam pelnīt, tikai kā, un vai ar to pietiks? Ienākumu vairošanai radās visdažādākie plāni. Pavisam nopietna bija doma – ierīkot cūku audzētavu, pašiem pārstrādāt gaļu un nodot to pārdošanā. Atradās arī cilvēki, kas šos darbus prata, bet jau pašā sākumā nācās atdurties uz stingrajiem valdības noteikumiem un higiēnas prasībām, kuŗas izpildīt Straumēnu darbiniekiem nebija pa spēkam.

Tika izmēģināts arī otrs līdzekļu iegūšanas veids – audzēt saknes un dārzājus mājas patēriņam, bet arī ar to radās grūtības, jo muižas parkā nebija iekoptas zemes. Bija doma audzēt kartupeļus, bet tā atdūrās pret lielajiem izdevumiem. Divu akru lauka apstādīšana un apstrādāšana izmaksātu turpat £592. Piedzīvojuši kaimiņu lauksaimnieki arī brīdināja to nedarīt, jo kaitēkļi varot ražu pilnīgi iznīcināt.[3]

Pirmā sajūsma par iegūto īpašumu bija nedaudz apsīkusi. Tai vietā stājās rūpes par tālāko. Darāmā bija tik daudz, ka grūti nācās saprast, kur īsti iesākt. Visam pa vidu skanēja DVF valdes gandrīz vai izmisīgie lūgumi un aicinājumi: "Ziedojiet un aizdodiet!"

Smagā darbā aizgāja nedēļas un mēneši, bet arvien likās, ka tā ir mīņāšanās uz vietas. Neredzot tālāku risinājumu, dažam jau sāka nespēkā nolaisties rokas. Tad, 1976. gadā, Rītiņa gada pārskati ienesa skaidrību un pārskatāmāks kļuva padarītais. Arī pašā īpašumā kļuva redzami darbi, kas bija vai nu padarīti, vai arī tuvojās noslēgumam. Pamazām Straumēni sāka pārvērsties no būvlaukuma par apdzīvotu vietu. Jau marta vidū DVF valde sāka izraudzīt pastāvīgos iedzīvotājus, ierādot tiem jau gatavās istabas lielajā mājā. Istabu pieslēgšana centrālajai apkurei un elektriskajam tīklam gan negāja tik ātri, kā iecerēts. Par pirmajiem pastāvīgajiem iedzīvotājiem Straumēnos 21. martā apstiprināja 16 vieniniekus un divus precētus pāŗus. Viņi varēs sākt iekārtoties uz dzīvi jau maijā.

Ikviens varēja saskatīt darba augļus, un tas deva spēku turpināt. Darba talcinieku skaits auga un arī "caurais maiss" vairs nelikās tik caurs. Talcinieku stāstos Londonas Avīzē rūpju vietā sāka parādīties priecīgāks skatījums.

Talcinieks no Bradfordas V. B. ironizē par savu šoferi – centīgu arodbiedrības biedru, kas apstājies atpūtai 15 minūtes pirms gala mērķa. Viņš priecājas, ka talcinieki nav tādi paši, jo pusdienas paēstas, alus kanna tikai pusē, bet paši talcinieki jau pie darba. Ka Straumēnos visi strādā, norādīja jau tas, ka mašīnai bijis jāpaliek pie vārtiem, jo cauruļu licēji bija izvandījuši ceļu. Tad nu ar visiem darba rīkiem, sievām, desu bundžām un kāpostu spaini bijis tālāk jāiet kājām. Darbā aizgājusi diena, un laiks doties mājās, kaut palicis vēl tik daudz darāmā. Tāpat kā citi pirms viņa, V. B. dalās savās pārdomās: "Ir jūtams apmierinājums, ka esam pielikuši roku kaut kam lielam un svarīgam. Daudz darba ir ieguldīts Katorpes izveidošanā, bet cik daudz vēl darāmā! Apbrīnojama ir bijusi atsaucība kā ziedojumu, tā darba talku ziņā, un, ja mūsu interese turpināsies kā līdz šim, nevar būt nekādu šaubu par mūsu lauku īpašuma dzīves spējīgu apsaimniekošanu."

Un viņš uzsauc: "Uz priecīgu redzēšanos Kaķu muižā!"

Viņam pievienojas kāds cits talcinieks Jānis Dišlers, ar pantu no vecās Vidzemes dziesmu grāmatas: "Nu esmu es to grunt' atradis, kur enkurs stāv pastāvīgi".[4]

Domājot par kluba telpu, staļļu un noliktavu tālāku izmantošanu, DVF valde redzēja, ka nepieciešama lielāka auto novietne. Ja jau talcinieki vien tagadējo piepildīja, tad sarīkojumu laikā tā nespēs viesus uzņemt. Novietne atradās pie īpašuma robežas, un to paplašināt varēja tikai nojaucot daļu veco noliktavu telpu. Radās doma ievadīt sarunas ar kaimiņu un ierosināt zemes gabalu apmaiņu. Zemes gabals pie upes mums bija grūti izmantojams, bet kaimiņam tas varēja noderēt kā pļava vai ganības. Pēc ilgākām sarunām kaimiņš piekrita apmaiņai kā 2:1, jo mainīta tiek pļava pret aramzemi. Tika apmainīti trīs akri pļavas pret pusotra akra zemes līdzās auto novietnei. Ar apmainīto zemi paplašināja auto novietni, un uz pārejās daļas vēlāk uzcēla ģimenes mājas. Atlikušo pusotru akru pļavas apmainīja pret tādu pašu platību pie Straumēnu ziemeļu robežas. Naudas darījums nenotika. Straumēniem gan bija jāuztaisa sēta gar jauno robežu un jāpārvieto tur esošā lopu nojume.

Lai vairotu līdzekļus Straumēnu izbūvei, vanadžu daļas vadītāja M. Ķeņģe jau agrāk bija ierosinājusi rīkot naudas loteriju. DVF valde, iepazinusies ar priekšlikuma noteikumiem, nolēma to rīkot. Pirmie trīs laimesti bija £500, £300, £200, bez tiem vēl desmit laimesti katrs £50, desmit – katrs £25 un divdesmit pieci – katrs £10. Loterijas lozes izplatītu DVF nodaļas un kopas. Visas loterijas ienākums dotu £8000. Izlozi nolika uz 1976. gada 31. decembri.[5]

Starplaikā mājas pārvaldnieks Sīlis jau bija saņēmis Vilsona (Wilson) būvfirmas piedāvājumu uzcelt virs kluba istabas par £20 000. Otra steidzama

vajadzība bija pēc paša pārvaldnieka dzīvojamās ēkas. Līdz šim piemērotu telpu trūkuma dēļ viņa ģimene dzīvoja Londonā. Šo telpu remontiem vajadzēja vēl vismaz £1500. Blakus tam nāca neparedzēti izdevumi. Jau dažus mēnešus pēc ienākšanas jaunajā īpašumā bija skaidrs, ka jāuzlabo ūdens piegāde. Ūdens rezervuārs bija četru patērētāju lietošanā. Rezervuārs bija neapkopts, bet piegādes traucējumu vēl nebija. Ar svaigā ūdens tanka iztīrīšanu, pārkrāsošanu un jumta uzlikšanu, likās, viss bija kārtībā. Problēmas radās, palielinot iedzīvotāju skaitu. Ūdens patēriņš pieauga, un jau 1976. gada vidū sāka trūkt ūdens. Piegādes caurules nespēja ūdeni piegādāt vajadzīgā daudzumā. Nācās caurules apmainīt pret lielākām, bet no tā cieta pārējie trīs ūdens saņēmēji. Lai novērstu domstarpības, bija jāuzstāda ūdens skaitītājs. Tagad ūdens bija pietiekoši bet sildītājs nespēja pietiekami ātri to sildīt, un lielajā mājā sāka trūkt ūdens. Bija jāgādā jauns ūdens sildītājs ar lielāku sildīšanas jaudu. DVF valde atkal bija naudas grūtībās. No uzņemtajiem iedzīvotājiem nauda gan nāca, tāpat no kluba darbības, bet tā nāca lēnām. Lai paceltu ienākumus, bija steidzīgi jāgādā dzīvokļi jauniem iedzīvotājiem. Sekojot kādam ieteikumam, DVF valde lūdza priekšsēdi Leopoldu Rumbu sazināties ar DV Rietumvācijā valdi un lūgt aizdot tās brīvos līdzekļus Straumēnu izbūvei.[6]

Neatlaidīgā darbā bija aizvadīts pirmais gads Straumēnos. Padarīts bija ļoti daudz, un dažbrīd jau likās, ka darbinieki drīz varēs atpūtināt rokas un prātu. Taču arvien radās jaunas vajadzības, bieži vien agrāk nepamanītas. Tas viss sagādāja neparedzētus blakus izdevumus, bet galveno izbūves gaitu tas nespēja traucēt. Jauni iemītnieki nāca un aizņēma katru iespējamo istabu. Latviešiem dažu labu īslaicīgu neērtību pieciešana nesagādāja lielas rūpes. Bija piedzīvoti ļaunāki laiki. Nu tak viņi dzīvo paši savā mājā! Talcinieku straume, kas bija plūdusi visu iepriekšējo rudeni un ziemu, vēl joprojām neapsīka. Un tad nāca visu gaidītā ziņa, ka 1976. gada 29. maijā Straumēnus iesvētīs. Vai tad tik tālu jau esam tikuši? Talciniekiem bija laiks uzvilkt svētku drānas.

1976. gada pavasaris bija lietains. Tuvojās Straumēnu svētku diena. Radās dibinātas bažas, kā uzņemt visus svētku viesus. Talcinieki un visi citi atbalstītāji gribēja būt klāt lielajā svētku dienā. Aicināta bija arī vietējā angļu sabiedrība. Straumēniem pašiem tik lielu telpu vēl nebija. Bija sagādātas vairākas lielas teltis, bet vai ar tām pietiks? Jau stundu pirms svinību sākuma visi lielās mājas gaiteņi, pagalms un celiņi bija pilni svētku viesiem. Londonas Avīze vēlāk rakstīja, ka tik daudz latviešu vienkopus esot bijis tikai dziesmu dienās. Visu apmeklētāju kopskaitu vērtēja pāri par 2000.

Jau tad, kad sākās piemērota īpašuma meklēšana, vispārējā vēlēšanās bija, ka tam jābūt latviešu centram, kas sagādātu latvisko vidi. Visi vēlējās, lai iegūtais īpašums tiktu piepildīts ar latvisku garu, lai latvieši tur nejustos kā svešumā. Pēc šīs domas vadoties, palīgā nāca ziedotāji, aizdevēji, talcinieki un

laba vēlētāji. Šo domu skaisti ir izteicis pats "Straumēnu" grāmatas autors Edvarts Virza: "Ikviena laukos nodibināta mājvieta nav tikai ļaužu patvērums vien. Ap viņu salasās ne tikai putni un dzīvnieki, bet arī pa pasaules telpu klīstošie gari te salaižas, ieraudzījuši ēku pelēkās muguras, jo Dievs nespētu savu vientulību panest, ja viņam nebūtu par ko gādāt."

Tiešām, latviešu Dievam būtu skumji, ja trimdas Straumēnos nebūtu latviskā gara.

[1] LA 1976. g. 12. martā
[2] "Vēstnesis" 1976. g. janvārī
[3] DVF valdes protokols 333/2, 1976. gada 15. maijā
[4] LA 1976. gada 21. maijā
[5] DVF valdes sēdes protokols 334/2, 1997. g. 10. jūlijā LA 1976. g. 12. marts
[6] "Vēstnesis" 1976. g. janvārī

Pirmais gads

29. maijā ar atklāšanas un iesvētību svinību sākumu laiks uzlabojās un brīžiem pat uzspīdēja saule. Ievada daļā Londonas latviešu koris, Ziedoņa Āboliņa vadībā dziedāja piecas dziesmas, sākot ar "Tur burvīgā gaismā viss zaigo un laistās", kas labi atspoguļoja svētku apmeklētāju izjūtas. DVF priekšsēdis Leopolds Rumba, kas pats neatlaidīgi bija mudinājis fonda saimi Straumēnu iegūšanai un izveidošanai, savā uzrunā pateicās visiem, kas ideju par kopīgā īpašuma vajadzību visus šos gadus uzturējuši dzīvu, lai beidzot to īstenotu. Ar sirsnīgu atzinību viņš pieminēja Saimniecības daļas vadītāju Genriku Rītiņu un mājas pārvaldnieku Ādolfu Sīli ar viņa dzīvesbiedri Anitu. Viņš vēlēja visiem, lai atsaucība un atbalsts šim īpašumam turpinātos. DV vanadžu priekšniece Marija Ķeņģe pasniedza mājai Latvijas karogu kā visas Anglijas vanadžu kopējo dāvanu un novēlēja, lai mājā valda latvisks un saticīgs gars. Prāvests Ringolds Mužiks, asistējot virspriesterim Černejam, prāvestam Savickim un mācītājam Jurģim, karogu iesvētīja un deva Straumēniem izvēlēto vārdu. Pērkonīša dejotāji karogu uzvilka slaidajā mastā.

Pirmais klātesošos apsveica Latvijas sūtniecības lietvedis Teodots Visvaldis Ozoliņš, novēlot jaunajam īpašumam nopietna darba un nevis lepnības garu. LNPL priekšsēdis Augusts Abakuks novēlēja Straumēniem kļūt par stipras latviešu saimes pulcēšanās vietu. DV saimes vārdā visus sveica DV priekšnieks Jānis Frišvalds. Baznīcas pārvaldes vārdā prāv. Ringolds Mužiks dāvāja Bībeli, ar aicinājumu neturēt to plauktā, bet lietot ikdienā. LAK Eiropas centra un Latviešu biedrības Lielbritanijā vārdā sveica Jānis Andrups, citējot Virzas "Straumēnu" vārdus par māju, kuŗā valda kārtība, skaidrība un paklausība Dievam un tēvzemei. No Latviešu Preses biedrības kopas sveica Austra Liepiņa, no Latviešu mājas Almelijā – Teodors Strēlerts. No Kamoliņa deju kopas Ilga Mieriņa dāvāja lielu vāzi. DVF Bradfordas nodaļas vārdā Viktors Bušēvics dāvāja V. Bērziņa gleznu. Gleznu dāvāja arī DVF Donkasteras nodaļa. No DVF Notinghamas nodaļas sveica Dominiks Čudars, no DVF Halifaksas un Hadersfīldas nodaļām – A. Dzītars, piesakot ēdamistabas iekārtas dāvinājumu. Aploksni no Līdsas nodaļas vanadzēm pasniedza Anna Krieviņa, piesakot jaunu ziedojumu. Sveica arī Skotijas draudze un DVF Karlailes nodaļa. Sveicienu nodeva Leopolds Dombrovskis, E. Krasts no DVF Koventrijas nodaļas. No

DVF Londonas nodaļas Valdis Liepiņš un A. Antens dāvināja dārza solu. Rakstiski sveica Latviešu Katoļu biedrība, Londonas ev. lut. draudze, Rovfantas saimnieciskā sabiedrība un DVF Stokportas vanadžu saime. Noslēgumā DVF Ziemeļanglijas novada vārdā Jānis Pētersons sumināja Ādolfu Sīli ar dzīvesbiedri Anitu, dāvājot "atpūtai noderīgu ierīci". Arī svinību ieņēmumi bija sasnieguši rekorda skaitli. Greznajā pūra lādē, ko sargāja Zeltīte Miezīte, apmeklētāji bija sametuši £1140. Loterija deva £260, maizīšu galds – £560, bārs – £1800.[1] Redzot lielo iesvētes sarīkojuma atlikumu, DVF valdes vīriem vaigs kļuva gaišāks. Vēl gaišāks tas kļuva pēc pārvaldnieka ziņojuma, ka saņemts piedāvājums istabu izbūvei virs kluba par £16 000.

Iesvētes svinības bija drusku aizlijušas, toties 26. jūnijā rīkotie Jāņi notika gandrīz tropiskā karstumā. Līgotāji brauca no malu malām un Straumēnus ne tikai piepildīja, bet pat pārpildīja. Apmeklētāju skaits pārsniedza 2000, un, protams, arī atlikums deva rekorda skaitli. Viesus sveica DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba, priekšnesumus gādāja Bradfordas tautas deju kopa Sakta kopā ar mazo Saktiņu. Svētku programmu un norisi filmēja BBC televīzija. Latvijas un latviešu vārds izskanēja pasaulē. Lielajā teltī par deju mūziku gādāja Kaija, bet par pieliktajām pūlēm visiem pateicās DVF Kultūras daļas vadītājs Alfons Freimanis.[2]

Saimniecības daļas vadītājs Rītiņš DVF valdes sēdē varēja ziņot, ka Straumēni ir sākuši pelnīt. Līdz 1976. gada 1. oktobrim tie devuši £3667 skaidru atlikumu. Ienāca arī DV Rietumvācijā valdes labvēlīga atbilde uz lūgumu aizdot

"Sakta" dejo Jāņu uzvedumā

naudu Straumēnu izbūvei. Tika solīts DM30 000 bezprocentu aizdevums uz pieciem gadiem. Uz tādiem pašiem noteikumiem aizdeva arī Zviedrijas DV valde 37 000 kr. Procentu vietā, kā morālu atbalstu tie lūdza iekārtot Straumēnos Zviedrijas latviešu istabu, solot sagādāt istabas iekārtu. Šim aizdevumam līdzi nāca vēl divi 10 000 kr. aizdevumi no privātpersonām ar tādiem pašiem noteikumiem. Sīlis jau bija sagādājis vajadzīgos plānus sabiedriskās zāles paplašināšanai ar visa projekta izmaksu £9300. Plāns paredzēja zāles paplašināšanu, virtuvi, mazo bufeti un tualetes telpas. Izbūvi bija paredzēts nobeigt līdz maija beigām. Līdz ar to zāles platība divkāršotos. DVF valde piekrita plāna īstenošanai.

Ievērojot dzīves dārdzības celšanos, valde izšķīrās par uzturēšanās maksas paaugstinājumu Straumēnu pastāvīgiem iedzīvotājiem. Līdz ar to nedēļas maksa tika paaugstināta no £14 uz £16 nedēļā, no tā uztura maksa bija £9 nedēļā. Rītiņš iztaujāja visus Straumēnu iedzīvotājus par viņu ieskatiem šinī jautājumā un par dzīvi Straumēnos. Viņš saņēma tikai labvēlīgas atsauksmes un pateicību.[3]

Lai gan grūtību un vajadzību bija daudz, Straumēni pirmajā pastāvēšanas gadā bija nesuši £3067 atlikumu, ar ko varēja lepoties Straumēnu pārvaldnieks Ādolfs Sīlis. Ziedojumos bija ienākušas £14 950, aizdevumos – £32 360.[4] Lai taupītu līdzekļus, staļļu bloka dzīvokļu izbūvi nolēma veikt pašu spēkiem ar Straumēnos dzīvojošo amatnieku darbu. Lai vairotu Straumēnu ienākumus, bija jādomā ne tikai par iemītnieku skaita vairošanu, bet arī lai pēc iespējas vairāk cilvēku Straumēnus apmeklētu. To varēja panākt ar plaša apmēra sarīkojumiem, kā to rādīja Straumēnu iesvētes un Jāņu svinības. Vienlīdz svarīgi bija gādāt par apmeklētāju ērtībām. DVF Jaunatnes daļas vadītājs Juris Uijerts, organizējot jauniešu nodarbības uz vietām, atrada, ka Bradfordā, Līdsā un Londonā jauniešu rosmes attīstās. Viņiem ir pieejamas mītnes nodarbībām pēc vajadzības. Turpretim Vidusanglijā ir grūtības ar pulcēšanos. Jauniešu skaits uz vietām ir mazs, un sanāksmēm trūkst telpu, jo Straumēni bieži vien ir aizņemti. DVF valde, risinot naktsmītņu jautājumu, ņēma vērā arī šīs jauniešu vajadzības. Nolēma, ka uz Straumēnu zemes esošās divas kaŗa laika barakas, nedaudz uzlabotas, varētu izmantot jauniešu naktsmītnēm, tā radot kādas 32 gultas vietas. Atlikušās divas barakas nolēma nodot jauniešu pašu rīcībā iekārtošanai par nodarbību telpām pēc pašu izvēles.[5]

1977. gada 23. janvārī Straumēnos notika DVCV prezidija sēde. Arī turpmāk lielākā daļa šo sēžu notika Straumēnos. 13. februārī Straumēnos notika Informācijas darbinieku sanāksme ar 30 dalībniekiem. Sanāksmē piedalījās DV priekšnieks J. Frišvalds, LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks un Apspiesto tautu komitejas sekretārs M. Ličenko.[6] Šīs sēdes jau pierādīja, ka Straumēni atrodas piemērotā vietā. Telpu izmantotāju radās arvien vairāk. Vairojās arī kluba apmeklētāju skaits, un DVF 5./6. marta delegātu sapulce nolēma klubam dot vārdu – "Jautrais ods".

Iemītnieku skaitam pieaugot, par mājas ērtībām sāka interesēties pašvaldības būvniecības pārvalde. Ieradās inspektors, kas ar redzēto bija apmierināts, bet vēlējās, lai mājas celtnis būtu piemērots veco ļaužu vajadzībām. Celtnis bija darbināms ar virvēm, un to iežogoja metalla režģis. Inspektors ieteica celtni nojaukt un ierīkot jaunu, būvniecības pārvaldes drošības noteikumiem atbilstošu. Elektriski darbināms celtnis viens pats maksātu £5200, bet kopā ar ietveŗošo sienu turpat līdz £7000. DVF valde tomēr atzina, ka celtņa pārbūve ir nepieciešama.[7]

1977. gada marta sākumā bija nobeigta 14 istabu izbūve virs kluba, asfaltēti celiņi ap galveno māju un veikti dažādi apkārtnes uzpošanas darbi. Bija izveidoti grantēti celiņi mežā. Daudz darba bija veikuši paši mājas iemītnieki: Augusts Rūgums, Jānis Reinfelds, Jānis Rozenflints, Žanis Ēdolfs, Jānis Plāte, Kārlis Kaugurs, Ernests Jansons un Mārtiņš Rozentāls. Starp bieži redzamiem talciniekiem no citurienes minami Jānis Veiss, Fricis Siliņš, Pēteris Lazdovskis un Jānis Liepiņš.

DVF delegātu 1977. gada pavasaŗa sapulcē Genriks Rītiņš izteica Straumēnu īpašuma jēgu un nozīmi latviešu trimdas sabiedrībā. Viņš uzsvēra, ka Straumēni nav tikai latviešu sanāksmju centrs vien, bet ir arī veco ļaužu mītne un atpūtas vieta visiem latviešiem neatkarīgi no viņu materiālām iespējām. Lai gan īpašnieks ir DVF, tas viens pats vien šo īpašumu nebūtu spējis iegādāties, ne arī uzturēt. Straumēniem ir ziedota trimdinieku nauda pat no citām zemēm, un līdz ar to tiem jākalpo visas latviešu trimdas saimes vajadzībām. Straumēniem ir jābūt vietai, kur zem latviešu jumta var dzīvot latviešu dzīvi. It sevišķi tai paaudzei, kas dzimusi ārpus Latvijas, jādod iespēja Straumēnos izjust Latviju. DVF valdei nopietni jādomā par to, kā atmaksāt uzticētos aizdevumus apsolītā laikā, jo Daugavas Vanagu goda vārdu nedrīkst lauzt. Tautiešu uzticība ir jāattaisno. Rītiņš nožēloja, ka Straumēni nevar uzņemt tādus vecos ļaudis, kam vajadzīga apkopšana un medicīniska palīdzība, jo nav darbinieku, kas to spētu veikt.[8]

Straumēnu tālākā saimnieciski veiksmīgā darbība pierādīja, ka ar tautiešu atbalstu un viņu vajadzību apmierināšanu Straumēni varēja ne vien aizdevumus atmaksāt, bet pat iekrāt materiālas vērtības, ar ko palīdzēt citiem. Saimnieciskā varēšana deva iespēju arī kultūras darba veicināšanai un jaunatnes latviskai audzināšanai.

Tikko telpas bija kaut cik iekārtotas, Straumēnos izveidojās rosīga sabiedriskā dzīve. Bija kupls vasarnieku skaits, daudz viesu pulcējās arī nedēļas nogalēs. Tie, kam bija vajadzīgas telpas dažādiem pasākumiem, bija ar mieru par tām maksāt. Notika privātas viesības un atceres vakari. Savus sarīkojumus Straumēnos rīkoja DVF Birminghamas, Lesteres un citas nodaļas, kuŗām nebija savu sanāksmju telpu. Notika koŗa mēģinājumi, gatavojoties 4. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem.

Šacha meistari 1978. gada aprīlī. No kreisās: 1. rindā A. Šķietnieks, A. Abakuks, B. Blezūra, A. Miezītis, J. Tomiņš,; 2. rindā V. Liepiņš, Ā. Sīlis, Gelbe, J. Dūdiņš

Straumēnos notika arī dažādas jaunatnes nodarbības un izglītības pasākumi, apgrozījās arvien vairāk cilvēku. 1977. gadā, no 7. līdz 11. aprīlim te notika 10. Eiropas latviešu meistarsacīkstes šachā. Galvenajā turnīrā piedalījās 14 dalībnieki: 4 no Vācijas, 1 no Zviedrijas un 9 no Anglijas. Turnīram materiālo atbalstu deva DVF un LNPL.[9] No 15. līdz 17. aprīlim Straumēnos notika mēģinājumi 4. Eiropas latviešu dziesmu svētku Jaunatnes rītam Andŗa Vītoliņa vadībā. 23./24. aprīlī Straumēnos notika DVF valdes sēde un tai pieslēgtā Vidusanglijas vanadžu vakarēšana. 7. maijā DVF Lesteres nodaļa rīkoja Straumēnu klubā savu maija balli.

15. maijā Latviešu Preses biedrības Anglijas kopa sarīkoja Jāņa Jaunsudrabiņa 100. dzimšanas dienas atceri. Par Jaunsudrabiņu referēja Austra Liepiņa, V. Nikovskis demonstrēja filmu par Jaunsudrabiņu, un skolu audzēkņi lasīja Jaunsudrabiņa darbus.

28. maijā Straumēni atkal pildījās ar apmeklētājiem no visām Anglijas malām, lai svinētu sava īpašuma gada svētkus. Bija skaista pavasaŗa diena un jau ap pusdienas laiku Straumēnos sabrauca ap 700 svētku viesu. Svinību ievadījumā DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba pateicās visiem par pielīktajām pūlēm, it sevišķi talciniekiem, bez kuŗu darba Straumēni tik tālu nebūtu tikuši. Viņš aicināja tos arī turpmāk dot visu iespējamo atbalstu, tai pašā laikā

neaizmirstot pārējos kopīgi veicamos pienākumus, atbalstu brīvības cīnītājiem, atbalstu Brīvības Fondam, atbalstu 4. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem, lai tie izvērstos par latviešu kultūras parādi. "Kopīgi un vienprātībā strādājot, esam veikuši daudzus lielus darbus. DV organizācija ir augusi savā spēkā un izveidojusies par iespaidīgāko latviešu organizāciju visā pasaulē."

Līdzīgi jau bija izteikusies DV centrālās valdes locekle un DVF vanadžu daļas vadītāja M. Ķeņģe, Londonas Avīzē 1976. g. 18. jūnijā: "Katrs latvietis var būt lepns, ka ir šīs organizācijas loceklis. Kas ir tas iekšējais spēks, kas mūsu tautiešiem liek pulcēties DV organizācijā, brīvprātīgi uzņemties un izpildīt bieži vien nepateicīgus bet nepieciešamus sabiedriskus pienākumus, kopīgi pārvarēt grūtības un veikt nozīmīgus uzdevumus? Tā ir mūsu latviešu nelokāmā nacionālā apziņa, uzticīgā, dedzīgā latvieša seja, uzņēmīgā, drosmīgā, kareiviskā stāja, neatlaidīgā, nesaudzīgā vēlēšanās būt noderīgiem savas tautas locekļiem, kalpot mūsu tautas interesēm nešaubīgā ticībā mūsu tautas labākai nākotnei."[10]

Gada svētkos, 28. maijā koncertēja vīru ansamblis Mežezers 14 vīru sastāvā, ar diriģentu J. Lielkāju. Mežezers savam sniegumam bija izvēlējies lielās mājas segto balkonu, kam izrādījās ļoti laba akustika. Derbijas vanadzes bija sagatavojušas loteriju, Lesteres vanadzes rūpējās par maizīšu galdu.[11] Uz Straumēniem pārcelties bija nolēmis bijušais Latviešu leģiona archīva pārzinis, Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalieris kapt. Oskars Caunītis, kas dzīvoja Vācijā. Diemžēl Caunītis nomira Londonā 1977. gada 10. jūnijā dzelzceļa stacijā ar sirdstrieku, Straumēnus neredzējis. Fonda valde pārrunāja Caunīša testamenta izpildītāju vēstuli, kuŗā paziņots nelaiķa novēlējums Straumēnu izbūvei: £15 406. Bez naudas novēlējuma viņš atstāja grāmatas, gleznas, militāru karšu komplektu un vēsturisku notikumu albumu, ko visu novietoja Straumēnu bibliotekā. Jau iepriekš Caunītis bija ziedojis £292 grāmatu izvietojuma iekārtas izveidošanai. Valde nolēma izgatavot misiņa pelnu urnu £326 vērtībā Caunīša mirstīgo atlieku uzglabāšanai. Viņa piemiņai jaunās celtnes gaitenī 1985. gadā tika atklāta piemiņas plāksne.[12]

25. jūnijā liels Jāņa bērnu pulks ielīgoja Jāņus Straumēnos. Pļava mājas dienvidu nogāzē bija pilna ar viesu teltīm. Pavisam bija sabraukuši ap 2200 līgotāju. Viesus uzrunāja DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba, pateicoties Straumēnu atbalstītājiem un talciniekiem. Viņš izcēla latviešu skolu, vasaras nometņu, kursu, tautas deju grupu un koŗu lielo nozīmi latviešu kultūras vērtību tālāk došanā nākamām paaudzēm. Šī darba veicināšanā liela nozīme bija Straumēniem, kas deva pajumti daudziem no šiem pasākumiem. Svētku programmu sniedza DVF Līdsas nodaļas tautas deju kopa Kamoliņš un palīgi. Viņi rādīja

Jāņu uzvedumu “Saulgriežu teiksma”, ko bija iestudējusi Ērika Vilipsone. 26. jūnijā Straumēnos ieradās vēsturnieks prof. Edgars Andersons, kas izrādīja Viļa Lapenieka jauno filmu “Tobago – Karibu pērle” un stāstīja par šo kādreiz ēējo kurzemnieku koloniju.

10. jūlijā Mūsmājās norisinājās koŗu kopmēģinājumi gaidāmajiem dziesmu svētkiem. Sapulcējušies koŗu dziedātāji kopā ar dziesmu svētku rīcības komiteju ieradās Straumēnos un zālāja malā, tur, kur tagad stāv brīvības cīnītāju piemineklis, svinīgi iestādīja “Dziesmu liepu.”[13] Vēlāk tai pielika arī atbilstošu uzrakstu. Diemžēl liepai šī vieta nepatika un pēc kāda laika tā nokalta. Tad nokaltušās vietā iestādīja jaunu liepu, bet arī tai piemetās kāda sakņu slimība, un tā aizgāja bojā deviņdesmito gadu sākumā.

[1] LA 1976. g. 11. jūnijā. DVF valdes sēdes protokols 334, 1976. g. 10. jūlijā
[2] LA 1976. g. 9. jūlijā
[3] DVF valdes sēdes protokols 337, p. 3, 1976. g. 27. novembrī
[4] LA 1977. g. 21. janvārī
[5] DVF valdes sēdes protokols 340, 1977. g. 23. aprīlī
[6] LA 1977. g. 4. martā
[7] DVF valdes sēdes protokols 336, 1977. g. 30. janvārī
[8] DVF delegātu sapulces protokols , 1977. g. 5./6. martā
[10] LA 1976. g. 18. jūnijā
[11] LA 1977. g. 17. jūnijā
[12] LA 1977. g. 1. jūlijā
[13] LA 1977. g. 17. jūlijā

Pašu spēkiem

1977. gada maija beigās Straumēnos jau dzīvoja 47 cilvēki, 9 no tiem strādāja mājas darbos par atalgojumu. Nāca gatavas istabas virs kluba, un tajās tūlīt arī ielika jaunus iemītniekus. Jaunas tautiešu pieteikumu anketas turpināja ienākt, bet viņu lūgumus varēja ievērot tikai sevišķas nepieciešamības gadījumos, jo telpu jau sāka pietrūkt. Tika apsvērta jaunceltnes būve blakus pulksteņa mājai. Tur bija divas palielas siltumnīcas. Straumēniem pilnīgi pietika ar vienu, tādēļ otra tika nojaukta, lai dotu vietu jaunceltnei ar kādām 16 istabām. Pārvaldnieks Sīlis sagādāja vajadzīgos būves plānus, pašvaldība deva piekrišanu, un arī DVF valdei nebija iebildumu.

Gada svētkos kasē bija ienākuši prāvi līdzekļi, labs atlikums bija arī no Jāņu svinēšanas, Straumēni jau paši sāka pelnīt. Kasē ienāca £3603, no tā klubs viens pats deva £1330. Bija jādomā par apkures uzlabošanu, bet tā varēja pagaidīt, jo bija taču vasara. Sākās jaunceltnes būve, ko atkal veica mājas iemītnieki un amatnieki.

Ar Londonas vanadžu ierosinājumu Anita Sīle 1977. gada 17. septembrī Straumēnos organizēja saviesīgu vakaru kopā ar vietējo angļu sabiedrību. Iegūtie līdzekļi bija paredzēti karalienes Elizabetes I sudraba jubilejas fondam "The Queens Jubilee Appeal", jaunatnes darba veicināšanai. Sarīkojums izvērtās par vienu no nozīmīgākiem, kādu latvieši rīkojuši. Rīcības komitejā darbojās Austra Liepiņa, Ādolfs Sīlis, Zenta Lazdiņa, Velta Kinga un Ruta Parrisa, pieaicinot vietējos angļu pārstāvjus. No latviešiem programmu deva Londonas koklētāji Ziedoņa un Ināras Āboliņu vadībā. Dziedāja Ksenija Bidiņa, un dejoja Korbijas Pērkonītis. Angļiem bija madrigalu ansamblis ar 17. gadsimta dziesmām un Brackley Morriss vīru deju kopa.

Viesus sveica vanadžu priekšniece Marija Ķeņģe: "Kādēļ esam šeit? Tādēļ, ka mīlam brīvību un esam strādīga tauta. Straumēni ir mūsu darba auglis, kur varam šodien pulcēties." Goda viesis Džonatans Giness (Jonathan Guinness) uzsvēra latviešu un angļu draudzības lielo nozīmi, kā arī to, ko mazā latviešu grupa devusi Anglijai. Latvieši ir vienīgā ieceļotāju grupa, kas nav sagādājusi nekādas nepatikšanas valdībai. Pateicoties vanadzēm par šo vakaru, viņš uzsvēra, ka vajadzētu šādus vakarus rīkot biežāk, lai būtu iespēja savstarpēji tuvāk iepazīties. Viesu vidū bija arī Anna Perī (Ann Perry), karalienes jubilejas fonda sekretāre, The Daily Telegraph žurnālists Dēvids Floids (David

Floyd), BBC darbiniece, preses fotografs, vairāki Lesteras pašvaldības pārstāvji un vietējā angļu inteliģence. Latviešus pārstāvēja DV priekšnieks Jānis Frišvalds ar kundzi, DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba, valdes locekļi un citi darbinieki. Vakara sarīkošanā lielu darbu kopā ar Anitu Sīli bija ielikušas Zenta Lazdiņa ar Vidusanglijas vanadzēm, Liliju Mežasargu, Elsi Kašu un citām darbiniecēm. Piedalījās 165 dalībnieki, un vakars deva £300 atlikumu. Tas deva iespēju parādīt plašākai angļu sabiedrībai mūsu darba veiksmi un mūsu problēmas.[1]

Latviešiem sākot saimniekot jaunajā īpašumā, vietējā angļu prese daudz rakstīja par Latviju un latviešu likteņiem. Latvijas vārds tika daudzināts arī angļu lielajā dienas presē. Dēvids Flods no Daily Telegraph rakstīja par mūsu centieniem paturēt savu latvietību. Rons Hardings (Ron Harding) – par Straumēnu iekārtošanu un ar kādu darba mīlestību viss tiek darīts. Viņš citēja Ādolfa Sīļa teikto: "Tas ir smags darbs, bet man patīk." Norādot uz Anitas Sīles daudzajiem pienākumiem viņš saka, ka viņa ir saimniece, labklājības darbiniece, triju bērnu māte, slimo kopēja un palīgs pensionāru ikdienas problēmu kārtošanā. Par visu to Anita saka: "Viņi visi ir kā liels manas ģimenes paplašinājums." Pēc latviešu – angļu draudzības sarīkojuma Dēvids Floids Daily Telegraph 19. septembŗa rakstā uzsvēra latviešu lojālitāti un darba mīlestību un atkārtoja Marijas Ķeņģes teikto: "Mēs jūtam, ka nevaram tikai ņemt, bet ir arī jādod."

Latvijas valsts svētku sarīkojumā 12. novembrī, dziedāja Koventrijas jauktais koris Senatne diriģenta V. Rītiņa vadībā. No 10. līdz 18. decembrim Karīne Eglīte-Bērziņa rīkoja gleznu izstādi ar 106 gleznām.

Apmierināta ar sasniegto, DVF valde sagaidīja 1978. gada delegātu sapulci 11. un 12. martā Londonā. Kaut gan delegāti joprojām daudz laika veltīja Straumēnu izveidošanai, redzamā vietā izvirzijās arī nacionāli politiskais darbs. Uzrunājot delegātus, lietvedis T. V. Ozoliņš teica: "Tagad jums vairs nav jādomā kā iegādāties pēc kaŗa grūti dabūjamo penicilinu, kā to nogādāt uz Vāciju, kā sagādāt apavus, siltas drēbes un citu. Tās lietas nācās kārtot sūtniecībai un Latvijas Sarkanam Krustam. Tad arī man toreiz bija jāpieliek sava roka. Ja arī tagad vairs nav jārūpējas par medikamentiem, protēžu un tamlīdzīgu lietu sagādi, tad tomēr paliek citi trūkumi, ko neviena patvēruma zeme nespēj dot nevienam trimdiniekam, – tā ir latviskā vide. Tāpēc jo sevišķi apsveicu DVF, kas uzņēmās lielo slodzi ar Straumēnu iegādi, lai vismaz daļai vecās un vidējās paaudzes sagādātu latvisku mājvietu."

DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba savā ziņojumā cildināja visus talciniekus un atbalstītājus, kā arī mājas parvaldnieku Ādolfu Sīli, Saimniecības daļas vadītāju Genriku Rītiņu, un viņa palīgu Jāni Miezīti, kas tik daudz darījuši Straumēnu apsaimniekošanā. Saimniecības daļas vadītājs savukārt sirsnīgi aicināja: "Lai katrs, kas dodas uz Straumēniem jūt, ka viņš brauc pats uz savām mājām." Viņš ziņoja, ka nobeigta jaunatnes mītne ar 48 gultas vietām. Ir iebūvēts jauns celtnis, staļļa bloka izbūve tuvojas beigām, un tuvākā laikā sāks ēdamistabas palielināšanu. Ziņojumu papildināja Ādolfs Sīlis, sīkāk

pakavējoties pie darba norises. Viņš ziņoja arī, ka 1977. gadā Straumēnos notikuši 35 sarīkojumi, no tiem 14 sarīkojumus izkārtojusi DVF Straumēnu nodaļa.[2] Pavasarī bija paredzama Kanadas vīru koŗa viesošanās Vācijā, un atceļā tas vēlējās apstāties arī Anglijā. Diemžēl Straumēni vēl nebija tik stipri, lai varētu tik daudz cilvēku izmitināt un uzņemties ar to saistītos izdevumus. Atlika tikai noskatīties, kā koris koncertēja Londonā, Mūsmājās un Bradfordā.

1978. gada 11. martā DVF delegātu sapulcē Straumēnu pārvaldnieks varēja ziņot, ka pašmāju amatnieki nobeiguši kaŗa laika baraku pārveidošanu jauniešu lietošanai. Vienu jauniešu baraku piemēroja sanāksmju vajadzībām, apmēram 80 cilvēkiem, bet naktsmītnes barakā varēja izvietot pāri par 40 cilvēku. Skārda baraku nolēma lietot iekštelpu sporta nodarbībām.

1978. gada 3. jūnijā Zuikas vīru koris un vīru koris Daugava rīkoja komponista Helmera Pavasaŗa 75 gadu jubilejas koncertu. To diriģēja Aleksandrs Rūtenbergs un Alfrēds Tālbergs. 1. jūlijā Straumēnos bija Jāņu sarīkojums, kuŗā uzvedumu deva Londonas deju kopa Viktora Griguļa un Jānas Grīnbergas vadībā. Bija jāatrod vieta trešajiem vasaras kursiem, no 30. jūlija līdz 12. augustam. Kursu apmērus norāda tas, ka pirmajā nedēļā bijuši 40 dalībnieki, otrā – 30. Kursanti paši sedza pilnu dalības naudu.[3] Ar priekšlasījumiem piedalījās Vladimirs Bukovskis no Latvijas, Gundars Ķeniņš-Kings no ASV, Valentīne Lasmane no Zviedrijas, Veronika Strēlerte no Zviedrijas, Olafs Brūvers no Latvijas Jānis Sapiets, Jānis Andrups un rinda citu referentu no Anglijas.[4]

No 2. līdz 3. septembrim Straumēnos skanēja brīvdabas dziesmu dienu koncerti ar astoņu Anglijas koŗu piedalīšanos, kopskaitā pāri par 130 dziedātāju. Apvienoto kori vadīja Ziedonis Āboliņš, Lilija Zobens, Juris Jurģis un Alfrēds Tālbergs. Sieviešu kori – Ērika Sarkanbārde. Daumanta Heistera veidotā koŗa estrāde izrādījās par mazu lielajam dziesmu draugu pulkam. Jānis Muchks bija ieradies no Zviedrijas, lai mudinātu dziedātājus posties uz Eiropas dziesmu svētkiem Gotlandē, kas bijusi nelaiķa Alberta Jēruma ideja ar domu – celt tiltu pār jūŗu uz Latviju. Dziesmu dienu laikā Straumēnu lielajā mājā bija izstādītas Arnolda Mazīša gleznas. Joprojām Jāņu dienas svinēšana pulcināja vislielāko apmeklētāju skaitu un, protams, deva arī atlikumu.[5]

Straumēnos arvien plašāk sāka izvērsties sabiedriskā rosība. Par to liecināja Sīļa ziņojums, ka 1978. gadā līdz septembrim jau notikuši 43 sarīkojumi un līdz gada beigām sagaidāmi vēl 18. Straumēnu vadībai nebija viegli sagādāt vajadzīgās telpas, jo gandrīz katras nedēļas nogalē bija kāds sarīkojums vai sanāksme. Straumēnus sāka izmantot arī igauņu un lietuviešu jaunatne. Tik lielā un plašā saimniecībā, par kādu tagad izauga Straumēni, remontu un uzlabojumu darbi nekad neapstājās. Kāda gadsimta sākumā Anglijā ieceļojusi latviete, Anna Čailds, iepazīstoties ar Straumēniem ziedoja £750 latviskas pirts izbūvei. Pirts vietu paredzēja pie lielās mājas esošā piebūvē un stājās tūlīt pie tās iekārtošanas. Iedzīvotāju skaitam augot, ēdamistaba bija kļuvusi par mazu un to vajadzēja paplašināt, pagarinot lielās ēkas ziemeļu spārnu vienā stāvā. Lai taupītu līdzekļus, nolēma arī šo darbu veikt ar pašu spēkiem. Augusta sākumā jaunā ēdamistaba jau bija iekārtota un ar pašu darbu ietaupīts pāris simtu mārciņu.

Pa to laiku bija noslēgusies istabu izbūve virs kluba. No Vilsona būvfirmas bija saņemts darba aprēķins, daudz lielāks, nekā sākumā nolīgts. Pārvaldniekam radās šaubas par tā pareizību, un tas aicināja architektu to pārbaudīt. Izrādījās, ka rēķinā uzrādīti darbi, kas nemaz nav veikti. Kad būvfirma maksu tomēr pieprasīja un solījās sūdzēt tiesā, lietas tālāko kārtošanu uzņēmās architekts, piedraudot ar pretsūdzību par neizpildīto darbu. Viss nokārtojās miera ceļā. Būvfirma atteicās no papildu prasībām, un DVF valde samaksāja agrāk nolīgto cenu.[6]

Straumēnu sabiedriskā dzīve kļuva arvien rosīgāka. Tajā iesaistījās apkārtnes DVF nodaļas. Ir iespēja saņemt ēdienu izsniegšanas atļauju līdz ar dzeršanas laika pagarinājumu līdz pusnaktij, kas dotu iespēju izīrēt kluba telpas angļu sarīkojumiem un viesībām. Tas tomēr saistīts ar lielu darba pieaugumu un izdevumiem. No otras puses, tas vairotu arī ienākumus. DVF valde nolēma jautājumu vēl pārdomāt.

Pēc intensīvā gada smagā darbā iestājās atelpas brīdis. Būve pie pulksteņa mājas bija pabeigta un varēja uzņemt vairākus jaunus iemītniekus. Klubam uz 1. oktobri bija £17 000 apgrozījums. Visi sarīkojumi bija labi apmeklēti. Straumēnu kopējais aizņēmums bija pāri par £138 000 bet maksājumi kārtojušies apmierinoši. Lielajā mājā nobeigta centrālās eļļas apkures ierīkošana. Darbojas arī jaunais celtnis. Lesteras apgabala pašvaldības ierēdņi iepazinušies ar Straumēnu saimniecību un veco ļaužu dzīves apstākļiem, aicināja Straumēnus reģistrēt kā veco ļaužu mītni, tā saņemot valdības atvieglojumu. DVF valde nolēma pirms reģistrēšanas vēl paveikt dažas izziņas un uzdeva to kārtot Ādolfam Sīlim un Jānim Rankam.[7]

Latvijas valsts pasludināšanas 60 gadu atceri Straumēnos kopīgi rīkoja Straumēnu, Birminghamas un Derbijas nodaļas 1978. gada 11. novembrī. Izmantojot apstākļus, ka tajā laikā Anglijā viesojās BPLA priekšsēdis Ilgvars Spilners un valdes loceklis Jūlijs Kadelis, svinību ietvaros notika sabiedrisko darbinieku sanāksme. Atceres sarīkojumā runāja J. Kadelis. Ar sarīkojuma atlikumu visas trīs nodaļas nolēma iestāties Latvijas Brīvības fondā ar kopīgu iemaksu £500.[8] Gads noslēdzās ar izglītības darbinieku sanāksmi 28.–29. decembrī.

Pēc sekmīgi aizvadīta 1978. gada 1979. gada 13. janvāŗa DVF valdes sēdē Sīlis varēja ziņot, ka pašreizējie pārbūves un remonta darbi jau nobeigti. Ziemsvētku tirdziņš izdevies ļoti labi, ar atlikumu, bufeti neieskaitot, £540. Jaungada sagaidīšanā piedalījās ap 200 personas un atsaucība šāda veida sarīkojumiem ir ļoti laba. Nobeigta arī pirts būve, un tā pieejama lietošanai. Tvaika iegūšanai ir ievietota elektriskā 4,5kw krāsns. Kluba ienākumi pārsniedz budžetā paredzētās summas. Nekavējoši būtu sākama kopjamo iedzīvotāju celtnes būve, līdzekļu sagādi uzņemoties Ziemeļanglijas nodaļām. Valde piekrita būves darbu uzsākšanai.[9]

Visi Anglijā pastāvošie DVF saimnieciskie pasākumi bija sākuši darboties bez jebkāda kapitāla. Nodaļas sāka tikai ar aizņēmumiem. Darbs bija galvenais kapitāls gan nodaļās, gan zemes valdē. Noslēdzot aizvadītā 1978. gada pār-

skatu, pēc iekšējās informācijas daļas ziņām redzam, ka tas ir bijis viens no ražīgākajiem gadiem gan materiāli, gan kultūras laukā. Liekas gandrīz neticami, bet no lielajiem aizņēmumiem Straumēnu iegādei pagājušā gadā atmaksātas £52 000. Straumēnos 1979. gada iesākumā ir 47 iemītnieki, divi no tiem kopjami. Drīz pastāvīgo iemītnieku skaits būs 50 un visas pašreizējās telpas būs aizņemtas. Ieplānota kopjamo iemītnieku mītnes jaunceltne pie pulksteņmājas, ar 14 istabām. Celtne paredzēta vienā stāvā un domāta galvenokārt tiem, kam grūtības ar kāpņu lietošanu.[10] Ar visu iekārtošanu tā varētu maksāt ap £45 000. DVF ziemeļu nodaļas jau apsvērušas vajadzīgo līdzekļu sagādāšanu. Savā kārtējā marta sapulcē delegāti pieņēma vienbalsīgu lēmumu uzsākt jaunceltnes būvi. Sevišķi rosīga ir bijusi Straumēnu mājas dzīve. Valde izteica pateicību Anitai Sīlei par viņas rūpīgo mājasmātes pienākumu veikšanu.[11]

1979. gada Jāņu sarīkojumā uzvedumu vadīja Viktors Grigulis. Sarīkojums deva £2606 atlikumu. Arī citi sarīkojumi deva labu atlikumu, tālāk uzlabojot saimniecisko stāvokli. Pārvaldnieks ziņoja valdei, ka sarīkojumu programma gandrīz vai pārslogota.[12] Līdztekus kārtējiem darbiem tika sagatavota vieta jaunceltnei. Par pilna laika darbiniekiem pieņēma Elmāru Pumpaini un Augustu Rūgumu. Pārskats rādīja, ka 1979. gadā dažādos būvdarbos jau izdotas £8430. Jaunceltnes vajadzībām daudz ziedojuši latviešu uzņēmēji Teodors Dambītis, Daumants Heisters, Emīls Gailis un Voldemārs Štekelis. Naudas līdzekļus ziedojuši: DVF Donkasteras nodaļa £5000 un Bradfordas nodaļa £3000.[13] Pavasarim iestājoties sāka būvdarbus pie apkopjamo celtnes. Pēc vietējā ārsta ieteikuma nedaudz grozīja istabu iekārtojumu, paredzot tikai 12 vieninieku istabas, bet palielinot divvietīgo istabu skaitu. Bez tam jaunceltnē paredzētas divas istabas slimniekiem, viena istaba slimo kopējām un divas vieninieku istabas caurbraucējiem. Slimniekiem iebūvēta speciāla vanna £400 vērtībā. Straumēnu nodaļa šim nolūkam ziedoja £100. Ziemeļanglijas nodaļu saimnieciskie pasākumi sazīmējuši £21 500. Heisters un Dambītis apsolījuši jaunajai celtnei radiātorus, ugunsdrošas durvis un citus materiālus. Lai taupītu, darbu veiks pašu spēkiem, tikai sarežģītākos darbus nododot amatniekiem. Jau pieņemts pilna darba laika mūrnieks Vladislavs Locāns.

Laikā no 1979. gada 21. līdz 29. jūlijam Straumēnos notika latvietības kursi Induļa Kažociņa vadībā, ar 16 dalībniekiem. Kursi bija domāti latviski nerunājošiem un galvenā tema bija – apskatīt, kas latvieši ir, no kurienes nāk un kapēc tie ir šeit un nevis dzimtenē pie savas tautas. Starp kursu lektoriem bija tādi ievērojami spēki kā prof. Edgars Dunsdorfs no Austrālijas, Marie-Anne Zariņa un Lilija Zobens.

Nākošais plaša apmēra sarīkojums bija tautas deju lieluzvedums un Londonas latviešu koŗa koncerts, savienots ar komponista Alfrēda Kalniņa atceri, 1979. gada 25. un 26. augustā. Sestdienas vakarā brīvdabas estrādē dziedāja Londonas latviešu koris diriģentu Lilijas Zobens un Ziedoņa Āboliņa vadībā. Koŗa 47 dziedātājiem nebija viegli pārspēt tuvējā motorceļa troksni. Ievadījumā par komponistu runāja Jānis Andrups. Svētku balle kluba telpās bija pārpildīta. Svētdiena sākās ar triju konfesiju kopēju dievkalpojumu prāvestu

R. Mužika, J. Savicka un māc J. Jurģa vadībā. Sekoja tautas deju lieluzvedums ar visu 15 Anglijas latviešu deju kopu piedalīšanos Viktora Griguļa vadībā. Pēcpusdienā telpās turpinājās atsevišķu kopu sniegumi.[14] Nav trūcis arī apmeklētāju, tomēr lielais dalībnieku skaits nav devis nekādu redzamu atlikumu. Lielākais ieguvējs bija tikai Straumēnu Jautrais Ods.[15]

Septembŗa beigās jaunceltnes būve tuvojās noslēgumam. Kopā ar telpu iekārtošanu būves izmaksa bija ap £50 000. Uzsākta telpu iekārtošana dzīvošanai, to paredzēja nobeigt līdz februārim. Jaunbūves centrālapkuri savienos ar pulksteņmāju. Uz atbrīvotajām telpām pulksteņmājā nolēma pārvietot DVF bibliografisko bibliotēku no Londonas. Tika atmaksātas prāvas summas aizdevējiem. Nākamā gada pavasarī paliks pieci gadi kopš Straumēnu iepirkšanas un klāt būs termiņš daļas aizdevumu atmaksai. DVF valde nolēma lūgt aizdevējus atmaksas termiņu pagarināt un no ieturētās naudas radīt rezerves fondu priekšdienām. Tādam nolūkam bija jau noguldīts £5000.[16] Valde arī pieņēma zināšanai, ka uz šodienu, 1979. gada 24. novembri, jaunceltni ieskaitot, Straumēnu saimniecībā ieguldītas £300 000, bet parādu kopsumma vēl sastāda ap £100 000.[17]

Valsts svētku sarīkojumā 10. novembrī, Straumēnos runāja DV Vācijas valdes priekšsēdis Jēkabs Leitītis un koncertu deva dziedātāju ansamblis Atbalss Lezlija Īsta vadībā.

1980. gada martā, DVF nodaļu delegātu sapulcē, izvērtējot 1979. gada darbu, saimniecības vadītājs Laimonis Ceriņš atzīmēja, ka tas bijis sekmīgs. Plaši izvērstie saimnieciskie pasākumi prasīja pieņemt grāmatvedi. Kad Ričards

Medicīniskie darbinieki pie jaunās vannas: A. Sīle, R. Ceske, J. Veiss, J. Ceske

Pureniņš uzsvēra Straumēnu labās sekmes, dodot £19 576 atlikumu, Ā. Sīlis norādīja, ka lielo atlikumu sagādāt palīdzējuši lielie sarīkojumi. Apkopjamo mājā darbi bija nobeigti un tā jau pa daļai apdzīvota. Mājas izmaksa ir £28 000. Straumēnu iemītnieku vajadzībām tika iekārtots neliels veikaliņš ar Jāni Jokstu par vadītāju.[18]

Jāņu laikā atkal Straumēnos pulcējās ap 1600 līgotāji. Ballē spēlēja Kaija, loteriju kārtoja Straumēnu vanadzes, bet maizīšu galdu pārzināja Notinghamas un Lesteres vanadzes. Kopējais atlikums bija £2900, no tā vairāk nekā trešdaļu deva bārs.[19] Starplaiks, kad visās malās kala, sita un plēsa, likās palicis aiz muguras. Tāda kalšana un plēšana gan bija beigusies tikai ārēji, jo aprūpējamo mājas izbūve un iekārtošana vēl turpinājās. Iekšējās informācijas daļas vadītājs Imants Pālītis izgatavoja 500 metru gaņu filmu par Straumēniem, ar 1 stundu 15 minūšu izrādes ilgumu. Sakarā ar Straumēnu piecu gadu darba atceri vanadžu kopas bija savākušas £245. Par šo vanadžu ziedojumu tika iegādātas divas ūdensvārāmās urnas un 10 galda segas, bet Londonas vanadzes bija ziedojušas Straumēniem invalidu krēslu.[20]

[1] DVF valdes protokols 343, 24. sept. 1977. g. un LA 7. oktobrī
[2] LA 1978. g. 28. marts
[3] DVF valdes sēdes protokols 349, 1978. gada 12. augustā
[4] LA 1978. g. 18. augustā
[5] DVF valdes sēdes protokols 345, 1978. gada 21. janvārī. LA 15. sept. 1978. g.
[6] Turpat
[7] DVF valdes sēdes protokols 344, 1978. gada 26. novembrī
[8] DVF valdes sēdes protokols 351, 1978. gada 25. novembrī
[9] DVF valdes sēdes protokols 352, 1979. gada 13. janvārī
[10] LA 1979. g. 16. februārī
[11] LA 1979. g. 4. martā
[12] DVF valdes sēdes protokols 356, 1979. g. 29. jūlijā
[13] DVF valdes sēdes protokols 355, 1979. g. 9. jūlijā
[14] LA 1979. g. 7. septembrī
[15] DVF valdes sēdes protokols 356. 1979. g. 19. jūlijā
[16] DVF valdes sēdes protokols 357, 1979. g. 30. septembrī
[17] DVF valdes sēdes protokols 338, 1979. g. 24. novembrī
[18] LA 1980. g. 20. martā
[19] DVF valdes sēdes protokols 363, 1980. gada 12. jūlijā
[20] DVF valdes sēdes protokols 366, 1980. gada 18. decembrī

Kultūras darbā

Pienāca Straumēnu piecu gadu darba atcere. Toreiz, ienākot nekoptajā Katorpes muižā, pie durvīm viesus sagaidīja mājas "saimniece" – kaķene Lūcija. Tagad kaķenes Lūcijas vairs nebija. Tās vietā kuplu viesu skaitu sagaidīja 59 mājas iedzīvotāji, lai kopīgi atskatītos uz padarīto. Pēc mācītāja Juŗa Jurģa vadītā svētbrīža DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba apsveica sanākušos un izteica prieku par lielo veikumu piecos gados. It sevišķu pateicību viņš izteica visiem tiem, kas, savu laiku netaupot, bez atlīdzības bija nākuši nebeidzamajās talkās, lai Straumēnus padarītu par latvisku mājvietu. Bija tiesa LNPL prezidija priekšsēdim Augustam Abakukam, kas savā apsveikumā norādīja, ka Straumēni ar katru gadu kļūst sparīgāki, ne tik vien kultūrāli, sabiedriski, bet arī mūsu polītiskajā dzīvē. Svētku koncertu deva Londonas latviešu koris Lilijas Zobens un Ziedoņa Āboliņa vadībā.[1]

1980. gada vasarā no 16. līdz 18. jūlijam Straumēnos notika ELJA vasaras kursi ar lielu skaitu dalībnieku no visas Eiropas. Par lektoriem darbojās – latviešu valodā: Baiba Muzikante, Austris Grasis un Laine Lasmane; vēsturē: Atis Lejiņš, Indulis Kažociņš un Jānis Ritums; mūzikā: Joachims Brauns un Lilija Zobens; prievīšu aušanu mācīja Šarlote Kažociņa; tautas dejas – Jānis Zaķis. Lilija Zobens bija noorganizējusi kursu kori, kas deva koncertus un ar tautas dziesmām apsveica jaunceltnes namdaŗus spāŗu svētkos. Pārvaldnieks šim gadījumam ziedoja pudeli ar stiprāku padzērienu, ko pasniegt namdaŗiem, bet noteica: "Dzert drīkst tikai tad, kad no jumta nokāps, ne agrāk!" Tūlīt pēc vasaras kursiem sākās kokļu dienas. Jaunatnes nozares vadītājs Raimonds Dāle ziņoja, ka kokļu dienās piedalījušies 43 koklētāji.

No 22. līdz 28. jūlijam Straumēnos notika ELJA 27. kongress ar plašu mākslinieciskū programmu un referātiem, gan par akadēmiskiem, gan ar latviešu jaunatnes lietām saistītiem tematiem.[2]

1980. gadā, Anglijā, it sevišķi dienvidos, sāka parādīties tā saucamā holandiešu gobu slimība. Holandē tā bijusi ļoti izplatīta, un lai pret to cīnītos, nācies gobas pilnīgi iznīcināt. Arī Anglijā sākās izcērtamo gobu uzpirkšana. Straumēnu mežā bija kādas 19, lielāko tiesu slimas un tām blakus esošās gobas. Daudzas no tām bija liela apmēra koki, kas varēja tikt izlietoti būvēs un mēbeļu gatavošanai. Pārdodot šos kokus būvmateriālu sagatavošanai, Straumēni saņē-

ma ap £800. Par negaidītajiem brīviem līdzekļiem iegādājās gultas veļu un segas un no kāda darbu izbeiguša angļu institūta 20 gultas un naktsgaldiņus. Lai varētu sakopt Straumēnu lielo zālāju, nopirka motorizētu zāles pļāvēju.

20. un 21. septembrī Straumēnos norisinājās 18. DV dienas ar delegātu sapulci, svinīgo jundu, DVF Notinghamas nodaļas dziesmu vienības Mežezers koncertu un saviesīgu vakaru pirmajā dienā. Svētdiena sākās ar dievkalpojumu un Jūlija Kadeļa referātu par pārkrievošanu Latvijā.[3]

Straumēniem atkal bija sekmīgs darba gads. Aizvadītajā 1980. gadā Straumēni tika reģistrēti kā veco ļaužu mītne, līdz ar to saņemot aprūpes atvieglinājumus. Saņemta atļauja viesību sarīkošanai, un Straumēnu klubu arvien biežāk sāka izmantot angļi kāzām un citām svinībām. No likvidētās Korbijas tēraudlietuves kantīnes nopirkts lielāks daudzums nerūsošā tērauda virtuves piederumu. Nobeigta nespējnieku mājas un pulksteņmājas iekārtošana. Dārzā esošā lielā baraka iekārtota sanāksmju vajadzībām. Lai varētu paplašināt auto novietni, ar kaimiņu tika panākta vienošanās par zemes gabala pie Eivonas upes, 1,25 akru platībā, apmainīšanu. Tika panākta vienošanās par šā zemes gabala apmaiņu pret zemi pie Straumēnu ziemeļu robežas.[4]

1981. gadā Straumēnos dzīvoja 59 pensionāri un 11 darbinieki. 17. janvarī DVF valde rīkoja DV organizācijas 35 gadu darbības atceri ar J. Traumaņa solo dziesmu koncertu. No 20. līdz 22. martam Straumēnos notika latviešu valodas seminārs Austŗa Graša vadībā. 21. jūnijā Jāņu sarīkojumā Straumēnos sanāca 1550 apmeklētāji. Vidusanglijas vanadzes Natālijas Miķelsones vadībā gādāja par maizīšu galdu un loteriju. Sarīkojums deva £2622 atlikumu. Rudenī, no 11. līdz 13. septembrim, notika latviešu valodas seminārs Baibas Kangeres vadībā.

Par vienu no lielākajiem jauniešu pasākumiem izvērtās 5. VLJ kongress Straumēnos no 1981. gada 12. līdz 17. augustam. Tajā piedalījās tuvu pie 300 Eiropas latviešu jauniešu. Kongresa vajadzībām bija uzceltas vairākas lielas teltis. Smieklu šalkas izsauca iepriekšējā kongresa protokolā minētie paziņojumi, ka Straumēnos šādu kongresu ne teorētiski, ne praktiski neesot iespējams sarīkot, paredzot sliktu laiku un telpu trūkumu. Kongresā tika lasīts liels skaits labu referātu. Kongresu kuplināja vokālais ansamblis Atbalss ar tautas dziesmām. Daži tagad labi pazīstami sabiedriski darbinieki šajā kongresā spēra savus pirmos nedrošos soļus.

1981. gadu noslēdza skolu darbinieku sanāksme 5. decembrī.

1982. gada marta sapulcē Sīlis ziņo DVF nodaļu delegātiem, ka visas nedēļas nogales šogad jau ir aizrunātas. No 29. līdz 31. janvārim Straumēnos risinās latviešu valodas seminārs Austŗa Graša vadībā. 13. februārī ar labiem panākumiem un daudz raibām maskām Straumēnos ir rīkota masku balle. 2.– 4. aprīlī Straumēnos norisinājās kristīgās jaunatnes dienas ar 20 lektoriem un dalībniekiem. 8./9. maijā – kokļu dienas un vanadžu salidojums. 15./16. maijā – 4. latviešu valodas seminārs Veltas Rūķes-Draviņas vadībā. Jūnijā Straumēnos

ELJA vasaras kursu koris spāņu svētkos 1980. g. 18. jūlijā

satikās latviešu un igauņu tautas deju dejotāji, lai sagatavotos tautas deju uzvedumam dziesmu svētkos Līdsā. Jāna Jēruma bija saaicinājusi mūziķus "lauku kapellai", kas dotu dejām mūziku.

Jāņos 26. jūnijā Straumēnos pulcējas atkal pāri par 1000 līgotāju. Uzvedumu "Līgobalss" sniedza Londonas dejotāji.

No 2.–20. augustam Straumēnos darbojās 4. Eiropas vasaras skola. Ka nedēļas nogales pulcēja daudz latviešu, tas Straumēnos nevienu nepārsteidza. 1982. gada 19. augustā pulcēšanās sākās jau piektdienas vakarā, jo Eiropas latviešu vasaras skolas dalībnieki 20. augustā gribēja parādīt sava darba augļus. Vasaras skolā piedalījās 32 dalībnieki (4 no Vācijas, 7 no Zviedrijas un 21 no Anglijas). Skolas vadītājs bija Māris Slokenbergs, palīgs – Oskars Lūsis un rīcības komitejas priekšsēdis Guntis Bērziņš.[5] Programmā bija tautas dejas un runas koņi. Teātņa grupa sagatavoja Māras Rozītes lugu "Brīnumu spogulis". Grūti iedomāties, kāda varētu būt mūsu kultūrāli sabiedriskā dzīve bez saimnieciski stiprajiem latviešu centriem, no kuņiem tagad pirmā vietā izvirzījās Straumēni. Ikviena lielāka pulcēšanās un pasākums prasa lielus līdzekļus. Privāti tādus sagādāt būtu tikai sapnis.[6]

4. septembrī Straumēnos savu 5 gadu jubilejas koncertu deva Atbalss, Lezlija Īsta vadībā, ar reti dzirdētām senām dziesmām. Pretstatam skaļu mūziku spēlēja "Arvīds un Mūrsitēji". 4./5. septembrī notika Latvijas ev. lut. Baznīcas 33. sinode.

DVF nodaļu delegātu 11. septembņa sapulcē Sīlis ziņoja, ka Straumēnu iedzīvotāji maksā £37 īri nedēļā ar pilnu uzturu, bet saskaņā ar Lesteršīras pašvaldības prasību īres maksa būs jāpaaugstina uz £42. Pensionāriem, kas saņem pašvaldības pabalstu, atliek £8.50 kabatas naudas.

6. novembrī Straumēnos pulcējās latviešu nedēļas nogaļu skolu skolotāji un citi latviskās izglītības darbā ieinteresēti darbinieki, 12.–14. novembrī notika ELJA AN seminārs "Latvijas diplomātija", kuņā referātus lasīja Andris Mellakauls, Latvijas sūtniecības vadītājs Pauls Reinhards un Marie-Anne Zariņa. Straumēnos notika arī Anglijas latviešu koņu pārstāvju sanāksme, kur apsprieda aizvadītos dziesmu svētkus un uzmeta plānus nākošajiem.[7] 13. novembrī DVF Birminghamas, Derbijas un Straumēnu nodaļas rīkoja valsts svētku sarīkojumu Straumēnos ar Notinghamas jauniešu pulciņa "Caunu cepure" uzvedumu par Latvijas vēsturi. Svētku runu teica Valdis Labinskis. 12. decembrī – gadskārtējais Straumēnu Ziemsvētku tirdziņš.

Viens no smagākajiem darba gadiem bija pirmais, gads pēc ienākšanas Katorpes muižā 1975. gadā. Tālaika DVF valdes darbinieki to dažkārt saukuši arī par "karsto gadu". Lai veiktu savus uzdevumus valdes locekļiem bija jāpieliek visa iespējamā enerģija Straumēniem, un tas nebija viegli, jo visi vēl bija saistīti maizes darbā. Izsekojot notikumu gaitai vēlākajos gados, redzam, ka tādi "karstie gadi" ir bijuši daudzi, sevišķi tas sakāms par 80. gadu pirmo

5. VLJ kongresa prezidijs

pusi. Noklausoties Straumēnu pārvaldnieka Sīļa ziņojumu DVF delegātu sapulcē 1983. gada martā, bija skaidrs, ka karstie gadi joprojām turpinās. Aizvadītajā gadā notikuši 69 angļu un 16 latviešu sarīkojumi. Daudzie simti apmeklētāju, kas tur apgrozījās, lai arī cik rūpīgi tie būtu, atstāja aiz sevis pēdas Strau-mēnu telpās un apkārtnē. Straumēnu darbiniekiem un iedzīvotājiem bija jāgādā, lai nākamā nedēļas nogalē viss atkal būtu labākā kārtībā citam sarīkojumam un citiem apmeklētājiem.

Tika iestādīts augļu dārzs ar 58 kokiem, ko veica šī darba pratējs Jānis Āpša. Te vēl jāmin Mārtiņš Rozentāls ar ziedojumu bērnu spēļu laukumam un Eduards Reinvalds ar ziedojumu mājas celiņu asfaltēšanai. Ceļu no kluba uz lielo māju pat nosauca par Reinvalda bulvāri, ar atbilstošu bulvāra uzrakstu. Lielākās grūtības sagādāja dažādie kursi un sanāksmes, kad lielāks cilvēku skaits Straumēnos uzturējās nepārtraukti un mājas darbos "maisījās pa kājām", kā tas tika ierakstīts pat sēdes protokolā.[8]

1983. gada darbs Straumēnos sākās ar DVF 35 gadu darbības atceres sarīkojumu 22. janvārī. Pēc māc. Juŗa Jurģa vadīta svētbrīža svinību uzrunu teica DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba, kam sekoja daudzu apsveikumu nolasīšana. Māra Vilčinska deva koncertu ar dziesmām ģitaras pavadījumā. 23. janvārī satikās DVF Informācijas daļas un ELJA darbinieki sanāksmē, kur Andris Mellakauls ļoti atklāti pastāstīja par savu pieredzi ar čekistiem Latvijā, kas viņu mēģinājuši iesaistīt spiegu dienestā. Par informācijas darbu referēja Ruta Parrisa. No 11. līdz 13. februārim Straumēnos notika sestais latviešu valodas seminārs.

Par lielāko sabiedriskās dzīves notikumu 1983. gadā izvērtās sarīkojumu virkne latviskai kultūrai nedēļas nogalē no 29. aprīļa līdz 1. maijam. Bija pavisam seši sarīkojumi, kas notika gan Straumēnos, gan Mūsmājās. Straumēnos notika jauno latviešu mūziķu koncerts ar desmit mūziķu piedalīšanos. Inta Purva no Kanadas referēja par latviešu kultūras jautājumiem. Teātŗa izrādi – Lalitas Muižnieces "Pēdas" Māras Rozītes vadībā izrādīja uz Mūsmāju skatuves, jo Straumēnos skatuves nebija. Arī Londonas koŗa koncerts skanēja Mūsmājās. Vislielākās pūles sagādāja daiļamatniecības skate. Izstādāmie priekšmeti bija jāsavāc, jāizstāda un jāpārvieto no vienas vietas uz otru. Šo darbu veica Līvija Krieva ar palīdzēm Zentu Lazdiņu, Rutu Parrisu un Rutu Bonneri. Kā Straumēnos, tā Mūsmājās sarīkojums bija labi apmeklēts un bija devis £947 atlikumu. Atlikumu sadalot, rīcības komiteja atvēlēja līdzekļus Helmera Pavasaŗa jubilejai un skaņu plates izdošanai, Londonas latviešu korim un Londonas Avīzei. Straumēnu un Koventrijas nodaļas katra saņēma £247.08. Saimniecības daļas vadītājs Arnolds Tauriņš 1983. gada 14. maijā DVF valdes sēdē sniedza plašu ziņojumu par Straumēnu financiālo stāvokli. Sakarā ar remontiem un uzlabojumiem DVF valde Straumēnos ir ieguldījusi £37 800. DVF valde nolēma šo summu norakstīt. Pašlaik Straumēni ir aizdevējiem parādā £ 54 000, kas būs jāatmaksā.[9]

Pienāca atkal Jāņi. Uzvedumu gatavoja Londonas jaunieši Viktora Griguļa vadībā. Apmeklētāju skaits bija nedaudz lielāks nekā iepriekšējā gadā, tāpat arī atlikums – £3087. Jaukam laikam pastāvot, tika iztīrīts un savests kārtībā peldbaseins. Tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļi prasīja prāvus izdevumus, un, lai novērstu baseina piesārņošanu ar vēja pūstām lapām un saules iespaidā augošajām zaļajām aļģēm, DVF valde nolēma peldbaseinam uzlikt piemērotu jumtu.

Otru gadu pēc kārtas 1983. gadā notika Eiropas latviešu jaunatnes vasaras skola, nu jau piektā pēc skaita. Pirmās trīs bija rīkotas Minsterē. Vasaras skolu no 23. jūnija līdz 13. augustam vadīja Pāvils Johansons un tajā piedalījās 19 jaunieši. Šarlote Kažociņa bija Eiropas vasaras skolai dāvājusi Latvijas karogu. Skolas sākuma svētbrīdī mācītājs Jurģis dāvāto karogu iesvētīja, ar vēlējumu, lai tas plīvo visur tur, kur skola notiks. Starp skolas audzinātājiem bija: Meta Ūdre, Ērika Mellakaula, Rita Jefimova, Lilija Zobens, Helmūts Lībietis, Līvija Krieva un tāli ciemiņi: Viktors Strunskis no Berlīnes un Daina Vītola, tikko atgriezusies no Latviešu studiju centra Mičigenā. Skolas dalībnieku uzturēšanās maksu Straumēnu mājas vadība bija samazinājusi no £7 uz £5 dienā, un tādēļ bija paredzama prāva piemaksa izdevumu segšanai.[10]

21. DV dienas 10. un 11. septembrī notika Straumēnu un Birminghamas nodaļas izkārtojumā. Sarīkojums bija labi noorganizēts un apmeklēts. Arī sporta nodarbībās bija kupls dalībnieku skaits. Ne tik labi veicās ar kokļu

dienām 23. oktobrī. Pēc Jaunatnes daļas vadītāja Mārtiņa Dāles ziņām, apmeklētāju bijis maz un arī pašu koklētāju tikai 37, no tiem 11 no Minsteres latviešu ģimnazijas. Radās £314 iztrūkums, kas bija jāsedz no DVF valdes līdzekļiem.

Delegātu sapulcē Straumēnu pārvaldnieks tomēr varēja ziņot par sekmīgu darba gadu. Notikušas 52 viesības angļiem un 20 latviešiem, kas arī ir devušas Straumēniem £20 299 lielu atlikumu. Kopsummā gada atlikums bija £28 784. Pašreiz Straumēnu parādi līdzsvarojas ar esošo kapitālu, tas nozīmē, ka muiža ir no parādiem ārā. Straumēnos pašreiz dzīvo 57 pensionāri, 12 pilna laika dabinieki un trīs ar nepilnu darba laiku. Vēl joprojām Straumēnos dzīvot gribētāju bija vairāk, nekā iespējams uzņemt.

9. oktobrī Straumēnos Preses biedrības Anglijas kopa rīkoja Edvarta Virzas atceri ar dzejniekam veltītu pēcpusdienu. Referātus lasīja Austra Liepiņa, Terēze Lazdiņa, Ingrīda Lāčkāja un Zigrīda Daškevica. Dzejoļus lasīja jaunieši, un Pēteris Svilis, ar Andri Heisteru pie klavierēm, dziedāja dziesmas ar Virzas tekstiem. 22. un 23. oktobrī Raimonds un Mārtiņš Dāles Straumēnos rīkoja 2. Anglijas kokļu dienas ar referātiem, vingrinājumiem un koncertu. Piedalījās četri koklētāju ansambļi. Valsts svētku sarīkojums notika 12. novembrī. Svētku runu teica Pāvils Brūvers, un priekšnesumus sniedza jauniešu ansamblis.

Lai greznotu muižas izskatu, dotu pensionāriem iespēju pasēdēt ūdens malā un lai audzētu zivis makšķernieku izpriecai, Ādolfs Sīlis bija ierosinājis īpašuma pļavas lejas daļā izrakt ezeriņu 1,5 akru platībā. Lai šai ūdens krātuvei nodrošinātu tekošā ūdens piegādi, vasarā tika paveikta Straumēnu pļavas nosusināšana ar drenu ūdens noplūdumu izraktajā ezeriņā. Ezeriņa rakšana, kas bija uzsākta 1983. gada rudenī, sekmīgi virzījās uz priekšu. Pasākumā tika ieguldīts £3500.

Jau agrāk bija notikušas pārrunas par atsevišķu telpu vajadzību apkopjamiem un aprūpējamiem pensionāriem. Ādolfs Sīlis norādīja, ka, izbūvējot papildu telpas un savācot vienkopus apkopjamos, atbrīvosies vieta jaunu iedzīvotāju uzņemšanai. Tagad līdzekļi bija, arī vajadzīgie plāni un atļaujas bija sagādātas un varēja stāties pie iecerētās aprūpējamo celtnes būves. Savu piekrišanu bija devusi arī saimniecisko pasākumu pārstāvju sanāksme. Jaunajā aprūpējamo mājā paredzēja ierīkot modernu trauksmes sistēmu, lai no katras istabas varētu izsaukt dežūrējošo kopēju.

Arvien uzstājīgāk pacēlās balsis, ka būtu jāgādā lielākas ērtības sarīkojumu apmeklētājiem. Bija ieteikums līdzšinējo Zviedru istabu paplašināt, pārvēršot to par Zviedru zāli. Kopā ar kluba telpām tad varētu uzņemt līdz 500 cilvēkus, kas mūsu vajadzībām pilnīgi pietiktu.[11]

1984. gada sabiedriskās rosmes Straumēnos ievadīja 11. februārī rīkotā informācijas darbinieku sanāksme un masku balle tās pašas dienas vakarā. No 24. līdz 26. februārim risinājās latviešu valodas seminārs. 10./11. martā notika DVF nodaļu delegātu sapulce. 23.–25. martā ELJA AN bija sarīkojusi baltiešu

semināru ar lietuvju un igauņu jaunatnes piedalīšanos. 19./20. maijā – Latvijas ev. lut. Baznīcas draudžu dienas. No 8. līdz 10. jūnijam tautas deju mēģinājumi Dziesmu dienām.

Ļoti plaši un iespaidīgi izvērtās 1984. gada Jāņu svinēšana. Piedalījās Londonas jauniešu dejotāji, notika Anglijas vīru koŗa koncerts diriģentu Ziedoņa Āboliņa, Alfrēda Tālberga un Aleksandra Rūtenberga vadībā. Tas notika laikā, kad tikko bija sākta aprūpējamo mājas izbūve un nobeigta Straumēnu ezera rakšana. Vēl, protams, bija jāsaved kārtībā ezera apkārtne. Tikko bija iesākti arī Zviedru zāles būves priekšdarbi. No 14. līdz 16. septembrim Straumēnos notika latviešu valodas seminārs Austŗa Graša vadībā. 10. novembrī ELJA AN rīkoja polītisko semināru.

Vēl viens karstais gads. DVF delegātu rudens sapulce ar sasniegto bija apmierināta. Aizvadītajos deviņos gados sasniegts bija necerēti daudz. Straumēnu vērtība tagad bija ap £1,1 milj. Būvēs un uzlabojumos ieliktas £314 000, vairāk nekā divkārt pārsniedzot pirkšanas cenu. Pieprasītie aizdevumi atmaksāti, un neatmaksāto kopsumma iemaksāta bankā. Straumēnu pārvaldnieks uzsvēra, ka tagadējais stāvoklis ir visas Anglijas latviešu saimes nopelns, viņu līdzekļi un pieliktais darbs. Straumēnos pašreiz dzīvo 60 vecie ļaudis, 14 darbinieki un 2–4 strādnieki ar daļēju darba laiku.[12]

1984. gadā latviešu tautas deju kopas sāka izjust to pašu, ko koŗi dažus gadus pirms tam. Darboties beidza Bradfordas Sakta un Korbijas Pērkonītis. Grūtībās nonāca arī Koventrijas Metieniņš. Koŗi savu krizi centās pārvarēt apvienojoties, lai no bijušo koŗu dziedātājiem veidotu jaunas vienības. To pašu ceļu mēģināja arī dejotāji. Pie DVF Straumēnu nodaļas sāka darboties deju kopa Kaķīši Rolanda Blezūra vadībā. Daudzi mēroja tālus ceļus un pārvarēja lielas grūtības, lai ierastos uz mēģinājumiem, jo nošu grāmatas te nevarēja līdzēt.[13] No 28. līdz 30. septembrim ELJA AN Straumēnos rīkoja otro baltiešu jauniešu semināru. Seminārs vainagojās ar Baltiešu jaunatnes apvienības dibināšanu. Referātus lasīja Guntis Bērziņš un Ants Štromas. Tika diskutēti baltiešu "Miera kuģa" plānojumi. Latvijas valsts svētkus Straumēnos atzīmēja 10. novembrī ar Lilijas Zobens solo dziesmu koncertu Lezlija Īsta pavadījumā. Gadskārtējā Ziemsvētku tirdziņā bija arī Gunara Janovska gleznu izstāde.

Saimniecības daļas vadītājs Arnolds Tauriņš 1984. gada decembŗa sākumā Straumēnos sasauca saimniecisko darbinieku sanāksmi. Gada pirmā pusē sāktās rosmes vērsās plašumā, un bija radusies vajadzība uzklausīt darbinieku domas turpmākai rīcības gaitai. Sīlis varēja ziņot, ka Lesteres sociālās apgādes vadība uzskata Straumēnus par priekšzīmīgāko veco ļaužu mītni visā novadā. Jaunās aprūpējamo mājas celtnieku būvdarbi jau noslēgušies, un ir sākusies iekšpuses iekārtošana. Tai pašā laikā ielikti pamati Zviedru zāles paplašināšanai, kuŗu cer dabūt zem jumta līdz 1985. gada martam. Būvdarbi bija nedaudz nokavējušies, jo, pamatus rokot, bija atrakti kādas senākas celtnes velvēti pagrabi un nācies rakt dziļāk, nekā bija paredzēts.

Sakarā ar jauno Sociālās aprūpes likumu vietējās Sociālās pārvaldes pārstāvis ieteica piemēroties jaunajiem noteikumiem. Straumēniem tad būtu iespējams saņemt lielāku materiālo atbalstu un nodokļu atvieglojumu. Būtu jāpalielina algoto darbinieku skaits un jāpaaugstina īres likmes. Valde piekrita paaugstinājumiem no pašreizējās likmes £72 nedēļā uz £90 un no £59 nedēļā uz £75 atkarībā no istabu lieluma. Izkārtojumu atstāja pārvaldnieka ziņā. Jau nākamā valdes sēdē Sīlis ziņoja, ka pēc jaunajiem noteikumiem viņam jāpieņem astoņi algoti darbinieki. Jaunajā aprūpējamo mājā telpu iekārtošana tuvojās noslēgumam un steidzīgi vajadzīgi divi nakts dežūranti. Visas telpas tagad ir aizņemtas un jaunu iemītnieku uzņemšana nav iespējama.

20. janvārī Straumēnos notika DVF informācijas darbinieku sanāksme, kuŗā runātāji bija Imants Lieģis un Ruta Parrisa. 26. janvārī kupls skaits apmeklētāju piedalījās Minsteres Latviešu ģimnazijas rīkotā Draudzīgā aicinājuma atcerē ar skolēnu sagatavotiem priekšnesumiem. No 1. līdz 3. februārim risinājās latviešu valodas seminārs ar Margaritas Ausalas referātiem un pārrunām par Māras Zālītes lugu "Pilna Māras istabiņa". 2. februārī atkal bija populārā masku balle. Tai pašā laikā Straumēnu saimnieks jau sāka domāt par Straumēnu 10 gadu jubileju un tika izraudzīta darba grupa paredzēto svētku plānošanai un izkārtošanai. 28. aprīlī Kurzemes cīņu atcere. Martā atkal pulcējās baltiešu jaunatne savai trešai nedēļas nogalei. Pārrunas domātas baltiešu brīvības un miera kuģa braucienam un apvienības statūtiem.

1985. gada DVF delegātu pavasaŗa sapulcē delegāti atkal uzklausīja Straumēnu panākumu stāstu, kas nāca gan no pārvaldnieka, gan no daļu vadītājiem. Nevienu tie daudz nepārsteidza, līdz nāca paziņojums, ka Straumēni 1984. gadā pelnījuši £50 694, tas ir par £20 000 vairāk nekā gadu iepriekš. Zinot, ka ienākumu lielāko daļu dod viesības un sarīkojumi, nav grūti iedomāties, kas te varēja sūdzēties par karsto gadu. Tā bija Anita Sīle, kas līdz ar citiem daudzajiem pienākumiem, arī šeit iznesa darba smagumu.[14]

23./24. martā Straumēnos sanāca Baltiešu apvienība Lielbritanijā. 12. maijā Straumēnos risinājās draudžu dienas. 25./26. maijā – ELJA seminārs: "Pekstiņi vai pasaciņas?" Pienāca vasaras vidus. Zviedru zāle jau bija daļēji nobeigta. Pārvaldnieks ieminējās, ka dārza mājai būšot jātaisa paplašinājums, daži jumta segumi jāpārliek vai jāatjauno, jāsakārto tualetes un vēl daudz kas cits. Lielais vairākums mazāku būvdarbu līdz šim paveikts pašu līdzekļiem, un tā varēšot darīt arī turpmāk. Arī šeit pārsteigumu nebija. Drīzāk tas būtu bijis, ja dzirdētu, ka nu viss ir padarīts. Arī valdes vīriem, par naudu runājot, pierē neradās grumbas, bet pavīdēja smaidi par atlikumu £3082 no lielā Jāņu sarīkojuma. Jāņu norisi apraksta J. Miezītis Londonas Avīzes 2. augusta numurā. Jaunieši sniedza daļu no folkloras uzveduma, kas radīts Brīvības kuģa braucienam pa Baltijas jūru. Priekšnesums bija labi sagatavots, un jācer, ka tas daudzinās

latviešu vārdu starptautiskajā plāksnē. Tai pašā dienā jaunieši piedalījās Katorpes ciema dārza svētkos. Miezītis uzsvēra, ka visur valdījusi disciplīna un kārtība. Saimniecības teltī rīkojušās Volverhamptonas vanadzes, un viņu rīkojumiem bez ierunām klausījuši visi valdes locekļi, pašu priekšsēdi ieskaitot. Pie alus mucām gan rīkojušies revizijas komisijas locekļi. Visu dienu uz iesma cepusies cūka, bet tā ātri vien apēsta.

[1] DVF lauku īpašuma "Straumēni" 5 gadu jubilejas programma
[2] LA 1980. g. 5. septembrī
[3] DVF valdes sēdes protokols 363, 1980. g. 12. jūlijā
[4] DVF valdes sēdes protokols 370, 1981. g. 25. maijā
[5] LA 1982. g. 30. aprīlī
[6] LA 1980. g. 2. septembrī
[7] LA 1982. g. 10. decembrī
[8] LA 1983. g. 14. martā
[9] DVF valdes sēdes protokols 1983. g. 14. maijā
[10] LA 1983. g. 12. augustā
[11] LA 1984. g. 11. maijā
[12] LA 1984. g. 29. septembrī
[13] LA 1984. g. 30. novembrī
[14] DVF valdes sēdes protokols 395, 1985. g. 5. februārī

Dzimtenē sēj vētru

Straumēnu iedzīvotāji ar lielu uzmanību sekoja Baltiešu pasaules apvienības rīkotajam tribunālam pret Padomju Savienību 25./26. jūlijā, Kopenhāgenā, ko ievadīja 32. ELJA kongress. Šī baltiešu rīcība izsauca plašu Rietumu preses uzmanību. 27. jūlijā kuģis "Baltijas zvaigzne" ar baltiešu jauniešiem atstāja Stokholmu. Brauciena sākums bija paredzēts jau 26. jūlijā, bet nāca ziņojums, ka uz kuģa novietota bumba. Šī kavēšanās kuģa braucienu apturēt nespēja, un tas devās uz Lietuvas piekrasti, no kurienes tuvu gar Latvijas un Igaunijas krastiem griezās uz ziemeļiem. Padomiešu mēģinājums braucienu kavēt nedeva sekmes, un kuģis sasniedza Helsinku ostu paredzētajā laikā.[1] Padomju preses uztraukums un lamas deva iespēju arī dzimtenes baltiešiem uzzināt par šo lielo demonstrāciju.

19. augustā Straumēnos iegriezās brauciena līdzdalībniece, polītisko zinātņu studente no Kanadas Anda Sprūdža, lai stāstītu par saviem iespaidiem Kopenhāgenas tribunāla laikā un baltiešu demonstrācijās Stokholmā un Helsinkos. Viņa domā, ka demonstrācijas bijušas iespaidīgas un pasaules preses uzmanību kāpinājuši Maskavas TASS uzbrukumi. Tas devis iespēju baltiešiem dot plašus paskaidrojumus uz žurnālistu jautājumiem. Arī padomju kuģu bīstamie manevri ap brīvības un miera kuģi likuši brīvās pasaules žurnālistiem padomāt.[2]

Straumēnos no 23. līdz 25. augustam latvieši svinēja sava lauku īpašuma desmit gadu pastāvēšanu. Svinības sākās ar jautro vakaru 23. augustā. 24. augustā Jānis Andrups atklāja mākslinieku un daiļamatnieku izstādi. Pēcpusdienā Stokholmas latviešu teātŗa trupa deva Rūdolfa Blaumaņa drāmas "Indrāni" izrādi ar Liliju Spriņģi kā režisori. Izrādei par skatuvi izmantoja kluba zāli, kas deva labu redzamību tikai tiem, kuŗi sēdēja tieši pretim. Zāles abos galos redzamība bija neapmierinoša. Vakarā sekoja balle pie Kaijas mūzikas. Svētdienu, 25. augustu uzsāka ar dievkalpojumu, kuŗā piedalījās visu konfesiju ievērojamākie garīdznieki, prāvests Mužiks, prāvests Savickis, virspriesteris Černejs un mācītājs Jurģis. Dievkalpojumu kuplināja Londonas latviešu koris ar divām dziesmām. Sekoja vēl viena "Indrānu" izrāde un noslēgumā Ķelnes latviešu koŗa koncerts ar diriģentiem Manzaru Dreimani, K. Rusmani un Lezliju Īstu. Vakarā

svētkus noslēdza mielasts ar iesmā ceptu sivēnu un jautras dziesmas pie ugunskura.[3] Svētki bija pulcinājuši ap 1000 apmeklētāju. Abas teātŗa izrādes bija izpārdotas.[4]

Gaŗāku rakstu laikrakstos par Straumēnu 10 gadu darbu deva DVF Iekšējās informācijas daļas vadītājs Jānis Miezītis. Londonas Avīzē 6. septembŗa numurā viņš norāda, ka sākuma gados bijusi vajadzīga liela saimnieciska prasme. Gadījās pat, ka Straumēnu un DVF kases bijušas tukšas. Tā, piemēram, atklāšanas dienas rītā pārvaldniekam nācies iztukšot dēla krājkasīti, lai nokārtotu steidzamu maksājumu. Viņš tomēr ir spējis visas saistības laikā nokārtot un ar to ieguvis DVF valdes, nodaļu un visas latviešu sabiedrības uzticību. Miezītis raksta: "Viņš, viņa dzīvesbiedre Anita, daudzi darbinieki un iemītnieki nav stundas un soļus skaitījuši, bet darījuši iespējamo, lai Straumēni uzplauktu. Viņu lielākais atalgojums ir saņemtā sirsnība, atsaucība un labestība, kas pieredzēta latviešu sabiedrībā."

Uzskaitot pēdējo gadu saimnieciskās un sabiedriskās rosmes, viņš norāda, ka no Straumēnu 60 iemītniekiem daudzi jau kopš sākuma ir iesaistījušies saimnieciskos darbos. Bieži vien jāstrādā vēlu vakaros, agri rītos, jo pagājušā gadā vien bijuši turpat 60 angļu un 30 latviešu sarīkojumi – viesības. Tie visi gan vairoja ienākumus, bet arī darba slodzi. Viesību rīkošanu bija kārtojusi Anita Sīle ar izcilu gaumi un rūpību. Straumēnu slava ir izplatījusies tālu, un visus telpu pieprasījumus nevarēja apmierināt. Arī attiecības ar vietējiem

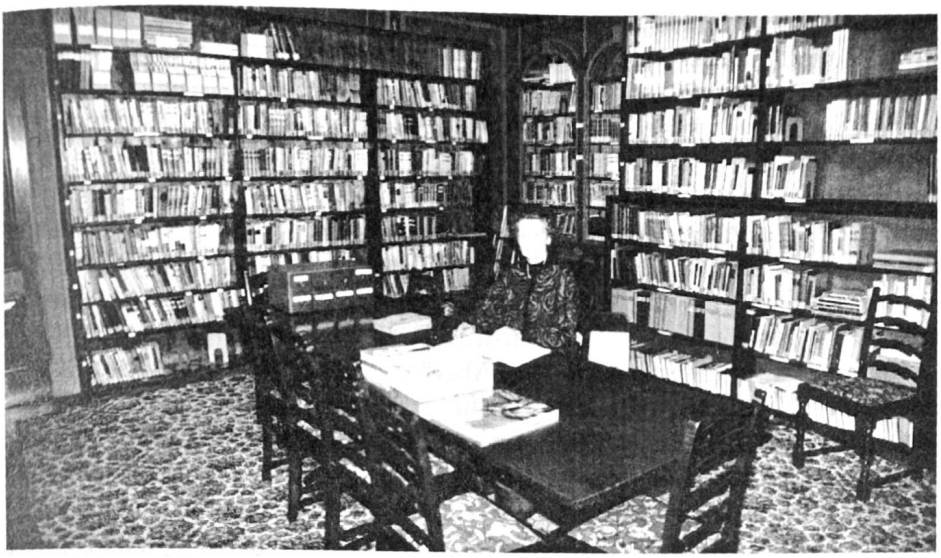
Stokholmas latviešu teātris Straumēnos ar Indrānu izrādi

iedzīvotājiem bija ļoti labas, un Anita bieži tika aicināta referēt angļu sarīkojumos. Noslēgumā Miezītis secina: "Straumēnos ir ieguldīts daudz darba un līdzekļu un gūti labi panākumi, bet varbūt nākotnē vēsturnieki atzīs, ka vislielākais Straumēnu panākums ir bijis nacionālā gara rosināšanā, kopības apziņas stiprināšanā un pašapziņas uzturēšanā."[5]

30. augustā Straumēnos pulcējās igauņi ar koŗa koncertu un tautas dejām. 20.–22. septembrī Straumēnos atkal notika latviešu valodas seminārs, kas šoreiz bija veltīts Anšlava Eglīša literārajiem darbiem. Par rakstnieku referēja Jānis Andrups.[6] 11. oktobrī Straumēni atzīmēja savus 10 pastāvēšanas gadus ar labdarības balli angļu viesiem. Atlikums bija par labu Lutervorsas vietējam Fīlding Palmer hospitālim. Programmu sniedza Kaķīšu deju kopa. 12. oktobrī Straumēnos pulcējās izglītības darbinieki. 20. oktobrī Latviešu preses biedrības Anglijas nodaļa rīkoja Martas Landmanes dzeju grāmatas "Pretstati" kristības. No 25. līdz 27. oktobrim Straumēnos sanāca Baltiešu apvienības Lielbritanijā biedri, lai pārrunātu pagājušās vasaras lielos notikumus un izvērtētu to sekas. 16. novembrī DVF Darbijas, Birminghamas un Straumēnu nodaļas rīkoja Straumēnos Latvijas valsts svētku atceri. Par runātāju bija aicināts PBLA informācijas biroja vadītājs Jūlijs Kadelis. Priekšnesumus deva deju kopa Kaķīši. 10. decembrī Straumēnos viesojās māsas Ezerkalnes no Londonas un sieviešu ansamblis Saulīte ar skaistu koncertu. Straumēnu saimnieciskā varēšana bija devusi iespēju Daugavas Vanagu Fondam atļauties vairāk izdevumu arī kultūras pasākumiem. Rudens delegātu sapulcē izskanēja aicinājums sastādīt un publicēt sarakstu par ziedotājiem, kas palīdzējuši Straumēnu iepirkšanā.[7]

Ja kāds domāja, ka pēc notikumiem pilnās 1985. gada vasaras varēs atvilkt elpu, tas maldījās. Jau 1986. gada janvārī tika atzīmēti DV organizācijas 40 gadi ar apvienoto Anglijas vīru koŗu koncertu, diriģentu Āboliņa, Tālberga un Aleksandra Rūtenberga vadībā. Nepagāja ne mēnesis, kad sevi pieteica Straumēnu nodaļa ar deju kopu Kaķīši. Sarīkojumu iesāka ar masku balli un nobeidza ar jauniešu gatavoto teātŗa izrādi. Jaunieši bija iestudējuši Anšlava Eglīša lugu "Leo", Ausmas Ādamsones režijā. Maijā risinājās vairākas sanāksmes, semināri un apspriedes. Maija vidū notika 37. Latvijas ev. lut. Baznīcas sinode, jūnija vidū ieradās DV Kanadas vīru koris ar koncertu "Kad pārnāksi bāleliņ". To rīkoja DVF valde un Straumēnu nodaļa. Un tad jau bija klāt arī Jāņu sarīkojums ar viesiem, šoreiz lietuviešu deju kopu. Visi šie sarīkojumi bija ļoti labi apmeklēti. Jāņos vien bija 1200 līgotāji, kas Straumēniem deva £3231 atlikumu.[8]

Lielākais notikums 1986. gada otrā pusē bija 24. DV dienas, kas risinājās no 26. līdz 28. augustam. Jau otro reizi viesojās Stokholmas latviešu teātris, šoreiz ar Rūdolfa Blaumaņa "Skrodeŗdienas Silmačos" izrādi. Atkal notika divas izpārdotas izrādes. DVF delegātu sapulces laikā bija izkārtota Maijas Kleinas un Ingrīdas Kleinas gleznu izstāde, kas notika lielās mājas viesistabā.

Bibliotēkāre Margareta Viļumsone

Koncertu deva Londonas latviešu koris un Koventrijas vīru ansamblis diriģentu Lilijas Zobens un Lezlija Īsta vadībā. Ballē spēlēja Kaija. DV dienu ietvaros jau iepriekš bija notikušas sporta sacensības makšķerēšanā, šachā, galda tenisā, novusā un šautriņu mešanā. Rīkotāji bija DVF valde kopā ar Lesteras un Straumēnu nodaļām. Tā paša rudens valsts svētkus svinēja DVF Derbijas, Birminghamas un Straumēnu nodaļas kopīgi. Valsts svētku runu teica Dr. Zēgners, un dzejas deklamēja aktrise E. Ģekiša.

Nemanot pienāca 1986. gada beigas. Izrādījās taisnība parunai, ka melnam darbam balta maize: Straumēni atkal bija pārsnieguši visu iecerēto. Gads noslēdzās ar £114 045 atlikumu. Bija paveikts aprūpējamo ēkas turpinājums pie siltumnīcu un darbnīcu ziemeļu sienas līdz dārza mājai; atjaunots kluba jumts un uzlikts jumts peldbaseinam.

Pārvaldnieks Ādolfs Sīlis bija paspējis jau ielūkoties nākotnes darbu plānos un ziņoja, ka uzsākta plauktu iekārtošana bibliografiskai bibliotēkai pulksteņa mājā. Viņš ierosināja, ka derētu padomāt par kārtīgām telpām pārnakšņotājiem, jo tagad esošajās barakās bija maz ērtību.[9]

Uz pulksteņa māju pārveda bibliografisko bibliotēku no Londonas, par kuŗu rūpēties uzņēmās Inese Auziņa-Smita. Viņa izveidoja nevien bibliotēku grāmatām, bet arī trimdas periodiskajiem izdevumiem, un krātuve ieguva nosaukumu Latviešu kultūras krātuve Anglijā.

Jau ilgāku laiku risinājās pārrunas par pieminekļa vajadzību Straumēnos, pie kuŗa varētu pulcēties, cildinot mūsu brīvības cīnītājus. Pieminekļa metam tika izsludināts konkurss un izraudzīta darbu vērtētāja komiteja, kuŗā ietilpa skulptores Rēzija Andrupa un A. Frīberga, L. Rumba, A. Sīlis un K. Birzgalis.

Vērtēšanas komisija 1987. gada 7. februāŗa sēdē par labāko atzina Zigfrīda Sapieša darbu, piešķiŗot tam £100 godalgu. Otro vietu un £75 piešķīra Jānim Plātem Straumēnos. Trešo godalgu – £50 Alfrēdam V. Žīguram Rietumvācijā. Šos trīs metus pieņēma arī DVF delegātu sapulce martā. Jauno pieminekli gatavos Zigurds Sapiets no Aberdīnas granīta. Viņš šo granītu izvēlējies tāpēc, ka tam piemītot kaut kas no cietā ziemeļnieku gara, patstāvības un spītības.[10]

1987. gada DVF delegātu marta pilnsapulce iezīmējās ar latviešu tautas jaunas nacionālās atmodas vētrainām izpausmēm okupētajā Latvijā. Tās saviļņoja arī Straumēnu dzīvi. Viss pavasaŗa posms bija pilns ar sanāksmēm, semināriem un pārrunu vakariem. 5. aprīlī LPB Anglijas kopa rīkoja Atim Kronvaldam veltītu pēcpusdienu ar Jāņa Akurātera lugas: "Kronvalds" izvilkumu lasījumiem. Lielākais notikums bija baltiešu jaunatnes kopējā sapulce un tautas deju uzvedums. Baltiešu jaunatnes kopējo organizāciju nodibināja jau 1986. gadā, un šis sarīkojums bija pirmā lielākā kopdarbības izpausme. Tautas deju uzvedumā latviešus pārstāvēja tautas deju kopa Kaķīši. Straumēnu saimnieciskos panākumus ievēroja arī vietējie iedzīvotāji. DVF valde saņēma lūgumu palīdzēt Katorpes ciema baznīcas savešanai kārtībā un uzturēšanai. No Straumēnu līdzekļiem atvēlēja £1200 pabalstu baznīcas remontiem.[11] Vēlāk, kad Āboliņu ģimene dzīvoja Straumēnos, bieži dievkalpojumos ērģeles spēlēja Ināra Āboliņa. 19. jūlijā Anita Sīle kā mājasmāte bija rīkojusi "Open Day" angļu viesiem. Par Straumēniem runāja Marie-Anne Zariņa. Priekšnesumus deva Kaķīši. Atlikums bija par labu "Fielding Palmer" slimnīcai Lutervorsā. Daudz svarīgāka par šo atlikumu bija angļu sabiedrības iepazīstināšana ar Straumēniem un latviešu sabiedrību, jo tas vēlāk atmaksātos ar angļu kāzu un citiem sarīkojumiem Straumēnos.

Sakarā ar to, ka 25. DV dienas un rudens delegātu sapulce notika Mūsmājās, Straumēnos iestājās atelpas brīdis. Visi lielie sarīkojumi risinājās Mūsmājās, un līdz ar to atkrita organizēšanas un izkārtošanas darbi. Straumēni tomēr nepalika tukši, jo ar kāpinātu rosmi risinājās jaunatnes nodarbības. Vecās barakas, kas bija nodotas jauniešiem, savu laiku bija pārdzīvojušas, un tām sava vieta bija jāatdod modernas pārnakšņotāju mītnes būvei. Slikto laika apstākļu dēļ darbi neveicās tik raiti, kā bija iecerēts. Valsts svētku sarīkojums notika 14. novembrī ar apvienotā vīru koŗa koncertu Ziedoņa Āboliņa un Alfrēda Tālberga vadībā. Straumēnu saimes Ziemsvētkus raksturo 1987. gada Ziemsvētku programma. Svētdien, 20. decembrī, no rīta bija dievkalpojums lielajā mājā un pēc tā – kafija un cepumi. Vakarā Zviedru zālē – svētku eglīte. Pirmdienas, 21. decembŗa pievakarē Ziemsvētku dziesmas sveču gaismā Katorpes St. Thomas baznīcā. Par transportu bija gādāts. Otrdienas, 22. decembŗa, pievakarē, Straumēnu koris dziedāja Ziemsvētku dziesmas lielās mājas vestibilā. Piektdienas, 25. decembŗa priekšpusdienā lielajā mājā iedzīvotājiem pasniedza svētku punšu, dārza mājā – šeriju. Programmā nav atzīmēts, ka svētvakarā un visu svētku laiku ēdamistabas galdi bija greznoti ar piemērotiem galdautiem un

Ziemsvētku dekorējumiem ar svecēm. Netrūka svētku pīrāgu, piparkūku un saldumu. DVF Straumēnu nodaļa apdāvināja pensionārus. Līdzīgi risinājās visi Ziemsvētki Straumēnos, palīdzot vecajiem ļaudīm pārvarēt ilgas pēc dzimtenes un dodot svētku prieku.

1987. gads noslēdzās ar jauniem panākumiem, ar £125 000 atlikumu. DVF valde apsvēra ziedot lielākas summas kultūrāli sabiedriskiem pasākumiem.[12] Angļu sarīkojumu apmeklētāji bieži vien vēlējās telpas pārnakšņošanai, bet to sagādes iespējas bija ierobežotas. Šajā nolūkā bija jāsteidzina pārnakšņotāju celtnes ātrāka nobeigšana un iekārtošana. Sīlis nāca ar jaunu ierosinājumu: apsvērt ģimeņu savrupmāju būvi. Ar to rastos papildus telpas jauniem iemītniekiem Straumēnos. 1988. gada 17. aprīlī Sīlis jau varēja DVF valdei ziņot, ka uz Straumēnu zemes iespējams uzcelt sešas ģimeņu savrupmājas. Bija radusies dzīva interese starp ģimenēm, kas vēlētos tādās mājās dzīvot.[13] Nekavējoties tika izgatavoti atbilstoši būves plāni un iesniegti apstiprināšanai.

1987. gada oktobŗa beigas atnesa ziņu, ka Korbijas slimnīcā 25. oktobrī miris bijušais DVF Saimniecības daļas vadītājs Genriks Rītiņš. 2. novembrī viņu izvadīja no Korbijas draudzes nama uz Šairelodžes kapsētu. Aizgājējs bija iznesis uz saviem pleciem visas pirmās īpašuma iegādes rūpes un, kaut būdams jau smagi slims, tomēr pieredzēja vēl Straumēnu augšanu un uzplaukumu.

1988. gadā, no 26. līdz 28. februārim notika valodas un literātūras semināŗs, kas bija veltīts Rūdolfam Blaumanim un pašreizējām problēmām Latvijā. Seminārā piedalījās Māra Sīmane no Latvijas. No 22. līdz 24. aprīlim Straumēnos notika baltiešu jaunatnes semināŗs, kuŗā pārrunāja baltiešu kopējās lietas Anglijā un trauksmaino stāvokli Latvijā. 16. un 17. maijā Straumēnos notika DVCV sēde. Pienāca Jāņi. Londonas jaunieši V. Griguļa vadībā piedalījās ar Jāņu uzvedumu. Apmeklētāju skaits nebija mazinājies, bet līgotāji bija kļuvuši taupīgāki. Atlikums bija tikai £1900. Ģimenes māju lietas negāja ātri un pienāca augusts, līdz tika saņemta atļauja to celšanai. No paredzētajām septiņām ēkām nolēma vienu paturēt Straumēnu darbinieku vajadzībām. Pieteikušies bija 14 kandidāti, kas vēlējās jaunajās mājās dzīvot. Līdztekus ģimenes mājām tika pārrunāts otrs priekšlikums – celt sporta zāli, kas varētu kalpot arī sabiedriskām vajadzībām. Šo ieteikumu saimniecisko pasākumu darbinieku sanāksme gan neatbalstīja.[14]

18. jūnijā Straumēnos pulcējās līgotāji Jāņu svinībām. Vakara uzvedumu bija sagatavojuši Kaķīšu, Kamoliņa, Korbijas balsu un Londonas dejotāji Viktora Griguļa vadībā. Skatītājiem bija jālīgo līdzi uzveduma tēlotājiem. 30. jūnijā St. Thomas baznīcā Katorpē iesvētīja sešus latviešu jauniešus. Dievkalpojumu vadīja prāvests Ringolds Mužiks, mācītājs Juris Jurģis un mācītājs Aldonis Putce. Pie ērģelēm – Andris Heisters.

No 26. līdz 29. augustam risinājās gada lielākais notikums – 26. DV dienas un Kultūras svētki. Četras dienas Straumēnos notika daudzu sarīkojumu virkne. 26. augustā Jānis Andrups atklāja mākslinieku un daiļamatnieku iz-

stādi, kuŗai sekoja jaunatnes ansambļa priekšnesumi ar Ulža Siliņa un Lijas Veikinas piedalīšanos. Nākamā dienā sākās DVF delegātu sapulce un līdztekus tai Stokholmas latviešu teātŗa uzvedums: Eduarda Vulfa "Svētki Skangalē" Lilijas Spriņģes vadībā. Vakarā, koŗa koncertā piedalījās Straumēnu jauktais koris, Bradfordas koris un apvienotais Anglijas vīru koris diriģentu Alfrēda Tālberga un Ziedoņa Āboliņa vadībā. Vakars noslēdzās ar balli. Svētdienas rīta dievkalpojumu kuplināja koŗa dziesmas. Sekoja teātŗa izrādes atkārtojums, tautas deju uzvedums Viktora Griguļa vadībā un Ulža Siliņa jautrais vakars "Kaleidoskops Straumēnos". Pirmdienas rītā noslēdzās delegātu sapulce ar tai sekojošām paneļdiskusijām. Panelī piedalījās Guntis Bērziņš, Sarma Ģintere no Latvijas, Imants Lieģis, Vilnis Zaļkalns no Zviedrijas un Jānis Ranka. Kultūras svētki bija labi izdevušies, lai gan arī izdevumi bija lieli.[15]

Laikā no 11. līdz 13. novembrim Straumēnos notika viens no labāk apmeklētajiem latviešu valodas semināriem. Parastais semināru apmeklētāju skaits bija no 15 līdz 20. Šoreiz skaits sasniedza 40. Rīkotāji bija LNPL Izglītības nozares vadītāja Dzidra Purmale un Jaunatnes nozares vadītāja Ruta Āpša. Viņām nebija viegli visus dalībniekus sadalīt darba grupās pēc viņu spējām. Bija bērni, kas nedaudz runāja latviski, bet vecāki tikko spēja pateikt "labdien!" Par lektoriem darbojās jaunatnes nozares referents A. Ozoliņš, Austra Liepiņa un Minsteres Latviešu ģimnazijas skolotāja Daina Vītola.

12. novembrī Straumēnos notika valsts svētku svinības. Runāja no dzimtenes izraidītais Helsinki–86 darbinieks Jānis Barkāns. Koncertu deva Straumēnu koris. Rīkošanā bez vietējām DVF nodaļām piedalījās arī ELJA Anglijas nodaļa.[16] 18. novembrī savu vakaru rīkoja Vorikšairas ugunsdzēsēji.

Tālāk apspriežot ģimenes savrupmāju celšanu, DVF valde nolēma, ka nomas līgumā jāparedz no kandidātiem iemaksas £40 000 apmērā. Nomas līgumu slēgs uz 30 gadiem, katru gadu atskaitot no iemaksas vienu 20. daļu. Pēc tam īrniekam būs jāmaksā pilna īre, bet māja paliek Straumēnu īpašumā. Uz jaunajām mājām jau pieteikušies deviņpadsmit kandidāti.[17] 1989. gada janvāra beigās ģimenes mājām pamati jau bija ielikti. Tika celtas deviņas mājas. Darbs bija jāsteidzina straujās dzīves dārdzības celšanās dēļ. Ūdens piegādes pārvalde norādīja, ka ūdens ņemams no ciema galvenā vada, ierīkojot nozarojumus, par ko būs jāmaksā. Dzīves dārdzības dēļ arī Straumēnu budžets izpildījās zemāks, nekā bija paredzēts. 1988. gads Straumēniem bija devis £114 277 atlikumu.[18]

Nu jau trešo gadu īsi pirms Ziemsvētkiem Straumēnu nodaļas deju kopa Kaķīši izkārtoja savu sarīkojumu. Mazā tautas deju vienība bija izaugusi gan skaitā, gan varēšanā. Tās 40 dalībnieki Jāņa Zaķa vadībā apvienoja vairākas paaudzes. Daudzi dalībnieki mēroja tālu ceļu uz mēģinājumiem, pat no Boltonas, Bradfordas, Līdsas un Londonas. Savos sarīkojumos tie sniedza pašu sagatavotu programmu. Šogad – "Senās kāzu paražas". Liels palīgs deju kopas darbā bija Aivars Sinka. Kādu laiku tur darbojās arī Rolands Blezūrs. Liekas, tuvo svētku iespaidā Kaķīšu sarīkojuma apmeklētāju bija pamaz, toties uz

Profesionālie medicīniskie darbinieki: Džūdija Elkingtona (Judy Elkington) un Džouna Beikvela (Joan Bakewell)

Jaunā gada sagaidīšanu apmeklētāji piepildīja abas zāles. Starp tiem bija arī prāvs skaits Katorpes ciema ļaužu. Par deju mūziku rūpējās J. Zaķa trio. Dziesmās un rotaļās pienāca rīta stunda.[19]

Šad un tad Straumēnu lielo sarīkojumu virknē iestājās pārtraukums. Tas nenozīmēja, ka tad Straumēnos nekas nenotika. No dzimtenes ieradās arvien vairāk mākslinieku un citu latviešu inteliģentu ar viesošanās atļaujām. 1986. gadā vien no Latvijas bija izraidītas 27 personas – disidenti ar viņu ģimenes locekļiem. Disidentu izraidīšana, kas bija domāta kā sods, tagad bija zaudējusi savu asumu. 1989. gada pavasarī Straumēnos un citos latviešu centros, viesojās latviešu mūzikas ansamblis Ornaments, Divi Leoni un Juhans un bija sagaidāmi vēl daudzi citi. 25. martā pārpildītā Zviedru zālē viesojās daudz gaidītā rakstniece Māra Zālīte no Latvijas. Savas dzejas teica un tēloja Velta Sniķere. Notika latviešu valodas semināri, sanāksmes un apspriedes. 13. maijā Straumēnu koris deva savu gadskārtējo koncertu.

Turpinājās Straumēnu ģimeņu māju celšana. Tur dzīvot gribētāju skaits jau sasniedza 33, diemžēl nomas līgumu varēja piedāvāt tikai pirmajiem astoņiem. Radās doma, ka būtu ceļamas vēl kādas astoņas mājas. Uz priekšu virzījās plānošana iecerētajai sporta un sabiedriskai zālei, kuŗai vieta bija paredzēta aiz peldbaseina.[20] Jāņu sarīkojums 24. jūnijā atkal pulcināja kuplu līgotāju skaitu, pat par 150 vairāk nekā iepriekšējā gadā. Straumēni ar katru gadu kļuva stiprāki, un 1300 līgotāju uzņemšana vairs sevišķas grūtības neradīja. Londonas vanadzes rūpējās par maizītēm un citiem atspirdzinājumiem. Mantu loterijas lozes ātri izpirka, kūtrākie palika tukšā. Priekšnesumus gādāja Straumēnu koris.

Kuplo līgotāju saimi uzrunāja DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba. Sveicot klātesošos, viņš sirsnīgi sveicināja arī viesus no Latvijas, cerot, ka tie varēs paņemt līdzi jaunas ierosmes kopējam darbam. Viņš pieminēja Cēsu kaujas un leģionāru cīņas, aizturot sarkanarmijas iebrukumu. Rumba izteica pārliecību, ka cīņas gars jaunatnē nav rimis. Darāmā vēl daudz, kā šeit, tā dzimtenē. Viņš aicināja atbalstīt jauniešu tikšanos viņu 8. vispasaules kongresā Somijā, 4. Eiropas dziesmu svētkus Zviedrijā, kā arī demonstrācijas Bonnā pret Molotova-Ribentropa paktu. Savu uzrunu Rumba noslēdza ar vēlējumu: “Lai nezaudējam ticību šajā trauksmainajā laikā. Lai Dievs mums palīdz atrast spēku un dzīves gudrību izdzīvot tāpat, kā latvieši izdzīvoja citos laikos un citās vietās.”[21]

No 30. jūnija līdz 13. augustam Straumēnos notika 3x3 nometne, kuŗā nodarbības notika kā latviešu, tā angļu valodā Juŗa Ekstа vadībā 11. augustā nometnes dalībnieki sniedza priekšnesumus par gadalaikiem. 8. oktobrī Straumēnos viesojās archibīskaps Kārlis Gailītis no Latvijas un dievkalpojumā dziedāja Straumēnu koris. 28. oktobrī apvienotais Anglijas vīru koris bija sagatavojis koncertu. Koŗī, kuŗu pārmaiņus diriģēja Ziedonis Āboliņš un Alfrēds Tālbergs, bija 36 dziedātāji. Pie klavierēm Dulcija Ozoliņa un Ināra Āboliņa. Koŗa priekšnieks Kūrs Birzgalis stāsta, ka korī esot 37 dziedātāji, Intu Āboliņu ieskaitot, jo

mēģinājumos viņa tīri labi turot līdzi vīru balsīm. Koŗa sastāvā esot vīri no Bradfordas un Korbijas bijušo vīru koŗu dziedātājiem. Mēģinājumus noturot Bradfordā un Straumēnos, šad un tad salaižot visus kopā. Apmeklētāju šajā koncertā bija pāri par 100, kas šķīrās tikai krietni pēc pusnakts.[22]

Pienāca valsts svētku atcere, un Straumēnu koris atkal stājās publikas priekšā. Svinības ievadīja māc. Jurģa vadīts svētbrīdis. Svētku runai bija ciemiņš no Latvijas: Jānis Dobelis. Koncertēja pašu koris, un kopējās vakariņās priekšnesumus deva "Kabatas" teātra aktieŗi no Rīgas. 25. novembrī korporācija Imērija rīkoja savas dibināšanas 65 gadu atceri. Koncertu deva Lilija Zobens ar Lezliju Īstu pie klavierēm.

1989. gada vasara Straumēniem bija lielu pārmaiņu laiks. Tika nobeigta pārnakšņotāju bloka būve, vairākas piebūves un uzlabojumi. Pārmaiņas bija tik lielas, ka tās sāka mainīt Straumēnu seju. Tāpat kā sākuma gados, lai ar Straumēniem iepazītos, vajadzēja atkal visu apskatīt un vēlreiz redzēt no jauna. Brīvās Latvijas 13. novembra numurā Strēlnieks (Alfons Freimanis) atstāsta šāda apmeklējuma iespaidu. Straumēnu pārvaldnieks Sīlis viņam izrādījis jaunās telpas un to iekārtojumu, apskatījuši arī gaŗo aprūpējamo iemītnieku bloku ar telpām tiem, kam vajadzīga medicīniskā palīdzība un kopšana. Īpašu ievērību izpelnījās jaunās ģimenes mājas ar savu iekšējo iekārtojumu, kas sevišķi piemērotas pensionāru vajadzībām. Nonākot pie iecerētās zāles būves vietas, Strēlnieku pārņem paša sākuma laiku bažas – vai mēs to spēsim. Celtnes plānotā izmaksa, paviršī rēķinot, bija £250 000!

[1] LA 1985. gada 6. septembrī
[2] LA 1985. gada 13. septembrī
[3] Daugavas Vanagu Fonda "Straumēnu" 10 gadu jubilejas programma
[4] LA 1985. gada 5. septembrī. Freimanis 27. un 29. lpp.
[5] LA 1985. gada 6. septembrī
[6] LA 1985. gada 1. novembrī
[7] LA 1985. g. 1. novembrī
[8] DVF valdes sēdes protokols 408, 1986. gada 27. jūlijā
[9] DVF valdes sēdes protokols Nr. 411, 1987. gada 1. februārī
[10] BL 1989. gada 27. martā
[11] DVF valdes sēdes protokols 413, 1987. gada 3. maijā
[12] DVF valdes sēdes protokols 419, 1988. gada 6. februārī
[13] DVF valdes sēdes protokols 421, 1988. gada 17. aprīlī
[14] DVF valdes sēdes protokols 423, 1988. gada 7. augustā
[15] DVF valdes sēdes protokols 424, 1988. gada 25. septembrī
[16] BL 28, 1988. gada novembrī
[17] DVF valdes sēdes protokols 425, 1988. gada 26. novembrī
[18] DVF valdes sēdes protokols 426, 1989. gada 9. janvārī
[19] BL 1989. gada 23. janvārī
[20] BL 1989. gada 15. maijā
[21] BL 1989. gada 9. jūlijā
[22] BL 1989. gada 13. novembrī

Kas notiek Latvijā?

1990. gada februāris atnesa neticamas ziņas no okupētās Latvijas. Par oficiālo valsts simboliku bija atzīts neatkarīgās Latvijas sarkanbalti sarkanais karogs, 1921. gadā apstiprinātais ģerbonis ar sauli, zvaigznēm un heraldiskajiem zvēriem, kā arī valsts himna "Dievs, svētī Latviju!" Trimdiniekiem to bija grūti saprast, un pacēlās brīdinošas balsis, ka ar to "pamātei tiek uzvilkti īstās mātes brunči, lai to pasludinātu par nožņaugto īsto māti". Nevarēja ticēt, ka Padomju Savienība būtu ar mieru atteikties no okupētajām Baltijas valstīm. Bija pārliecība, ka tā ir tikai mānīšanās, lai labāk varētu apspiest tautu Latvijā. Sekoja tomēr citi pārsteidzoši notikumi, kas trimdiniekus samulsināja vēl vairāk. Tik ļoti gribējās ticēt, ka tuvojas Latvijas brīvības rīts.

DVF delegātu 1990. gada marta sapulcē Sīlis varēja ziņot par pagājušā vasarā Straumēnos paveikto. Jau decembŗa sākumā pirmo ģimenes māju varēja nodot jaunajiem iemītniekiem. Arī pārējo iekārtošana tuvojās nobeigumam. Uz pavasaŗa pusi tās varētu jau apdzīvot. Bez pārbūvēm, piebūvēm un uzlabojumiem iegādātas arī jaunas mēbeles. Iecerētās jaunās zāles būvei pieprasīta attiecīga atļauja, bet tā vēl kavējas. Nākotnes nodoms ir iekārtot kafejnīcu un sākt plānošanu vēl astoņām ģimenes mājām. 1990. gadā Straumēnos dzīvo 57 pensionāri un 25 algoti darbinieki.[1]

Martā Anglijā ar koncertu viesojās Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolas audzēkņu koris 32 dziedātāju sastāvā, diriģentu Lindenberga un Punduŗa vadībā. Drīz viņiem sekoja citi viesi no Latvijas: deju kopa Liesma. 5. maijā savu koncertu rīkoja Straumēnu jauktais koris, ar solistiem Ingrīdu Danielu, Viliju Liepu, Valdi Aueru, Gunāru Līcieti un Jāni Traumani Ziedoņa Āboliņa vadībā. Pie klavierēm Dulcija Ozoliņa. 13. maijā notika Latvijas Nacionālās operas solista Ingus Pētersona koncerts ar Lezliju Īstu pie klavierēm. Zviedru zāle bija pārpildīta.

Maija sākumā Straumēnu ļaudis pārsteidza ziņa, ka LPSR Augstākā padome gandrīz vienbalsīgi ir pieņēmusi deklarāciju par Latvijas neatkarības atjaunošanu uz 1922. gada Satversmes pamata. Tomēr šīs Satversmes darbība bija apturēta un līdz Latvijas Republikas valsts varas de facto atjaunošanai bija noteikts pārejas periods. Tāda rīcība atkal izsauca skeptiskas piezīmes. Viesi no dzimtenes tika sīki iztaujāti par notikumiem Latvijā, un lielākā daļa no tiem bija patiesi optimistiski noskaņoti.

Līdz šim neviens no dzimtenes iebraukušais nebija atraidīts vai neuzklausīts. Brauca aicināti, brauca paši uz savu roku, bieži nokļūstot financiālās grūtībās. Ikviens jau veda līdzi kā dāvanu arī kādu priekšnesumu. Viesu koncerti bija pārpildīti, bet šo mākslinieku uzņemšana bija iespējama, tikai pateicoties Straumēnu saimnieciskai varēšanai. Līdz šim Straumēni bija saņēmuši vienreizēji lielu financiālu atbalstu dāvanās un ziedojumos. Tagad Straumēni atmaksāja dāvāto uzticību. Ieguvēja bija Anglijas latviešu sabiedrība.

Izveidojās arī cita parādība, kas radīja bažas saimniekiem. Daudzo viesu sarīkojumu un lielākas izvēles rezultātā sāka kristies apmeklētāju skaits. Jāņu sarīkojums, kas vienmēr bija pulcinājis krietni pāri par 1000 līgotāju, 1990. gadā pirmo reizi bija zem tūkstoša, lai gan viesu vidū bija arī krietns pulciņš līgotāju no Latvijas. Jāņu uzvedumā piedalījās Straumēnu koris un Kaķīšu deju kopa Aijas Otto vadībā.[2]

Jūlija sākumā Latvijā notika XX vispārējie dziesmu svētki, uz kuŗiem pulcējās arī daudz ārzemju latviešu. Astoņi Straumēnu koristi piedalījās gājienā caur Rīgu un dziedāja līdzi svētku kopkorī, pārdzīvojot milzīgo sajūsmu par Latvijā notiekošajām pārmaiņām. 30. jūlijā Straumēnos viesojās diriģenta Ivara Bērziņa dibinātais tēlotāju koris "Sindi Putnudārzs". Diemžēl uz trimdas skatuvēm nevarēja parādīt koŗa pilnu tēlojumu, kādu tas parasti dod Latvijā.

Pirmās ģimenes mājas Straumēnos bija uzceltas un apdzīvotas, kad radās neparedzētas grūtības nākošo ēku celšanā. Dzīves dārdzība cēlās tik lielā mērā, ka celšanas izdevumi pieauga līdz £47 000. Daudziem kandidātiem šāda summa likās par augstu, un tie atteicās. Paredzēto astoņu ēku celšanu Sīlis ieteica atsaukt, bet steidzināt sabiedriskās zāles būvi, kam DVF valde piekrita. Sāka darboties jaunā kafejnīca, izvēloties nosaukumu "Rīga". Lai labāk varētu izmantot kluba bāru, Sīlis pieprasīja un saņēma atļauju tam darboties kā krogum. Par vadītāju parakstījās Anita Sīle. Ar maziem pārkārtojumiem krogus darbība bija laba.[3]

Pienāca rudens ar 1990. gada plašāko sarīkojumu virkni – Kultūras svētkiem un 28. DV dienām. Svētki ilga četras dienas, no 24. līdz 27. augustam. Programmā bija ierādīta plaša vieta dzimtenes māksliniekiem. Svētkus ievadīja J. Andrups, atklājot Agritas Pones iekārtoto Silvijas Gailes keramikas un ādas izstrādājumu izstādi un Arnolda Mazīša gleznu izstādi.

Vakarā notika Jautrais vakars ar Dailes teātra mākslinieku dzīves ačgārnību tēlojumiem dziesmās un stāstos. Nākamā dienā sākās DVF nodaļu delegātu sapulce. Dailes teātra aktieŗi sniedza izrādi "Jāzepiņš". Vakarā Jānis Ranka vadīja svinīgo jundu, kam sekoja koŗu koncerts. Piedalījās Straumēnu koris, Londonas latviešu koris un Anglijas apvienotais vīru koris ar diriģentiem: Liliju Zobenu, Lezliju Īstu, Alfrēdu Tālbergu un Ziedoni Āboliņu. Vakaru noslēdza balle ar Kaijas mūziku Jāņa Āriņa vadībā. Balles laikā notika arī DV dienu sporta sacensību uzvarētāju apbalvošana.

Svētdienas rīta dievkalpojumu vadīja māc. J. Jurģis un prāvests Dr. P. Cirsis. Sekoja Mārtiņa Zīverta lugas "Zaļā krūze" izrāde Dailes teātra aktieŗu sniegumā un Londonas tautas deju kopas uzvedums Viktora Griguļa vadībā. Vakaru noslēdza Ievas Akurateres koncerts. Pirmdienas rītā panelis Dr. Viktora Griguļa vadībā apsprieda pašreizējās problēmas dzimtenē. Panelī piedalījās Guntis Bērziņš un Jānis Ranka. Visi sarīkojumi bija labi apmeklēti, caurmērā katru bija apmeklējuši ap 300 cilvēki. No ienākuma £1000 nodeva Straumēniem, bet atlikumu £707 iemaksāja DVF Straumēnu nodaļas kasē.[4]

Beidzot bija saņemta atļauja arī nākamo astoņu ģimenes māju celšanai. Sākotnējā sajūsma bija apsīkusi, jo māju izmaksa visiem likās par dārgu. Saimniecisko darbinieku sanāksme nevēlējās ieguldīt naudu jaunceltnēs, ja tās nevienam nav vajadzīgas. Iecerētās zāles būves izmaksa kopā ar iekārtojumu tika vērtēta uz £350 000 un tika atzīts ka tā saimnieciski neatmaksāsies. Straumēniem nācās mainīt savus plānus un būvdarbus atlikt.

Novembrī Straumēnos notika ELJA seminārs ar viesi no Zviedrijas Dr. Uldi Ģērmani, kas no sava viedokļa apcerēja notikumu gaitu Latvijā. 10. novembrī Straumēni svinēja valsts svētkus, kuŗos Dr. Ģērmanis teica svētku runu un Straumēnu koris deva koncertu. Rīkotāji bija DVF Straumēnu, Birminghamas un Derbijas nodaļas, un ELJA Anglijas nodaļa.[5]

Straumēnu iedzīvotāji ar lielu uzmanību un satraukumu klausījās radio, vēroja televīzijas raidījumos un lasīja laikrakstos par asiņainajiem 1991. gada janvāŗa notikumiem Lietuvā un sekoja līdzi barikāžu dienām Latvijā. Gads Anglijā sākās ar plaša apmēra palīdzības darbu Latvijai. Aprūpes daļas vadītājs Kūrs Birzgalis ziņoja, ka dzimtenes slimnīcas ir ļoti grūtā stāvoklī un medikamentu piegāde ir chaotiska. Latvijas Sarkanais Krusts vēl nedarbojas. DV organizācija ir sākusi palīdzības darbu visos iespējamos veidos. Tā kā DVF Aprūpes daļas vadītājs pats dzīvoja Straumēnu latviešu ciemā, tad lielākā daļa aprūpes darba bija pārcelta uz Straumēniem. Tika saņemti palīdzības saiņi no daudzām organizācijām. Birzgalis uzsvēra, ka palīdzībā jāiesaistās visiem trimdas sabiedrības locekļiem. Vanadžu daļas vadītāja Ērika Sarkanbārde ziņoja, ka divu mēnešu laikā palīdzībai Latvijā ziedojumos ienākušas £1616. Birzgalis aicināja atbalstīt ikvienu palīdzības darbu un neaizmirst invalidus.

12. janvārī DVF Straumēnu nodaļa rīkoja DV organizācijas 45 darbības gadu atceri. Svētku runas teica DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba, PBLA priekšsēdis Gunārs Meierovics un DV priekšnieks Jānis Frišvalds. Koncertā dziedāja Vidusanglijas vīru koris Ziedoņa Āboliņa vadībā, ar Dulciju Ozoliņu pie klavierēm. 5. maijā savu koncertu rīkoja Straumēnu jauktais koris.

Maijā Anglijā ieradās DV vanadžu priekšniece Anita Hāznere. Viņa piedalījās DVCV sēdē 18. maijā, 27. Anglijas vanadžu salidojumā un informācijas darbinieku sanāksmē, kas visas notika Straumēnos. Viņa apmeklēja arī DVF nodaļas, lai iepazītos un rosinātu palīdzības darbu Latvijai.[6] Līdz šim

visas trimdinieku domas un enerģija bija veltīta latviešu tautas tiesību aizstāvēšanai. Līdz ar neatkarības atgūšanu bija jādomā par šīs neatkarības paturēšanu un nostiprināšanu. Par svarīgāko uzdevumu izvirzījās tautas izdzīvošana. Ilgajā okupācijas jūgā tauta bija smagi cietusi un zaudējusi saimniecisko pamatu. Latvijas valsts ienaidnieki to labi apzinājās un atklāti priecājās: "Pēc pusgada vai gada jūs paši lūgsiet, lai ņemam jūs atpakaļ savā aizsardzībā. Jūs tak neesat spējīgi neatkarīgi dzīvot". Straumēnu vadība saprata, ka jaunajai valstij vajadzīgs viss iespējamais morālais un materiālais atbalsts, lai tā varētu izturēt un pārvarēt sākuma grūtības. 22. jūnijā Straumēnos svinēja Jāņus ar Kaķīšu sniegto Jāņu uzvedumu: "Latviešu kāzu paražas", kam paskaidrojumi angļu valodā bija pievienoti programmai.

Visa vasara pagāja uztraukumā par komūnistu un padomju kaŗaspēka varmācības draudiem Latvijā. Straumēnos gatavojās Kultūras dienām, kad stāvoklis Latvijā bija nobriedis līdz kulminācijai. Uz Kultūras dienām Straumēnos bija atbraukuši mākslinieki no Rīgas.

Tur bija Nacionālā teātra režisors Pēteris Pētersons, aktieŗi Astrīda Kairiša, Juris Lisners, Lāsma Kugrēna un Jānis Reinis un pilsētas kapella "Bumerangs", kas vienotā saimē un sajūtās ar Straumēnu ļaudīm sekoja Padomju Savienības sairšanai radio ziņojumos un televīzijas raidījumos.

Kad 19. augustā notika valsts apvērsums Padomju Savienībā un sākās padomju desantnieku uzbrukums Latvijas TV centram un valdības iestādēm, rīdziniekus pārņēma izbailes. Bažās par saviem bērniem un citiem tuviniekiem vairāki gribēja tūlīt atgriezties Latvijā. Apgrūtinātā sazināšanās ar Rīgu pa tālruni bažas vēl pavairoja. Straumēnu ļaudis centās mierināt un drošināt satrauktos, lai gan arī paši bija uztraukušies ne mazāk. Latvijas valsts un latviešu tautas liktenis karājās sīkā pavedienā. No pasaules ziņu avotiem bija skaidri redzams, ka padomju vara vēlas Latvijas neatkarības dīgļus iznīcināt. Spriedze sasniedza kulmināciju, kad radio ziņoja, ka 21. augustā padomju desantnieki iebrūk Doma laukumā un sāk virzīties Augstākās padomes (Saeimas) ēkas virzienā.

Milzīgu atvieglojuma sajūtu deva ziņa, ka valsts apvērsums Padomju Savienībā izjucis. Apbrīnu radīja Latvijas Republikas Augstākās padomes deputātu drosme ienaidnieka ielenkuma apstākļos pieņemt likumu par Latvijas Republikas 1922. gada Satversmes un valsts varas de facto pilnīgu atjaunošanu bez jebkāda pārejas perioda. Gluži neticama šķita ziņa, ka stundu vēlāk padomju desantnieki atstājuši Vecrīgu. Trimdinieku cerība un sapnis bija piepildījies, Latvija atkal bija brīva!

Ar lielu prieku sākās Kultūras dienas, kas ilga no 23. līdz 25. augustam. Pacilātībā par notikumiem Latvijā bija pulcējies liels apmeklētāju skaits. Pateicoties telpu plašumam, visi sarīkojumi ritēja bez sarežģījumiem. Kultūras dienu triju dienu programmā notika Jautrais vakars, Nacionālā teātra aktieŗu

divas izrādes, koŗu koncerts, Bumeranga priekšnesumi, Jāņa Reiņa dzeju pēcpusdiena un paneļdiskusija, kuŗā tagad varēja sākt pārspriest atdzimušās Latvijas nākotni.

Lauku klusums nepasargāja Straumēnus no neliešiem. Oktobŗa mēnesī bija notikušas divas ielaušanās Straumēnu biroja telpās. Paņemtas visas iemītnieku pensijas grāmatiņas un £300 naudā. Bija jāiegādājas naudas skapis dokumentu un naudas glabāšanai. Nelieši Straumēnus vēl apmeklēja vairākas reizes, līdz tika ierīkotas trauksmes ierīces.

1991. gada 29. oktobrī Straumēnos viesojās bērnu ansamblis Bitīte ar veco laiku deju uzvedumu Indras Filipsones vadībā. 9. novembrī mācītājs Jurģis iesvētīja Sapieša veidoto pieminekli kritušajiem varoņiem. Pieminekļa pamatnē tēlnieks Zigurds Sapiets bija iekalis vārdus: "Māte Latvija skumst par tiem, kas atdevuši savas dzīvības par tautas brīvību."

Atklāšanā DVF valdes priekšsēdis L. Rumba pie pieminekļa nolika ziedus. Aberdīnas granītā veidotais piemineklis, ieskaitot transportu izmaksāja £9209. No šīs summas tēlnieks Sapiets ziedoja £1000 palīdzībai Latvijā.[7] Tai pašā dienā notika arī Latvijas valsts svētku svinības Straumēnos, ko rīkoja vietējās DVF nodaļas. Koncertu deva Straumēnu jauktais koris.

Decembŗa beigās Straumēnos un vairākās citās vietās Anglijā koncertēja Jāzepa Mediņa mūzikas skolas zēnu koris. Zēni viesojās Straumēnos arī Vecgada vakarā un līksmi sagaidīja Jauno – 1992. gadu ar raķetēm un Latvijas valsts himnu "Dievs, svētī Latviju!"

1991. gads noslēdzās ar £114 579 atlikumu. Saimniekots bija ar saviem līdzekļiem. Remontiem, piebūvēm un logu atjaunošanai lielās mājas trešā stāvā izdotas £49 000. Kapitālizdevumos jaunceltnēs ieguldīts £155 043 un inventārā £22 757.

[1] BL 199. gada 19. martā
[2] BL 1990. gada 16. jūlijā
[3] DVF valdes sēdes protokols 426, 1990. gada 24. jūnijā
[4] BL 1990. gada 3. septembrī, DVF valdes sēdes protokols 438, 1990. gada 23. septembrī
[5] BL 1990. gada 24. novembrī
[6] DVF valdes sēdes protokols 442, 1991. gada 14. aprīlī
[7] DVF valdes sēdes protokols 446, 1991. gada 9. novembrī

Aprūpe dzimtenei

1992. gada februārī tika rīkotas bērnu dienas. Bija ap 100 dalībnieku, galvenokārt no Londonas, Līdsas un Notinghamas skolām. Par svarīgu notikumu Straumēnos izvērtās DVF informācijas darbinieku sanāksme ar 38 dalībniekiem no visas Anglijas. Sanāksmi vadīja Ruta Parrisa un Kūrs Birzgalis. Piedalījās DV priekšnieks J. Frišvalds, DVCV prezidija loceklis J. Počs un PBLA un LNPL pārstāvis Guntis Bērziņš. Paneļdiskusiju "Kopējais ceļš" vadīja Gunārs Tamsons. Paneļa galvenais atzinums bija, ka jāpanāk krievu kaŗaspēka izvākšana no Latvijas, bet bez ārvalstu palīdzības to nevarēs paveikt. Atzina, ka lielus traucējumus Latvijā rada cittautieši, kas vēl dzīvo padomju ideoloģijas iespaidā. Izskanēja arī aizrādījums, ka ne jau visi ir komūnisti, kam kompartijas biedra karte kabatā. 15. martā Straumēnos notika Nacionālās operas solistes Karmenas Radovskas un koncertmeistares Intas Villerušas koncerts. Straumēnu koris dziedāja koncertu Draudžu dienās, kas Straumēnos notika Vasarsvētkos.

Aprūpes nozares vadītājs Kūrs Birzgalis 1992. gada aprīļa DVF valdes sēdē ziņoja, ka marta beigās uz Latviju jau nosūtīts piektais palīdzības sūtījums. No Latvijas viņam ziņots, ka viss esot saņemts. Daudz bērnu drēbju nosūtīts Ādažu bērnu patversmei un 11 saiņi Rīgas 1. ātrās palīdzības slimnīcai. Pēkšņi kuģu sabiedrība "Māras līnija" paziņoja, ka telpu trūkuma dēļ viņi mantas Rīgā vairs neuzglabās. Tas viss sagādāja jaunas rūpes, jo nākamais sūtījums no Straumēniem bija paredzēts aprīļa beigās vai maija sākumā.

Jānis Ranka savukārt ziņoja, ka nesen Londonā no Latvijas viesojusies "Glābiet bērnus" akcijas vadītāja Ebela. Viņa stāstījusi, ka lielāko atbalstu saņemot no Amerikas un Kanadas. Šīs akcijas atbalstam DVF valde atvēlēja £250. Pacēlās jautājums, kas šo ziedojumu vākšanu pārrauga un kam viņa par saņemtajiem ziedojumiem ir atbildīga. Ebela atbildēja, ka viņa nav atbildīga nevienam.[1] Tāda atbilde pārsteidza pie rūpīgas revīzijas komisijas darbības pieradušos un lika padomāt, kur ziedojumi īstenībā aiziet. Vanadžu daļas vadītāja Ē. Sarkanbārde DVF valdei ziņoja, ka, sākot ar 1990. gadu, vanadzes sākušas caur Straumēniem sūtīt medikamentus uz Latviju. Trīs lielāki sūtījumi jau sasnieguši Rīgas apgabala bērnu slimnīcu. Atsevišķi sūtījumi nosūtīti arī uz citām slimnīcām.

Lielās pārmaiņas Latvijā bija izsaukušas pārmaiņas arī latviešiem rietumu zemēs. Agrāk tik ierastā kārtība un dzīves ritms vairs neritēja tik gludi. Latviešu valodas un latviskuma kopšanai līdztekus latviski nerunājošiem Straumēnos bija jārīko 3x3 nometnes latviski runājošiem.

Maz prieka sagādāja Jāņu sarīkojums. Gadiem ilgi tas bija izcēlies ar vislielāko apmeklētāju skaitu. Šogad līgotāji kopā ar programmas devējiem tikko sasniedza 700. Bija sākusies plaša apmēra dzimtenes apmeklēšana. Arī palīdzības saiņu sagādāšana paņēma tautiešu brīvos līdzekļus. Jāņu vakara programmu deva deju kopa Kaķīši Aijas Otto vadībā. Par maizītēm un citiem atspirdzinājumiem rūpējās Lesteres, Korbijas un Mansfīldas nodaļu vanadzes Edītes Nāgeles vadībā. Sarīkojums deva £1814 atlikumu.[2]

No liela apmēra notikumiem jāmin arī Vanadžu globālais salidojums Straumēnos. Piedalījās vanadžu priekšniece Anita Hāznere un atsevišķo zemju vadītājas, pat no tālās Austrālijas. Šāda plaša apmēra kopā sanākšana vienmēr dod jaunas ierosmes. Paneļdiskusijas vadīja K. Lapiņa no Kanadas. Panelī piedalījās Ērika Sarkanbārde, Ilga Niradija, Rita Kaugura un M. Biernāne no Latvijas.

Otrs notikums, kas pulcēja latviešus no visas pasaules, bija 9. Vispasaules latviešu jauniešu kongress, kas risinājās Straumēnos no 21. līdz 26. jūlijam. Kongresa noslēgums tika veltīts latviešu kultūrai, šo dienu piepildot ar sarīkojumu virkni. No rīta vienlaicīgi varēja noklausīties divus referātus. Pēteris Zilgalvis no ASV stāstīja par ekoloģiju un Ilga Bērzkalna no ASV – par elektronisko sazināšanos. Priekšpusdienā vēl risinājās pārrunas ar Liliju Zobenu un Vircburgas operas solistu Aleksandru Poļakovu par latviešu vokālo mākslu. Pēcpusdienā sekoja Londonas dejotāju tautas deju uzvedums V. Griguļa vadībā. Stokholmas latviešu teātŗa aktieŗi izrādīja Slavomira Mrožeka lugu "Laiva uz jūŗas" Lūkasa Rozīša režijā. Nobeiguma koncertā varēja dzirdēt 9. VLJK koŗa dziesmas Lilijas Zobens un Lezlija Īsta vadībā, un Vircburgas opeŗas solista Aleksandŗa Poļekova solo dziesmas. Ballē piedalījās Edīte un Ingus Baušķenieki, un Zig Zag orķestris no Latvijas. Svētdienas rītā bija dievkalpojums un atvadīšanās.[3]

DVF vanadžu daļas vadītāja Ē. Sarkanbārde divas nedēļas pavadīja Latvijā, apmeklējot aptiekas, slimnīcas un veco ļaužu mītnes. Viņa apmeklējusi arī Rīgas apgabala bērnu slimnīcu, atrodot, ka tur galvenokārt trūkst medikamentu un pārsienamo materiālu. Sevišķi nolaista bijusi zīdaiņu lipīgo slimību nodaļa, kur nepieciešams kapitālremonts, lai varētu turpināt higiēnisku ārstēšanu. Apmeklējusi Rīgas 7. slimnīcu, kādreizējo krievu un partijas cilvēku slimnīcu, kas plaša, ērta un labi iekārtota. Aptiekās ir zāļu trūkums. Vienā aptiekā zāles pārdod tikai par valūtu. Apmeklējusi vienu veco ļaužu mītni Valmierā, labi iekārtotu, bet vienas personas uzturam dienā tur izdod tikai 43

rubļus. Humānitārās palīdzības drēbes tiek pārdotas atklāti tirgū. Katrs varējis pirkt, kam vien nauda. Tiem, kam šī palīdzība domāta, naudas nav. No redzētā secināms, ka ejams vēl tāls ceļš, līdz Latvija atbrīvosies no okupantu domāšanas veida ietekmes un pasīvitātes.[4]

Ja neskaita 3x3 nometni no 2. līdz 16. augustam, ar 67 dalībniekiem, ko vadīja Daina Moloja, tad Straumēnu iemītniekiem un darbiniekiem iznāca drusku atvilkt elpu. Gadskārtējās DV dienas 1992. gadā notika Bradfordā. Arī tur piedalījās viesi no Latvijas – ansamblis Mazā Ģilde. Vasara bija aizvadīta, dažreiz lielā steigā, un gribot negribot nācās palēnināt gaitu. DVF oktobŗa valdes sēdē Straumēnu pārvaldnieks Sīlis bija spiests ziņot, ka Straumēnu iedzīvotāju skaits samazinājies un nav arī tādu, kas vēlētos pārnākt šeit uz dzīvi. Viņš brīdināja, ka sakarā ar Anglijā ieviestajiem jaunajiem aprūpes noteikumiem pārnākšana uz Straumēniem no citiem apgabaliem nākotnē būs daudz grūtāka. Pašvaldības aicināts, viņš piedalījies sanāksmē, kur jaunie aprūpes noteikumi apspriesti.

1992. gada 23. oktobrī Straumēnos pulcējās 14 izglītības darbinieki savā gadskārtējā sanāksmē. 31. oktobrī Straumēnu jauktais koris ar koncertu svinēja savu piecu darbības gadu atceri. Latvijas valsts svētkus Straumēnos 15. novembrī, ievadīja māc. Juris Jurģis. Sarīkojumu vadīja DVF Birminghamas nodaļas priekšsēdis Jānis Miezītis. Runāja LAK priekšsēdis Jānis Ranka, aicinot sniegt palīdzību dzimtenei arī morālā veidā. Dziedāja Straumēnu koris Ziedoņa Āboliņa vadībā, un atzinības balvas jauniešiem par veiktajiem darbiem pasniedza Andrejs Ozoliņš. Straumēnu koris deva arī valsts svētku koncertu Bedfordā.[5]

Gada beigas parasti iezīmējas ar dažādu rosmju samazināšanos, kad darbinieki it kā iegrimst sevī, lai pārdomātu padarīto. Šogad šādām pārdomām pietrūka laika. Aizvadītajā 1992. gadā uzsvars bija likts uz palīdzības organizēšanu un sniegšanu dzimtenē. Nu bija pienācis laiks palīdzēt jaunajai valstij pašai lemt par savām vajadzībām.

Tuvojās 5. Saeimas vēlēšanas un jaunās Latvijas valsts pilsoņu reģistrācija. Jau pirms Ziemsvētkiem Straumēnos pulcējās ļaudis no visiem latviešu centriem, lai iepazītos ar reģistrācijas darbu un mācītos, kā to labāk paveikt. Nāca instrukcijas un norādījumi, bieži vien darbu padarot grūtāku. Kopā ar Latvijas vēstniecību bija pašiem jāatrod veids, kā uzdevumu veikt. Straumēnos un to apkārtnē kā reģistrētāji darbojās Kūrs Birzgalis, Ināra Āboliņa un Gunārs Zimbachs.

Drīz pēc Jaunā gada, jau 1993. gada 9. janvārī, Straumēnu Zviedru zālē notika virkne ievērojamu sarīkojumu. Tika atzīmēta pulkv. Viļa Januma 100. dzimšanas diena, notika DVCV paplašināta prezidija sēde, DVF 45 darbības gadu atcere un saimniecisko darbinieku sanāksme.

DVCV prezidija sēdē piedalījās PBLA priekšsēdis G. Meierovics un DV ASV priekšnieks Andrejs Spārniņš. Sēdes nolūks bija veidot un saskaņot kopējā darba virzienu, kas veicams dzimtenes ideoloģiskai stiprināšanai un pašapziņas celšanai. Raksturojot pašreizējo situāciju Latvijā, Spārniņš teica: "Stāvoklis ir grūts. Mēs stāvam vulkāna pakājē. Kā dekolonizēt un atjaunot Latviju? Mums ir jāsaprot, šis ir pārejas laiks, kas kā lava vārās sarkanās sadzīves mēslos un meklē izeju pēc 50 okupācijas gadiem. Par brīvību vienmēr ir jāmaksā, šoreiz ar ekonomiskajām grūtībām. Vienmēr ir jāpatur priekšplānā Latvijas brīvība."

Sekojošā DVF 45 gadu atceres sarīkojumā plašā Zviedru zāle bija apmeklētāju pārpildīta. Savā atceres runā Leopolds Rumba uzsvēra: "DVF uzskatīja par savu pienākumu apvienot latviešus vienā kopējā organizācijā. Daudz ir darīts arī polītiskajā laukā, lai lauztu ceļu uz Latvijas brīvību. Neatkarība mūsu tēvzemē ir iegūta, tomēr mūsu tautai ir vajadzīga kā morāla, tā materiāla palīdzība. Par visu padarīto nevar runāt, nepieminot vanadžu lielo līdzdalību darbā, kuŗā Marija Ķeņģe ievadīja latviešu sievietes. Kopsolī ejot un strādājot, paveikts ļoti daudz. Šis darbs arī jāturpina ar dievpalīgu tēvzemes jaunuzbūvei." Svētku koncertu deva Vidusanglijas vīru koris Ziedoņa Āboliņa vadībā.[6]

Nākamā dienā, 1993. gada 10. janvārī, Straumēnos notika DVF saimniecisko pasākumu pārstāvju sapulce, lai uzklausītu DVF Saimniecības daļas vadītāja ziņojumu un meklētu ceļu turpmākam darbam. DVF valdei un delegātu sapulcei martā Straumēnu pārvaldnieks Ādolfs Sīlis ziņoja par sekmīgu darba gaitu. Veco ļaužu mītnē pašreiz uzturas 40 pensionāri, Straumēnos kalpo 24 pilna laika un 4 daļēja laika darbinieki. Vēl varētu uzņemt divus iemītniekus. Par Straumēnu līdzekļiem ir uzceltas četras jaunbūves, katra apmēram £40 000 vērtībā. Šīs mājas tiks izīrētas uz 30 gadiem, īrniekiem pašiem maksājot nodokļus, apgaismošanas un apkures izdevumus. 1992. gadā Straumēni devuši £146 371 atlikumu.

1993. gadā pirmo reizi DVF nodaļu delegātu marta sapulce notika ārpus Londonas. Iepriekšējā sapulcē delegāti bija izteikuši vēlēšanos visas delegātu sapulces rīkot Straumēnos, kur bija pieejamas visas ērtības delegātu uzņemšanai. Londonā šo iespēju trūka, atlikums aizgāja dārgo telpu īrēšanai un arī delegātu tēriņš aizgāja svešās rokās. Līdz šim caur Straumēniem virzījās lielākā daļa aprūpes pasākumu, bet tagad izrādījās, ka arī Anglijas latviešiem pašiem plaša apmēra sarīkojumi te bija izdevīgāki. Straumēni patiesi bija kļuvuši par Anglijas latviešu sabiedriskās dzīves centru. Arī DVF valdei bija izdevīgi noturēt savas sēdes un vadīt darbu no sava īpašuma centrālā vietā.

Delegātu sapulces dalībnieku domas un prātus nodarbināja dzimtenes aprūpe, pavalstniecības jautājumi un vēlēšanas. Pulkv. Kalpaka atcerei bija veltīts mākslinieku koncerts ar Nacionālās operas solistu Karmenas Radovskas un Aivara Krancmaņa piedalīšanos. Pavadītāja bija koncertmeistare Maija

Riekstiņa. Koncerts bija labi apmeklēts, taču, kā to Gunars Janovskis savā kritikā Brīvā Latvijā saka, ne bez sīkām kļūmītēm. Savu kritiku saņēma arī Straumēnu klavieres, kuŗas koncertmeistare uzlūkoja ar lielām šaubām. Iepriekšējā vakarā turpat bijs noticis Straumēnu jauktā koŗa koncerts. Tai brīdī likās, ka rīkotāji, DVF valde un Straumēnu nodaļa, bija pārcentušies, visus sarīkojumus saspiežot vienā nedēļas nogalē. Atbilde bija meklējama apstāklī, ka visu triju mākslinieku honorārs vien, neskaitot uzturēšanās izdevumus, sasniedza £1600.

Vēl īsti nebija beidzies 1993. gada sākuma apspriežu un sanāksmju vilnis un tikko bija aizvadītas bērnu dienas, kad Kultūras daļas vadītājs Alfons Freimanis pieteica jaunu ciemiņu no dzimtenes – dziedātāju un akordeonisti Anitu Ķesteri.

Nāca arī negaidītas rūpes. 4. aprīļa DVF valdes sēdē Ādolfs un Anita Sīļi paziņoja, ka vēlas atstāt Straumēnu vadību un iet pensijā. Valdei bija jāgādā par aizstājēju apzināšanu, un, zinot grūtības ar Londonas nama darbinieku atrašanu, tas nebija viegls uzdevums. Atzina, ka jaunajiem darbiniekiem dodams vismaz trīs mēnešus ilgs pārbaudes un iepazīšanās laiks. Jauno darbinieku pārbaudi valde atstāja Sīļa izkārtojumam.[7] 29. un 30. maijā Straumēnos notika Draudžu dienas, kuŗās piedalījās mācītājs Juris Rubenis no Latvijas un teica spredikļi dievkalpojumā. Dievkalpojumu kuplināja vokālais ansamblis Atbalss.

Lai palīdzētu sarīkot XXI vispārējos dziesmu svētkus Latvijā, Straumēnu vārdā tika atvērts speciāls konts ziedoto summu uzkrāšanai. Straumēni ziedoja £700, DVF valde – £300. Pavisam savāca un nodeva Dziesmu svētku rīcības komitejai £3760. Grūtības sāka radīt jaunie aprūpes noteikumi. Lai pārnāktu uz Straumēniem no cita apgabala, tagad pensionāriem vajadzēja šī cita apgabala pašvaldības piekrišanu. Šādu piekrišanu, protams, neviena pašvaldība labprāt negribēja dot, jo uz vietām jau pašiem bija veco ļaužu mītnes. Tā kā šajās mītnēs dzīves standarts bija zemāks, tās bija pustukšas un pašvaldības centās tās piepildīt. Šai laikā Straumēnos jau bija vairākas brīvas vietas, un tādas bija arī Almelijā un Rovfantā, ko arī skāra jaunie noteikumi.

Uz Jāņu svinēšanu Straumēnos ieradās ap 600 cilvēku. Priekšnesumus deva Kaķīšu deju kopa Aijas Otto vadībā. Vēl piedalījās Straumēnu koris. Dejotājus un daudzus līgotājus jau otrā dienā gaidīja lidmašīna ceļam uz Dziesmu svētkiem Rīgā, tāpēc jau ap pusnakti līgošana izbeidzās. Otrā rītā gan kafejnīcas vadītāja Edīte Nāgele vēl izslāpušos cienāja ar krūzi kafijas.[8]

Jau ilgāku laiku tika pārrunāta doma par īpašuma iegādi Rīgā, kas kalpotu DVF vajadzībām. Līdz ar to būtu rasta saimnieciska baze Latvijā uz vietas, no kuŗas varētu organizēt aprūpes darbu. DVF valdes locekļi, pašu aprūpes daļas vadītāju Birzgali ieskaitot, būdami Latvijā bija vākuši informāciju, kā šo ieceri īstenot. Tika apzināti vairāki īpašumi, kas varēja būt piemēroti, un Ādolfs Sīlis kopā ar architektu Gunāru Zimbachu devās tos apskatīt. Viņi atrada piecstāvu namu pašā Rīgas centrā, Mārstaļu ielā. Nama īpašnieks to pārdeva tikai

par dolariem un pirkums bija jāsamaksā līdz 10. augustam. Cena bija $440 000, aptuveni £300 000. Īpašuma iegāde jau agrāk bija izlemta, atlika nekavējoties kārtot pirkšanas formālitātes. Jau jūnija sākumā Straumēnos bija notikusi saimniecisko darbinieku sanāksme. Bija zināms DVF nodaļu klubu devums vismaz £70 000 apmērā. 1. augustā Straumēnos tika sasaukta ārkārtēja delegātu informācijas sanāksme, kuŗā Sīlis un Zimbachs iepazīstināja ar pērkamo īpašumu. Par uzticības personām ievēlēja Jāni Frišvaldu, Ādolfu Sīli un Aivaru Sinku, pilnvarojot viņus parakstīt pirkšanas līgumu DVF uzdevumā.[9]

Sakarā ar jaunā Rīgas nama izbūvi atkal iestājās taupīšanas laiks Straumēnos. DV dienu programmu Mūsmājās aizpildīja Straumēnu koris un deva koncertu arī valsts svētku svinībās. Svētbrīdi vadīja māc. Jurģis, bet svētku runai aicināta bija sūtniecības padomniece Marie-Anne Zariņa. Rīkotāji bija Straumēnu, Birminghamas un Derbijas nodaļas. Tās pašas nodaļas 13. novembrī rīkoja valsts svētku atceri Straumēnos ar Straumēnu koŗa koncertu un Marie-Anni Zariņu par svētku runas teicēju.

1993. gada noslēgumā Ādolfs Sīlis varēja DVF valdei ziņot, ka Straumēnos pašreiz dzīvo 45 iemītnieki un gads noslēdzies ar £201 103 atlikumu. Pieteikti arī daudzi sarīkojumi nākamam gadam. Rīgas nama remonta un pārbūves darbi jau sākušies. No DVF nodaļām un privātām personām ziedojumos ienākuši jau £60 912. DVF valde savukārt nolēma uz Straumēnu kontu pārskaitīt savu Building Society noguldījumu – £50 000.

1994. gads atnāca ar straujām pārmaiņām, sagrozot visu ierasto dzīves ritmu. Ādolfs Sīlis izbeidza tiešo Straumēnu pārvaldnieka darbu ar 1994. gada 15. janvāri. Oficiāli viņš tomēr turpināja pārzināt kopā ar Alfonu Lindenu, Straumēnu dokumentu un finanšu lietas. Tāpat viņa pārraudzībā palika Rīgas nams. DVF valde pieņēma rezolūciju: "Ādolfam Sīlim izbeidzot darbu 1994. gada 15. janvarī, DVF valde izsaka dziļāko pateicību par viņa sekmīgo, nenogurstošo un pašaizliedzīgo darbību Londonas DVF namā un DVF Straumēnos, kuŗas rezultātā Daugavas Vanagi Anglijā ir saņēmuši lielu materiālu guvumu."[10]

Te ir vietā piezīmēt, ka materiālais guvums nebija ne Straumēnu pirkšanas mērķis, ne arī Ādolfa Sīļa sekmīgā darba galvenais rezultāts. Sīļa veiksmīgā saimnieciskā darba rezultātā vairāk nekā 200 latviešu pensionāru varēja pavadīt savu mūža novakari ne vien starp latviešiem, bet arī latviskas kultūras piesātinātā vidē. Straumēnos arvien apgrozījās latviešu jaunatne, tur svinēja latviešu tautas tradicionālos un valsts svēkus, tur dziedāja latviešu koŗi, tur notika nozīmīgāko latviešu trimdinieku organizāciju sanāksmes. Latvija dzīvoja un elpoja Straumēnu ēkās, dārzos, mežos un pie Jāņu ugunskura. Tas bija Straumēnu pirmā saimnieka Ādolfa Sīļa īstais un nesamaksājamais nopelns.

Sīlis iepazīstināja valdi ar jaunajiem Straumēnu saimniekiem – Juri un Ligitu Krieviem. Jura Krieva oficiālais postenis bija "Trainee Manager". Pēc diviem gadiem viņš varēs uzņemties pilnu atbildību. Alga – £170 nedēļā plus

20% no kluba un 15% no spēļu mašīnas bruto ienākumiem. Ligitai £135 nedēļā. Abiem tika dots brīvs dzīvoklis un apkure.

Pārmaiņas notika arī citās jomās. Bija parasts, ka Straumēni un to vajadzības visur izvirzījās pirmā vietā. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas tas mainījās. Sākumā Straumēnu ļaudis jutās pat it kā pamesti un atstāti. Patiesībā jaunie vēji bija manāmi jau labu laiku DVF valdes sēdēs, kad tika pārrunāti Straumēnu prieki un bēdas. Arvien vairāk laika prasīja dzimtenes aprūpes vajadzību kārtošana.

Nāca un gāja DVCV prezidija sēdes, kur apsprieda "lielo polītiku", kam ar Straumēnu dzīvi bija tik vien sakara, ka sēdes notika Straumēnos. DVF delegātu sapulce uzklausīja Straumēnu panākumu stāstu kā pašu par sevi saprotamu lietu. Delegātus vairāk interesēja jautājums – vai ar Straumēnu līdzekļiem pietiks Rīgas nama celšanai.

Taupīts tika visur. Ja bija vajadzība, Straumēnu koris pārvērtās gan par vīru, gan par sieviešu kori. Balsu apmācītāja Ināra, ja bija vajadzība, sekmīgi vilka līdzi pat basa partiju. Palīgā nāca arī Londonas dziedātāji. No 26. līdz 28. februārim Straumēnos notika bērnu dienas, kas bija pulcējušas bērnus un vecākus, kopā 103 dalībniekus. 5. martā, pulkv. Oskara Kalpaka un Latviešu Leģiona atceres svinībās koncertēja Londonas latviešu koris, Lilijas Zobenas un Lezlija Īsta vadībā. Vasarā Anglijā, Francijā un Zviedrijā viesojās tautas deju ansamblis Liesma ar plašu un saistošu deju programmu. Tas iegriezās arī Straumēnos.

Velsieši, līdzīgi latviešiem, ir dziedātāju tauta. Viņu dziesmu svēkos – Eistedfoed koņi un tautas deju grupas rāda savas spējas. Mūzikas speciālisti izvērtē sniegumu, un, ja izdodas iekļūt pirmo 10 labāko skaitā, tad tas jau ir izcils sasniegums. Izrādījās, ka 1994. gadā šādos svētkos piedalās Rīgas jauniešu kamerkoris Pali, ar kuŗu Straumēnu koris bija iepazinies Latvijā dziesmu svētku laikā. Lai savus dziesmu draugus morāli stiprinātu, sacensības dienā Velsā ieradās Straumēnu koris pilnā sastāvā. Atpakaļceļā Pali iegriezās arī Straumēnos ar negaidītu, izcilu koņa koncertu. Sarmīte Janovska Brīvā Latvijā par to raksta, ka tur steigā ticis cepts, vārīts un zvanīts uz visām debesu pusēm, gādājot klausītājus rītdienas koncertam. Koncerta dienā plašā Zviedru zāle bija klausītāju pilna un pēc koncerta draudzīga sadziedāšanās ilga līdz pat pusnaktij.

Jāņu svinēšanā 18. jūnijā Straumēnos rosījās kā jaunie, tā vecie saimnieki. Uzvedumu bija gatavojuši Straumēnu Kaķīši. Apmeklētāju varēja būt – visus kopā saskaitot – tuvu pie 600. Atlikums bija £2239.[11] Īstajā Jāņu vakarā Straumēnu ļaudis pulcējās pie sava ugunskura mežā, lai aplīgotos un mielotos ar sieru, alu un pīrāgiem. Jaunākā paaudze centīgi cepa desiņas uz iesma, lai tās piedāvātu līgotājiem. No 31. jūlija līdz 7. augustam Straumēnos darbojās 3x3 nometne latviski nerunājošiem. Nometni vadīja Daina Moloja, un tajā piedalījās 60 dalībnieki.

Pamazām apsīka dzimtenes mākslinieku plūdi. Pirmkārt, kultūras daļa nespēja visus uzņemt, otrkārt, Straumēni bija sasnieguši savas saimnieciskās varēšanas robežas. Daudz līdzekļu aizgāja Rīgas nama izbūvēm, vēl vairāk aprūpei dzimtenē. Vispārējs sarūgtinājums radās, redzot, ka palīdzības sūtījumus izvanda un pievāc spekulanti. Rudens pusē vēl kādas trīs aktieŗu grupiņas deva dažas izrādes DVF nodaļās. 14. augustā ar koncertu Straumēnos viesojās Ventspils pilsētas kultūras nama koris Līvzeme. Visur, kur vien ar dziedāšanu darīšana, sava vieta bija arī Straumēnu korim. Arī šoreiz rīkotāju godā bija Straumēnu koris un līdz ar to notika vēl viens dzimtenes ciemiņu koncerts Straumēnos. Kā Bradfordā, tā Straumēnos klausītāju netrūka. Netrūka arī pēc koncerta kopā pasēdēšanas un padziedāšanas. Šāda kopā pasēdēšana bieži vien ir tikpat svarīga kā koncerts, jo tā uztur un stiprina saites, kas mūs satur kopā kā vienas tautas locekļus.

24. un 25. septembrī Straumēnos risinājās 32. DV dienas. Sestdiena pagāja DVF nodaļu delegātu sapulcē, vakarā DVF valdes priekšsēža vietnieks Jānis Ranka vadīja svinīgo jundu. Taupības dēļ iztika ar saviem spēkiem. Koncertu deva Straumēnu koris Ziedoņa Āboliņa vadībā, tam sekoja saviesīgs vakars. Svētdiena sākās ar dievkalpojumu māc. Juŗa Jurģa vadībā un notika DV organizācijas apbalvojumu pasniegšana. Pēc tam Latvijas vēstniecības 1. sekretārs Kārlis Eichenbaums runāja par Latvijas ārpolītikas veidošanās pamatprincipiem. Diemžēl, taupot uz honorāriem, Straumēni zaudēja uz ienākumiem. 1994. gada Straumēnu atlikums bija tikai £109 217, apmēram par £100 000 mazāk nekā iepriekšējā gadā.

DVF valdes sēdē Sīlis ziņoja, ka Rīgas namu cer nobeigt līdz februāŗa sākumam. Sīlis, Zimbachs un Birzgalis brauca pieņemt būvdarbus, reizē kārtojot arī nama juridiskos jautājumus. DVF valde nolēma Rīgas namu reģistrēt kā ārzemju sabiedrību ar ārzemju kapitālu, uz uzticības personu (J. Frišvalda un Ā. Sīļa) vārdu un atbildību. Līdz 1994. gada beigām Rīgas namā ieguldītas £892 768. No tā aizdevums £30 000. Vienojās, ka Rīgas nama lietas turpinās kārtot Ādolfs Sīlis.[12]

1995. gada 4. marta delegātu sapulce aizritēja aprūpes zīmē. Valdīja vispārējs sarūgtinājums, ka visi mēģinājumi taisnīgi sadalīt palīdzības saiņus Latvijā beidzas ar neveiksmi. Delegāti izmisīgi jautāja, vai tiešām Latvijā vairs nav neviena godīga cilvēka. Vienīgā izeja likās – radīt bazi Latvijā uz vietas, no kuŗas sniegto palīdzību pašiem sadalīt tur, kur tā vajadzīga. Koncertu delegātu sapulces laikā deva Londonas koris Lilijas Zobens un Lezlija Īsta vadībā.

DVF valdes 1995. gada 19. aprīļa sēdē Sīlis jau varēja ziņot, ka Rīgas nams tikpat kā nobeigts. Būvfirma pabeidz pēdējos labojumus. Nams sācis darboties jau 1994. gada 26. martā. Arī Straumēnu financiālais stāvoklis uzlabojas. Tur pašreiz dzīvo 45 iemītnieki, pieteikušies divi kandidāti, kas vēlētos dzīvot savrupējā ģimenes mājā. DVF valde piekrita divu māju celšanai, ja kandidāts tūlīt iemaksātu vismaz pusi celšanas izdevumu. Katras mājas izmaksa ir £55 000.[13]

14. maijā savu koncertu rīkoja Straumēnu koris ar Viliju Liepu kā solisti, Dulciju Ozoliņu pie klavierēm. Koncertu diriģēja Ziedonis Āboliņš. Pienāca Jāņi. Ilgus gadus tie bija Straumēnu lielākais sarīkojums, kādreiz pulcinot līdz 2000 apmeklētāju. Kopš tā laika apmeklētāju skaits bija gājis mazumā, un pēdējos gados to bijis ap 500. Agrāko uzvedumu vietā tika līgots pašu koņa vadībā, pārējo laiku priecājoties pie saviem ugunskuriem. Nāca arī priecīgas ziņas, ka jaunais Rīgas nams darbojas labi. Sīļa vārdiem sakot – pat labāk, nekā bija cerēts.

DVF valde pieņēma vietējās angļu draudzes lūgumu atbalstīt Katorpes ciema baznīcas uzturēšanu. Mūsu cilvēki gan šo baznīcu maz lieto, bet kapos atdusas ap 15 bij. Straumēnu ļaudis. Valde nolēma dot draudzes atbalstam £1000.

Straumēnos šad un tad iegriezās arī negaidīti ciemiņi, gan sabiedriski darbinieki, gan mākslinieki. Šoreiz tāds bija Gulbenes skolotāju koris, atgriežoties no koņu sacensībām Langollenā. Un atkal, Sarmītes Janovskas vārdiem runājot, tika cepts, vārīts un zvanīts uz visām pusēm, aicinot uz ciemiņu koncertu Straumēnos. Otrdienas vakarā Zviedru zālē bija ap 200 klausītāji, kas liecina par tautiešu prieku klausīties koņa priekšnesumu pat darba dienā.

Par gada lielāko sarīkojumu izvērtās 8. globālās DV dienas un Straumēnu 20 gadu darbības atcere. Svinības ilga četras dienas, no 25. līdz 28. augustam. Tās iesākās ar informācijas darbinieku sanāksmi, vanadžu salidojumu, izstādes atklāšanu un sadraudzības vakaru. Piedalījās Latvijas Bruņoto spēku štāba orķestris un Straumēnu koņa vīri ar kaņavīru dziesmām. Nākamā dienā notika svinību atklāšanas koncerts ar DV priekšnieka uzrunu, Straumēnu koņa dziesmām un Nacionālo bruņoto spēku štāba orķestra mūziku diriģenta Viestura Lazdiņa vadībā. Sekoja Valmieras teātra izrāde – Anšlava Eglīša luga "Pēc kaut kā cēla, nezināma." Dienu noslēdza orķestra koncerts un svētku balle.

Svētdiena sākās ar svētbrīdi, kuņam sekoja Londonas dejotāju priekšnesumi, teātņa izrāde, Rozenštraucha mūzikas priekšnesumi un jauniešu vakars. Pirmdienu iesāka ar rakstnieku rītu, pēc tam darbojās diskusiju panelis, ko ievadīja A. Kiršteina īsreferāts. Svētki noslēdzās ar atvadu mielastu.

Par aizvadītajiem 20 gadiem Straumēnos DVF Kultūras daļas vadītājs A. Freimanis Brīvā Latvijā raksta: "Tagad, kad varējām iegādāties arī namu Rīgā, pierādījās atkal mūsu vienotība, atbalstot to ar ziedojumiem un aizdevumiem. Šī iecere nebūtu bijusi īstenojama, ja mums nebūtu bijis Straumēnu un prasmīgu saimnieku – Ādolfa un Anitas Sīļu, kuņi tālāk veidoja šo mītni un arī uzkrāja prāvus līdzekļus aizgājušos 20 gados, lai tagad mēs kļūtu arī sava nama saimnieki brīvajā Latvijā, pašā Rīgas centrā, pie Daugavas."[14]

10. septembrī Straumēnu ļaudis pulcējās Zviedru zālē, lai ievestu savu ilggadējo mācītāju Juri Jurģi prāvesta amatā. Svinīgajā dievkalpojumā piedalījās archibīskaps Elmārs E. Rozītis, prāvesti Gunārs Abakuks un Juris Jurģis, mācītājs Aldonis Putce, diakone Jāna Grīnberga-Jēruma, viesu garīdznieki Dr. Ratzs, virspriesteris Aleksejs Černejs, prāvesti W. Jagucki un R. Patkai, mā-

cītājs Dr. R. Long un Baznīcas pārvaldes priekšnieks Dr. R. Vītols. Dievkalpojumu kuplināja baritons Pēteris Svilis un Straumēnu jauktais koris Ziedoņa Āboliņa vadībā, ar Dulciju Ozoliņu pie klavierēm. Ērģelniece bija Ināra Āboliņa.

1995. gada 29. septembŗa DVF valdes sēdē Sīlis ziņoja, ka Straumēnu saimniecība darbojas sekmīgi. Viesību skaits gan samazinājies. Būtu jādomā par līdzšinējo darbinieku atvietošanu, jo visi kļūst vecāki. Straumēnu īpašums pirmajā pusgadā pelnījis £64 744. Valde nolēma, kad jaunais Straumēnu pārvaldnieks Juris Krievs pārņems vadību un Sīlis pārraudzīs apsaimniekošanu un finansiālo darbu DVF valdes uzdevumā. Ar savu pieredzi viņš nāks jaunajiem talkā.[15]

1995. gada beigās DV organizācijai piepildījās 50 gadi. Lai atskatītos uz pusgadsimteņa darbu, janvāŗa beigās Straumēnos pulcējās DV darbinieki un atceres svētku viesi. Svinības uzsāka ar prāvesta Jurģa vadītu svētbrīdi un DVF valdes priekšsēža Leopolda Rumbas uzrunu. Koncertu deva solists Juchans Juchņēvičs un apvienotais Anglijas vīru koris. Par DV piecdesmit gadiem runāja DV priekšnieks Jānis Frišvalds.

[1] DVF valdes sēdes protokols 449, 1992. gada 12. aprīlī
[2] BL 1992. gada 19. jūnijā
[3] BL 1992. gada 3. augustā
[4] DVF valdes sēdes protokols 451, 1992. gada 6. septembrī
[5] BL 1992. gada 30. novembrī
[6] BL 1993. gada 25. janvārī
[7] DVF valdes sēdes protokols 456, 1993. gada 4. aprīlī
[8] BL 1993. gada 12. jūlijā
[9] BL 1993. gada 6. septembrī
[10] DVF valdes sēdes protokols 461, 1993. gada 5. septembrī, un 462, 1994. gada 29. janvārī
[11] BL 1994. gada 27. jūnijā
[12] DVF valdes sēdes protokols 468, 1995. gada 21. janvārī
[13] DVF valdes sēdes protokols 470, 1995. gada 19. aprīlī
[14] BL 1995. gada 14. augustā
[15] DVF valdes sēdes protokols 472, 1995. gada 29. septembrī

Ar jaunu saimnieku

1996. gada janvārī izbeidzās Juŗa Krieva prakses laiks un Ādolfam Sīlim bija jādomā par vadības nodošanu. DVF valde nolēma ar 1996. gada 1. aprīli pieņemt Juri Krievu par Straumēnu aprūpes pārzini. Ar šo datumu darbu atstāja Anita Sīle. Ādolfs Sīlis arī turpmāk savu darbu turpinās kā Straumēnu īpašuma vadītājs, sevišķi attiecībā uz finanču pārraudzību, naudas darījumiem un grāmatvedību.

Ādolfs Sīlis un Alfons Lindens kā DVF Rīgas nama direktori Rīgā bija kārtojuši nama lietas. Blakus namam Mārstaļu ielā 3 atradās tukšs laukums – kaŗa laikā nopostītās mājas vieta. Rīgas pilsētas valde piedāvāja to izīrēt par Ls 450 gadā uz 25 gadiem. Šo laukumu varētu izmantot dažādām vajadzībām. Pārdošanā nāca arī kāds sešu stāvu nepabeigts nams Audēju ielā. Īpašnieks līdzekļu trūkuma dēļ vēlējās to pārdot. DVF valde apsvēra, vai pirkt Rīgā zemes gabalu Mārstaļu ielā 3 vai Audēju ielas namu. Lēmumu nodeva apstiprināšanai saimniecisko pasākumu darbinieku sanāksmei 10. februārī. Straumēnos un DVF delegātu pavasara sapulcei. Tāpat DVF valde piekrita ierosinājumam piedāvāt tagadējiem Straumēnu ciema māju īrniekiem mājas iepirkt privātīpašumā.[1]

Saimniecisko darbinieku sanāksme pieņēma valdes ierosinājumu īrēt laukumu Mārstaļu ielā 3 un celt tur piebūvi pašreizējam īpašumam, ar piebildi, ka zināmas summas ir jāatlicina leģionāru aprūpei. Delegātu sapulces debatēs izskanēja brīdinājuma balsis, ka ziedojumu un aizdevumu summas no nodaļām drīz var apsīkt. Vairākās vietās jau ir jūtams darbinieku trūkums, vecajiem darbiniekiem aizejot mūžībā, bet jaunie klāt nenāk. Paredzams, ka ar katru gadu stāvoklis kļūs grūtāks. Delegāti aicināja ievērot piesardzību līdzekļu izlietošanā. 4. maija DVF valdes sēdē Sīļa ziņojums par Straumēnu darbību piesardzības vajadzību vēl vairāk pastiprināja. Straumēnu iemītnieku skaits bija jau samazinājies uz 39. Īpašuma aprūpes personāls tomēr palika nemainīts. Izņemot sīkus remontus, pārmaiņu Straumēnos nebija. Valde, pārdomājot saņemto informāciju, sāka šaubīties, vai turpināt uzsākto ģimenes māju pārdošanu. Par Straumēnu kluba pārzini ar 23. maiju reģistrēja Ligitu Krievu, līdzšinējās Anitas Sīles vietā.[2]

DVF Kultūras daļa bija pielikusi lielas pūles, lai Straumēnu Jāņu svinībās radītu pārmaiņas. Daudzus iepriekšējos gadus priekšnesumus bija devuši pašu māju cilvēki. Šogad to darīt bija aicināta bērnu un jaunatnes tautas deju kopa Bītīte no Latvijas, ar uzvedumu "Šurp, Jāņa bērni". Uzvedums bija labi sagatavots un izpelnījās sirsnīgu atzinību, tikai apmeklētāju skaitu tas nepacēla.

Pēc aizvadītajām 3x3 nometnēm augusta beigās Straumēnos pulcējās DVF delegāti savai rudens sapulcei un 33. DV dienām. Sestdienas vakara koncertā dziedāja Latvijas Nacionālās operas soliste Kristīne Zadovska. Svētdienas rītu iesāka ar kopēju dievkalpojumu, bet pēcpusdienā notika koncerts, kuŗā piedalījās Kristīne Zadovska, Miervaldis Jenčs un Aivars Krancmanis. Pavadītājs bija komponists Romualds Kalsons.[3]

Oktobŗa mēnesis Straumēnos izcēlās ar izcila ciemiņa Latvijas valsts prezidenta kundzes Ainas Ulmanes apmeklējumu. Viņa tikās ar Anglijas vanadžu vadību un iepazinās ar aprūpes darbu. Sevišķi viņu interesēja uz Latviju vērstā medikamentu sagāde un palīdzība daudzbērnu ģimenēm. Par saviem iespaidiem Straumēnos laikrakstam Diena viņa teica, ka Straumēnos ir daudz ziedu. Visur, kur vien latvieši dzīvo, ir daudz ziedu, un pēc tiem vien var atrast latviešu mājvietu.

Pēc Straumēnu apskates Aina Ulmane piedalījās vanadžu saietā Zviedru zālē un uzklausīja vadošo vanadžu īsus ziņojumus. Par vanadžu darbu vispār un par Ziemeļu novadu ziņoja Ērika Sarkanbārde, par Vidusangliju – Zenta Lazdiņa un par Dienvidangliju – Alma Ričardsone. DV ģenerālsekretārs Gunārs Tamsons stāstīja par palīdzības darbu daudzbērnu ģimenēm. Kopš akcijas sākuma 1994. gadā darbs ir vērties plašumā un Daugavas Vanagi tagad jau atbalsta 1337 ģimenes, līdz šim pabalstos izmaksājot £107 170. 1995. gadā vien vispārējai aprūpei Latvijā Daugavas Vanagi izdevuši £462 300. Aprūpes daļas vadītājs Kūrs Birzgalis ziņoja, ka līdz šim uz Latviju nosūtīti 2462 humānās palīdzības saiņi un 914 kastes ar grāmatām. Saņēmēju starpā ir slimnīcas, bērnu nami un veco ļaužu mītnes. Aina Ulmane savā uzrunā izteica atzinību par lielo darbu, ko latvieši veikuši, svešumā uzturot dzīvu latvisko garu un sniedzot palīdzību grūtdieņiem. Viņa novēlēja labas sekmes nākotnei.[4]

DVF īpašumu parvaldnieks Ādolfs Sīlis delegātu sapulcē ziņoja, ka Straumēnu iedzīvotāju skaits samazinājies uz 32. Pagājušā gada laikā vien miruši 12 un reizē ar to nācies pārstrādāt visu budžetu. Rīgas nams darbojies labi, un vasaras vidū būs gatava arī jaunā piebūve. Tradicionālajā Kalpaka un Leģiona atceres sarīkojumā dziedāja Rojas koris diriģenta Jāņa Cila vadībā. Svētdiena sākās ar prāvesta Jurģa vadītu dievkalpojumu un Rojas koŗa koncertu pēcpusdienā.

Pavasarim tuvojoties, Arvīds Lagzdiņš, Kurzemes cīņu dalībnieks un DVF Bradfordas nodaļas valdes priekšsēdis, izpildīja savu solījumu – iestādīt DVF 50 gadu piemiņas ozoliņu. Visus izdevumus, arī pieminekļa apkārtnes

uzkopšanu, sedza DVF Bradfordas nodaļa. 9. aprīlī Straumēnos ieradās bijušais DV priekšnieks Jānis Frišvalds, Arvīds Lagzdiņš un DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba. Klātesot DVF valdes locekļiem Rutai Parrisai, Kūram Birzgalim, Gunāram Tamsonam, Jānim Līdakam un Ādolfam Sīlim, tika iestādīts piemiņas ozols, kas izaudzēts Straumēnu mežā no Latvijas ozola zīles. Uzrunā Frišvalds norādīja, ka sabiedrība pazīst DVF darbu. Lagzdiņš teica, ka DV mērķis – Latvijas brīvības atgūšana ir sasniegts. Par to lai liecina iestādītais ozols, kas mūsu laikus pārdzīvos. Klātesošie vienojās tautas lūgšanā.[7]

Strauji tuvojās pavasaris. Darbs dzina darbu, kā Straumēnu saimnieciskā, tā sabiedriskā dzīvē. 11. maijā Straumēnu koris rīkoja gadskārtējo koncertu, ko diriģēja Ziedonis Āboliņš un Inta Āboliņa. Ērģeļu pavadījumu spēlēja Dulcija Ozoliņa. Skaņu meistars bija Andris Heisters. Rudens pusē bija paredzētas Otras Mazās dziesmu dienas ar visu Anglijas latviešu koŗu piedalīšanos, uz ko bija rūpīgi jāgatavojas.

15. jūnijā sava atvaļinājuma laikā Majorkā pēkšņi mūžībā aizgāja DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba. Nelaiķis bija dzīvojis līdzi Straumēnu izaugšanai. Ar savu nosvērto un samierinošo stāju viņš prata nomierināt sakarsušus prātus un pievērst darbiniekus kopējam darbam. Rumba dzimis 1921. gada 20. janvārī, Dobeles pagastā. Privātā dzīvē viņš bija zobārsts.

Tie bija aizlijuši Jāņi. Lietus dēļ visi sarīkojumi notika telpās. Uz brīdi līgošanas prieki apstājās, lai ar klusuma brīdi pieminētu aizgājēju. Londonas dejotāji deva priekšnesumu programmu. Apmeklētāju bija ap 350, mazākais skaits visā Straumēnu pastāvēšanas laikā. Vēl pirms pusnakts Jāņu vakars jau bija aizvadīts. Sakarā ar Leopolda Rumbas aiziešanu mūžībā DVF valde sanāca uz ārkārtēju sēdi 21. jūnijā, lai izraudzītu DVF valdes priekšsēža atvietotāju. Vienojās, ka priekšsēža pienākumus līdz vēlēšanām izpildīs Jānis Ranka, un valdē pieaicināja pirmo kandidātu – Pauli Vanagu par locekli sevišķiem uzdevumiem. Ādolfs Sīlis vēl ziņoja par iespēju nopirkt dzimtīpašumā Rīgas nama piebūves zemes gabalu par $11 000. DVF valde darījumam piekrita un lūdza to kārtot Rīgas advokātam.[8]

Kārtējā DVF valdes sēdē 16. augustā Straumēnu pārvaldnieks Ādolfs Sīlis ziņoja, ka pašreiz Straumēnos ir 31 iemītnieks. 1997. gada pirmajā pusgadā miruši 7 iedzīvotāji, bet sagaidāms, ka uz Straumēniem pārnāks liela daļa Almelijas iemītnieku. Pārdošanai paredzētās ģimenes mājas ir pārdotas, divas par Straumēnu naudu celtās – izīrētas. Straumēnu peļņa 1996. gadā bijusi £60 000, no tās £3000 ziedotas leģionāru, invalīdu un represēto aprūpei. Rīgas nama piebūve ir pabeigta un nodota lietošanā. Nama uzticības personas ir izteikušas vēlēšanos, lai Rīgas namu reģistrētu uz DVF vārda. Šo lietu kārtošanu uzdeva advokātam.

Ārējās informācijas daļas vadītāja Ruta Parrisa pateicās par Straumēnu veco ļaužu palīdzību vairāk nekā 400 no Latvijas vēstniecības saņemto brošūru

izsūtīšanā britu parlamenta deputātiem. Daudz palīdzējis LNPL priekšsēdis Andrejs Ozoliņš un DVF valdes locekļi Gundega un Valdis Zāni.[9] DVF rudens delegātu sapulce bija apvienota ar DV dienām, šogad jau 34. pēc skaita. Ciemos bija aicināts Ogres tautas nama jauktais koris diriģentu Maijas Amoliņas un Gunitas Bičoles vadībā. Klavieru pavadījumus spēlēja koncertmeistare Sarmīte Reneslāce. Korim līdzi bija atbraukuši vairāki Latvijas sabiedriski darbinieki, un svētdienas rītā pēc dievkalpojuma risinājās interesanta paneļdiskusija par apstākļiem Latvijā.

Pēdējā laikā Straumēni bija lutināti ar dzimtenes koļiem no dažādām Latvijas malām. Tika dzirdēti Līvzemes un Rojas koļi, Rāte no Kuldīgas, tagad Ogres koris. Tie visi bija augstā mūzikālā līmenī. Likās, ka tā būtu Anglijas koļu pārdrošība jau pēc dažām nedēļām stāties publikas priekšā ar Otrām Mazajām dziesmu dienām. Nepārvaramu praktisku grūtību dēļ kopkoris varēja dot tikai dažas dziesmas, atsevišķiem koļiem katram dodot nelielas koncertu programmas. Piedalījās Straumēnu un Londonas koļi, Bradfordas Līgo koris un vokālais ansamblis Atbalss. Ar dzeju lasījumiem piedalījās Lāsma Kugrēna un Jānis Reinis. Ir veca patiesība, ka paēdušam cilvēkam ēst vairs negribas, tādēļ, labus koļus atklausījušos klausītāju varēja būt arī vairāk. Bet tie, kas bija atnākuši, bija īstie dziesmu draugi, un tie nebija vīlušies. Pašu zemes koļu devums varēja stāvēt līdzās Latvijas koļu sniegumam.

10. oktobrī pienāca ziņa, ka pēkšņi mūžībā aizgājis DVF Kultūras un Sporta daļu vadītājs Alfons Freimanis. Nelaiķis bija bijis klāt Straumēnu izaugšanai un ilgus gadus vadīja Anglijas latviešu sabiedrisko dzīvi. Viņu izvadīja prāvests Jurģis, mācītājs Aldonis Putce un diakone Gita Putce no Rose Hill krematorijas Donkasterā. Izvadīšanā 21. oktobrī piedalījās arī Straumēnu koris. Freimaņa darba turpinājumu nekavējoties pārņēma Kūrs Birzgalis, lai kopā ar Ādolfu Sīli atrastu pārtrūkušā pavediena galu. 11. oktobļa DVF valdes sēdē pieņēma vairākus pārkārtojumus. Kūrs Birzgalis pārņēma Kultūras daļas vadību un priekšsēža vietnieka pienākumus.[10]

Straumēnu korim, savu 10 gadu darba atzīmēšanu rīkojot, plašam atklātam sarīkojumam trūka laika un iespēju, bet ar draugiem, radiem un pazīstamiem kopā pasēdēšana tika izkārtota. Vairāk arī nebija laika, jo valsts svētku koncerts 22. novembrī jau bija pie durvīm. Pēc prāvesta Jurģa vadītā svētbrīža svētku runātājs bija dzejnieks Modris Zichmanis, bijušais partizāns un izsūtītais. Arī šoreiz rīkotājas bija Straumēnu, Birminghamas un Derbijas nodaļas. Modris Zichmanis kopā ar Olafu Gūtmani lasīja savus darbus arī 27. novembrī Straumēnu ļaudīm kafejnīcas zālē ceturtdienas priekšlasījumu ietvaros.

Sakarā ar Latviešu mājas Almelijā likvidēšanu uz Straumēniem pārnāca liela daļa turienes iemītnieku. Tagad Straumēnos ir 41 aprūpējamais. Pavisam no Almelijas jau pārnākuši septiņi, vairākiem pārnākšanu vēl kārto. No Almelijas saņemts arī inventārs. Rīgas nama darbs sekmējies, un ir atmaksāti visi ārējie parādi. Kūrs Birzgalis vēl papildus ziņoja, ka 11. novembrī nosūtīts tilp-

nis uz Latviju ar 50 bērnu gultām, rāmjiem, matračiem un rotaļlietām bērnu namam Elejā. Novembrī nosūtīts tilpnis – 60 saiņi ar drēbēm pēc atsevišķām adresēm, un 70 kastes ar grāmatām Nacionālai bibliotēkai Rīgā.[11]

DVF 50 gadu atcere 6. decembrī Straumēnos bija pulcējusi ap 200 apmeklētāju. Par aizvadīto gadu darbu īsi referēja Kūrs Birzgalis. Koncertam bija aicināts Nacionālās aizsardzības akadēmijas vokāli instrumentālais ansamblis Strēlnieki. Aizvadīts bija smaga darba gads. Aprūpes daļas vadītājs Birzgalis deva vienreizējā snieguma skaitļus, 1997. gadā uz Latviju nosūtīti 6 lielie tilpņi ar 773 palīdzības saiņiem un 397 kastes ar grāmatām. Visi izjuta sparīgu darba biedru zaudējumu. Kā Rumba, tā Freimanis bija ilgu gadu darbinieki, visu savu mūžu veltījuši DV organizācijai un tās mērķu piepildīšanai. Jauni darbinieki izaug no pieredzes, ko var iegūt tikai ilgu gadu darbā. Bet tai pašā laikā veco darbinieku kodols dilst un arvien grūtāk ir radušos robus aizpildīt.[12]

Arī jaunais – 1998. gads sākās ar zaudējumu. 11. janvārī nomira Straumēnu iemītniece, valodniece un rakstniece Lūcija Bērziņa, dzim. Felsberga. Viņa bija pazīstama Latvijā kā mācību grāmatu autore. Vēlāk viņa nodevās rakstniecībai un literātūras apskatiem, dodot vairākus romānus, lielu skaitu kritiku un apskatu par kultūras jautājumiem.

Kad 1990. gadā viņa pārnāca uz dzīvi Straumēnos, viņas ierosmē radās Straumēnu "Ceturtdienu priekšlasījumu klubs". Viņu izvadīja 19. janvārī prāvests Jurģis uz Nanītonas krematoriju, piedaloties gandrīz visiem Straumēnu iedzīvotājiem.

Laikam ejot, Anglijas latviešiem nepagāja garām visu trimdinieku liktenis – asimilācija. Prāvs skaits latviešu jaunatnes vairs neprata latviešu valodā runāt, lasīt un rakstīt. Par to tika daudz debatēts gan DVF delegātu sapulcēs, gan LNPL sesijās. 1998. gada 3x3 nometnē latviski nerunājošiem šī problēma tika pārrunāta un nolemts turpmāk biežāk sanākt kopā, lai tuvāk iepazītos ar latviešu sabiedrību interesējošiem jautājumiem.

25. aprīlī Straumēnos notika LNPL sesija un kamermūzikas koncerts, ko sniedza Ilze Urbāne – flauta un Diāna Ketlere – klavieres. Profesionālo mākslinieču sniegums deva patīkamu baudījumu mūzikas cienītājiem.

1998. gada marta delegātu sapulce, pēc vienprātības un norites spriežot, varēja līdzināties tai sapulcei, kuŗā izlēma Straumēnu pirkšanu. Arī toreiz visus māca grūtības un neziņa, kā tās pārvarēt. Taču toreiz visi bija 25 gadus jaunāki. Toreiz netrūka darbinieku, kas ticēja, ka tiks visām grūtībām pāri. Tagad darbinieku rindas kļuvušas retas. Ziņojumi vēstīja, ka pagājušā gadā mūžībā aizgājis 71 sabiedrisks darbinieks. DVF valde savus darbiniekus spēja aizvietot, tikai uzņemoties dubultus pienākumus, bet dažās nodaļās pat tas vairs nebija iespējams un darbs draudēja apstāties. Visumā stāvoklis līdzinājās tam, kādā radās pazīstamais leģionāru teiciens: "Kaut vai stilbi lūst, jāturas!" Jaunievēlētais DVF valdes priekšsēdis Jānis Ranka to centās pateikt citiem vārdiem: "Nav tāda vārda – nevar. Turpināsim savu darbu, kamēr vien esam dzīvi."[13]

Vakarā Kalpaka un Leģiona atceres sarīkojumā Straumēnu Zviedru zālē pašu koris deva koncertu, un deju mūzikai atkal bija aicināta visiem pazīstamā Kaija. Svētdienas rītu ievadīja prāvesta Jurģa vadītais svētbrīdis pie kritušo brīvības cīnītāju pieminekļa. Pēcpusdienā reti sasniedzamu baudījumu sagādāja Latvijas operas solistes Ingas Kalnas koncerts ar pianisti Diānu Kepleri.

XXII vispārējo dziesmu svētku Latvijā iespaids bija jūtams arī Straumēnos. Uz svētkiem gatavojās braukt Straumēnu koris, un tajā jau piedalījās gandrīz vai visi aktīvākie Straumēnu iedzīvotāji. Bija paredzams, ka, tiem aizbraucot, uz laiku Straumēnos viss apstāsies. Folkloras grupa Dūdalnieki bija aicinājuši savus iepazītos draugus – Talsu folkloras grupu – ciemos. Tie arī atbrauca, deva dažas izrādes, iegriezās arī Straumēnos un steidzās atpakaļ, jo dziesmu svētki tuvojās. Koris vēl pasteidzās izdziedāt savu svētku programmu, pie reizes atzīmējot savus gada svētkus. Jāņu svinēšanas un ar tiem saistītās izdarības tika atstātas Dūdalnieku ziņā. Tie bija Straumēnu klusie Jāņi, ar pārsimtu līgotājiem un apmēra ziņā līdzinājās Straumēnu ikdienišķajiem sarīkojumiem.

Dzīve pamazām atgriezās parastajā ritmā. Atgriezās koris, atgriezās arī dziesmu svētku dalībnieki, un Straumēnos atkal parādījās dzimtenes sabiedriskie darbinieki. Augusta sākumā atbrauca deputāts Juris Sinka un Zviedru zālē plaši stāstīja par dzīvi Latvijā. Augustā notika 3x3 nometnes, atsevišķas latviski un angliski runājošiem. Pienāca 35. Daugavas Vanagu dienas un rudens delegātu sapulce. Šoreiz jaunais DVF Kultūras daļas vadītājs Kūrs Birzgalis bija sagādājis ko jaunu, vēl nebijušu. Pēc tradicionālajām izdarībām un dievkalpojuma par 7. Saeimas vēlēšanām un polītisko situāciju Latvijā runāja laikraksta Diena galvenais komentētājs Askolds Rodins. Dailes teātŗa aktieris Pēteris Liepiņš skatītājus smīdināja ar Jefiņa un Jērādiņa izdarībām.

Valsts svētku svinības sagādāja baudījumu nopietnas mākslas cienītājiem. Straumēnos kopā ar pašmāju kori koncertēja ļoti iecienītā Inga Kalna un Diāna Ketlere. Plašā Zviedru zāle atkal bija pārpildīta. Svētku runai bija aicināts ciemiņš no dzimenes – Latvijas Ārpolītikas institūta direktors, prof. Atis Lejiņš.

Straumēnu iedzīvotāju pieaugums, ko radīja Almelijas iemītnieku pārnākšana uz Straumēniem, tomēr izrādījās īslaicīgs. Laba daļa jaunpienācēju bija ar vāju veselību. Daļai vajadzēja speciālu ārstēšanu, un tos vispār nevarēja Straumēnos uzņemt. Bija arī tādi, kas tika uzņemti, bet drīz pēc tam aizgāja mūžībā. Straumēnu iemītnieku skaits palika tāds pats kā pirms pārnākšanas no Almelijas. Sīlis delegātu sapulcē vēl papildināja, ka slimo blokā tagad strādā trīs kvalificētas kopējas no Latvijas. Viesu skaits samazinājies, un līdz ar to samazinājušies arī bāra ienākumi.[14]

Nākamais lielākais notikums Straumēnu dzīvē bija Siguldas jauniešu koŗa viesošanās 1999. gada 6./7. marta delegātu sapulces laikā. Viņu viesošanās izvērtās par maziem dziesmu svētkiem. Piedalījās pašu vīru koris, viesi un Straumēnu koris, dziedot gan visiem kopā, gan atsevišķi. Diriģenti bija Līga

Ādamsone, Ziedonis Āboliņš, Inta Āboliņa un Alfrēds Tālbergs Dulcijas Ozoliņas klavieņu pavadījumā. Koncerta beigās kopā pasēdēšana un sadziedāšanās ilga līdz agrai rīta stundai, kad ciemiņiem bija jādodas mājās. Pavasarī vēl dažas izrādes deva Ievas deju grupa kopā ar Žoržu Siksnu. Diemžēl viņu savdabīgie priekšnesumi neguva sevišķu atsaucību.

Jāņus nolīgoja mājas kārtībā ar pašu kori pie degošās Jāņu mucas un ugunskura. Laiks bija vēss, un vakarā uznāca lietus, sadzenot līgotājus kluba telpās. Īstajā Jāņu vakarā Straumēnu pašu ļaudīm Dieviņš bija sūtījis skaidru laiku un labu aplīgošanos pie sava ugunskura mežā. 4. septembrī notika DVF nodaļu delegātu sapulce, ko kuplināja vīru koris Tēvzeme no Latvijas ar diriģentiem Andri Jansonu un Gati Langenfeldu. Klavieņu pavadījumus spēlēja Latvijas Mūzikas akadēmijas profesore Gunta Sproģe.

Gada otrā pusē Straumēnus atkal apmeklēja vesela rinda polītisku un sabiedrisku darbinieku. Izcilā vietā jāmin 3. oktobŗa koncerts, ko sniedza Transatlantic Trio, Ēriks Mandats – klarnete, Ivars Bezprozvanovs – čells un Pēteris Plakidis – klavieres. Tas atkal bija varens profesionālu mūziķu augstvērtīgs sniegums.

6. novembrī Līdsas latviešu etnografiskā kopa Dūdalnieki rīkoja Straumēnos Mārtiņu vakaru. Tas deva iespēju dalībniekiem mācīties viepļu darināšanu, rotaļas, dančus, dziedāšanu un koklēšanu. Programmā bija arī priekšlasījums par Mārtiņiem un citi priekšnesumi. Svarīgākais tomēr bija Mārtiņu vakars ar ķekatniekiem, mārtiņbērniem un ugunskuru. Rīkotāji aicināja ar saukli: "Folklora nav skatīšanai – tā ir dzīvošanai!"

Ļoti vērtīgs bija arī vīru koŗa Absolventi sniegums, valsts svētku svinībās, 20. novembrī. Svētku runu teica DVF valdes priekšsēdis Jānis Ranka, un koncertu diriģēja prof. Arvīds Platpers, prof. Pauls Kvelde un Andris Krūmiņliepa. Pie klavierēm – koncertmeistare Silvija Zaķe.

Straumēnu koris vēl 4. decembrī paspēja nodziedāt savu gada svētku un Adventas koncertu ar skaistām Ziemsvētku dziesmām un Jāņa Lūsēna sirsnīgo kantāti "Atver acis". Kantāte pieredzēja savu pirmatskaņojumu Anglijā. Solo dziedāja Anita Sīle, pie klavierēm – Dulcija Ozoliņa. Diriģēja Ziedonis Āboliņš un Inta Āboliņa. Ar to arī beidzās rosmes pilnais aizvadītais gads, pēdējais šinī gadu tūkstotī.

Laiks starp Ziemsvētkiem un Jauno gadu ir klusu pārdomu laiks. Lielās svētku egles skujiņu smaržas lielās mājas priekšistabā un piparkūku smaržas apņemti, Straumēnu ļaudis gatavojās kaut kam lielam, nezināmam, kas nāks un no kā gaidām visu to, ko aizejošais gads nav devis. Šogad šī pēcsvētku sajūta bija vēl dzīvāka. Gaidījām ne tik vien Jauno gadu, bet jaunu gadu tūkstoti.

Uz ceļa, kas ved gaŗām Straumēniem, parādījās vairākas svešas automašīnas. Tās palika neievērotas, tāpat kā tie svešie cilvēki, kas klīda pa Straumēnu celiņiem un taujāja pēc ceļa. Izbrīnu radīja tikai tas, ka jautātājs gāja nevis norādītajā virzienā, bet kaut kur citur.

Tad – vakara TV raidījumi atnesa satraucošas ziņas: Anglijā slēpjas kaŗa noziedznieks, baigās Arāja komandas loceklis, un nekur citur kā DVF veco ļaužu mītnē Lesteršīras apgabalā. Tas varēja būt tikai Straumēnos!

Nākamā rītā Straumēni atradās pilnīgā ielenkumā. Visi ceļi bija mašīnu aizsprostoti. Žurnālisti lauzās dzīvokļos un nevis lūdza, bet pieprasīja intervijas. Līdzīgs stāvoklis bija arī angļiem Katorpes ciemā. Straumēnu vadība izsauca policistus, un tie atbīdīja nelūgtos ciemiņus atpakaļ uz ceļa. Izrādījās, ka bīstamais "noziedznieks" ir Austrālijas pavalstnieks Konrāds Kalējs, kas Straumēnos uzturējās kā viesis ar Viktora Kalniņa vārdu. Kalēja uzturēšanās atļauja Anglijā izbeidzās drīz pēc jaunā gada, un viņam jau bija lidmašīnas biļete atpakaļceļam uz Austrāliju kabatā. 30. decembŗa The Times numurā bija ievietots gaŗš Helenas Džonsones (Helen Johnson) ļoti cildinošs raksts par Straumēniem, ar virsrakstu: "Lauku māja dod latviešiem izcilus dzīves apstākļus". Autore apliecina, ka viņa nevar iedomāties, ka šīs mājas iemītnieki būtu ar mieru pieturēt kaŗa noziedznieku, ja zinātu, kas viņš ir. Citi laikraksti tik draudzīgi nebija, un daudzos parādījās fantastiski raksti par latviešu SS vīriem. Visas Vīzentāla centra un Efraima Zurofa pūles panākt Kalēja arestu un tiesāšanu izgaisa 3. janvārī ar iekšlietu ministra rīkojumu – Kalēju izraidīt atpakaļ uz Austrāliju. Redzot, ka no iecerētās sensācijas nekas neiznāk, aplencēji gatavoja Kalējam trokšņainu izvadīšanu. Arī no šī nodoma nekas neiznāca. Policija un emigrācijas darbinieki Kalēju izveda no Straumēniem rīta agrumā neviena nepamanītu. Kad ap pudienas laiku TV ziņās rādīja Kalēju Hīsrovas lidlaukā, aplencēji klusām pazuda. Straumēnos atkal iestājās ierastais lauku miers un klusums.[15]

[1] DVF valdes sēdes protokols 472, 1995. gada 29. septembrī
[2] DVF valdes sēdes protokols 476, 1996. gada 4. maijā
[3] BL 1996. gada 9. septembrī
[4] BL 1996. gada 18. novembrī
[5] DVF valdes sēdes protokols 479, 1996. gada 15. septembrī
[6] BL 1997. gada 24. februārī
[7] BL 1997. gada 28. aprīlī
[8] DVF valdes sēdes protokols 484, 1997. gada 21. jūnijā
[9] DVF valdes sēdes protokols 485, 1997. gada 16. augustā
[10] DVF valdes sēdes protokols 487, 1997. gada 11. oktobrī
[11] DVF valdes sēdes protokols 487, 1997. gada 5. decembrī
[12] DVF valdes sēdes protokols 488, 1998. gada 5. februārī
[13] BL 1998. gada 14. martā
[14] BL 1199. gada 13. maijā
[15] BL 2000. gada 8. un 15. numurā

Indulis Kažociņš

Intervija ar Ādolfu Sīli

1. Kāds bija DVF valdes priekšsēža Leopolda Rumbas atbalsts Straumēnu pirkšanā un izveidošanā?

Manā atmiņā Leopolds Rumba ir viens no tiem darbiniekiem, kuŗš savā darbības laikā ziedoja savu brīvo laiku, strādājot DVF izveidošanai. Viņš nežēloja ne sevi, ne līdzekļus un nekad negaidīja nekādu atzinību un atlīdzību.

Kopš es sāku strādāt par mājas pārzini Londonā un pēc tam Straumēnos, viņš vienmēr apjautājās, kā veicas. It sevišķi kad iegādājāmies Rīgas namu, nebija tādas nedēļas, kad vismaz pāris reizes agrā rīta sundā neatskanētu zvans. Tad Anita sacīja: "Tas ir tev." Bija patīkami viņu dzirdēt un to, kā viņš ar tādu interesi visam dzīvoja līdzi. Vairākas reizes viņš ar ģimeni, būdams Rīgā, uzturējās mūsu pašu namā un priecājās par to, ko, kopā strādājot, esam veikuši. Personīgi es izjūtu lielu zaudējumu ar viņa aiziešanu mūžībā. Viņš nebija daudzrunātājs un DVF valdes sēdēs vairāk klausījās, nekā runāja, bet ar savu kluso interesi viņš visus darbus dzina uz priekšu, tā veicinot arī Straumēnu iegādi un uzbūvi.

2. Kādas bija DVF valdes attieksme pret jauno īpašumu?

Es domāju, DVF valde bija vienisprātis, ka šāds īpašums mums jāiegūst. Visi pielika visus savus spēkus iegādes veicināšanai un īpašuma uzturēšanai.

3. Cik liela noteikšana par rīcību Straumēnu saimnieciskajā dzīvē bija DVF valdei?

DVF valde ir tiešie saimnieki Straumēnos. Es kā pārzinis vadīju Straumēnu saimniecību ciešā sadarbībā ar DVF valdi. Nekad mums nebija nekādu domstarpību, nedz Leopolda Rumbas, nedz Jāņa Rankas laikā. Tikai pateicoties šai labajai sadarbībai mēs esam tik daudz sasnieguši.

4. Kuŗus no saviem līdzdarbiniekiem Tu gribētu pieminēt ar atzinību?

No līdzdarbiniekiem gribu minēt Ričardu Pureniņu, Albertu Melli, Aleksandru Rižanovu un Liliju Mežasarga kundzi. Tie bija pirmie, kas pārnāca uz dzīvi Straumēnos kā darbinieki. Viņi neskaitīja darba stundas, bet darīja, kas jādara. Darbs nebija viegls. Naudas mums nebija. Viņi nesūdzējās par mazu atalgojumu. Mēs visi strādājām kopīgi. Katrs zinājām, kas jādara un ko no katra sagaida. No palīgiem es gribētu pieminēt Jāni Tauriņu, Jāni Veisu, Jāni Miezīti

ar viņa organizēto Birminghamas darba grupu. Nevaru arī aizmirst Birutu Sirsniņu, kuŗa vienmēr atradās mūsu vidū, kā arī visus tos, kas ir aizgājuši mūžībā, – Pēteris Lazdovski, Augusts Rūgumu, Jānis Reinfeldu un daudzus citus.

Man jāpiemin arī Jānis Āpša, kas ļoti bieži piezvanīja un apjautājās, kā iet, šad un tad dodot tiešām ļoti vērtīgus padomus. Un, beidzot, Jānis Pētersons no Līdsas. Lai gan viņš mani saukāja dažādos vārdos, kad es viņam prasīju kādu palīdzību, tas tomēr bija domāts labā nozīmē. Šī palīdzība gandrīz vienmēr bija saistīta ar naudu. Jānim Pētersonam Straumēnu izveidošanā pienākas liels paldies. Viņš, tāpat kā Leopolds Rumba, bieži piezvanīja un aprunājās. To viņš dara arī vēl šodien, tikai tagad vairāk interese ir par Rīgas namu.

5. Kā veidojās attiecības ar britu sabiedrību?

Tur nu ir jāpateicas Anitai. Kā šveicietei viņai bija liela drosme un uzņēmība iet angļu sabiedrībā kā latviešu pārstāvei. Es atceros gadījumu, kad prāvests Mužiks viesojās Straumēnos. Pēc gaŗākas sarunas viņš Anitai uzdāvināja prof. Švābes Latvijas vēstures grāmatu franču valodā. Dienām ilgi Anita to lasīja un centās iedziļināties mūsu tautas pagātnē. Tā radās tie daudzie referāti, kuŗus viņa lasīja angļu publikai. Vēlāk talkā nāca arī Ināra Āboliņa. Viesības, kuŗas Anita rīkoja angļu sabiedrībai, bija vienmēr rūpīgi sagatavotas. Slava par tām izplatījās īsā laikā. Tad nebija tādas nedēļas nogales, kad kaut kas šeit nenotiktu.

6. Ko Tu vēl gribētu teikt sakarā ar Straumēnu 25 darbības gadu atceri?

Nobeidzot es gribētu izteikt lielu pateicību DVF valdei un visiem tiem, kas pielika savu roku un lielās pūles šīs mājas izveidošanā. Man ir liels prieks par to, ko divdesmit piecos gados visi, kopā ejot, esam sasnieguši. Es nevaru aizmirst to draudzību, to uzticību, kas man tika dāvāta. Mūsu starpā nebija strīdu, mēs gājām un darījām. Es ceru, ka tie, kas šeit ir apgrozījušies, būs ar mani vienās domās.

Jānis Vītols

Par tiem, kas Straumēnus izveidoja

Divdesmit četri gadi ir pagājuši, kopš ienācām nolaistajā Katorpes muižā. Atskatoties liekas, ka nekādu sevišķu grūtību nav bijis, jo laiks nogludina asumus. Tikai paklausoties atmiņu stāstus un palasot nodzeltējušās avīžu lapas, redzam, cik daudz labu domu, bezmiega nakšu, sviedru un pat asaru ielikts Straumēnu šūpulī. Gluži kā Edvarta Virzas Straumēnos, šeit cilvēku darbi uz mūžu savijušies ciešā kamolā un kļuvuši par pieminekli viņiem pašiem.

Londoniete V. B., pirmo reizi Straumēnus apmeklējot, sajūsmā par lielo plašumu un skaistumu salikusi rokas un pateikusies Dievam par lielo dāvanu latviešiem svešumā. Viņa nebija vienīgā ar savu pateicību, tai sekoja daudzi simti, varbūt pat tūkstoši. Cilvēki, kas tik ilgi bija mētāti visos pasaules vējos, zināja, cik dārga ir vietiņa, ko var saukt par savu. Domās atsaucot tās tālās dienas, redzam, cik niecīgi un nevarīgi esam bijuši savās pateicības lūgšanās. Esam kā bērni priecājušies par negaidīti saņemtu saldumu tūtu, īsti neaptverdami un nedomādami, kā tā nonākusi mūsu rokās. Tik daudz lietām bija jānotiek mūsu labā, līdz varējām saņemt šo lielo dāvanu. Ko gan mēs būtu iesākuši bez lielā vienprātības un ziedošanās gara, kas kā varena straume aizrāva mūs visus sev līdzi. Ne tik vien Daugavas Vanagu biedri, bet visa Anglijas latviešu trimdas saime bija ierauta šajā straumē, un pat rūdīti "neticīgie Tomi" neuzdrošinājās neko apšaubīt. Un vēl šodien pat, kad pilnībā sākam apzināties un saprast šo vienreizējo brīnumu, vai tas mums neliek vēl vairāk uzmanīties, lai neiestigtu lepnības un lielības purvā. Dzīvē par visu ir jāmaksā, arī par kļūdām.

Mūsu priekšā nostājas apdomīgais pienākuma un atbildības kalps Genriks Rītiņš. Izceļas viņa ziņojums, brīdinājums DVF delegātu sapulcē, ka parādu summa jau sasniegusi simt tūkstošus mārciņu.Viņam pretim nostājas straujais un enerģijas pilnais aprēķinātājs Ādolfs Sīlis ar saviem plāniem, neļaujot Straumēnu izbūvei apstāties. Kā nebijusi izskan brīdinājuma tālākā daļa, ka, visas ieceres īstenojot, parādi var pārsniegt ceturtdaļu miljona mārciņu! Tai brīdī, liekas gan, Rītiņš bija vienīgais, kas domāja par parādu atmaksu, pārējie gudroja, kur vēl vairāk varētu aizņemties.

Izrādījās, ka parādu kopsumma ceturtdaļu miljona nesasniedza, jo Straumēni paši sāka pelnīt. Savlaicīga parādu atmaksa savukārt liecināja, ka Sīļa kalkulācijas bijušas pareizas. Nepiepildījās pieņēmums, ka divi pretpoli viens

otru iznīcina. Šoreiz, saduļoties lēnajam ar straujo, radās kāds trešais spēks, kas mudināja pārējos un neļāva apstāties pusceļā.

Straumēnu cēlāju paaudze pamazām aiziet mūžībā. Straumēni paliek līdz ar vēlējumu būt tīkamiem acij un dzīvošanai, būt latviskā spīta avotam ikdienas grūtību pārvarēšanai. Kopš tā laika daudz kas mainījies. Mēs vairs neesam atšķirti no savas tautas dzīvības avotiem. Simtiem sīku straumīšu šodien pilda mūsu avotiņu, bet līdzi tām nāk arī palu ūdeņi – ikdienas sadzīves vajadzības, tikumi un netikumi, kas ne vienmēr atbilst mūsu vērtējumiem. Jo vairāk šo ūdeņu sarodas, jo vairāk tie apdraud mūsu dzidro avotiņu. Straumēnu vadībai ir jāpieliek arvien lielākas pūles, lai, no vienas puses apmierinātu ikdienas prasības un, no otras, – paturētu savu latviskumu. Citiem vārdiem sakot, jāgādā, lai vilks būtu paēdis un kaza paliktu dzīva! Līdz šim tas Straumēnu saimniekiem ir izdevies. Nākotni paredzēt nevaram, bet Straumēni būs tādi, kādi būs tie, kas tos apdzīvo.

Ādolfs Sīlis ar dāmām Straumēnu viesistabā.
Pa saulei: Kristīne Bonnere, Irēna Paula, Dace Paula, Milija Mellupe, Lonija Valdemana, Elza Millere, Natālija Miķelsone, Amanda Bonnere, Ženija Vesthoisere (Westheuser)

Teodots Visvaldis Ozoliņš,
Latvijas sūtniecības Londonā vadītājs
no 1963. līdz 1981. gadam

Leopolds Rumba, DVF valdes priekšsēdis
no 1973. līdz 1997. gadam

Jānis Ranka, DVF valdes priekšsēža v. i.
no 1997. līdz 2000. gadam

Genriks Rītiņš, DVF Saimniecības daļas
vadītājs līdz 1978. gadam

Ādolfs Sīlis, Straumēnu pārvaldnieks ar kundzi Anitu

Juris Krievs, Straumēnu aprūpes pārzinis ar kundzi Ligitu

Viesu diena zviedru zālē. Marie-Anne Zariņa uzrunā angļu viesus 1977. gada 17. septembrī

Straumēnu pieci gadi.
No kreisās: Austra Freimane, Biruta Sirsniņa, Ērika Sarkanbārde

Gaidīta viešņa no Latvijas 1989. gada 25. martā. No kreisās: Valdis Auers, Austra Liepiņa, rakstniece Māra Zālīte, Ādolfs Sīlis, Gunārs Janovskis, Andris Abakuks

Valsts prezidenta kundze Aina Ulmane parakstās viesu grāmatā 1996. gada oktobrī.
Aiz viņas Ērika Sarkanbārde un Ādolfs Sīlis

DVF valdes priekšsēdis Leopolds Rumba uzrunā viesus Straumēnu iesvētīšanas dienā,
1976. gadā. Pa labi Ziedonis Āboliņš ar Londonas kori

Voverhamptonas dāmas aizkaru šūšanas talkā
1975. gadā

Talcinieki E. Mencis un J. Zaķis liek siltumvadus
1975. gadā

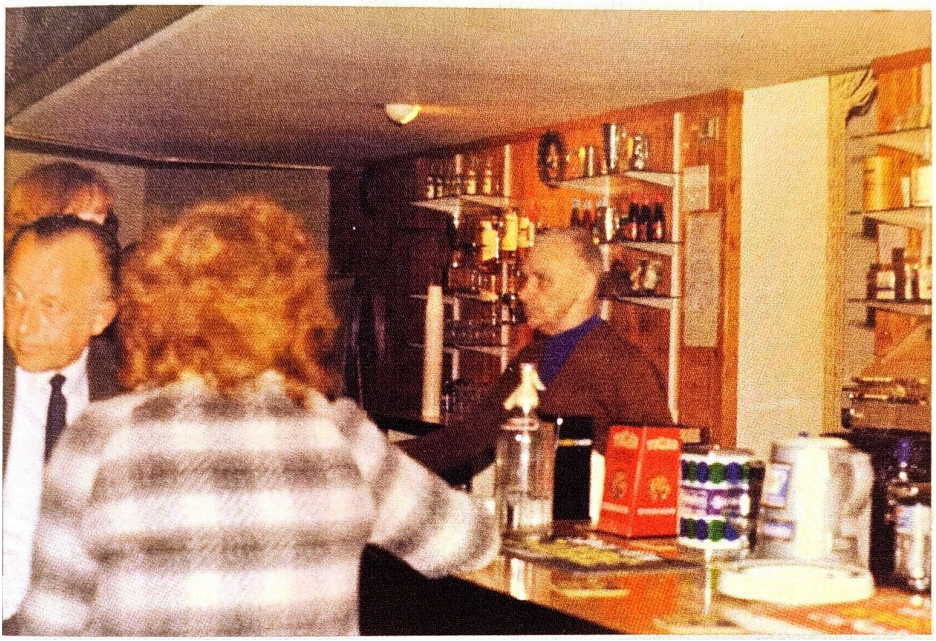
Straumēnu celmu lauzējs Arvīds Brants
1981. gadā

Aprūpējamo mājas pamatu likšana.
Vilnītis, Aleksandrs Āre, Augusts Rūgums

Korbijas vanadzes labo Straumēnu 10 gadu grāmatu. No kreisās: Herta Štrausa,
Hermīne Rītiņa, Dzidra Krūmiņa, Aija Auere

Alberts Mellis aiz letes "Jautrā Odā"

Jāņamāte Anita Sīle dala sieru

Jāņuguns iedegšana

Līgotāji Straumēnos
1981. gadā

Straumēnu darbinieki 1985. gadā. No kreisās 1. rindā: Klēra Mitacka (Claire Mitackis), Melānija Valtere (Melanie Walters) Lilija Mežasarga, Anna Edvarda (Anna Edwards), 2. rindā: sanitāre, Džudija Elkingtona (Judy Elkington), Ādolfs Sīlis, Anita Sīle, Milda Čimala, Melissa Valtere (Melissa Walters), 3. rindā: Jānis Veiss, nezināms, Gunārs Egle, Ārijs Veide

Pensionārs Eduards Antiņš pašdarinātā ledus jachtā uz Straumēnu ezera 1985. gada ziemā

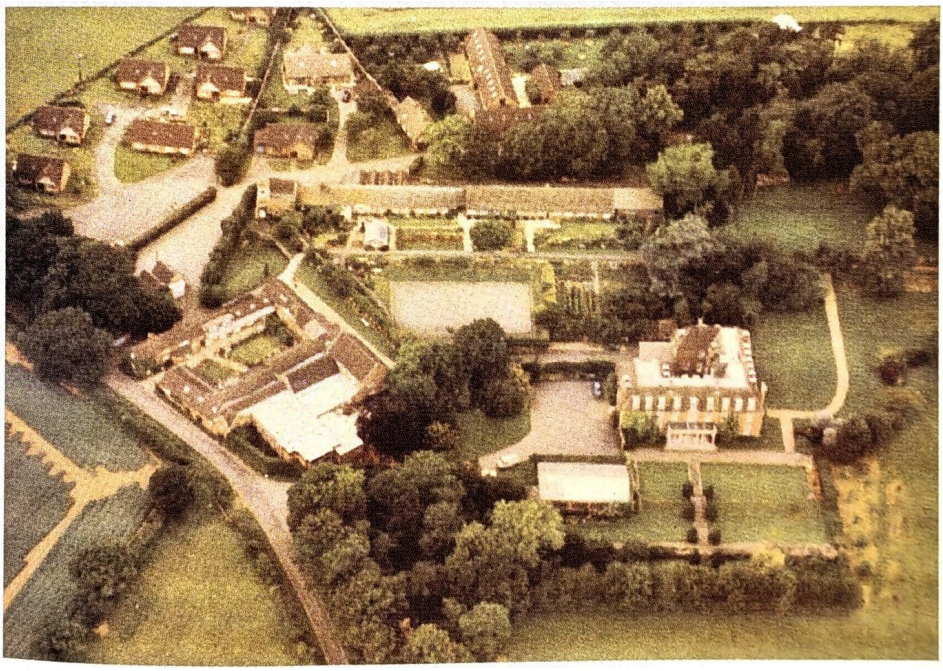
Straumēnu medicīniskās aprūpes darbinieki, 1995. gadā. No kreisās: divas sanitāres, Anita Sīle, Miķelis Truba, Rozemarija Litona (Rosemarie Litton), Anna Hjūsa (Ann Hughes)

Straumēnu darbinieki 1995. gadā. No kreisās: Džons Alps (John Alps), Ārijs Veide, P. Vilsons (P. Wilson), Anita Sīle, Anna Edvarda (Ann Edwards), Ligita Krieva, Juris Krievs, Vilis Eglājs

Straumēnu jauktais koris. Pirmā rindā, vidū, no kreisās: koŗa priekšniece Dzidra Cīrule, diriģents Ziedonis Āboliņš, diriģente Inta Ābolina, pianiste Dulcie Ozoliņa

Straumēni, skats no putna lidojuma

Straumēnu mājas dienvidrietumu puse

Kultūras krātuve ziemā

Zosis Straumēnu ezerā

Piemineklis Latvijas brīvības cīnītājiem, ko veidojis skulptors Zigfrīds Sapiets

Pēcvārds

Straumēnos turpinājās ierastā gadskārtējā darba gaita, gluži kā Eduarda Virzas aprakstītajā Zemgales sētā.

"Mājas gan cilvēki ceļ pēc sava ģīmja un līdzības, bet uzceltas tās sāk dzīvot pašas savu dzīvi. Ikviens, kas tajās dzīvo, veidojas pēc tām. Jo vecākas tās ir, jo lielāks viņu iespaids uz iemītniekiem. Aizgājēju veļi, kas mīt istabas kaktos un sarunājas, naktīs sēdot pie pavarda plēnošām oglēm, novērš ar savu neredzamo un nejūtamo smagumu jaunos saimniekus no viņu patvaļīgām gaitām. Neskaitāmiem pavedieniem viņi tos piesaista pie mājas senajām nelaimēm un senajiem priekiem."

"Kā no svešuma pārstādīts koks veido savus zarus pēc jaunās dzimtenes un vējiem, tā katras mājas pagājības vara izliec un pārveido cilvēkus. Mēs visi, saistīti pie rokām un kājām, paši pret savu gribu velkam sev līdzi seno pagājušo dienu cēlās važas."[1]

Katorpes muižas pagājība ir pakļāvusi savai varai arī jaunos Straumēnu iedzīvotājus – latviešus. Tā ir iekļāvusi viņus apkārtnes angļu dzīvē un paražās. Tomēr ir kaut kas tāds, kas dara Anglijas Straumēnus latviskus. Virzas Straumēnos nekad nebeidzās gadskārtu darbi – aršana, sēšana un ražas ievākšana. Arī Anglijas latviešu Straumēnos turpinās ierastais gadskārtu ritms ar kārtējām svētku reizēm – Lieldienām, Jāņiem, Ziemsvētkiem, ko saņem un pavada saskaņā ar senajām latviešu paražām. Svētku un sarīkojumu starplaikā Straumēnu koris cītīgi vingrinās, lai svinību reizēs rādītu savu varēšanu. Straumēnu ļaudis pulcējas savā kafejnīcā, lai pārrunātu laikrakstos lasīto. Nāk un iet jauniešu kursi, vasaras skolas un organizāciju konferences. Arī citos latviešu centros Anglijas latvieši, pat latvieši Latvijā, gatavojas, lai nestu savu devumu uz Straumēniem kā svētku dāvanu Straumēnu ļaudīm un viņu viesiem. Straumēnos valda latviešu valoda un darbīgais, latviskais gars.

Indulis Kažociņš

[1] Ed. Virza. Straumēni. Poēma. Grāmatu Draugs, 10. lpp.

2. daļa

Dzīve Straumēnos

Indulis Kažociņš

Straumēni senos laikos

Tur, kur no Šekspīra pilsētas Stratfordas pazīstamā Eivonas upe (River Avon)[1] ir vēl tikai laba novadgrāvja platumā, tās labā krasta augstienē stāv mazais Katorpes (Catthorpe)[2] ciems un atsevišķā muiža, kādreiz saukta Katorpes torņi (Catthorpe Towers). Eivonas kreisais krasts ir nolaidenāks, un augstākajā vietā tur ir Lilburnes (Lilbourne) ciems.[3]

Šie ciemi atrodas pašā Anglijas sirdī, senatnē ar mežu klātā apgabalā, tikai 13 km no romiešu Vatlinga ceļa, tagadējā A5, un Fosses ceļa krustojuma. Šo ceļu krustojumu romieši uzskatīja par Britanijas centru un šinī vietā uzcēla atbilstošu akmens kolonnu. No tās tagad tikai pamats vien ir palicis. Šo krustojumu kopš viduslaikiem sauc par Augsto krustu (High Cross). Fotografijas no gaisa rāda, ka šīs vietas tuvumā ir bijusi kāda akmens laikmeta ķeltu svētvieta (henge), kas tagad dabā vairs nav saredzama. Pēc tā vēsturnieki spriež, ka šo apkārtni apdzīvojuši Britanijas ķelti jau 2000 gadu pirms mūsu ēras.[4] Romiešiem ienākot, šinī apvidū dzīvojusi ķeltu cilts, ko romieši dēvēja par korieltauviem (saskaņā ar jaunākiem izrakumiem Tripontijā – corieltauvi).[5]

Pāris kilometru uz ziemeļiem no Katorpes, pie Šavellas (Shawell)[6] ciema, tagadējais A5 ir gājis caur romiešu pilsētu Tripontiju (Tripontium, triju tiltu pilsēta). Šī pilsēta savā laikā ir bijusi zirgu mainīšanas stacija un leģionāru nometne ceļa sardzei. Caur Tripontiju gāja Vatlinga ceļš, kuŗu pie Katorpes pār Eivonu veda romiešu celts tilts, ko tagad dēvē par Dovbridžu (Dowbridge). Pašā Tripontijā romiešiem bija jāuzceļ vēl viens tilts, gravā pār Eivonas pieteku. Trešais tilts bija jāceļ pār Sviftas (Swift) upi, kas no Lutervorsas (Lutterworth) tek Ragbijas (Rugby) virzienā. Šie trīs tilti deva arī pilsētai tās vārdu.[7]

Tripontijas izrakumu vadītājs archeologs Lūkass (Jack Lucas) ir pārliecināts, ka Dansmores līdzenumā (Dunsmore Plain) dienvidos no Lilburnes, kur tagad slejas radio stacijas torņi, ir notikusi kauja, kuŗā romieši 60. gadā sakāva ikenu (iceni) ķēniņienes Boudikas (Boudicca) britu kaŗaspēku. Lūkass savā grāmatā raksta, ka 400 kritušie romieši sadedzināti un apglabāti lielajā kapu kalnā (Tumulus) pie Lilburnes. Citi autori raksta, ka šinī kaujā krituši 70 000 romiešu.[8] Tomēr, iekams nav atrasts kapu lauks, kur būtu apglabāti 80 000 šinī kaujā kritušie ikeņi un citi briti Boudikas kaŗaspēkā, šīs kaujas vieta vēl nav ar noteiktību apzīmējama.[9]

Šiem iekaŗojumiem un nemieriem sekoja ap 400 gadu ilgs Britānijas labklājības laikmets Romas civīlizācijas iespaidā un leģionāru aizsardzībā. Lēnām izplatījās arī kristīgā ticība, bet romiešu iecietība pret reliģiju dažādību šo izplatību neveicināja.

Kad 5. gadsimtā Romas leģioni atstāja Britaniju, romiskotie briti palika neaizsargāti pret anglo-sakšu iebrukumiem no Eiropas kontinenta, jo viņiem nebija pašiem ne sava valdnieka, ne kaŗavadoņu, ne kaŗaspēka. Romas iespaidoto kultūru un civīlizāciju mežonīgie iebrucēji nesaprata.

Anglo-sakši apmetās primitīvās koka ēkās un izvairījās no romiešu mūrēto celtņu paliekām, kur grīdas mozaīkas viņus biedēja ar dīvainiem tēliem. Viņi nesaprata zemgrīdas apkures vadu vērtību. Viņi zināja, ka tur mājo žurkas un čūskas un tādēļ droši vien arī nelabie gari. Kādu laiku romiešu celtnēs vēl dzīvoja romiskotie briti. Pamazām sabruka romiešu celtās villas, centrālā apkure un tekošā ūdens vadi. Sabruka lielie akvadukti un sabiedriskās celtnes pilsētās, jo nebija vairs vienotas pārvaldes, kas visu to uzturētu kārtībā. Ar akmeņiem bruģētos, taisnos ceļus vēl izmantoja iebrucēju kaŗavadoņi, bet, neviena nekopti, tie pamazām aizauga. Sabruka un aizauga arī romiešu celtā Tripontija.

Romiešu pārvaldes vietā tagadējā Vidusanglijā izveidojās anglo-sakšu ķēniņvalstis. Lesteras apgabals piederēja pie Mersijas ķēniņa valsts, bet visa tagadējā Anglija ieguva savu nosaukumu no ienācējiem – angļiem (Angles).[10] Sakši pamazām iepazina un pieņēma kristīgo ticību un Anglijā veidojās mūku ordeņi. Tie izplatīja nevien kristīgo ticību, bet arī rakstu prasmi un citas zinības.

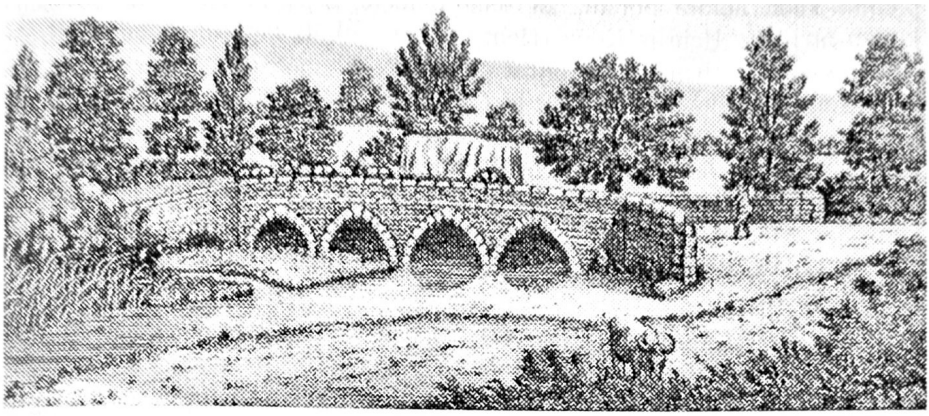
Devītā gadsimtā sākās nekristīto dāņu vikingu sirojumi un apmešanās Britanijā, kuŗu rezultātā Mersija kļuva par dāņu kolonistu novadu, "Danelaw".

Šie jaunie iebrucēji, meklēdami zeltu un citas dārglietas, izpostīja Mersijas sakšu klosteŗus, kur glabājās mūku rakstītās chronikas, tādēļ par Mersijas valsti ir ļoti maz ziņu.[11]

Ka Katorpes ciems ir bijis apdzīvots dāņu valdības laikā, liecina ciema nosaukuma daļa "-thorp", kas dāņu valodā apzīmēja ciematu.[12] Liels skaits līdzīgu nosaukumu ar izskaņu "-thorp" atrodams visā Anglijas vidienē. Tas ilgus gadus bija dāņu apdzīvots apgabals, ko viņi bija iedalījuši tā sauktajos "simtos" (Hundreds). Katorpe toreiz skaitīta Gutlakstona simtā (Guthlaxton Hundred), kas bija daļa no Lesteras apgabala vairākiem simtiem. Gutlakstona vārds nāk no svētā Gutlaka (St. Guthlac AD 673.–714.), kas bijis Mersijas ķēniņa radinieks.

Nopietnākais pretinieks dāņiem bija Dienvidanglijas sakšu ķēniņš Alfreds Lielais (848.–899.). Par savas valsts drošību norūpējies, viņš sūtīja savus izlūkus, mūkus Oteru un Vulfstanu, izpētīt Baltijas jūras piekrasti, no kurienes draudēja vikingu briesmas.

Sava ceļojuma aprakstā viņa sūtņi starp citu rakstīja arī par aistu paražām. Šo aprakstu profesors Kārlis Spekke savā 1948. gadā izdotajā "Latvijas vēsturē" atzīst par vienu no pirmajiem un pilnīgākajiem baltu tautu aprakstiem.[13]

Tripontium jeb Dowbridge

Diemžēl, viņš ar nožēlu liecina, interese par Baltijas krastiem rietumu zemēs rodas tikai lielu polītisku saviļņojumu brīžos, citādi neviens par tiem neinteresējās.

Iespējams, ka astoņus gadus ilgā kaŗā ar dāņiem Alfreds vienu kauju izcīnijis Eivonas krastos starp Katorpi un Lilburni. Par šo kauju liecinot plaši kapu lauki ziemeļos no Lilburnes baznīcas, Eivonas krastos.[14] Laika gaitā arī dāņi pieņēma kristīgo ticību un saplūda ar sakšiem, zemes iedzīvotāju vairākumu.

1066. gadā Viljems Iekaŗotājs iebruka Anglijā un nedaudz gadu laikā pakļāva sakšu ķēniņus savai virsvaldībai. Divdesmit gadus vēlāk, 1086. gadā, Viljems pavēlēja sastādīt sarakstu par visiem saviem īpašumiem. Šis saraksts ieguva Tiesasdienas grāmatas nosaukumu (Domesday Book). Šajā sarakstā pieminēta arī Katorpe, kas atradās tagadējā Lesteršīrā, toreizējā reti apdzīvota mežu apgabala pašā dienvidu malā.[15] Visvecākais avots, kas piemin Katorpes muižu (Manorio de Catthorp), ir kāds 1200. gadā latīņu valodā rakstīts dokuments.

Eivonas kreisajā krastā iepretim Lilburnes baznīcai labi saskatāmas kāda sena pilskalna atliekas. Domājams, ka šis pilskalns ir bijis kāda Viljema Iekaŗotāja lēņu kunga dzīves vieta. Iespējams, ka tur pirms normaņu iebrukuma dzīvojis grāfs Randulfs (Earl Randulph), kuŗam bijuši īpašumi Lutervorsas apgabalā, domajams – Lutervorsā, Mistertonē un Katorpē. Vēlāk Viljems Iekaŗotājs šos lēņus nodeva kādam Maino the Breton, kuŗa vārdā īpašums ierakstīts Tiesasdienas grāmatā 1086. gadā. Maino varētu būt normaņu parauga mūra pils cēlājs. Tādas nāca cieņā Viljema Iekaŗotāja lēņu kungu laikā. Domā, ka Maino the Bretona pils atlieku akmeņi pāris simtu gadu vēlāk izmantoti Lilburnes baznīcas celšanai.[16]

Džons Nikols, apcerot Katorpes ciema nosaukuma dažādo rakstību, “Thorp”, “Thorp juxta Lillebourne”, “Thorp le Cat”, “Thorp-cat”, “Little Thorp”, “Thorp St. Thomas”, “Thorp Thomas”, “Cate’s-Thorp”, beidzot “Catthorpe”,

piemin kāda autora norādi, ka senā feodāļu sarakstā par Katorpes lēņa kungu atzīmēts Henrijs Keite (Henry Cate). Nikols pats te piebilst, ka par Lesteras abatijas benefaktori bijusi pierakstīta Simona Mallora no Torpes le Kat (Simon Mallore of Thorpe le Cat) sieva, Isabella Čat (Isabella Chat).

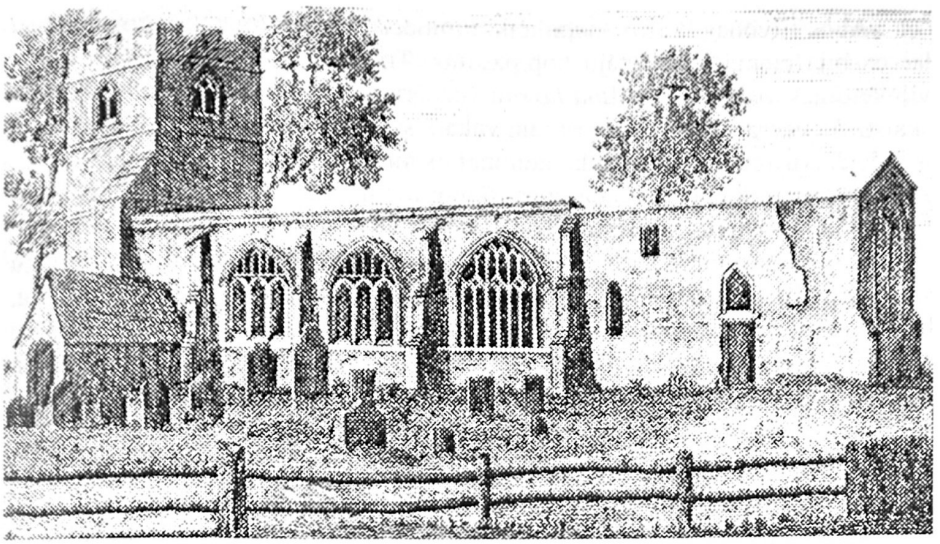
Šie minējumi tomēr ir ļoti apšaubāmi, jo pieminētās personas dzīvoja 15. gadsimtā. Drīzāk šo personu vārdi varētu būt atvasināti no viņu pārvaldītā ciema nosaukuma. Ticamāka ir kāda cita autora hipoteze, ka Katorpe savu nosaukumu ieguvusi no kāda izcila romiešu administrātora, Nerona laika prokurātora Catus Decianus.[17]

Katorpes ciema baznīca pirmo reizi rakstos pieminēta 1220. gadā, kad par tās patronu apzīmēts Ričards Čeinells (Richard Cheinell), ar Lesteras bīskapa apstiprināto Tomasu (Thomas) kā rektoru.[18] Iespējams, ka tas bija arī baznīcas celšanas gads un šis Ričards Čeinels ap to laiku ir bijis Katorpes lēņa kungs.

Feodālisma laikos, no 1066. gada līdz 15. gadsimtam, visa valsts zeme piederēja karalim, kas piešķīra ciemus vai to daļas kā lēņus saviem feodāļiem, kuŗi zemi sadalīja tālāk saviem baroniem. Tā 13. gadsimtā Katorpe un Lilburne bija Lesteras grāfa Saimona de Montforta īpašums. Viņš to zaudēja, ievadot kustību pret karaļa patvaldību un sasaucot bruņinieku sapulci, ko dēvēja par parlamentu. Izcēlās kaŗš starp baroniem un karali, kuŗā de Montfortu pret karaļa Henrija III varas piekritējiem atbalstīja pilsētu tirgotāji, jaunā augošā vidējā kārta. De Montforts krita kaujā, kur uzvarētāji bija karaļa varas piekritēji, un viņa īpašumi, starp tiem arī Katorpe (Thorp juxta Lillebourne),[19] tika nodoti karaļa piekritējiem. Neraugoties uz neaprobežotas karaļa varas piekritēju uzvaru, de Montforta ievadītās reformas un vidējās kārtas tiesību veidošana turpinājās.

Šajā laikmetā uzplauka Anglijas vilnas tirdzniecība, un 13. gadsimtā tā deva vairāk nekā vienu trešdaļu no visas Eiropas vilnas tirgus apgrozījuma. Vilnas tirdzniecība deva arī karaļa vasaļiem viņu galveno ienākumu. 1297. gadā Katorpe un Svinforda bija Lankasteras hercoga Edmunda lēnis.[20] Līdzīgi kā ar de Montfortu, par kādu pārkāpumu pret karali viņam īpašumi atņemti, bet vēlāk tomēr atkal nonāk Lankasteras dzimtas rokās. Kad lankasteriešu pēdējais vīriešu kārtas piederīgais nomirst mēra epidēmijā, lēnis nonāk pēdējā Lankasteras hercoga meitas Blanšas rokās. Blanša apprec karaļa Edvarda I dēlu, Lankasteras hercogu Džonu no Gauntas (John of Gount), un lēnis nonāk Gauntu dzimtas rokās. Džons no Gauntas nomirst 1399. gadā, un viņa īpašumus pārņem karalis Ričards II. Herefordas hercogs Henrijs, Ričarda II dēls, piespiež savu tēvu no troņa atteikties un pārņem visas karaļa zemes. Kā karalis Henrijs IV viņš sadala tās saviem piekritējiem.[21]

Nav domājams, ka de Montforti vai lankasterieši būtu paši dzīvojuši Katorpē. Viņi savas lēņu zemes savukārt izlēņoja tālāk saviem baroniem, kuŗi pārvaldīja lēņus savu kungu vārdā. Tā iespējams, ka agrāk pieminētās Isabellas Čat vīrs Saimons Mallors ir bijis barons, tālaika Katorpes pārvaldnieks. To apstiprina vēlāks ieraksts, ka 1297. gadā Katorpe, Svinforda un Šavela piešķirtas kā lēnis Rodžeram Malloram, kuŗš varēja būt Saimona Mallora pēcnācējs. Līdzīgi

Katorpes baznīca

ar 1220. gadā pieminēto Ričardu Čeinellu, kuŗa pēcnācējs Valters Čeinells (Walter Cheinell) 1346. gadā kopā ar Tomu Hokinu (Thomas Hawkin), Ādamu Kuku (Adam Cook) un dažiem citiem baroniem pārvaldījuši Katorpi Teobalda de Verdona (Theobald de Verdon) mantinieku vārdā. Katorpe un Lilburne ir viņu lēnis kopš 1316. gada.

Jādomā, ka Katorpes ciema lēņu kungam jau no senākiem laikiem bijusi sava, savrup stāvoša muiža, (Manor Hall) ārpus ciema, tagadējās Katorpes muižas vietā. Varētu iedomāties, ka tad, kad pilskalnos celtās pilis zaudēja savu aizsardzības vērtību, Katorpes un Lilburnes barons uzcēla muižas ēku līdzās Katorpes ciemam un nosauca to par "Catthorpe Towers". Tā arī bija daudz augstāk stāvošā vietā un nebija apdraudēta no pastāvīgiem Eivonas plūdiem, kā pilskalns pretim Lilburnes baznīcai. Rokot pamatus Straumēnu Zviedru zālei, atklājās kādas senākas celtnes velvētie pagrabi, kas vedina domāt, ka tur kādreiz stāvējusi mūra celtne. Par to gan nekādi plāni vai apraksti pagaidām nav atrasti. Nav tomēr nekādu šaubu, ka tagadējās Katorpes muižas vietā ir bijusi cita celtne, kas 1820. gadā pārbūvēta.[22]

14. gadsimtenī feodālisms zaudēja savu nozīmi un līdzšinējās lēņu zemes kļuva par baronu dzimtīpašumu. Tie bija grūti laiki, no kuŗiem, arī klimata maiņas dēļ, visvairāk cieta zemnieki. Ziemas bija kļuvušas garākas, vasaras vēsākas un mitrākas. Labība panīka, un 1315. gadā Lesteras apgabalu piemeklēja bads. Cilvēku novājinātais organisms nespēja pretoties slimībām, un izcēlās plašas mēra epidēmijas. Vēl starp 1348. un 1375. gadu apgabalu piemeklēja četras mēra epidēmijas. Tajās nomira arī Lankasteras hercoga pēcnācēji, atstājot lēni pēdējās meitas rokās.

Abos Eivonas krastos daļa lauksaimnieciski izmantojamās zemes viduslaikos bija ciema iedzīvotāju kopīpašums. Tos apstrādājot, zeme bija saarta viļņveidīgās joslās – ridge and furrow (uzbērums un vaga), kas skatam sevišķi skaisti, kā ezera viļņi, izceļas rīta un vakara saules gaismā. Tagad daļa no tiem ir viduslaiku zemkopības veida piemineklis un ir Pieminekļu valdes aizsargāti. Ar moderniem lauku apstrādāšanas rīkiem tos nedrīkst nolīdzināt, tādēļ lauksaimnieki šos laukus izmanto aitu ganībām.

Kopēji apsaimniekotie aramzemes lauki bija tālaika ciema iedzīvotāju saimnieciskās dzīves pamats, bet, kad muižas no lēņa kļuva par dzimtīpašumu, baroni sāka ciemu laukus pārņemt muižas vajadzībām un iežogot ar grāvjiem un dzīvžogiem. 15. gadsimtā ļaudis sāka pamest ciemus, lai meklētu vieglāku un labāk apmaksātu darbu vilnas vērptuvēs Londonā, Koventrijā un Austrumanglijā. Pamesto zemi muižnieki pievienoja saviem iežogojumiem par aitu ganībām, lai pelnītu ienesīgajā vilnas tirgū.

Kopzemes iežogošana slēgtos laukos nenotika bez protesta, un 1653. gadā Džons More publicēja pamfletu, kurā sūdzējās par nabadzīgo zemnieku vajadzību neievērošanu. 1654. gadā Katorpes rektors sarakstīja apcerējumu, ar kuru mēģināja pierādīt, ka zemnieki no iežogojumiem necieš. Tai pašā laikā Katorpes nabadzīgie zemnieki iežogošanai pretojās ar spriguļiem, dakšām un izkaptīm, un viņu savaldīšanai bija jāpieaicina kaŗaspēks. Katorpes iežogošana noslēdzās 1655. gadā. Tikai 1730. gadā parlaments pieņēma pirmo aramzemes iežogošanas (Enclosure) likumu Lesteršīrā, līdz tam iežogošana bija izdarīta patvarīgi. 1778. gadā vārdā nenosaukts autors savā pamfletā aplēsa, ka 1000 akru aramzemes brīvo lauku un šņoŗu kopvaldījumā deva dzīves iztiku 20 ģimenēm. Turpretīm tāda pati iežogotās zemes platība deva darbu tikai piecām ģimenēm. Vēlāka laika vēsture rāda, ka mazie zemes īpašnieki paši pārdevuši savus nedaudzos akrus lielsaimniekiem un devušies uz pilsētām, kur rūpniecība deva jaunas peļņas iespējas.[23]

Kaldekota testamenta fragments

1564. gadā Katorpes ciemā dzīvo 15 ģimenes. 1592. gadā par ciema un muižas īpašnieku ir atzīmēts Edvards Leigs no Rušalas (Edward Leigh of Rushall). 1630. gadā īpašumu nopērk Tomass Kalkots (Thomas Calcot) un Tomass Kerbijs (Thomas Kerbey). 1659. gada 20. janvārī tiek noslēgts Kalkota un līdzīpašnieka Denbija (Denby) samierināšanas līgums pret Maloru (Mallore), Kuku (Cooke), Harperu (Harper), Leigu (Leigh) un Britainu (Brittaine), kuŗi, domājams, ir bijuši muižas daļu īpašnieki vai rentnieki, no kuŗiem Kalkots ar Denbiju zemi atpircis.

1710. gadā Tomass Kaldekots vecākais (Thomas Caldecott the older) sastāda sīku testamentu, ar ko viņš nodod Katorpes muižu un tai piederīgo zemi ar zemnieku mājām, dzirnavām, mežiem un ūdeņiem, savam dēlam Tomasam Kaldekotam jaunākajam un viņa divām māsām dzimtīpašumā.

1720. gadā Katorpē dzīvojis bagāts mācītājs, kam piederējusi zeme arī Lilburnē. Viņam piederējuši 58 suņi, 60 zirgi, 100 pāri jātnieka bikšu un zābaku, 200 skujamie naži un liels vairums lauksaimniecības darba rīku. Šis vīrs savu kalpu un kalponi naktīs turējis ieslēgtus. Kad 1746. gada 1. janvāra rītā viņš gājis savus kalpotājus izlaist, viņa suņi, pēkšņi pieslienoties, iegrūduši viņu dīķī, no kuŗa viņš pats saviem spēkiem nespējis izkāpt. Kalpotāji viņa palīgā saucienus dzirdējuši, bet nav varējuši viņam palīdzēt, jo bijuši ieslēgti. Vēlāk viņš atrasts miris, līdz krūtīm dīķa ledū iesalis.[24]

Kaldekots jaunākais muižā dzīvojis vēl 1755. gadā, kad viņš ir atzīmēts kā muižas īpašnieks (Lord of the Manor). Tai laikā Katorpē bijušas piecas mājas, septiņi zemes īpašnieki, muiža un septiņas kotedžas laukos.

1801. gadā par muižas lordu atzīmēts Džakobs Terners (Jacob Turner), kuŗa dzimta Katorpes aulā (Catthorpe Towers) dzīvojusi jau agrāk, iespējams, nopērkot īpašumu no Kaldekota. Katorpes ciemā tad bijušas 32 apdzīvotas mājas ar 34 ģimenēm – 89 vīrieši, 70 sievietes, kopā 159 cilvēki. Ap 1830. gadu Katorpes muiža un ciems ir piederējis Ābramam Terneram (Abraham Turner). Ternera dzīves vietas galvenā ēka, Manor Hall, bijusi veca ķieģeļu celtne, kas remontēta 1820. gadā.[25] Toreiz satiksme ar ārpasauli jau bija iespējama pa dzelzceļu, kam Lilburnes stacija bija tikai pusotru kilometru no Katorpes, kur vēl tagad redzams stacijas perons.[26]

1863. gadā Katorpes ciems pieder Džonam Volteram Morisam (John Walter Morris) un Katorpes aulā dzīvo kapt. Fredriks Džordžs Sitvels (Capt. Fredk. Geo. Sittwell).[27] 1886. gadā Katorpes ciemu un muižu iemanto Džeims Persivāls Kross (James Percival Cross Esq. J. P.). Viņš centās uzturēt senāko laiku tradicijas un kā muižas īpašnieks uzņēmās rūpes arī par nolaisto Katorpes ciema baznīcu. Tai pašā 1886. gadā viņš pavēl izdarīt baznīcas remontu, kas viņam izmaksā £1,200. Krosa kundze savukārt dāvā baznīcai ērģeles.[28]

1906. gadā par muižas īpašnieku atzīmēts kapteinis Džeims Leslijs Kross (Capt. James Lesley Cross), kuŗš liek veco Katorpes muižas ēku noplēst un tās vietā uzbūvēt jaunu, greznu celtni. Šī ēka iet bojā uguns nelaimē, un Kross 1925. gadā uzceļ jaunu, lielāku ēku.[29] Tā ir tagadējā Straumēnu lielā māja.

Pēc Leslija Krosa nāves 1955. gadā Katorpes muižu iegūst kāda uzņēmuma direktors Pauls Haide Tompsons (Mr. Paul Hyde Thompson), kuŗš tur frīziešu govju ganāmpulku un apsaimnieko īpašumu kā lauksaimniecību. Kad motorceļam M1 pievienojas M6, viņš 1971. gadā muižu pārdod WebCo (West European Building Corporation Ltd.), jo viņu traucē jauno motorceļu troksnis.

WebCo tūdaļ pārdod frīziešu ganāmpulku, jo vēlas uz 800 akru lielās zemes platības būvēt jaunpilsētu 14 000 iedzīvotājiem. Tā būtu pārnakšņošanas pilsēta cilvēkiem, kam darba vietas būtu apkārtējās lielajās pilsētās. Tāds projekts nestu brangu ienākumu WebCo kompanijai, bet tas izraisa niknu protesta vētru tuvējos ciemos un Katorpes muižas strādniekos, kas dzīvo muižai piederošajās mājās. Vietējo ciemu padomju protestu atbalsta arī Lesteršīras, Vorikšīras un Northamptonšīras apgabalu padomes, kas uzskata, ka tāds plāns būtu nepieļaujama pilsētas ielaušanās klusā un nebojātā lauksaimniecības apgabalā. Nolūku sadursmes noskaidrošanai tiek sasaukta izmeklēšana, kas ilgst trīs nedēļas.[30]

Strīdu izšķiŗ leiboristu valdības vides ministrs Antonijs Kroslands (Anthony Crosland), pieņemot izmeklēšanas inspektora priekšlikumu WebCo projektu noraidīt. Ar to 1974. gada jūlijā izbeidzas arī apkārtnes iedzīvotāju trīs gadus ilgais neziņas un bažu periods.[31]

Vēlāk Harborovas konservātīvais parlamenta loceklis Džons Farrs (Mr. John Farr) konservātīvo biedrības sanāksmē asi kritizē leiboristu ministra rīcību. Pēc Farra ieskatiem, WebCo ierosinājumu vajadzējis tūlīt noraidīt, lieki netērējot tūkstošus mārciņu nodokļu maksātāju naudas nevajadzīgā izmeklēšanā.[32]

Paša Katorpes ciema iedzīvotāji spriež, ka ciema dzīve kļuvusi pārāk klusa. “Tur nav ne veikalu, nekā,” saka kāds cieminieks, “Te nekas nenotiek.” Arī kāda padsmitniece ir cerējusi uz jaunu dzīvību ciema ikdienā. Valsts lauksaimnieku biedrība turpretim domā, ka jaunpilsēta būtu vietējo lauksaimnieku nelaime.[33]

Lai tiktu vaļā no neizmantojamās zemes, WebCo nodod savu 800 akru īpašumu Northamptonas īpašumu tirdzniecības firmai Berry Bros. & Legge pārdošanai vairāksolīšanā. Izsolē nāk Katorpes muižas ēkas ar 407 akru zemi, Old Barn ferma ar 162 akriem zemes un vēl trīs citi nekustami īpašumi. Muižas ēku un centru var pārdot arī atsevišķi. Ir jau iegūta plānošanas atļauja muižas ēku pārbūvei par hoteli un restorānu, kuŗam piekļautos plašs golfa laukums. Leicester Mercury 1975. gada 11. februārī ziņo, ka Harboro apriņķa padome ieteikusi atļaut Katorpes muižu pārbūvēt par biroju ēku.[34]

Lauksaimnieciski izmatojamai zemei rodas pircēji, bet muiža un tās ēkas stāv tukšas. 1974. gada beigās par Katorpes muižu uzzin Daugavas Vanagu Fonda valde, kas jau ilgāku laiku meklē kādu īpašumu, kur izveidot latviešu pensionāru mītni. 1975. gada pirmajos mēnešos Katorpes muižu apskata DVF nodaļu pāstāvji, un 1975. gada maijā tiek parakstīts pirkšanas līgums. 24. jūnijā notiek līgumu apmaiņa un latvieši bija kļuvuši par šīs vēsturiskās muižas īpašniekiem.

Katorpes ciema ļaudis šo lēmumu sirsnīgi apsveic. WebCo direktors, kuŗš dzīvo Katorpē, cer, ka latvieši būs labi kaimiņi. Ciema krogus "The Cherry Tree" īpašniece saka: "Labāk, ka muižu kāds lieto, nekā tā stāv tukša. Ciema dzīvē ienāks mazliet dzīvības." Svinfordas, Katorpes, Šavellas un Stanfordas mācītājs Leonards Heins (Leonard Haynes) izsakās: "Es ar interesi gaidu iespēju tikties ar latviešu sabiedrību. Es esmu pārliecināts, ka viņi viegli iekļausies ciema dzīvē. Es kaŗa laikā un pēc kaŗa pazinu vairākus latviešus – pārvietotās personas – un atradu, ka viņi ir ļoti draudzīgi un ar viņiem viegli sadzīvot."[35]

Katorpes muižai sākās jauns, aizraujošs dzīves posms.

[1] Avon = upe, ķeltu valodā. A. D. Mills: English Place Names. Oxford UP 1991. 18. lpp.
[2] Catthorpe. Thorpe = viensēta vai ciemats. Catthorpe = ciemats, kas piederējis muižnieku dzimtai le Cat(t). Turpat, 69. lpp.
[3] Lilbourne. – burna = strauts, kāda vīra – Lille – vārdā nosaukts strauts. Turpat, 210. lpp.
[4] Roy Willward: A History of Leicestershire and Rutland. Philimore, 1985, 19. lpp.
[5] Jack Lucas, Tripontium, Irene Glendinning 1997, 61. lpp. Millward, 21. lpp.
[6] Shawell = Robežstrauts. English Place Names, 292. lpp.
[7] Tripontium, 3. lpp.
[8] The Young Oxford History of Britain and Ireland. Edited by Professor Kenneth O. Morgan. Oxford UP 1996. 47. lpp.
[9] Kaujas apraksts lasāms Tacita "Annals" 329.–331. lpp.
[10] Millward, 30. lpp.
[11] Millward, 33. lpp.
[12] Thorp – Place names of England II, 205. lpp.
[13] Prof. NN, Latvijas vēsture, 1948. g. 50. lpp.
[14] History of Leicestershire, 26. lpp.
[15] Turpat, 332. lpp., 78a
[16] John Nichols: Vol. IV, Part I, 73.–99. lpp.
[17] Turpat, 73. lpp.
[18] Turpat, 76. lpp.
[19] Turpat, 73. lpp.
[20] Turpat, 74. lpp.
[21] Turpat
[22] Zeroksa kopija, 382. lpp. no Zeroksa kopijas, 382. lpp. no kādas 1881. gada adresu grāmatas
[23] Millward, 73. lpp.
[24] John Nichols, 76. lpp.
[25] 1881. gada adresu grāmatas 383. lpp.
[26] Kelly's 1855. 26. lpp.
[27] White's 1865, 732. lpp.
[28] Kelly's, 1886. gadā
[29] Intervija ar Jāni Tauriņu, 4.1.2000
[30] Leicester Advertiser, 02.02.73
[31] Leicester Advertiser, 05.07.74
[32] Rugby Advertiser, 16.2.73
[33] Rugby Advertiser, 12.7.74
[34] Leicester Mercury, 11.2.75
[35] Nedatēts laikraksta izgriezums, laikam Leicester Advertiser, 1975. gada maijā

Indulis Kažociņš

Straumēni tagad

Daugavas Vanagu Fonda Straumēni Anglijā atrodas pie Katorpes ciema, Lesteršīras (Leicestershire) apgabala pašā dienvidu pierobežā, Northamptonšīras (Northamptonshire) un Vorikšīras (Warwickshire) apgabalu robežu salaidnē. Tuvākā pilsēta ir ap 6 km attālā Ragbija (Rugby) Vorikšīrā. No turienes nāk ragbija futbola spēle, un tur vēl arvien darbojas ievērojamā Ragbijas zēnu skola, tagad gan jau abiem dzimumiem pieejama. Apgabala galvaspilsēta Lestera (Leicester) ir ap 20 km tālu. Apmēram tikpat tālu Vorikšīrā ir Koventrija (Coventry) ar savu slaveno katedrāli, kas celta modernā stilā uz Otrā pasaules kaŗā vācu lidotāju sagrautās vecās katedrāles drupām. Northamptona (Northampton) ir apmēram 32 km tālu.

Lai gan Lesteršīra ir lauksaimniecības apgabals, mūsu dienās Katorpes lauku klusumā laužas lielo motorceļu troksnis, kas atgādina jūŗas krākšanu un nerimst ne dienu ne nakti. Ziemeļos no muižas ir pirmā (M1) un sestā (M6) motorceļa 19. krustojums, un dienvidos pirmajam motorceļam 18. krustojumā pietuvojas A5 jeb Vatlinga ceļš (Watling Street), senākais romiešu kaŗa ceļš, kas ar savu dzīvo satiksmi arī jau sāk atgādināt motorceļu. Piedevām no austrumiem nāk A14, kas ar slaidu līkumu pievienojas M1 un M6 krustojumam. Tā Katorpe ziemeļos ir ieslēgta ar M6, austrumos ar M1 un rietumos ar A5, dodot ļoti ērtu auto braucēju pieeju šai centrālajai vietai. Tuvākā dzelzceļa stacija ir Ragbijā (Rugby), ar tiešu satiksmi uz Londonu. 18. krustojuma tuvumā ir Krikas (Crick) ciems, kur savā laikā dzīvojis pazīstamais latviešu rakstnieks Gunars Janovskis.

Katorpes ciems kopš seniem laikiem nav daudz audzis un ir saglabājis savu lauku ciema noskaņu. Lielākā ēku daļa ir ķieģeļu celtnes. Dažu vecāko māju vietā ir uzbūvētas modernā stilā celtas jaunas mājas. Ciemā ir ļoti vecā St. Thomas baznīca ar kapu lauku ap to. Kapos guldīti arī 15 latvieši, bijušie Straumēnu iemītnieki. Viņiem gan bija paredzētas vienveida pelēka granīta kapu plāksnes, bet dažiem tuvinieki ir izvēlējušies citu krāsu un formu. Ciems Anglijā nevar būt bez sava krogus un Katorpē tas ir "Cherry-tree" – Ķiršu koks. Krogus saimnieks ir arī vietējā taksīša šoferis. Pretim krogum ir pasta kastīte un publiskais telefons, jo Katorpē nav ne veikala, ne pasta nodaļas – ciems līdz šim ir bijis par mazu. Tomēr ciema lielākais zemes īpašnieks ir iekārtojis greznu

fermas veikalu ar saknēm, augļiem, mājas cepumiem un tējnīcu. 1999. gadā būvuzņēmējs sāka celt vairākas lielas un dārgas dzīvojamās mājas, to ārpusi pieskaņojot citām ciema celtnēm. Tas nozīmē ciema iedzīvotāju skaita pieaugumu un varbūt jaunajā gadu tūkstotī pievilks arī kādu veikalnieku un pasta nodaļu.

Ap puskilometru no Katorpes ciema pa Lilburnes ceļu ir Katorpes muiža (Catthorpe Manor), latviešu Straumēni, labi koptu dārzu un parku vidū. Muižas centrā stāv lepna, 1925. gadā Džordžu (Georgian) laikmeta stilā celta dzīvojamā māja. Tās galvenā ieeja ir no pagalma rietumu pusē. No ieejas priekštelpa ved vestibilā. Tas un greznās kāpnes ir kā radīti Ziemsvētku eglītes novietošanai, ap kuŗu svētvakarā pulcējas Straumēnu koris, dziedot Ziemsvētku dziesmas. No vestibila ir ieeja birojā un bibliotēkā. Birojā vienmēr var satikt Straumēnu rakstvedi Āriju Veidi, kuŗš labprāt sniedz informāciju katram, kam tā vajadzīga. Bibliotēku pārzin bibliotēkāre Margareta Viļumsone, kuŗa sūdzas, ka bibliotēkas lielajam grāmatu krājumam ir pārāk maz lasītāju.

Apakšstāvā atrodas pret dienvidiem vērsta liela viesistaba un viesu ēdamistaba, uz kuŗām ved plats gaitenis ar logiem uz iekšējo pagalmu. Ēkas austrumu spārnā apakšstāvā atrodas virtuve ar mazgātuvām un pieliekamām telpām. Virtuve ir Ligitas Krievas pārziņā, bet tur parasti saimnieko virēja, angliete Anna Edwards. Nedēļas nogalēs virēju atvieto pavārs no Latvijas vai kāda no mājas zinīgajām latvietēm, parasti tā ir Brigita Pitāne, kas tikai 1998. gadā pārnāca no Latviešu mājas Almelijā. Par mājas apkopšanu rūpējas algots angļu personāls. Ziemeļu spārnā ir virtuves darbinieku atpūtas telpa un iedzīvotāju ēdamistaba ar logiem uz iekšējo pagalmu.

Otrā stāvā, ko var sasniegt no ieejas vestibila pa platajām kāpnēm un balkonu, atrodas trīs istabas viesu uzņemšanai. Tālāk gar platu gaiteni ir iekārtotas pret dienvidiem vērstas dzīvojamās istabas mājas pastāvīgajiem iemītniekiem, mazgātuvas un labierīcības. Lai vecākiem ļaudīm nebūtu jākāpj augšā un lejā pa kāpnēm, viņu rīcībā dienvidu spārna austrumu galā ir celtnis, kuŗu apņem saimniecības kāpnes. Ēkas trešais stāvs ir iekārtots jumta telpā, kas sadalīta atsevišķās dzīvojamās istabās.

No viesistabas ir izeja uz saulainu balkonu, kuŗa stikla jumts balstās uz masīviem pīlāriem. Balkona priekšā ir terasēts zālājs ar greznuma kokiem, krūmiem un puķu dobēm. Zālāja vienā malā ir segta peldētava ar caurspīdīgu jumtu, kur vasarā skan līksmas bērnu klaigas.

Pie Straumēnu muižas ēkām pieder arī agrākie muižas staļļi Lilburnes ceļa malā. Latvieši tos pārbūvēja par sarīkojumu zāli ar kluba un bāra telpām, iekārtojot lielu virtuvi svinību vajadzībām. Pie šīm sabiedriskajām ēkām ir arī dzīvokļi Straumēnu algotiem darbiniekiem, istabas viesiem un laikraksta Brīvā Latvija redakcija. Redaktora Oļģerta Mierīga un dārznieces Mildas Čimalas dzīvoklis arī ir tai pašā blokā.

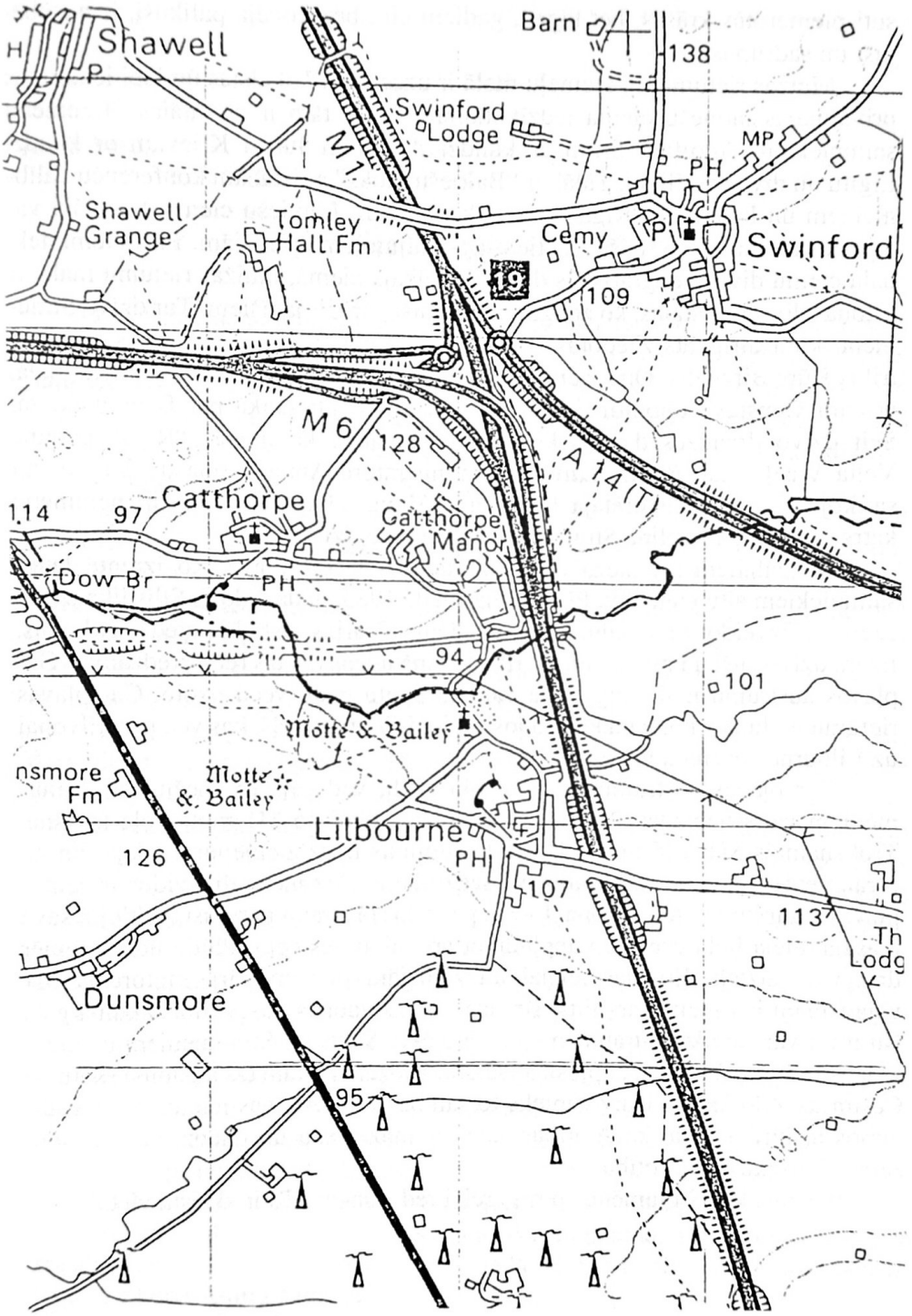
Tālāk pa celiņu uz rietumiem atrodas senākā muižas vārtnieka māja ar pulksteņa torni. Tajā tagad iekārtota latviešu kultūras krātuves bibliotēka Ineses Auziņas-Smitas pārziņā. Krātuvei pieslienas viens gals no gaļas apkopjamo iedzīvotāju mītnes, kuŗas otrs gals pieslienas senākās muižas dārza mājai. Apkopjamo mītnes istabu logi veŗas uz dienvidiem dodot gaismu un sauli istabu iemītniekiem. Starp galveno ēku un apkopjamo iedzīvotāju ēku iemītnieku skatam atveŗas ziedu pilns greznuma dārzs, kā arī siltumnīca stādu uzglabāšanai ziemā. Tas viss ir profesionālas dārznieces Mildas Čimalas pārziņā, kuŗa to kopj ar izcilu rūpību. Apkopjamo ēkas ziemeļu pusē sienai pieguļas darbnīca un vairākas noliktavas. Dārza lejas daļas terasē ir tenisa laukums.

No dārza ved ceļš uz laukumu, kur ir iekārtota koŗu estrāde un karogu masti. Tur Straumēnu ļaudis svin ievērojamās svētku dienas. Terasveidīgi zemāk, līdzās galvenās ēkas austrumu spārnam, ir divi līdzeni zālāji. Vienā novietots tēlnieka Zigurda Sapieša granītā kaltais piemineklis Latvijas brīvības cīnītājiem, ar ierakstu "Māte Latvija skumst par tiem, kas atdevuši savas dzīvības par tautas brīvību". Otrā zālājā ir iekārtots volejbola laukums.

Dārza ceļš ved tālāk Straumēnu mežā, kuŗā aug simtgadīgi milzu koki un daudz mūžam zaļo holiju krūmu, kuŗu zarus Anglijā lieto Ziemsvētku greznojumiem. Pie pastaigai iekārtotās takas ir ugunskura vieta, kur Straumēnu ļaudis kurina Jāņu ugunskuru, bet jauniešu sanāksmēs rīko ugunskura vakarus. Mežs ir iecienīta pastaigas un atpūtas vieta. Bija periods, kad Straumēnu gados vecākie iemītnieki bija mežā ierīkojuši "savus" puķu dārziņus ar soliņu, kur atsēsties, lai apriecātos par pašu stādītām puķēm. Soliņus izmantoja arī citi, kam staigājot vajadzēja atpūsties. Ar kopēju aiziešanu Aizsaulē arī dārziņi iznīka un soliņi sabruka.

Pavasaŗos no zemsegas pirmās mostas sniegpulkstenītes un viss mežs izskatās kā ar sniegu piesnidzis. Sniegpulkstenītēm seko zilie meža pulksteņi, kas pārklāj pamežu ar zilas miglas segu. Kāds no agrākajiem iemītniekiem, Kārlis Vēzis, mēdza mežā stādīt narcises, ko Anglijā dēvē par dafodilēm. Tās tagad ir labi ieaugušas un zied kuplos čemuros, priecējot ikviena gājēja acis, par piemiņu mirušajam stādītājam.

No 1976. gada līdz 1991. gadam Straumēnos dzīvoja architekts un mākslinieks Jānis Plāte. Viņš mežā iepretim ugunskura vietai bija iekārtojis dievtuŗu svētvietu. Svētvietas vidū pacēlās no dēļiem veidots stabs ar dekorātīviem šķērskokiem, trim zvaigznēm un trim stariem galotnē. Pret staba vidu bija piestiprināts apaļš vairogs ar saulītes zīmi. Svētvietu iežogoja trīsstūŗa veida žogs ar Latvijas karoga krāsu virsējo joslu. Pret svētvietu celiņa malā, viņš bija uztaisījis solu, kur gājējam apsēsties pārdomām un apcerēm. Kādā celiņu satecē viņš bija uzslējis no trim kārtīm veidotu zīmi, atkal ar viņa iemīļoto treju staru galotni. Pie kārtīm bija piestiprinātas Māras zīmes veidā izlocītas Igaunijas, Latvijas un Lietuvas karoga krāsu joslas. Zem tām dēļu kvadrāts, it kā glezna ar zilu jūŗu un zelta saules ripu virs tās. Visi šie veidojumi bija krā-

Straumēnu apvidus karte

soti piemērotās krāsās, bet tagad, gadiem ejot bez kopēja palikuši, ir nosūbējuši un sadrupuši.

Muižas rietumu un ziemeļu malā ir uzceltas 17 skaistas un labi iekārtotas privātmājas latviešu ciema iedzīvotājiem. Starp tām ir arī mājas Straumēnu saimniekiem Adolfam Sīlim ar kundzi Anitu un Jurim Krievam ar kundzi Ligitu un diviem dēliem. Tālāk ir "Baltiešu bloks" ar istabām konferenču dalībniekiem un kafejnīca "Rīga" ar sanāksmju zāli. Latviešu ciems it sevišķi var lepoties ar skaistiem, pašu koptiem apstādījumiem ap mājām. Paši cieminieki dala ciemu divās ģeografiskās daļās. Vecākajā ciemā, muižas rietumu malā, ir astoņas divstāvu mājas, ko zobgaļi nosaukuši par Ulmanīšiem. Tur dzīvo Straumēnu koļa diriģents Ziedonis Āboliņš, architekts Gunārs Zimbachs un elektriķis Kūrs Birzgalis. Otrs ciems, vēlāk celts, ir Straumēnu meža ziemeļu malā, ar trim vienstāvu dubultmājām, ko tie paši zobgaļi saukā par Babuļniekiem. Šeit dzīvo draudzes darbinieks Oļģerts Vīgants, kafejnīcas "Rīga" pārzine Velta Vasiļevska, Brīvās Latvijas administratore Anna Vītiņa un Straumēnu sarīkojumu ziedu dekorētāja Else Kaša. Viņu dzīvesbiedri un citi neminētie katrs savā veidā kuplina Straumēnu sabiedrisko dzīvi.

No zālājiem un meža uz dienvidiem nolaižas pļava, ko izrentē lauksaimniekiem aitu ganībām. Pļavas lejas malā 1983. gadā Ādolfs Sīlis lika izrakt ezeru un izveidot vidū salu. Ap ezeru Jānis Tauriņš iestādīja ziedošus kokus. Ezerā dzīvo zuši un milzu karpas, tik mālainā ūdens dēļ tās reti saredzamas. Gar pļavas austrumu malu aug rinda vairāku simtu gadu vecu ozolu. Gar pļavas rietumu malu, aiz koku un krūmu joslas, iet Lilburnes ceļš, kas ved pāri Eivonai uz Lilburnes baznīcu un ciemu.

Gar pļavas austrumu malas ozolu rindu ved ceļš uz mežu, kas Straumēniem vairs nepieder. Tas sedz Straumēnu zemi no M1 motorceļa trokšņa. Trokšņainais M1, M6 un A14 ceļu krustojums ir uz ziemeļiem, ielejā, un no Straumēniem nav ne saredzams, ne sadzirdams. Aiz meža dienvidos ir zemas pļavas, caur kuŗām tek Eivona. Lietus periodos tā strauji pārplūst, veidojot savā plašajā ielejā lielu ezeru un applūdinot arī Lilburnes ceļu. Plūdu ūdens tomēr drīz vien aiztek. Eivonas ielejai un zemajām pļavām pāri, motorceļa M1 vajadzībām ir uzcelts gaŗš tilts. Braucēji no Londonas puses tilta sākuma galā īsu brīdi var saredzēt Straumēnu galveno ēku. Skats no Straumēniem uz dienvidaustrumiem rāda tālu kāpjošu apvārsni. Vidzemniekam tas atgādina skatu no Cēsīm uz Zilo kalnu. Kurzemnieks to salīdzinās ar Abavas ieleju. Abos gadījumos atšķirība ir tā, ka Anglijas skatā ir maz mežu un daudz ciemu, rādot zemes biezāku apdzīvotību.

Ikviens, kas Straumēnus pirmo reizi redz, saka: "Tā ir skaista vieta!"

Jānis Vītols

DVF Straumēnu nodaļa

DVF Straumēnu nodaļa tika nodibināta 1976. gada 20. augustā. Tas notika laikā, kad Straumēnu izbūve un iekšējā sadzīve strauji auga un vērtās plašumā. Daļa iedzīvotāju bija tikko sasnieguši pensijas gadus, vēl pilni enerģijas un spēka. Ikviens vēlējās kaut ko darīt, kaut kur pielikt savu roku. Tas arī bija laiks, kad Straumēnu pārvaldniekam Ādolfam Sīlim mazo darbiņu salasījās tik daudz, ka grūti bija tikt ar tiem galā.

Uz viņa aicinājumu dibināt Daugavas Vanagu nodaļu atsaucās 14 jau esošie DVF biedri no dažādām nodaļām. Visi viņi solīja pārnākt uz jauno nodaļu. Pirmajā valdē ievēlēja Ādolfu Sīli, Albertu Melli un Gunāru Egli. Revīzijas komisijā – Kārli Kauguru, Jāni Rubeni un Eduardu Gulbi. Sajūsma bija liela. Īsā laikā biedru skaits pārsniedza 30. No citām nodaļām pārnāca 16, bet kādi 15 bija tādi, kas DV organizācijā nekad nebija bijuši. Ikvienam bija savas vēlēšanās un ierosinājumi, ko gan ikreiz nevarēja izpildīt.

Diez vai Anglijā būs atrodama tāda DV nodaļa, kas nebūtu izdzīvojusi tās darbinieku izaugšanas posmu. Tā bija tāda brīvprātīga sabiedrisko darbinieku skola. Bija darbinieki, kas parādījās tikai īsu laiku un tad pazuda, lai dotu vietu citiem, veiksmīgākiem. Arī Straumēnu nodaļas pirmie pieci gadi risinājās zem šīs izaugšanas zīmes. Pirmie sākuma gadu protokoli liecina par nedrošām zināšanām sabiedriskā darbā. Bieži tur redzam Ādolfu Sīli ne tik daudz kā valdes priekšsēdi, bet vairāk kā direktoru rīkotāju, kas izdala norādījumus darba dalīšanai. Taču visu nezināšanu atsvēra sajūsma, ar kādu katrs stājās pie doto pienākumu izpildīšanas. Tika rīkotas loterijas, lieli un mazi sarīkojumi, izbraukumi, vakarēšanas, ar to padarot mājas dzīvi pievilcīgāku un patīkamāku. Lēnām veidojās sabiedrisko darbinieku kodols, spējīgs pats lemt un rīkoties.

No nedaudzajiem sākuma gadu darbiniekiem nodaļas amatos parādījās Aleksandrs Āre, Eduards Reinvalds, Arturs Riekstiņš, Jānis Veiss, Jānis Ceske, Jānis Tīrelis, Jānis Joksts, Rasma Ceske, Voldemārs Zoltners un Mārtiņš Rozentāls. Daļa no tiem palika darba darītāju rindās un savā laikā veica labu darbu. 1977. gadā nodaļa tika atzīta par veiksmīgāko nodaļu Anglijā un saņēma Alksnīša ceļojošo kausu. Nodaļa kopā ar Birminghamas un Derbijas nodaļām iestājās Latvijas Brīvības fondā. 1980. gada 18. martā pie nodaļas nodibinājās vanadžu kopa Anitas Sīles vadībā.

Astoņdesmito gadu sākums iezīmējās ar kāpinātu aktīvitāti, it sevišķi informācijas laukā un kultūrālās rosmēs. Arī nodaļas vadības amatos bija izvirzī-

jušies spējīgi darbinieki, visi ar sabiedriskā darba pieredzi. Salīdzinājumā ar sākuma gadiem nodaļas darba apjoms bija pieaudzis vairākkārt. Straumēnos vienmēr notika liela apmēra sarīkojumi, kultūras un DV dienas, ar vairāku dienu programmām. Darbiniekiem bija jābūt spējīgiem patstāvīgi rīkoties ikvienā situācijā.

Protams, gadījās arī sīkas kļūmītes, par kuŗām malā stāvētāji garšīgi smējās. Reizē ar to radās piesardzība – izvairīties no ievēlēšanas, lai neiekļūtu "ļaužu valodās". It sevišķi jāsargās bija no tiem, kas prata kritizēt, bet paši savās spējās nejutās pārāk droši.

1981. gadā valdē ievēlēja Ādolfu Sīli, Jāni Jokstu, Aleksandru Āri, Voldemāru Zoltneru un Mārtiņu Rozentālu. Šis sastāvs nemainījās vairākus gadus. Vienīgās pārmaiņas radās, ja kāds mainīja dzīves vietu vai aizgāja mūžībā. Zoltnera vietā nāca Milda Čimala, un revīzijas komisijā Pēteŗa Romāna vietā nāca Pēteris Čimals. Mārtiņu Rozentālu nomainīja Vladislavs Locāns, kuŗu savukārt nomainīja Vitolds Runiks. Revīzijas komisijā blakus Čimalam stājās Edgars Birks un Arvīds Celms, kuŗu savukārt nomainīja Margareta Viļumsone un Roberts Aizpurietis.

1984. g. 12. maija sēdē nodaļā uzņēma tautas deju kopu Kaķīši. Viņi lūdza £70 aizdevumu T-kreklu iegādei, lai, tos apdrukājot un pārdodot, nopelnītu ceļa naudu uz Minsteri. Nodaļa ziedoja £100. Kā nodaļa, tā Straumēni viņu darbības veicināšanai deva prāvākas summas.

90. gadu sākumā Straumēnu sabiedriskā dzīve bija tik plaša un daudzpusīga, ka pat paši iedzīvotāji vairs nespēja īsti pārzināt, kad kur un kas notiks. Radās vajadzība pēc biļetena vai ziņu lapas, kas šo trūkumu varētu aizpildīt. Sarmīte Janovska, Kūrs Birzgalis un Edīte Nāgele daudz piestrādāja pie šī biļetena. Tas iznāca pavisam 11 reizes un, Sarmītei mainot dzīves vietu, apstājās.

1991. gadā nodaļa skaitīja vislielāko biedru skaitu – 108 (65 vanagi un 43 vanadzes). Bijuši 35 mūža biedri. Šajā laikā, kad sabiedriskās rosmes sasniedza augstāko pakāpi, izauga vislielākā vienaldzība pret nodaļu. Šī parādība skāra gandrīz vai visu sabiedrisko dzīvi Anglijā. Vairākus gadus uz gada sapulcēm ieradās tik maz biedru, ka nevarēja ne valdi, ne revīzijas komisiju pārvēlēt. Visu skati un domas vērsās dzimtenes virzienā. Bija dzirdami spriedumi, ka trimdinieku organizācijas vairs nav vajadzīgas, jo tik un tā drīz visi dosies mājās. Bija jāpaiet vairākiem gadiem, līdz redzēja, ka mūsu dzimtene nekad vairs nebūs tāda, kādu to savos sapņos bijām iztēlojušies.

Lūzums domāšanā nāca 1993. gadā, kad valdē ievēlēja Ādolfu Sīli, Gunāru Zimbachu, Aleksandru Āri, Mildu Čimalu, Olģertu Vīgantu un Juri Krievu. Revīzijas komisijā bija Pēteris Čimals, Staņilavs Kašs un Viktors Savickis. Nākamā gadā mainījās vienīgi revīzijas komisija. Ievēlēti tika Staņislavs Kašs, Edīte Nāgele un Ligita Krieva. Šis vadības sastāvs ir bijis vispējīgākais nodaļas pastāvēšanas laikā. Uz tā pleciem tika iznests viss plašais aprūpes darbs dzimtenei. Šai laikā radās arī nesavtīgi palīgi, kas DVF Aprūpes daļas vadībā veica vienreizēju darbu. Šis darbinieku sastāvs sagaidīja jauno gadu tūkstoti.

Jānis Vītols

Straumēnu vanadžu kopa

DVF Straumēnu nodaļas vanadžu kopa tika nodibināta 1980. gada 18. martā, klātesot 14 vanadzēm no dažādām nodaļām. Darbs nebija svešs, jo jau no Straumēnu sākuma gadiem vanadzes aktīvi piedalījās mājas kopšanā un ikdienas darbos. Tā darba steigā neviena nedomāja ne par kādu organizēšanos. Darba organizātors un vadītājs bija mājas pārvaldnieks Ādolfs Sīlis, un nevienai ne prātā nenāca jaukties viņa pienākumos. Auga Straumēni un līdz ar tiem arī sabiedriskā dzīve.

Pienāca laiks, kad arī kustīgais Sīlis nespēja būt vienlaikus divās vietās. Izeju viņš atrada, nodibinot DVF nodaļu. Vēl daži gadi, un viņa piemēram bija spiesta sekot arī Straumēnu saimniece Anita Sīle, organizējot vanadžu kopu. Bez tiešās palīdzības ikdienā viņa cerēja iegūt vairāk informācijas par latviešiem tuvākā skatījumā. Viņa bija šveiciete, un vienīgais drošais ziņu avots viņai bija Latvijas vēstures grāmata franču valodā. Kopas dibināšanas sapulcē Anita aicināja uz kopēju darbu, sadarbību un savstarpēju palīdzību.

Sajūsma un griba strādāt bija liela, bet zināšanas organizācijas darbam izrādījās niecīgas. Cept, vārīt, adīt tautiskus dūraiņus un šūt skaistus rokdarbus prata gandrīz vai visas, bet tas, ko nevar uz pannas uzlikt vai nevar piešūt, likās svešs un nedrošs. Visu laiku tak bija saņemti norādījumi, ko darīt, no Straumēnu vadības, un nu pēkšņi būs jādomā pašām svešas nezināmas lietas! Un atkal – kam gribējās iekļūt ļaužu valodās, parādot savu nezināšanu! Tikai tālāk no atbildības!

Par kopas vadītāju, protams, izraudzīja Anitu Sīli, bet valdei nebija kandidātu. Beidzot pierunāja Natāliju Miķelsoni par kopas vadītājas palīdzi rakstu darbos. Vēl karstas debates izraisījās par tautas tradiciju kopšanu, un vispārējs atzinums bija, ka tās kopjamas par katru cenu. Izraudzīja divas tradiciju kopējas ar uzdevumu apsveikt Straumēnu iedzīvotājus vārda dienās. Lieldienu paražas un olu krāsošana palika otrā vietā. Reizi nedēļā noorganizēja vingrošanas stundas Veras Jokstas vadībā. Bet pēc dažiem mēnešiem nodarbības apnika. Izbeidzās arī vārda dienu svinēšana, tradiciju kopējām apvainojoties par ironiskām piezīmēm.

Šajā laikā Straumēni jau bija iekļuvuši vietējās angļu sabiedrības uzmanības lokā. Straumēni vairs neatradās pie Katorpes ciema, bet gan mazais Katorpes ciems atradās pie Straumēniem. Plašas apkārtnes sieviešu un labklājības

organizācijas rīkoja izbraukumus uz Straumēniem, gribēja tos redzēt un iepazīties ar cilvēkiem, kas tur dzīvo. Pat Lesteres un tās apkārtnes vecie ļaudis brauca, lai redzēu, kā Straumēnu vecie ļaudis dzīvo. Ciemiņi bija jāuzņem, jāpacienā un jāstāsta par redzēto, un kas gan cits to varēja, ja ne Straumēnu saimniece. Viņu aicināja runāt dažādu organizāciju sarīkojumos, kur viņa referēja par visu, no pīrādziņu cepšanas līdz Latvijas brīvības cīņām. Referātus neviens neskaitīja, bet tālaika protokoli liecina vairāk nekā par 30. Otrs vēlāko laiku referātu temats bija par Straumēniem un DV organizāciju. Par šo laiku lektore pati saka, ka tas bijis smags un reizē arī panākumu pilns laiks.

Bija jāpaiet veselam gadam, līdz radās darbinieces, kas nebaidījās no atbildības un no ļaužu valodām. Kopas vadītāja par palīdzi izraudzīja Mildu Čimalu, par sekretāri – Natāliju Miķelsoni un par kasieri – Rasmu Ceski. Pēdējai bija uzticētas arī pīrāgu cepšanas talkas. Kādā protokolā viņai izteikta pateicība par 2000 izceptiem pīrādziņiem.

Par atspirdzinājumiem Straumēnu apmeklētāji maksāja, un tā kopai radās sava nauda. 1981. gada beigās kopas kasē bijušas £332. Negaidot radās savāda un neērta situācija. Visu laiku esot tikai ņēmēju lomā, tagad, kaut arī netieši, dāmas saprata, ka no tām sagaida piedalīšanos labdarības pasākumos. Daļai to bija grūti pieņemt. Dot projām to, kas mūsu nopelnīts! Tādu rīcību uzskatīja par mantas izšķērdēšanu, pat nodevību! Vispārējo sarūgtinājumu mazināja patīkams pārsteigums. Pašā Ziemsvētku vakarā Straumēnos negaidīti ieradās Lutervorsas jauniešu koris ar savu labdarību un iepriecināja straumēniešus ar svētku dziesmām. Dažas dāmas tomēr, nesaņemot atbalstu no citām, no darba aizgāja.

Kopas valdes sastāvs palika nemainīts līdz pat 1987. gadam. Kopas valdē bez vadītājas Anitas Sīles ievēlēja Natāliju Miķelsoni, par sekretāri Intu Ivenu. Jaunākajām darbiniecēm bija diezgan sveša latviešu sabiedriskā dzīve un organizācijas. Kopas vadītāja tika dēvēta gan par vanadžu priekšnieci, gan nodaļas priekšnieci, gan vadītāju. Vanadzes ziedoja neredzīgo kopai un Patiesības fondam. Kopas valdes sēdēs daudz debatēja par ikdienas notikumiem, nekādus lēmumus nepieņemot. Astoņdesmito gadu beigās interese par sabiedrisko darbu saplaka. Visas domas virzījās uz dzimtenes pusi.

Jaunas pārmaiņas vanadžu rosmē ienesa jaunu iemītnieku ierašanās Straumēnos. Iecere regulāri palīdzēt kādai skolai, slimnīcai vai patversmei izrādījās neiespējama līdzekļu trūkuma dēļ. Tie daži simti mārciņu kopas kasē likās daudz, bet lielo vajadzību priekšā tie zaudēja savu nozīmi. Līdzekļu vairošanai pieņēma Edītes Nāgeles ierosinājumu vākt un pārdot lietotas drēbes. Sākoties palīdzības saiņu sūtīšanai, tirdzniecības pasākums izbeidzās, un vanadzes piedalījās savākto mantu novietošanā un palīdzības saiņu saiņošanā.

1990. gadā kopas valdē ievēlēja Anitu Sīli, Edīti Nāgeli, Mildu Čimalu un Aiju Otto. Kad uzbūvēja kafejnīcu, to nodeva vanadžu pārziņā un nosauca "Rīgas" vārdā. Ar kafejnīcas atvēršanu radās grūtības ar darba veikšanu. Pēc

Mildas Sinkas ierosmes Cēsu fiziski defektīvo bērnu patversmei ziedoja vingrošanas ierīces £800 vērtībā.

Jau no sākuma gadiem par mirušo kapu kopšanu rūpējās Natālija Miķelsone, bet laiks bija pienācis, kad darbs viņai kļuva par smagu. Viņas darbu pārņēma Erna Savicka. Pēc dažiem mēnešiem viņas vietā stājās Else Kaša un turpināja darbu vairākus gadus. 1994. gadā kopas valdi papildināja ar Mirdzu Vīganti, Ligitu Krievu un Sarmīti Janovsku. Tika veikts liels un smags darbs, sagatavoti 138 saiņi, ap 12 kg smagumā katrs. Arvien populārāka kļuva un vairāk darba prasīja kafejnīca.

1998. gads atnesa lielākas pārmaiņas. No kopas vadītājas darba atteicās Anita Sīle, arī Edite Nāgele paziņoja, ka vismaz uz laiku nevarēs kopas darbā aktīvi piedalīties. Tika ievēlēta jauna kopas vadība ar Ligitu Krievu kā kopas vadītāju, Lauru Lieģi, Mildu Čimalu, Mirdzu Vīganti, Brigitu Pitāni un Sarmīti Janovsku. Iesāktais darbs tika turpināts ar jaunu sparu. 1999. gads deva mazākus pārkārtojumus, no kopas valdes aizgāja Laura Lieģe, un par vadītājas vietnieci izraudzīja Veltu Vasiļevsku. Brigita Pitāne pārņēma kasieres pienākumus. Šis sastāvs sagaidīja jauno gadu tūkstoti.

Kūrs Birzgalis

DVF aprūpes darbs

DVF aprūpes daļu kopš 1987. gada vada DVF valdes loceklis Kūrs Birzgalis. Aprūpes darbs galvenokārt ir materiālais un financiālais pabalsts mūsu tautiešiem Anglijā, Vācijā un pēdējā laikā it sevišķi tiek virzīts uz Latviju. Tur pabalstos izmaksā krietnas naudas summas bijušajiem leģionāriem/invalidiem, kā arī daudzbērnu ģimenēm.

1968. gadā tika taisīta izziņa par iespējām "humānās palīdzības" saiņu sūtīšanai uz Latviju, sūtīšanas izdevumus sedzot pašiem sūtītājiem. Iespējamības bija ļoti ierobežotas un samērā dārgas. Lielu darbu prasīja sūtāmo mantu savākšana un transporta noorganizēšana.

Lai šis aprūpes darbs būtu sekmīgs, DVF nodaļas sniedza financiālu atbalstu transporta izdevumu segšanai, lai ziedotās mantas – lietotas drēbes, apavi un citas ikdienā nepieciešamas lietas, tiktu nosūtītas mūsu bijušajiem leģionāriem/invalidiem, bērnu namiem, slimnīcām un veco ļaužu mītnēm Latvijā.

1991. gada pavasarī "Bērzainē", Vācijā, tika noorganizēts DV aprūpes darbinieku seminārs Imanta Baloža vadībā. Seminārā pārrunāja: a) palīdzības darba izveidi trimdas latviešu saimē; b) palīdzības materiālu mērķtiecīgu sadali. Tā paša gada maijā palīdzības akcijā iesaistīja Latvijas kuģniecības "Māras līniju", ar kuŗas labvēlīgu pretimnākšanu tika noūtīts pirmais DVF humānās palīdzības sūtījums uz Latviju.

Sūtījumu saņemšanu uzņēmās diakons Kaspars Dimiters, Murjāņu "Dārziņos", Latvijā, no kurienes sūtījums tiks izdalīts attiecīgiem adresātiem – Latvijas Daugavas Vanagiem vai atsevišķām personām. Šis izkārtojums tomēr izrādījās ļoti laika prasīgs un nepraktisks. Bija jāatrod kāds labāks ceļš. Laimīgā kārtā to arī izdevās atrast, pateicoties Dailes teātŗa aktierim Leonam Krivānam, kuŗš viesojās Anglijā 1992. gada pavasarī ar viena vīra teātŗa lugu "Kontrabass". Aprūpes jautājumu tuvāk pārrunājot, viņš piekrita sniegt mums palīdzīgu roku. Būdams veiksmīgs aktieris un ar cilvēcīgiem uzskatiem, kā arī lietojot sava veida diplomātiju, viņš pārvarēja neiedomājamas situācijas, kā arī toreizējo birokratiju.

Caur Leona Krivāna rokām līdz šai dienai ir izgājuši 7048 saiņi ar drēbēm un apaviem, 1942 kastes ar grāmatām Rīgas Nacionālai bibliotēkai, 3 tilpņi ar dažādiem slimnīcas sanitāriem piederumiem un medikamentiem, invalidu ra-

tiņiem un gultām un viens tilpnis ar 72 000 zobu birstēm. Kopā 61 tilpnis, pie kam nekas neaizgāja nepareizu ceļu un nepazuda.

Pateicība pienākas Leonam Krivānam un tāpat Latvijas kuģniecības "Māras līnijas" direktoram Mārtiņam Dālem, kuŗš bija ļoti pretimnākošs attiecībā uz jūras transporta izdevumiem. Bez viņa palīdzības mēs nebūtu varējuši šos sūtījumus izdarīt. Liela pateicība visiem, kas ir pielikuši savu roku, lai šīs mantas tiktu sarūpētas. Paldies čaklajām vanadzēm, jo sevišķi Straumēnu un Svansijas kopām, par saiņu sagatavošanu. Paldies Straumēnu vīriem O. Vīgantam, G. Otensonam un J. Tauriņam, kas vienmēr ir bijuši klāt pie tilpņu pielādēšanas. Paldies Oskaram Lūsim par grāmatu vairuma iesaiņošanu. Mīļš paldies Inārai Āboliņai par sūtījumu saiņu sarakstu sastādīšanu.

Trimdas saime nav spējīga apgādāt visu latviešu tautu ar tai nepieciešamo, tā var tikai atvieglot palīdzības sniegšanu grūtdieņiem.

Prāv. Juris Jurģis

Garīgās aprūpes darbs Straumēnos

Kopš Straumēnu iegūšanas latviešu īpašumā šajā latviešu centrā ir bijusi aktīva garīgā dzīve. Jau Straumēnu iesvētīšana 1976. gada 29. maijā iezīmējās ar oikūmenisku dievkalpojumu, ko vadīja prāvests Ringolds Mužiks, mācītājs Juris Jurģis, katoļu baznīcas prāvests Jāzeps Savickis un pareizticīgo baznīcas virspriesteris Aleksejs Černejs. Visu konfesiju kopēji dievkalpojumi un svētbrīži ir notikuši lielākos nacionālos sarīkojumos.

Pēc dievkalpojuma 15. augustā dievlūdzēju saime nolēma dibināt draudzes kopu pie Vidusanglijas evanģeliski luteriskās draudzes un aicināja mācītāju Juri Jurģi noturēt rēgulārus dievkalpojumus. Pirmā kopas valdē ievēlēja Žani Rubeni par kopas priekšnieku, Alvīni Mažeiku par sekretāri un Aleksandru Āri par kasieri. Pēc tam par kopas priekšniekiem ir darbojušies Eduards Reinvalds un Dr. Oskars Lūsis. Tagad kopu vada Oļģerts Vīgants. Par ērģelniecei dievkalpojumos kalpo Ināra Āboliņa.

Straumēnu dievkalpojumi ir labi apmeklēti. Bieži ierodas dievlūdzēji arī no tuvākajiem latviešu centriem. Divreiz gadā dievkalpojumi ir apvienoti ar Lesteras kopu. Svētku gadījumos dievkalpojumus bieži kuplina ar dziesmām Straumēnu koris. Jau par tradiciju ir kļuvusi Straumēnos rīkotā luterāņu baznīcas sinode un Draudžu diena Vasarsvētku nedēļas nogalē. Viesu garīdznieku vidū ir bijuši mūsu baznīcas virsgani – archibīskaps Elmārs Rozītis un archibīskapi no dzimtenes: Kārlis Gailītis un Jānis Vanags. Straumēnos ir noticis prāvesta Juŗa Jurģa amatā ievešanas dievkalpojums un diakones Gitas Putces ordinācija.

Laiku pa laikam Straumēnu draudzes kopa izmanto arī Katorpes ciema St. Thomas baznīcu, kur sadarbībā ar Katorpes anglikāņu mācītāju notikušas vairākas laulības un iesvētības. 1988. gada 30. jūlijā tur prāvests Mužiks, mācītājs Jurģis un mācītājs Putce iesvētīja sešus latviešu jauniešus. No Katorpes baznīcas uz baznīcas kapiem izvadīti arī latvieši. Straumēnos pāris reizes gadā pulcējas arī angliski un vāciski runājošie luterāņi.

Varam droši cerēt, ka garīgās rosmes Straumēnos turpināsies vēl jo ilgi nākotnē.

Laima Spīkmane-Brauna

Izglītības pasākumi Straumēnos

Pateicoties Straumēnu vadības pretimnākšanai un piemērotai vietai pašā Anglijas centrā, pa šiem divdesmit pieciem gadiem Straumēnos ir notikuši daudzi izglītības pasākumi. Ir rīkoti kursi gan latviski runājošiem, gan nerunājošiem, gadskārtējās Izglītības darbinieku sēdes, 3x3 nometnes, Eiropas vasaras skola un bērnu dienas.

Vasaras kursi

Vasaras kursu idejas iniciātors bija M. Zandbergs, un pirmie tādi notika 1974. gadā Minsterē, Vācijā. Kopš tās reizes kursi rīkoti arī Anglijā un Zviedrijā. Vasaras kursi bija domāti latviešu "jauniešiem" starp 16 un 35 gadiem, bet aicinājums piedalīties bija visiem, kas vēlas.

Piektie Vasaras kursi tika rīkoti Straumēnos 1980. gadā no 6. līdz 18. jūlijam. 1986. gadā Straumēnos notika septītie Vasaras kursi no 4. līdz 17. augustam.

Latviski nerunājošo kursi

Šie kursi tika arī saukti par "Latvietības skolu", 'Latvietības kursiem' un "Vasaras skolu latviešu studijām", notika Straumēnos 1979. gadā no 21. līdz 29. jūlijam. Tas bija pirmais mēģinājums Anglijā sagādāt iespēju mācīties par Latviju un latvietību tiem jauniešiem, kas latviski nerunāja. Kursus vadīja Indulis Kažociņš, piedalījās 13 dalībnieki. Starp lektoriem bija arī prof. E. Dunsdorfs no Austrālijas.

Latviešu valodas un literatūras semināri

Šajos semināros pulcējās dalībnieki, kas vecāki par 16 gadiem, un tie bija jauniešu pašu organizēti pasākumi, kas radās Eiropas Vasaras kursu ierosmē. Tos atbalstīja ELJA Anglijas nodaļa un LNPL Jaunatnes un Izglītības nozares. No 1981. gada līdz 1987. gadam semināri notika ik gadus, parasti divas un pat trīs reizes gadā. Bez lektoriem no Anglijas par lektoriem piedalījās Austris Grasis no Vācijas, Baiba Kangere no Zviedrijas, Velta Rūķe-Draviņa no Zviedrijas, Dr. Vaira Vīķe-Freiberga no Kanadas, MLĢ skolotājs Andris Auchmanis no Vācijas, aktrise Erika Gekiša no Vācijas un MLĢ skolotājs Juris Sils no Vācijas.

1990. gadā notika pēdējais jauniešu organizētais Latviešu valodas un literatūras seminārs. Semināru dalībnieku skaits bija caurmērā ap 20.

1990. g. 1. un 2. decembrī Straumēnos notika arī kursi "Latviešu valoda iesācējiem".

Izglītības darbinieku sanāksmes

Izglītības darbinieku sanāksmes Straumēnos notika reizi gadā. Šajās sanāksmēs dalībnieki pārrunāja jautājumus un problēmas, kas saistīti ar kārtējo latviskās izglītības darbu. Lietišķi tika izvērtēts aizgājušā gadā paveiktais, un darbinieki vienojās par darbības plānu nākošajam gadam. Pirmā šāda sanāksme, ar MLĢ direktora A. Liepkalna piedalīšanos, notika 1978. gadā. Sanāksmes turpinājās ik gadus, caurmērā ar 17 dalībniekiem katru reizi.

3x3 nometnes latviski nepratējiem

Kopš 1987. gada Straumēnos katru gadu notiek 3x3 nometne ģimenēm, kas nepārvalda latviešu valodu, bet vēlas piedalīties nodarbībās ar latvisku ievirzi.

Pirmā 3x3 nometne ģimenēm, kas nepārvalda latviešu valodu notika 1987. gadā un pēc tam ik gadus, caurmērā ar 50 bērniem un 36 pieaugušiem katru reizi.

3x3 nometnes latviski runājošiem

Kad LNPL bija spiesta pārdot Latviešu māju Almelijā 1998. gadā, arī 3x3 nometne latviski runājošām ģimenēm, kas līdz tam savas nometnes rīkoja Almelijā, ir atradusi mājvietu Straumēnos.

Pirmā 3x3 nometne latviski runājošiem Straumēnos notika 1998. gadā. Tajā piedalījās 41 bērns un 45 pieaugušie. Nometnes darbā piedalījās arī trīs audzinātājas no Latvijas. 1999. gada nometnē piedalījās 41 bērns un 49 pieaugušie.

Bērnu dienas

Bērnu dienas Straumēnos tika rīkotas pirmo reizi 1992. gada 29. februārī un 1. martā apmēram ar100 dalībniekiem. Nākamajos gados bērnu dienu dalībnieku skaits nedaudz saruka, bet nenoslīdēja zem 50 dalībniekiem.

Eiropas vasaras skola

Straumēnos notika 4. Eiropas vasaras skola (EVS), 1982. gadā no 2. līdz 20. augustam. Tajā piedalījās pavisam 32 skolēni vecumā no 11 līdz 18 gadiem, 21 no Anglijas, 4 no Vācijas, 7 no Zviedrijas. Pirmās divas nedēļas skolu vadīja Māris Slokenbergs no Zviedrijas, trešo nedēļu Dr. Oskars Lūsis. Skolā mācīja latviešu valodu, Latvijas vēsturi, tēvzemes mācību, dziedāšanu, tautas dejas, rotu kalšanu, keramiku, pīrāgu cepšanu un nodarbojās ar sportu. Skolu noorganizēja un administrāciju kārtoja 1981. gada Skolu un izglītības darbinieku sanāksmē ievēlētā rīcības komiteja ar priekšsēdi Gunti Bērziņu, K. Ligeri, R. Āpšu, A. Balodi, I. Auziņu-Smitu (Auziņa-Smith) un Dz. Purmali.

5. EVS Straumēnos notika 1983. gadā no 23. jūlija līdz 13. augustam. Piedalījās 19 audzēkņi. Skolu vadīja Pāvils Johansons no Zviedrijas.

Straumēnu vadībai pienākas sirsnīga pateicība par pajumti un pastāvīgo atbalstu.

Jānis Vītols

Straumēnu jauktais koris

Latvieši ir dziedātāju tauta. Viss ir savijies kā dziesmu kamolā, bez šķietama sākuma vai beigām. Gandrīz ir neiespējami runāt par kādu dziesmu vienību, neskaņot kādu citu. Sen jau pagātnē aizgājuši tie laiki, kad Anglijas latvieši varēja lepoties ar kādām 20 dziesmu vienībām. Latviešu skaitam mazinoties, retākas kļuva arī koņu rindas. Anglijas koņu rosinātājs un dziesmu dienu dvēsele Alberts Jērums, toreiz būdams Londonas koņa diriģents, redzēja, cik retas kļūst koņu rindas. Vērojot jaunās diriģentes un visjaunākās paaudzes sieviešu kārtas pārsvaru, viņš savā humora izjūtā pārfrazēja kādu 30. gadu saukli par cerību: "Dziesmu draugi, meitenēs mūsu nākotne!" Sauklis patika, guva ievērību, bet uz meitenēm vēl bija jāgaida.

Komponists Jērums bija ideālists. Visa viņa dzīve un darbs bija veltīta latviešu dziesmai un koņu veidošanai. Ja kaut kur techniskos darbos radās tukša vieta, viņš centās pats to aizpildīt, uzņemoties daudzus mazus blakus pienākumus. Viņam tomēr bija vērīga acs. Savā Londonas korī viņš atrada sev palīgu balsu apmācīšanai. Jaunais palīgs – Ziedonis Āboliņš izrādījās ne vien labs balsu apmācītājs, bet arī ar labām zināšanām mūzikā. Pirms aiziešanas mūžībā Jērums vēl paspēja dot savam palīgam labu rūdījumu koņa vadīšanas mākslā. Sevišķi tas sakāms par lielu kopkoņu vadīšanas prasmi, pie kuŗas jauniem diriģentiem bija grūti tikt.

Savas dziesmu gaitas izbeidza kādreiz tik spēcīgie Vidusanglijas koņi. Vēl gan dziedātāji sanāca kopā saskaņot balsis dziesmu dienām. Kad pagāja 1986. gada dziesmu dienas, tad tās arī bija beigas, bet dedzīgākie koristi gribēja dziedāt. Diriģents bija, korim mājvietu apsolīja Straumēnu pārvaldnieks Ādolfs Sīlis, līdz ar to kļūdams par koņa krusttēvu, un bija radies Straumēnu jauktais koris Ziedoņa Āboliņa vadībā. Uz jauno kori nāca atpakaļ izklīdušie dziedātāji, pienāca arī jauni koristi, dažam mērojot lielus ceļa gabalus. Pēc dažu mēnešu darba jau 1987. gada 20. decembrī koris deva mazu koncertu Straumēnu mājas eglītes vakarā.

Kori kopš tā dibināšanas vada Ziedonis Āboliņš, pēdējos gados viņam palīgā nāk meita – Inta Āboliņa, kuŗai ir mūzikas skolas izglītība. Koņa pianiste ir Dulcija Ozoliņa. Koņa darbā palīdz arī Ināra Āboliņa. Koņa priekšniece sākuma gados bija Biruta Heistere, vēlāk Dzidra Cīrule. Koņa valdē darbojās Kūrs Birzgalis, Jēkabs Krūmiņš, Vilija Liepa un Anita Sīle.

Dziesma un grūtības vieno cilvēkus. Jaunajam korim nav trūcis ne dziesmu, ne grūtību. Dziedātāji pulcējās no plašas apkārtnes. Mēģinājumu svētdienas izvērtās par smagām darba dienām. Tomēr korī valdīja jautrs prāts un draudzīga ģimenes atmosfaira. Ar sevišķu siltumu korī tika uzņemti astoņi jaunieši. Par to nav jābrīnās, ja zina, ka 40 koristu caurmēra vecums ir 67 gadi. Korī mājvietu ir atradušas vairākas nelatvietes, kas apprecējušas latviešu vīrus, iemācījušās latviešu valodu un līdz ar vīriem iemīlējušas arī latviešu dziesmu. Reizēm korim uz laiciņu pievienojas arī tās latvietes, kas atbraukušas uz Angliju, lai sešus mēnešus strādātu Straumēnos.

Savos divpadsmit darbības gados koris ir dziedājis gandrīz visos latviešu centros. Uz XX Latvijas dziesmu svētkiem 1990. gadā gan aizbrauca tikai astoņi, bet jau nākamos, XXI dziesmu svētkos, piedalījās 47 koristi. Sarmīte Janovska bija izšuvusi šiem dziesmu svētkiem koņa karogu, un koris to tagad lieto visos svinīgos gadījumos. Sakarā ar komponista Helmera Pavasara 90. dzimšanas dienu, 1993. gadā koris aizveda viņa dziesmas uz Valmieru un dziedāja Sīmaņa baznīcā, kur komponists savā laikā bijis ērģelnieks. Koris dziedāja arī Helmera Pavasara bērēs.

Straumēnu koris dziedāja arī Lietišķās mākslas mūzejā un Universitātes aulā, no kurienes koncertu pārraidīja Latvijas televīzija. Siguldas jauniešu koņa diriģentes Līgas Ādamsones ierosmē 1998. gadā XXII dziesmu svētku ietvaros apvienotie Straumēnu un Siguldas jauniešu koņi dziedāja Cēsu mūzikas skolā, kur Helmers Pavasars savā laikā bija direktors. Otrs koncerts kopā ar Siguldas jauniešiem notika Rakstnieku pilī.

Par Straumēnu koņa spējām interesantu spriedumu Lauku Avīzē bija devis Ilmārs Randeris: “Vēl interesantāk man kā izbijušam koristam bija piedalīties “Straumēnu” koņa mēģinājumā. Pirmā reizē šķiet, ka tā īsti turēt līdzi šiem cienījama vecuma kungiem un dāmām pa spēkam būtu tikai kārtīgam mūspuses profesionālim, teiksim, no valsts vai radio koņa, jo Ziedoņa Āboliņa iedīdītie koristi “ceļ” ne pa jokam sarežģītus jau minētā Helmera, kā arī latviešu klasikas un mūsdienu “gabalus”. Piemēram, atsevišķās tenoru partijās ar aizlaistu balsi ir pilnīgi bezcerīgi “tīri” paņemt augstos toņus – kāp kaut uz jumta, – bet Straumēnu veči “nopūš” itin mierīgi, it kā visu mūžu to vien būtu darījuši.”

Indulis Kažociņš

Straumēnu referāti

1990. gada aprīlī no Austrālijas uz Straumēniem pārcēlās valodniece un rakstniece Lūcija Bērziņa ar savu vīru ekonomistu Arvīdu Bērziņu. Tā paša gada rudenī viņa ierosināja rīkot priekšlasījumu ciklu par dažādiem tematiem. Jau tepat Straumēnos dzīvoja vairāki zinīgi pensionāri, un citus referentus varēja pieaicināt no tālākiem latviešu centriem. Praksē gan izrādījās, ka vairākums priekšlasījumu bija jādod pašmāju ļaudīm.

Pirmā literārā pēcpusdiena notika 1990. gada 29. novembrī lielās mājas viesistabā, kur Lūcija Bērziņa stāstīja par Aspazijas dzeju. Aspazijas dzejas piemērus lasīja Straumēnu iemītnieki. Vēlāk Bērziņa pati nolasīja piecus referātus. Klausītāji izvēlējās katra mēneša pēdējo ceturtdienu par priekšlasījumu dienu, sākot lasījumu pulksten četros pēc pusdienas. Kad uzcēla "Rīgas" kafejnīcu, priekšlasījumus pārcēla uz turieni. Šīs pēcpusdienas risinājās DVF Straumēnu nodaļas vanadžu paspārnē. Klausītāji atstāja nelielu ziedojumu, par ko saņēma kafiju un cepumus. Atlikums nāca vanadžu kasē. Uz šiem tā sauktajiem "Straumēnu pēcpusdienu priekšlasījumiem" ieradās ļaudis arī no tuvējiem latviešu centriem – Londonas, Birminghamas, Lesteras un Korbijas, dažreiz pat no tālās Līdsas un Bradfordas.

Referātu ciklu iesāka septembrī, atstāja decembri Ziemsvētkiem un jaunā gadā turpināja no janvāŗa līdz maijam. Tā ik gadus varēja sagaidīt astoņus referātus. Pavisam līdz 1999. gada Ziemsvētkiem tika nolasīti 77 referāti un skatītas 9 videofilmas, galvenokārt Latvijā uzņemtas. Bieži referenti savu stāstījumu papildināja ar slīdīšu un citu eksponātu rādīšanu. 23 referāti bija par dzeju, literātūru un rakstniekiem. Pārējo tematika bija dažāda un sniedzās no vēstures un folkloras līdz dabas zinātnēm, polītikai un pastmarku krāšanai.

Lūcija Bērziņa šīs referātu pēcpusdienas vadīja līdz 1996. gadam, kad viņa vadību nodeva Indulim Kažociņam. Viņa pati sāka smagi slimot un 1999. gada 11. janvārī piepulcējās veļu pulkam. Viņa dzimusi 1907. gadā Tērbatā, beigusi angļu valodas institūtu Rīgā un Latvijas Universitātē ieguvusi Dr. phil. gradu. 1949. gadā viņa izceļoja uz Austrāliju, kur ņēma aktīvu dalību latviešu sabiedrības dzīvē un darbojās par skolotāju valsts ģimnazijā Sidnejā. Viņa kopā ar vīru 1990. gadā pārcēlās uz Angliju, lai būtu tuvāk dēla lielajai ģimenei. Straumēnos viņai nebija viegli iedzīvoties.

Starp citiem Straumēnos viesojās un savas dzejas lasīja islandiešu dzejnieks Andreas Hardarsons. Dzejas bija tulkotas angliski un latviski. Savu sniegumu deva 22 viesi no Latvijas, starp tiem mākslas filmas "Emīls Dārziņš" tēlotāji un profesionālie aktieri Lāsma Kugrēna, Jānis Reinis un Vera Valtere-Gribača. Lielāko skaitu referātu – 11 ir devusi visu klausītāju ļoti iecienītā Dzidra Purmale. Otrā vietā ar 7 referātiem nāk Dr. Oskars Lūsis. Trešā vietā paliek Arvīds Bērziņš ar 6 referātiem. Ja slimība viņu nekavētu, no viņa varētu sagaidīt vēl daudz vairāk interesantu referātu. Četrus referātus ir devusi Ruta Parrisa, tāpat prāvests Juris Jurģis un Indulis Kažociņš.

Klausītāju skaits reti kad bija zem 30 un dažreiz pārsniedza 60, sevišķi tad, kad viesojās Rīgas aktieri vai citi saistoši viesi.

Jānis Vītols

Straumēnu tautas deju kopa Kaķīši

Straumēnu tautas deju kopa Kaķīši dibināta 1983. gadā. Kopas pirmais vadītājs bija Jānis Zaķis. Tai laikā par Straumēnu nosaukumu populārāks bija Kaķu muižas vārds, nepamatoti atvasinot to no vārda Catthorpe. Tā uzradās Kaķu muižas Kaķīši. Pirmās ziņas par Kaķīšiem atrodamas 1984. gada maija Straumēnu nodaļas protokolos, kad viņi lūdz tos uzņemt nodaļā un dot £70 aizdevumu balto T kreklu iegādei, lai uz tiem iespiežot Kaķīšu vārdu un tos pārdodot, iegūtu ceļa naudu iecerētam braucienam uz Minsteri. Valde aizdevumu nav devusi, bet gan ziedojusi £100.

Kaķīši bija jaunākā deju kopa Anglijā. Drīz vien salasījās kopā darbību izbeigušo kopu agrākie dejotāji no Ritenīša, Saktas, Kamoliņa Pērkonīša un Sprīdīša, visi ar pieredzi tautas deju dejošanā. Dejotāji panesa lielas grūtības, mērojot tālus ceļus uz mēģinājumiem. Rezultāti bija labi, un jau nākamā gadā varēja doties uz Vāciju, kur tika dejots Minsterē un DV dienās Freiburgā. 1985. gadā Kaķīšu vadību pārņēma Rolands Blezūrs. Tika iestudēti liela apmēra uzvedumi ar dejām un senajām sadzīves paražām. Iespaidīgs bija seno kāzu uzvedums. Dejotāju sastāvs bija no visām paaudzēm. Mazie un paši maziņākie vairs nemaisījās pa kājām, bet bija pilntiesīgi uzveduma dalībnieki.

1987. gadā Kaķīšu vadību pārņēma Aija Varmane. 1991. gadā kopa piedalījās vairākos liela apmēra starptautiskos festivālos, iegūstot daudz draugu angļu sabiedrībā. Kaķīši piedalījās arī BBC folkloras raidījumos. Aijai Varmanei-Otto pārejot darbā uz Londonu, Kaķīšu vadību pārņēma Dace Fišere ar kopas mūzikantiem Bobu Fišeri, Jāni Zaķi un Robinu Hilmani, kuŗi angļu sabiedrībā jau bija pazīstami kā Okendovi (Ockendow). Ideja bija, kā paši teica, – pastāvēt zem divām cepurēm. 1993. gadā kopa svinēja savu 10 gadu jubileju ar plašu sarīkojumu. Vairākus gadus viņi deva arī Jāņu sarīkojuma programmu Straumēnos.

Arī Kaķīšu dejošanai pienāca beigas. Citu pienākumu dēļ dejotāji pamazām izklīda. Pēdējos gados par Kaķīšiem maz kas dzirdēts. Arī Okendovus reti kāds atceras. Palikušas tikai atmiņas un nostāsti par viņu gaitām un to beigām. Viens nostāsts ir, ka, turoties zem divām cepurēm, esot abas pazaudējuši un nu palikuši pliku galvu... Otrs stāsts jau bēdīgāks. Kaķīšiem no Straumēnu krējuma sākusi šķebināties dūša. Sagribējies svaigu pelīšu un izgājuši laukā pamedīt. Tur viņus pārsteiguši kaimiņu suņi... Ja tā, tad tās patiešām ir beigas.

Staņislavs Kašs

Straumēnu ciemi

Šie nav Virzas Straumēni, jo nav Zemgales līdzenuma, jaužamo atkušņa vēju un palu. Straumēni ir uzkalnā ar plašu skatu uz trim debess pusēm un Eivonas upīti ielejā. Šī upīte arī reizēm parāda savu dusmu izvirdumu, izplešoties ezera plašumos, kas apslīcina pat tuvākos ceļus.

Straumēnu muiža ir radusies īpašos apstākļos, un tāds īpašs ir arī iemītnieku sastāvs. Visiem tiem ir viens mērķis – pavadīt dzīves lejupceļa daļu savējo vidē. Katrs bez sevišķas norādes atrada savu vietu kopdzīves mozaīkā, lai pēc spējām un vēlēšanās pieliktu savu roku Straumēnu veidošanā un kopšanā, it īpaši pirmajos gados, kad kaulos vēl krājumā bija "buljons". Šos dažādos pienākumus izpildot, vīri iemantoja arī attiecīgas iesaukas atbilstoši pienākumu pildīšanai.

Pirmais biroja darbinieks tālruņa savienojumā atbildēja: "Tālavas pils!" – iznākumā atbildētājam iesauka – "Tālavas taurētājs". Ir mums arvien pāris "vagaru", kuŗi visu redz un zina. Viņi gan nekautrējas arī paši piestrādāt, kad ir nepieciešamība un darba prieks. Katrs pēc savām spējām un zināšanām.

"Lielais Jānis" cēlās augšā ar pirmajiem gaiļiem, lai uzpostu sarīkojumu zāles pēc iepriekšējā vakara viesību noslēguma. Atkritumu savākšanas dienā jau pirms brokastīm Lielais Jānis kā sargkareivis, "Latvian Paddy", ar saviem darba rīkiem – riču un lāpstu stāvēja pie tvertnēm, gādājot, lai nekas nepaliktu neaizvests. Izkapts viņa rokās nepazina žēlastību. Gar celiņu malām viņš pļāva nātres, kazenājus, kā arī savvaļas ziedpuķes. Dienā, kad centīgā ziedkopēja pielika zīmītes, lai kaut ko arī saudzētu, nāca negaidīta ziņa – Lielais Jānis nav vairs starp mums.

Nebūs daudz tādu, kuŗi nepazina "gaŗo Edgaru" un neilgojās dzirdēt viņa asprātības, gan kanaki, gan angļu personāla darbinieces, pat īpaši izaicinot uz tām. Edgars nekad neskopojās. Viņš, kā jebkuŗš no mums, nebija bez savām vājībām. Bagāts bija viņa dzīves atziņu klāsts. Tur katrs varēja ieklausīties kaut ko sev noderīgu. Edgars gādāja, lai torņa pulkstenis rādītu pareizu laiku, bija palīgs pie tilpīgākas iepirkšanās un pārzināja eglāja ieskauto kanalizācijas aku pumpjus lejā. Šā uzņēmuma sekmju atslēga meklējama "brīvās izejvielās". To tautas valodā sauca par "fabriku" un līdz ar to tās darbinieku par "Direktoru".

Straumēnu krodziņā jeb "mazajā parlamentā", kā to pazina sākuma gados, ritēja spraigas debates par jebkuŗu tematu. Neiztika arī bez dzēlīgām bultām,

neviens no tām nebija pasargāts, dižgarus ieskaitot. Šeit bija arī savs "priekšsēdētājs", sekmīgs savos uzdevumos no iepriekšējās pieredzes citā jomā. Jaunības gados esot bijis "priekšsēdētājs" pie auzu spēka dzinējiem sabiedriskā transportā.

Gadiem skrienot, radās iecere būvēt atsevišķas mājas pensionāriem, kuŗiem nav vajadzīga aprūpe. Tas netika nekur sludināts, gribētāju netrūka un pēc kaut kādas mistiskas atlases pacēlās astoņas dažādu izmēru mājas, veidojot savrupu ciemu. Kā visiem ciemiem, tam vajadzēja nosaukuma. Pavīdēja "Čakstiņciems", nav zināms, vai vadoties pēc izcilā valstsvīra vārda, bet tas noklusa. Ir tikai minējums, vai tas nebija Edgars, kas atlases ceļā nāca klajā ar labskanīgu un pazīstamu vārdu – "Ulmanīši". Pēc mazas gadu atstarpes blakus muižas mežam izbūvēja jaunu ciemu ar mazāka izmēra mājām. Tika lauzti šķēpi par nosaukuma izvēli. Nevarēja tiekties pēc kaut kā tik cēla kā pirmais ciems, kas saucās divu prezidentu vārdā. Pavīdēja kaut kāds anglisks aizgūtnis, tad "Mežmalieši". Kur nu! Kas vainas "Babuļniekiem"? Izteikts pretstats "Ulmanīšiem" un pagodinājums rakstniekam Jēkabam Janševskim. Vienā no viņa darbiem ir teikums: "Tur, pie meža, dzīvoja nabadzīgie babuļnieki." Tas gan ar mazo "b". Starp mums nav tāda gaŗa milža, kuŗš spētu noteikt šķirtni starp šīm divām galējībām, tāpēc turības līmenis netiek minēts.

Kafejnīcu "Rīga" pretēji "parlamentam" varētu uzskatīt par "augšpalātu" jeb "lordu namu". Šeit tiek gaidīti un laipni uzņemti bez pašiem Straumēnu iemītniekiem arī ciemiņi no ārpuses. Pretēji lordu namam Londonā slēgšanas draudi nav paredzami. Kafejnīcā veiksmīgi veidojās "laikraksts – jaunākās ziņas". Tas ir nedrukāts bezpeļņas pasākums ar atsaucīgiem "lasītājiem". Mīļi tiek aicināti jauni līdzstrādnieki un lasītāji. Der pieminēt, ka kafejnīcas personāls netiek algots. Lai visi šie darba rūķi, ieejot jaunajā gadu tūkstotī, darbotos tikpat spraigi kā līdz šim!

Indulis Kažociņš

Straumēnu ezers

Jānis Vītols rakstīja, ka bijis Straumēnu astotais darbības gads, kad sagadījies kopā pulciņš kaislīgu makšķernieku. “Cik jauki būtu, ja mums būtu tāds mazs ezeriņš kā Almelijā. Varētu pasēdēt krastmalā, pakairināt līdaciņu ...” Šī vēlēšanās nonāca saimnieka – Ādolfa, arī kaislīga makšķernieka, ausīs. Šai laikā Straumēnos jau sāka just turības tuvošanos. Nauda bija rados ar plāniem un vēlēšanos tos īstenot. Tā paša 1983. gada rudenī Straumēnu pļavā sāka dūkt motorizētais zemes racējs. Līdz pavasarim radās iecerētais ezeriņš pusotra akra platībā.

Lai to nievājoši nesauktu par dīķi, ezera vidū izveidoja mazu saliņu. Kad no pļavas drenām ezerā bija sakrājies ūdens, Leons Ciblis uzdāvināja no savas zivju audzētavas Norfolkā 70 karpas, ko ielaida ezerā. Karpas vairojās un auga augumā. Zivtiņu vērotājiem bija maz prieka, jo lielās karpas dzīvoja dziļumā un pastāvīgi jauca ezera dūņas tā, ka ūdens virsū varēja saredzēt tikai pa retam ripulim, ko uzsita karpu spuras. Nārsta laikā gan lielās karpas varēja redzēt, ja klusi pielavījās ūdens malai, kur krastmalas krūmu zari karājās ezerā. Tur reizēm varēja saskatīt karpas 60, 80 centimetru gaļumā, kad tās nārstojot pērās ūdens virsū. Prasmīgi makšķernieki zvejoja mazākās karpas sacensībām un atlaida tās atkal atpakaļ ezerā. Dažreiz izvilktās karpas nožāvēja un nodeva loterijai svētku gadījumā. Ezerā esot ielaisti arī zuši.

Amatnieki gan ierīkoja arī soliņu ūdens malā, bet reti kāds tur apsēdās. Jānis Tauriņš apstādīja salu ar Latvijas bērziem, un arī ap ezeru sastādīja ziedošus kokus un krūmus. Tur netrūka arī Latvijas ievu. Tas viss pavasarī lieliski priecēja aci. Kādus gadus ezeru uzmeklēja pīles un lielās, pelēkās Kanadas zosis, kas tur izperināja savus zoslēnus. Vasarā tie izauga un rudenī aizlidoja, lai atgrieztos atkal pavasarī. Tauriņš zināja stāstīt, ka reiz saliņā bijuši divi perēkļi, katrs savā saliņas galā. Tas gan varēja gadīties reti, jo, ja kāds zosu pāris izvēlējās ezeru par savu mājvietu, tas nikni dzina citus pāļus projām. Dažreiz izcēlies varens kautiņš. Dažreiz naktīs varēja dzirdēt no ezera nākam satrauktu zosu klaigas.

Reiz vienam lielam zostēviņam nelieši bija salauzuši spārnu, un viņš nekur vairs aizlidot nevarēja. Skumjā vientulībā viņš pavadīja ziemu Straumēnos, kur par viņu rūpējās Ernests Krauze. Pavasarī atgriezās zostēviņa lau-

lene un vasarā pa ezeru atkal peldēja labs skaits zoslēnu. Zostēviņš bija nikns un nelaida nevienu sava bērnu bara tuvumā. Ziņkārīgiem cilvēkiem viņš uzbruka, spārnus izpletis un kaklu izstiepis, nikni šņākdams. Viņa spārnu sitieni nebija pa jokam ņemami. Kad zoslēni bija izauguši tikpat lieli kā viņu vecāki, reizēm tie iznāca no ezera aizžogojuma un kāpa kalnā, lai prasītu no virtuves personāla maizi. Rudenī zosis sasaucās un pulcējās baros, kas klaigādams veidoja ceļojuma kāsi, lai dotos uz savu ziemas mītni. Vecais zostēviņš noklidzināja aizlidotājiem pakaļ un palika viens. Tad kādā ziemas rītā, Ernests atrada tikai asinis. Lapsa bija varoni aiznesusi. Kādu gadu ezerā zosis vairs neapmetās. Kāds pāris gan atlaižas un ar slaidu līkumu nolaižas ezerā izlūkot saliņu, bet, vietu pa prātam neatradis, atkal aizlido labāku mājvietu meklēt. Kad naktīs var sadzirdēt zosu klaigas, tā ir liecība, ka saliņā tomēr ir apmetušies jauni iemītnieki.

Sākumā Straumēnu ļaudis izmēģināja karpas zvejot ar tīklu un guvumu izmantot pašu virtuvē. Ar laiku arī tas apnika, jo kam gan bija vēlēšanās kasīt karpu zvīņas, ķidāt zivis un atbrīvot tās no asakām? Katrā ziņā ne jau virtuves angļu personālam. Daudz vienkāršāk tak bija zivis nopirkt veikalā.

Karstajā un sausajā vasarā ezera ūdens līmenis bīstami nokritās un karpām sāka pietrūkt skābekļa. Daudzas noslāpa un apvēlās ar vēderu uz augšu. Vilnīši tās skaloja pie malas, kur tās bija jāizsmeļ un jāsadedzina. Tad pie ezera uzcēla nelielu šķūni, kuŗā ievietoja motorpumpi. Pumpis sūca ezera ūdeni un svieda to gaisā, lai tas, ar gaisa skābekli sajaucies, atkal salītu ezerā. Karpām no gaisa krītošā strūkla patika, un ap to arvien grozījās pulciņš zivju.

Ezers priecē gan mājas iedzīvotāju, gan viesu acis. Kam ir laiks un ziņkārība, izdosies arī ezera iedzīvotājus saskatīt. Kas zin, kādu pavasari kāds jauns pāris Kanadas zosu var ezeru atkal izraudzīt par savu mītni. Tad vasarā ap ezeru staigās un peldēs dzelteno zoslēnu pūlis. Citādi ir jāiztiek ar to zosu balsu klausīšanos, kas dzīvo Eivonas līčos.

Hermīne Rītiņa

Kā mēs vilkām, stiepām, stādījām

Toreiz vēl Straumēnu nebija, bija Kaķu muiža. Bija Rokinghamas dāmas, kā mūs skaisti nokristīja rakstnieks Gunars Janovskis. Dzīvojām līdzās Rokinghamas (Rockingham) pilij. Vai rakstnieks maz pats to atceras? Mēs gan! Jā, toreiz, pirms divdesmit pieciem gadiem, mēs vēl bijām varenas gan Kursas, gan Zemgales, gan Vidzemes un Latgales sievas.

Tā toreiz 1975. gada 19. maijā Korbijas vanadžu sanāksmē piedalījās 10 vanadzes. Pirmās pārrunas par Catthorpe Manor īpašuma iegādi. Vai traks! Kā gan to muižu nopirks?! Kas uzturēs? Kas tur ies dzīvot? Pēc gaŗām debatēm šīs Rokinghamas sievas tomēr nolemj kādu nieku ziedot. Sākas skriešana, braukšana uz "Kaķu muižu", kā pirmsākumā visi to saucām. Nu, vienkārši: "Cat" nozīmē kaķi, un vienīgā iemītniece muižā tai laikā bija kaķene Lūcija.

Jā, jaunais īpašums mums visām patika. Pat kaimiņu pagasta Ruta Parrisa kļuva dzejniece: "Ak tu, skaistā kaķu muiža. Vai tu mūsu būsi?" Apdomīgās sirdis tika lauztas, atsaucīgie Korbijas ļaudis cits pēc cita nodeva ziedojumos dažādas naudas summas.

Bija pavasaris, tūlīt būs vasara. Katorpes muižā skaisti dārzi, laba zeme. Korbijas dārznieki – Arvīds Āre un Alfrēds Štrauss ziedo izaudzētos kāpostu un kāļu stādus, pāri par 400 stādu. Atradās arī maiss sēklas kartupeļu, un talka gatava! Alvīne Āre, Herta Štrausa, Vera Joksta un Hermīne Rītiņa rok, stāda un laista. Stādiņi ļoti priecīgi, aug griezdamies dārza lejas daļā. Kalna daļā, blakus siltumnīcai, sparģeļu dobes. Bet vai nabaga pensionāri tādu kungu sakni prot ēst? Nez pa kuŗu laiku tie no kalngala nozuda?

Stādītājas nevarēja būt katru dienu, ne nedēļu pie tālākas stādu laistīšanas. Laistīja Ričards Pureniņš un pirmie mājas iedzīvotāji. Vietējā laikrakstā parādījās ziņa, ka Ričards tās saknes stādījis. Pat muižas kungs to apgalvoja. Nu, vilks ar ārā! Izroc bedrīti, ielej tajā pliku ūdeni. Vai tur izaugs kāpostgalva?

Nu, kas bijis, bijis. – Un dāvinājumi turpināja ceļot uz jauno īpašumu. Nopirkts par skaidru naudu! Viss samaksāts! Tā dūšīgā Milda Kalniņa ziedo ledus skapi, Hermīne – dārza solu, Emmīte Vītola – divus dārza krēslus un vēl citas, sīkākas lietas.

Zentiņa Lazdiņa, Vidusanglijas vanadžu pārstāve, 1976. gada 15. februārī uzaicina piedalīties darba talkā. Piedalīties? Nē! Ne mēs šūsim aizkarus, nedz vilksim mēbeļdrānas. Mēs kaut ko citādāku. Un atkal skrienam uz Kaķu muižu. Tas bija 1976. gada 29. februārī. Hermīne ar Anitu Sīli ilgi stāvēja muižas

priekštelpā – trepju telpā. Tā tumši zaļa, kā mežs naktī. “Kādā krāsā to krāsot?” jautā Anita. “Zini, Anita, atstāsim šo tumšzaļo krāsu uz sienām. Dod korbijietēm šī stūrīša iekārtošanu. Viņas ir čaklas darba darītājas, gan jau kaut kas iznāks!” Anita tādam ierosinājumam piekrita.

Te nu sākās īstais darbs. Spriešana, skriešana, meklēšana un lemšana. Gatavosim savai muižai priekštelpas iekārtu, nolēmām vienbalsīgi, lielā sajūsmā. Hermīne tūlīt aizstiepa savu viesistabas iekārtu – dīvānu ar diviem dīvānkrēsliem – pie Dzidras Krūmiņas, ātrāk pati tiks pie jaunas. Tie nu jāpārvelk un jāuzpopē. Dzidra steigā brauca audumu meklēt. Neteica, cik pilsētās bijusi, bet atrada iecerēto, gaiši zaļu drānu, nopirka, pārveda mājās un darbs sākās. Bet kas par darbu! Dzidras pirtiņa, kur darbs darījās, bija lejā, māja – kalnā. Nu skriešana no kalna lejā un atkal kalnā. Mēs, citas, sēdējām un šuvām spilvenus, pavisam septiņus. Veriņa izšuva sienas segu, Elziņa uzšuva un pārvilka trim krēsliem rakstainus sēdekļus. Krēsli tagad stāv gaļajā gaitenī uz ēdamistabu. Hermīne tiem noauda desmit metru prievītes, kā arī saktai un stāvlampai jostiņas. Herta pierunāja amatnieku Jāni Vikmani, lai uztaisa kafijas galdiņu pie dīvāna. Jēkabs Krūmiņš ziedoja celmu un puķu kasti un no sava veikala tepiķi. Dzidra sastādīja puķu kastē puķes. Artis Ludeks gleznoja tautu meitas, un Ernests Lūris grieza un virpoja lielu koka saktu, lampas kāju un greznu kroņlukturi. Tikai pāris mēneši vēl atlikuši, tad darbiem jābūt gataviem. Traka steiga! Strādājošie amatnieki šos darbus veica nakts stundās.

Lai nu kā, atklāšanas priekšvakarā noīrētā minibusiņā visas vanadzes, Jēkabs un Ernests joņojām uz jauno lauku īpašumu. Solītais bija izpildīts. Priekštelpa lielajā mājā iekārtota. Pašām palika prieks par padarīto. Arī muižkungs priecīgs. Bet atklāšanas dienas svētku daudzajos suminājumos – ne viena vārda par Korbijas vanadžu klapatām. Vēl ilgi, ilgi sirds sāpēja!

Sāpju rētas atkal tika uzplēstas, izlasot Straumēnu 10 gadu jubilejas grāmatu, kur mūsu skaistais stūrītis bija nosaukts par “fojēru”! Kas tas par zvēru? Neredzējām gan tur nekā aizdomīga, bet saprast arī nesapratām. Nē, tas nu ir jāizdeldē, tas nesaprotamais zvērs. Jātaisa atkal talka. Laikam jau Oļģerts Mierīgs sadrukāja tūkstošiem tādas šauras strēmelītes, nu kā smilgu lapiņas, ar uzrakstu: “Korbijas vanadžu iekārtotā trepju telpa.” Tas jau mūsu ausīm un acīm tīri labi patika. Braucām atkal – Aija, Dzidra, Herta un Hermīne uz Straumēniem. Tur uz galda bija sakrauts grāmatu kalns: “Straumēni 1975–1985”. Visās grāmatās pāri “fojēram” uzlīmējām strēmelīti ar latvisko uzrakstu. Bijām gandarītas.

Tagad, pēc divdesmit pieciem gadiem, “Kaķu muižas” vārds ir gluži izzudis. Ir Straumēni. Grūti tos salīdzināt ar Edvarta Virzas Straumēniem, bet arī te straujas straumes gaļām plūst un ļaužu straumes iekšā plūst. Mūsu Korbijas stūrītis vēl vienmēr tumši zaļā krāsā. Šis tas ir izgaisis. Viesi paņēmuši piemiņai jostiņas pie saktas un stāvlampas. Arī daži spilveni paguva izgaist, varbūt pagurušiem līgotājiem kur galvu uzlikt. Dīvāns un krēsli ir apmainīti. Puķes kastēs kļuvušas “ilggadīgas”. Bet pat pēc divdesmit pieciem gadiem tas vēl ir Korbijas vanadžu stūrītis.

Biruta Sirsniņa

Atmiņas

Tad nu beidzot tie vīri bija nolēmuši, ka to māju, to "Kaķumuižu", pirkšot. Visi jau par to priecājās, māja skaista un pašā Anglijas vidū. Nu jāsāk tik strādāt. Kur nu lai iesāk? Vīrieši pļāva zāli un zāģēja kokus. Bija arī tādi palīgi: viens zāģēja zaru kokā uzkāpis un ar visu zaru nokrita lejā. Labi, ka viss beidzās bez lūzumiem un ievainojumiem. Varēja būt ļaunāk.

Sākumā darbus kārtoja Pureniņš. Cilvēki sabrauca no visām malām talkā. Paši veda sev līdzi darba rīkus, gatavi lieliem darbiem. Darbu sadalīšana nāca no "Kaķu mājas" kuŗai akmens kaķis tupēja uz jumta. Turpat bija virtuve, kas tika lietota nepārtraukti.

Pa dārzu strādāja Lazdovskis un Tomsons, dažreiz arī Rūgums. Rūgums tomēr kā spēka vīrs, savu spēku lietoja pie cūkkūšu sietiem. Kur tagad ir Brīvās Latvijas redakcija, bija stallis, kur vēl stāvēja divi zirgi. Stallis bija jāpārvērš par dzīvokli, un vīri ar āmuriem lauza slitas ārā. Tas bija smags darbs, bet neviens nesūdzējās.

Tad atbrauca Mellis, lai strādātu birojā. Telefonā viņš atbildēja: "Tālavas taurētājs," kas visiem patika. Beidzot ieradās Ādolfs, kuŗš bija iecelts par pārvaldnieku. Nu tik sākās lielie darbi. Tā kā viņš nezināja, kur pirkt naglas un citus materiālus, es mēģināju viņam parādīt īstos veikalus. Bet Ādolfam – viss ar steigu. Iet no viena veikala uz otru, tā ka es netieku līdzi. Bija gandrīz jāskrien. Aizbraucām uz Lesteru, kur nopirka bibliotēkai galdu. Bet nu vajaga krēslu. Tādu Lesterā nav, tūlīt jābrauc uz Ragbiju. Tur nu nopirka, ko gribēja, visu vienā steigā.

Lielajā mājā sākās istabu dalīšana, vajadzēja kokmateriālu. Lesteriešu spēka vīri brauca ar Gelbes Jāņa kravas mašīnu šos materiālus savākt. Darbi veicās. Staļļos līmējām tapetes pie sienām. Ādolfs pats – pie griestiem. Mani pielika pie krāsošanas.

Tad jau vanagu nodaļas sāka braukt ar saviem cilvēkiem. Birminghamieši vairāk pa āru, citi pie krāsošanas pa iekšu. Dāmas šuva aizkarus un palīdzēja, kur vien vajadzēja. Visi ar smaidošu seju.

Ādolfs atveda no Londonas alus mucu un uzstādīja "Kaķu mājā", ar bļodiņu blakus, kur ielikt tēriņa naudu. Cilvēki ēda savas pusdienas, iedzēra glāzi alus un tiešām iemeta bļodiņā savu tiesu. Neviens nepiedzērās. Piemēram,

Ruņģis izdzēra savu glāzi un tūlīt aizgāja krāsot. Alus muca bija pa prātam visiem. Bļodiņā sakrājās vairāk naudas, nekā vajadzēja.

Kluba izbūve arī gāja uz priekšu. Kur bija lielo akmeņu grīda, tur visu izklāja ar glītiem paklājiem. Pie sienām Vilciņa dāvātās bildes. Atceros, kā vakarā pirms atklāšanas Krūmiņš un Auers ar palīgiem klāja pēdējos paklāja gabalus ap bāru. Pulkstenis bija 12 naktī, bet neviens nebija noguris.

Smags un netīrs darbs bija staļļu bēniņu tīrīšana. Tur vajadzēja ierīkot istabas. Žanis strādāja tai galā, kur tagad dzīvo Gunārs. Tur bija visādas kastes, un Žanis, pēc padarīta darba, nonāca lejā melns kā velns. Tikko kāda istabiņa bija gatava, kāds jau ienāca uz dzīvi. Pirmie bija Āres pāris no Korbijas un Hugo Bergmanis ar savu kaķi.

Uz priekšu gāja darbi arī lielajā mājā. Atbrauca Dambītis ar Kūru un saviem elektriķiem, vilka vadus visās vietās. Kad strādnieki no rīta atbrauca, Ādolfs visiem sadalīja darbus, un tā mums tik labi veicās, ka deviņus mēnešus vēlāk varējām māju iesvētīt.

Kad visas istabas bija pilnas, nāca Jāņi, un kas par Jāņiem! Visi strādāja kā bites. Bija jātaisa Jāņu vārti un jāierīko mazs krodziņš vienā stūrī, ko nosauca par “Dzidro avotiņu”. Viss vienos ziedos un ozolu zariem greznots. Alus un citi dzērieni bija dabūjami visu nakti. Pie glāžu mazgāšanas bija Ruta Parrisa ar savu vīru Kenu. Kens kārtoja arī tukšās pudeles. Bija sabraukuši vairāk nekā 2000 Jāņa bērnu. Tas bija vienreizēji. Tādus Jāņus vairs neredzēt.

Vilnis Zaļkalns

Auļot sāk Straumēnu atmiņu zirgi

Kaut arī nepiederu pie tiem laikmeta lieciniekiem, kuŗiem bija tas gods un prieks piedalīties personīgi Anglijas latviešu Straumēnu iesvētībās pirms 25 gadiem, tomēr man atmiņu par tematu Straumēni izrādās pārsteidzoši daudz. Jau pats vārds Straumēni vien sabango un uzjundī vai veselu vētru plašajā atmiņu jūrā, un no tur grimstošās saules strauji sāk auļot atmiņu zirgi. Kā nekā ar Straumēniem ciešos kontaktos un mijiedarbībā nodzīvots jau kopš agras bērnības Vācijas bēgļu nometnēs līdz pat šodienai Karaļvalstī Zviedrijā, kad laiku pa laikam kāds no atmiņu kumeļiem liek izrauties no ikdienas un doties uz Karalienes salu Lielbritaniju, lai tur uz brīdi gūtu prieku un latvisku veldzi Anglijas tautiešu īpašumā Straumēnos.

Kādā agrā saulainā rīta stundā Rīgā, pēc bohēmiski nojāņotas nakts kopā ar draugu dzejnieku Uldi Bērziņu devāmies uz "Radiem un draugiem", kur, liekot lietā mūsu runāšanas un pārliecināšanas māku, spējām sasmīdināt un piedabūt kafejnīcas viesmīles skaistajam rītam un mums par godu – izņēmuma kārtā – restorānu atvērt jau krietni pirms oficiāli noteiktā laika. Mums gauži slāpa, un bijām krietni izsalkuši, mēs alkām pēc jauniem sarunu biedriem. Bez liekas kautrēšanās modinājām augšā Anglijas "Straumēnu" idejas tēvu un īstenotāju – "Saimnieku" ar lielo "S" – Ādolfu Sīli, kuŗam drīz vien piebiedrojās arī viņa vietnieks "Rados un draugos" – Mārtiņš Zandbergs. Tai saulainajā rītā, jautri "dzenot velnu" un "lāpot paģiras", tad nu arī dzima mans vieglprātīgais solījums Ādolfam uzrakstīt savas atmiņas par "Straumēniem" iecerētajam 25 gadu jubilejas izdevumam. Pārnestā nozīmē varētu sacīt, ka šis solījums izraisīja "garaiņus, kas veicināja vārīšanos" un atmiņu zirgu joņošanu.

60. un 70. gadi bija laiks, kad gandrīz vai katru gadu 2–3 reizes centos ciemoties pie tautiešim Karalienes salā. Tie bija mani jaunības "Sturm und Drang" gadi, un tā sagadījās, ka tie lielā mērā bija arī Anglijas latviešu sabiedriskās rosmes ziedu laiks. Cik gan jautru dienu un negulētu nakšu nav "nojāņots" Londonas Daugavas Vanagu namā, Almelijā, Mūsmājās, Rofantā un citos latviešu centros – Viktora Griguļa, brāļu Rītiņu, Roberta Krūmiņa, brāļu Tērmaņu, Ulža Priedīša, brāļu Grīnbergu, Andreja Bergmaņa, Vitālija Saksa un daudzu, daudzu citu, gan tautas dēlu, gan tautas meitu sabiedrībā. Tie bija gadi, kad DVF namā Londonā dzima slavenā velna dzinēju biedrība "Āžu

Mikas un Dižmeitiņas", un tas bija laiks, kas pilnā mērā atbilda tik jūsmīgi apdziedātajai "Skaista bij' jaunība, kas nenāks, nenāks vairs...".

Jau toreiz ar lielu cieņu raudzījos uz Anglijas latviešu sabiedriskajām rosmēm – izcilajiem koŗiem, tautas deju ansambļiem, sporta kopām, latviešu skolām un organizācijām. Lai visas šīs sabiedriskās rosības varētu zelt un plaukt, ļoti liela nozīme bija Anglijas latviešu un DVF spējām gandrīz vai katrā pilsētā, kur vien mita daži simti latviešu, iegādāties pašiem savus īpašumus ar neiztrūkstošo kluba bāru kā galveno ieņēmuma avotu, kas savukārt, lieti līdzēja latviešu dažādo kultūras un sabiedrisko pasākumu financiālai atbalstīšanai. To, ko spēja izdarīt un paveikt Anglijas latvieši, to ne tuvu nespēja panākt Vācijas un Zviedrijas tautieši, kaut arī rocības ziņā vēl pat līdz 70. gadiem Anglijas latvieši caurmērā nebūt nebija Eiropas pārtikušākie tautieši.

Mana galvenā noenkurošanās vieta ciemošanās reizēs Anglijā bija Londonas Daugavas Vanagu nams un tā slavenais bārs. Tais gados tur vēl kūsāt kūsāja nekur citur nepiedzīvota latviska krogus dzīve. Tur allaž varēja sastapt īstus kanakus un latviešu jūras vilkus, tur reizēm daudzo "bāra bērnu" vidū pavīdēja arī trimdas latviešu "sabiedrības krējums", tur rēgulāri ieradās un uzturējās latvieši no dažādām pasaules malām, tur bija arī galvenā latviešu jauniešu tikšanās vieta.

Aiz bāra toreiz mēdza enerģiski darboties pats Saimnieks – Ādolfs Sīlis. Vienādi veikls un izdarīgs gan dzērienu glāžu pildīšanā, gan naudas skaitīšanā, gan organizēšanā, komandēšanā, nākotnes plānu kaldināšanā. Allaž interesants sarunu biedrs, ar kuŗu patīkami strīdēties. Ādolfam piemita izcila mēra džentlmeniskuma sajūta, kas lieti līdzēja neuzkrītošos savaldības grožos noturēt reizēm paraibo sabiedrību ar tās daudzpusīgajām emociju izpaušanas tieksmēm. Viņš mācēja arī laicīgi saskatīt gaidāmos "cīņu upuŗus" un tos neuzkrītoši nosūtīt "pelnītā atpūtā". Pie Ādolfa bārā nekad nebija gaŗlaicīgi, tur sprēgāt sprēgāja valodas un dzirkstīja humors, tur patika uzturēties kā vecam, tā jaunam. Tur draudzīgi viens ar otru glāzes saskandināja katolis ar luterāni, socdems ar zemsavieti, Daugavas vanags ar kaŗa invalidu. Londonas DVF nama bufetes, tās krodzinieka un dižāko dzīrotāju vārdi un darbi toreiz "tālu, tālu visās latviešu trimdas zemēs izskanēja..." un aicināt aicināja doties uz Londonu, savu atvaļinājumu un sakrātos līdzekļus tur notērēt. Dažs labs no apmeklētājiem bārā pavadīja vai visas savas atvaļinājuma dienas, tikai uz brīdi atstājot viesmīlīgās pagraba telpas, lai tad uz brīdi izvēdinātu apdullināto galvu saules gaismā un pastaigā pa dažu soļu attālumā esošo Haidparku.

Esmu pārliecināts, ka Londonas DVF namā gūtā plašā dzīves pieredze ar latviešu "bāra bērniem" un tur iemantotās praktiskās saimnieciskās izmaņas Ādolfam Sīlim vēlākos gados lieti līdzēja kopā ar DVF vadības personām pirms 25 gadiem izlolot un īstenot trimdas latviešu laikam gan pašu lielāko saimniecisko projektu – Straumēnus.

Starplaikā man nācies tur piedzīvot Eiropas un Vispasaules latviešu jauniešu kongresus un Vasaras kursus. Tur lasīti paša un dzirdēti citu referāti, tur svinēts visos četros gadalaikos, tur sagaidīts Jaunais gads un nojāņoti Jāņi, tur dzirdēti koncerti, skatītas teātŗa izrādes un tautas deju uzvedumi. 1978. gadā Straumēnos mans skolas biedrs no Minsteres Latviešu ģimnazijas laikiem, mācītājs un šodien prāvests Gunārs Abakuks nokristīja mūsu ģimenes pirmo meitu – Zani, kūmās esot Dižmeitiņai – šodien prāvestei – Ievai Graufeldei un savā laikā par Kalniņa kroņprinci dēvētam – šodien Latvijas Ārpolītikas institūta direktoram – Atim Lejiņam.

Straumēni un turienes gaisotne mani saista vēl šodien. Pēdējos gados esmu centies vismaz reizi gadā tur ierasties un pavērot Anglijas tautiešu rosīgumu. Malkojot sarkanvīnu vai angļu alu Straumēnu bārā, aprunājoties ar seniem un jauniegūtiem paziņām, esmu centies uzminēt pareizo atbildi filozofiskajam jautājumam par to, vai trimdas latviešiem un viņu rosībām draud "bezsaules noriets".

Labs rādītājs man šķita "2. Mazās Dziesmu dienas" 1997. gada septembrī Straumēnos. Tās uzskatāmi parādīja, ka vēl Anglijas latvieši pulcējas un dzied, vēl tie ir gatavi tikties, diskutēt un arī pastrīdēties. Straumēnos vēl pulsē dzīvīgums – vēl tur nav izzudis latviskais gars un dzīves dziņa.

Uz dažām dienām nācās Straumēnos uzturēties arī 1998. un 1999. gadā. Šķiet, ka dzīve tur sākusi ritēt mazliet rāmākā ātrumā. Optimismu mazina pārāk daudz sirmo galvu. Lielā mērā iztrūkst vidējās un jaunākās paaudzes. Tā kā tikai mazākā daļa no šīm abām paaudzēm ir atgriezusies uz dzīvi Latvijā, tad tās patiesībā vēl arvien dzīvo turpat Karalienes salā. Šķiet, ka organizācijas nav veltījušas pietiekami daudz pūļu, tām trūcis ideju un talanta šo paaudžu plašākai iesaistīšanai latviešu sabiedrībā. Varbūt vietā jautājums cik, piemēram veiksmīga ir bijusi daudzo Latvijas latviešu – pirmām kārtām jau studentu – iesaistīšana Anglijas latviešu sabiedriskos darbos? Šis jautājums patiesībā ne mazāk aktuāls arī Stokholmas, Hamburgas un citos Eiropas latviešu centros. Anglijas tautieši šos svarīgos jautājumus var risināt daudz vieglāk, jo viņiem ir pašiem savs sabiedriskais centrs Straumēni. Domāju, ka Straumēni – tāpat kā Londonas DVF nams – spēs pastāvēt un rosīgi darboties arī nākotnē, ja vien Anglijas latviešiem un viņu vadošajām organizācijām izdosies atrast pareizos cilvēkus un pareizo pieeju Raiņa mudes "Pastāvēs, kas pārvērtīsies!" īstenošanai dzīvē.

Latviešu sabiedrībai jāatrod pareizie burvju vārdi un rīcības programma latviešu jaunatnes atgūšanai un iesaistīšanai sabiedriskā darbā. To ir iespējams panākt, ja vien būs personības, kas jaunatni spēs piesaistīt un iejūsmināt. Patiesībā to šodien vajadzētu spēt daudz vieglāk, nekā tas bija pagātnē, jo Latvija taču atguvusi neatkarību un jaunietim tagad ir daudz vieglāk just saistību ar konkrētu valsti un tautību. Varbūt vērts ir sekot, piemēram, Jāņa

Krēsliņa, Zviedrijā, priekšzīmei un arī Anglijā organizēt latviešu bērnu vasaras nometnes, kuŗās piedalās kā vietējie, tā arī Latvijas bērni. Saistoši šķiet arī Latvijā organizētie Vasaras kursi un 3x3 nometnes, tāpat ALA organizētie Latvijas apceļošanas pasākumi jauniešiem. Rezultāti ir iepriecinoši un daudzsološi abām pusēm.

Šķiet, ka pārāk maz domājam par nākotni un necenšamies plānot 10 un 20 gadus uz priekšu. Tā diena vairs nebūt nav aiz trejdeviņiem kalniem un lejām, kad Latvijas jaunatnei, studentiem, zinātniekiem, tirgotājiem, polītiķiem utt. būs nepieciešami mācību centri, satikšanās, atpūtas un izklaidēšanās vietas Londonā un tās pievārtē. Šie centri jau Anglijas latviešiem ir. Tos vienīgi nedrīkst kādā saguruma un depresiju apmātības brīdī pazaudēt. Šie centri, kā latviešu Straumēni, būs arī nākotnē vajadzīgi mums pašiem, mūsu bērniem un mazbērniem. Tie nākotnē būs ļoti nepieciešami arī Latvijai.

Lai sumināti "Straumēni" un visi latviešu sētas veidotāji – kā saimnieki, tā visa mājas saime un daudzie ciemos braucēji, 25 darbības gadu jubilejā!

Saīsinājumu rādītājs

BPLA	Brīvās pasaules latviešu apvienība
BL	Brīvā Latvija, laikraksts
DV	Daugavas Vanagi
DVCV	Daugavas Vanagu Centrālā valde
DVF	Daugavas Vanagu Fonds, DV organizācijas daļa Anglijā
ELJA	Eiropas Latviešu jaunatnes apvienība
ELJA AN	Eiropas Latviešu jaunatnes apvienības Anglijas nodaļa
Ev.lut. draudze	Evaņģeliski luteriskā draudze
LA	Londonas Avīze
LAK	Latvijas Atjaunošanas komiteja
LAK EC	Latvijas Atjaunošanas komitejas Eiropas centrs
LNPL	Latviešu nacionālā padome Lielbritanijā
LPB	Latviešu preses biedrība
LPSR	Latvijas Padomju Sociālistiskā Republika
PBLA	Pasaules brīvo latviešu apvienība
VLJ	Vispasaules Latviešu jaunatne
VLJK	Vispasaules Latviešu jaunatnes kongress

Satura rādītājs

Redaktora priekšvārds 7

1. daļa

Jānis Vītols. **Kā izauga Straumēni Anglijā**

Ievads 11
Mājvietas meklētāji 12
Savs kaktiņš, savs stūrītis 19
Kaimiņi 23
Caurais maiss 30
Pirmais gads 36
Pašu spēkiem 43
Kultūras darbā 50
Dzimtenē sēj vētru 60
Kas notiek Latvijā? 70
Aprūpe dzimtenei 75
Ar jaunu saimnieku 85
Indulis Kažociņš. Intervija ar Ādolfu Sīli 93
Jānis Vītols. Par tiem, kas Straumēnus izveidoja 95
Pēcvārds 97

2. daļa

Dzīve Straumēnos

Indulis Kažociņš. Straumēni senos laikos 101
Indulis Kažociņš. Straumēni tagad 110
Jānis Vītols. DVF Straumēnu nodaļa 115
Jānis Vītols. Straumēnu vanadžu kopa 117
Kūrs Birzgalis. DVF aprūpes darbs 120
Prāv. Juris Jurģis. Garīgās aprūpes darbs Straumēnos 122
Laima Spīkmane-Brauna. Izglītības pasākumi 123
Jānis Vītols. Straumēnu jauktais koris 125
Indulis Kažociņš. Straumēnu referāti 127
Jānis Vītols. Straumēnu tautas deju kopa Kaķīši 129
Staņislavs Kašs. Straumēnu ciemi 130
Indulis Kažociņš. Straumēnu ezers 132
Hermīne Rītiņa. Kā mēs vilkām, stiepām, stādījām 134
Biruta Sirsniņa. Atmiņas 136
Vilnis Zaļkalns. Auļot sāk Straumēnu atmiņu zirgi 138

Saīsinājumu rādītājs 142
Satura rādītājs 143

Datorsalikums un poligrāfija:

SIA “Apgāds MANTOJUMS”

Meistaru iela 10/12, Rīgā

Tālr./fakss: 7214271

STRAUMĒNI ANGLIJĀ 25 GADOS

ir grāmata, kas stāsta par latvisku saliņu svešā zemē, kur mūsu pirmā trimdas paaudze atradusi savas mājas. Nākot no bēgļu nometnēm Vācijā, latvieši šinī zemē ieradās tikai ar to, kas viņiem bija mugurā un koka koferīti pie rokas. Mūs gaidīja smags darbs lauksaimniecībā, kokvilnas vērptuvēs un ogļraktuvēs, un daudzas mūsu sievietes berza grīdas slimnīcās. Ar neatlaidīgu darbu un centību latvieši pamazām "sitās uz augšu", ietaupīja naudu, nodibināja ģimenes un iegādājās mājas īpašumā.

Gadiem paejot bija jāsāk domāt par tiem tautiešiem, kas jau tuvojās pensijas vecumam, daudzi no viņiem bija vienīnieki, bez piederīgiem. Vai viņiem savas dzīves gaitas būtu jābeidz kādā angļu veco ļaužu mītnē, svešas tautas vidū?

Pateicoties uzņēmīgiem un pašaizliedzīgiem darbiniekiem, tapa Straumēni, kas izveidojušies par lielāko latviešu sabiedrisko centru Lielbritanijā. Nekas nespēj atlīdzināt tās pūles un darbu, ko šie cilvēki ielikuši Straumēnu izveidošanā, lai mūsu vecie ļaudis varētu pavadīt mūža novakari latviskā vidē, un mēs varam pulcēties, un kopt mūsu tradicijas un kultūru.

Šī grāmata ir cieņas apliecinājums visiem tiem, kas palīdzējuši Straumēnu tapšanā un paliekoša piemiņa viņu centieniem.